MATTEO STRUKUL

MICHELANGELO ERETICUL

Traducere din italiană şi note de
GABRIELA LUNGU

Colecţie coordonată de DENISA COMĂNESCU

MATTEO STRUKUL
INQUISIZIONE MICHELANGELO
© 2018 Newton Compton Editori s.r.l.
This edition published in agreement with the Proprietor through MalaTesta Literary Agency, Milan
All rights reserved.

Acest e-book este protejat de legea drepturilor de autor. Reproducerea sa integrală sau parţială, multiplicarea sa prin orice mijloace şi sub orice formă, punerea sa la dispoziţie publică pe internet sau în reţele de calculatoare, stocarea sa temporară sau permanentă pe diverse dispozitive sau în sisteme care permit recuperarea informaţiei, gratuit sau în scop comercial, precum şi alte fapte similare, fără permisiunea scrisă a editurii reprezintă o încălcare a legislaţiei privind protecţia dreptului de autor şi se pedepsesc conform legilor în vigoare.

© HUMANITAS FICTION, 2021, pentru prezenta versiune românească (ediţia digitală)

ISBN: 978-606-779-792-3 (epub)

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piaţa Presei Libere 1, 013701 Bucureşti, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0723.684.194

Silviei,
pe care o iubesc dintotdeauna și o voi iubi întotdeauna,
și Romei, pentru că frumusețea ei mă emoționează de fiecare dată.

Lui Antonio Forcellino, stimat maestru.

TOAMNA 1542

1
Macel de' Corvi[1]

1. Stradă în centrul Romei (demolată în 1902), unde se afla şi modesta casă a lui Michelangelo.

Se simţea obosit şi fără vlagă. Îşi privi mâinile albite de praful de marmură, degetele puternice, care în tot acel timp ţinuseră isonul tumultului inimii, căutând figurile în piatră, explorând materia cu o cunoaştere antrenată în studiul corpului, al muşchilor, al expresiilor.

Oftă. Casa lui era simplă şi goală. Ca întotdeauna. Era refugiul său, portul sigur în care găsea alinare. Privi cuptorul. Jăraticul roşu care arunca scântei sângerânde sub cenuşă. Câteva unelte aruncate grămadă pe masa de lucru.

Se ridică în picioare. Deschise larg uşa. Ieşi. În faţa lui se întindea Macel de' Corvi, cartierul popular, murdar, în care casele păreau să se fi înălţat una pe alta, ca şi cum ar fi fost nişte erupţii pe pielea cenuşie a unui cadavru.

Roma agoniza în faţa ochilor lui, dar ceea ce vedea nu era decât reflexul unui rău mai mare, o durere sufletească ce părea să distrugă oraşul. Zi după zi, bucată după bucată. La cheremul papilor, stăpâni vremelnici care pierduseră orice pic de spiritualitate.

Privi fulgii de zăpadă aşezându-se pe scheletele ferestrelor şi arcadelor de la Colosseum, care ieşeau din pământ ca nişte bolţi neregulate de peşteri şi cariere de piatră. Copacii morţi, ucişi de toamna aceea rece şi nemiloasă, erau stropiţi cu alb. Liniştea care domnea în clipa aceea răspândea o aureolă ireală în jur.

Dar, în spectacolul acela mizer şi simplu, Michelangelo regăsea sensul lucrurilor, esenţa unui oraş învins de înşişi demonii lui, care se

încăpățâna să rămână în picioare. Roma își etala comorile trecutului ca pe niște splendide cicatrici, vestigii uitate, dar luminoase în vârtejurile de zăpadă șuierătoare. Coloanele templului lui Saturn se înălțau spre cer asemenea degetelor unui gigant rănit, dar în viață încă.

În timp ce zăpada continua să cadă, simți cum îl cuprinde melancolia, invadându-i pieptul ca și cum ar fi fost un foc lichid, imposibil de stins. Știa perfect că face parte din mareea aceea crescândă, gata să corupă orice în oraș, care își lua numele de Biserică. Iar el era arma cea mai eficientă și subtilă, în stare să ia privirea săracilor și a celor marginalizați, distrând-o, începețoșând-o prin măreția operelor sale atât de dorite. Bolta Capelei Sixtine, *Judecata de Apoi*, *Pietà*, aflată la Vatican, știau să încânte și să cucerească, și tocmai de asta ascundeau în splendoarea lor adevărata esență a puterii și a dominației.

Era un iluzionist și nimic altceva, primea bani de la papi și-și punea arta în serviciul lor. Slăvea puterea amplificându-i astfel ecoul. În timp ce privea zăpada căzând pe acoperișurile murdare, înțelese că succesul sculpturilor sale, al frescelor, al însești vieții sale nu era altceva decât o crimă, umbra neagră a unui rău pe care-l hrănea el însuși.

Și îi fu rușine.

Plânse.

Pentru că înțelese cât de greșit era ceea ce făcea.

Crezuse că se poate apropia de Dumnezeu modelând marmura, sculptând cele mai frumoase forme, folosind pensule și culori ca și cum ar fi fost un cântec al naturii, dar speranța aceea se făcuse țăndări. Cedase atracției banilor și, mai rău încă, faimei. Cât se complăcuse în faptul că fusese dat ca exemplu de campion absolut în artă? Era corupt. O știa prea bine. Și, deși încercase să se convingă de contrariul, în adâncul sufletului era conștient de cât de mult își hrănise nemăsurata ambiție.

Riscase să se piardă.

Își strânse pumnii și-și promise că va încerca să se salveze. Cu orice preț. Pentru că avea nevoie, mai mult decât de orice, de aerul acela curat și rece care-i șfichiuia obrazul.

Un vânt nou sufla dinspre nordul Europei. Cuvintele unui călugăr

neamț inflamaseră atmosfera cu neașteptate focare de incendiu. Tezele lui fuseseră stigmate pe corpul ecleziastic, cuie care sfâșiau carnea luxului și a fastului unui cler care se închina de prea mult timp puterii materiale, depravării sexului și traficului de indulgențe. Cultul iubirii de sine, care pierduse semnificația inițială a cuvintelor credință, milostivire, milă, sacrificiu.

Chiar și la Roma focul acela, chiar dacă slab, alimentase o credință nouă, o meditație continuă, în vremea aceea scelerată, o briză călduță care nu voia altceva decât să devină vânt, ca să le poată vorbi tuturor bărbaților și femeilor de bună-credință.

Acestei forțe senine și sincere îi va dedica anii ce vor urma. O va apăra ca pe o comoară, o va purta ca pe o torță în noapte, încercând să lumineze ce-i mai rămânea din viață.

Va înceta să se mai teamă.

Își strânse umerii. Începea să simtă frigul, dar zăpada albă, pufoasă, curată i se părea acum un mesaj ceresc, un semn de pace trimis să liniștească sufletele oamenilor. Iubea liniștea aceea, în stare să acopere zgomotul orașului.

Înconjurat de mantia albă care acoperea Macel de' Corvi i se părea că se află în fața lui Dumnezeu, că-i aude respirația adâncă și regulată, că-i descoperă vocea într-un murmur grav, dar potolit, aproape blând.

Departe de Castel Sant'Angelo, de insula Tiberina, de acea zonă din Roma unde Bramante și Rafael construiseră și decoraseră de-a lungul anilor palate de o magnifică frumusețe, albe și strălucitoare, împodobite cu prețioase decorații și coloane zvelte și îndrăznețe, Michelangelo își jură că nu se va mai supune niciodată orbește la ordinele papilor.

Va folosi timpul care-i mai rămânea pentru a-și cerceta propria inimă, ca să-i simtă bătăile și rugăciunile. Și va transfera în marmură ecoul lor. Mult mai mult decât o făcuse înainte.

2
Inchiziția romană

Lângă biserica San Rocco, în palatul Sfântului Oficiu din via Ripetta, cardinalul Gian Pietro Carafa își chinuia lunga-i barbă

neagră. Degetele lui butucănoase răsuceau nervos șuvițele. Monseniorul oftă adânc. Era nervos.

Pietrele prețioase din multele inele pe care le purta pe mâini sclipeau puternic în razele soarelui de toamnă. Lumina crudă și palidă pătrundea printre draperiile grele de catifea de la ferestre. Alături de rubine și smaralde, mari cât alunele, piatra cea mai puțin strălucitoare era cea din inelul pastoral, de parcă ar fi vrut să denunțe opacitatea care caracteriza în vremea aceea Biserica.

Îmbrăcat în purpura sacră de cardinal, cu pelerină și tricorn roșu aprins, cu o etolă, purpurie și ea, brodată cu fir de aur, Gian Pietro Carafa stătea așezat pe un jilț, așteptând să fie introdus cel mai bun om al său. Servitorii tocmai îl anunțaseră.

Se ridică în picioare și se îndepărtă de jilțul din lemn fin sculptat, privind în jur. Salonul era atât de vast, încât orice vizitator, doar dacă nu era cumva obișnuit cu mobilierul acela spartan și esențial, s-ar fi simțit pierdut înăuntru. Era ca și cum ai pluti în gol. Și exact aceea era senzația pe care cardinalul Carafa voia s-o transmită oricărui interlocutor: una de rătăcire.

Cu excepția altor cinci jilțuri și a unui șemineu imens, singurul mobilier din încăpere erau mai multe corpuri de bibliotecă, pline de manuscrise și volume, acoperind toți pereții.

Cardinalul, aflat în fruntea Inchiziției romane, se apropie de un raft. Luă un mic volum învârtindu-l în mână. Îi atinse ușor coperta și-l răsfoi distrat. Nici nu se uitase la titlu. Era doar un mod de a avea ceva de manipulat. Simțea nevoia asta. Dacă, așa cum se temea, risca să-și piardă răbdarea, ar fi putut cel puțin să strângă volumul în mână.

Ținând cont de temperamentul lui și de irascibilitatea pe care și-o stăpânea cu greu, o asemenea precauție era cât se poate de necesară.

Secretarul anunță oaspetele.

După care Vittorio Corsini, căpitanul gărzilor Sfântului Oficiu, își făcu intrarea cu o plecăciune. Cardinalul îi întinse mâna și Corsini sărută inelul pastoral cu multă devoțiune. Apoi își îndreptă spatele. Avea o statură impunătoare.

— Eminență, spuse, vă ascult.

Căpitanul era un bărbat nu prea vorbăreț, dar cu un farmec magnetic; robust, cu umerii lați, ochii de un cenușiu intens și mustățile pomădate cu vârfurile în sus. Se spunea că e un mare

seducător, dar pentru cardinal asta n-avea nici o importanţă. Era îmbrăcat cu o elegantă jachetă roşie, pe care erau brodate două chei, una cu fir auriu şi alta cu fir argintiu, pantaloni de culoarea purpurei, cizme negre până la genunchi. O pălărie de fetru cu borul larg şi o capă groasă, tivită cu blană, îi completau ţinuta. La brâu erau vârâte un pistol cu cremene şi o spadă cu garda traforată şi bătută în aur şi argint.

Cardinalul îşi drese vocea. Strânse cartea în mâini şi-l informă pe Vittorio Corsini despre lucrurile care-l îngrijorau în zilele acelea.

— Căpitane, credeţi sau nu, dar trăim vremuri teribile. Bine a făcut bunul nostru papă Paul III că a constituit acest Sfânt Oficiu cu scopul de a reprima erezia, căci ea se răspândeşte nu numai în Sfântul Imperiu Romano-German, dar încolţeşte, ca o plantă otrăvitoare, până şi aici, în inima Statului pontifical.

— Chiar aşa, Eminenţă? întrebă Vittorio Corsini cu o sinceră neîncredere în voce.

— Sigur! Îndrăzniţi să vă îndoiţi de adevărul spuselor mele?

— Nu, sigur că nu.

— Foarte bine. De altfel, vă aduceţi aminte ceea ce s-a întâmplat numai cu câteva luni în urmă, sau poate greşesc?

Şi spunând asta cardinalul strânse şi mai tare în mâini micul volum. Dacă cineva l-ar fi observat în momentul acela, şi-ar fi dat seama că părea pornit să-l facă praf.

Vittorio Corsini era un interlocutor atent şi observă asta. Răspunse deci cum trebuia.

— Eminenţa Voastră face aluzie la cazul lui Bernardino Ochino? Predicatorul?

— Exact! şuieră sec cardinalul.

— Dacă memoria nu mă înşală, Eminenţă, i-aţi ordonat să se prezinte la Sfântul Oficiu, şi Ochino s-a străduit atât de bine să nu dea curs ordinului, încât odată ajuns la Florenţa a luat-o spre Elveţia.

— Exact. După ce a tunat împotriva credinţei catolice de la amvonului bisericii Santi Apostoli din Veneţia, s-a dus să-l îmbrăţişeze pe ereticul de Calvino! Dar nu e tot!

— Cu adevărat, monseniore? Ce vă îngrijorează? Spuneţi-mi şi o să rezolv problema.

Cardinalul lăsă să-i scape un zâmbet feroce.

— Bunul meu căpitan, devotamentul şi credinţa voastră sunt demne de laudă. Zelul pe care l-aţi pus întotdeauna în rezolvarea sarcinilor pe care vi le-am încredinţat îmi este mai preţios decât iubirea unui fiu şi, adaug, mai necesar ca niciodată. Căci, trebuie să ştiţi, dar cu siguranţă aţi intuit deja, că poziţiile politice din interiorul Sfântului Scaun sunt multe. Fiecare dintre ele corespunde unei orientări precise sau unui interes diferit, fie cel al împăratului Carol Quintul, fie cel filofrancez al ambiţiilor lui Francisc I sau, în sfârşit ultimul, desigur nu prin importanţă şi mărime, al blestemaţilor din familia Medici, la Florenţa. Ca să nu mai punem la socoteală că Veneţia, ca o prostituată a mărilor ce este, n-are cu siguranţă intenţia să stea deoparte. Şi totuşi toate aceste direcţii diferite de conduită sunt nimic în comparaţie cu cea pe care un cardinal, unul singur, a hotărât să o adopte în contrast făţiş cu poziţia intransigentă pe care eu am ales-o.

— Luminăţia Voastră, faceţi aluzie la cardinalul Reginald Pole?

La auzul acelui nume Gian Pietro Carafa închise ochii, ca şi cum ar fi vrut să sublinieze mai bine momentul suprem: cel al adevărului. Când îi deschise din nou, privirea păru să i se lumineze de la roşul intens al jăraticului din căminul aflat în fundul sălii.

— Aţi spus bine, prietene. Chiar el. Chiar cardinalul Reginald Pole e ţepuşa din coastă, şarpele perfid care, bazându-se pe familia din care provine şi pe inevitabila sa cutezanţă provenită din faptul că e susţinut de regele Angliei, hrăneşte în propriu-i bârlog o grămadă de demoni târâtori!

Spunând asta vocea cardinalului inchizitor era răguşită, vibrând de furie şi, fără să mai adauge ceva, Gian Pietro Carafa azvârli cartea pe jos.

Vittorio Corsini rămăsese nemişcat, fără să trădeze nici cea mai mică emoţie. Era obişnuit cu răbufnirile de furie ale Eminenţei Sale şi n-avea nici o intenţie să-l irite mai mult decât era deja. Exista în cardinal o supărare latentă pe care el părea s-o nutrească cu o grijă iubitoare, de parcă ranchiuna ar fi fost pentru el o formă artistică, un dar divin care nu trebuia pierdut, ci, dimpotrivă, îngrijit şi hrănit în fiecare zi, şi apoi ascuţit şi transformat în ceva letal, asemenea celei mai infailibile dintre arme.

— Ce pot să fac deci pentru a vă alina tulburarea, Eminenţă?

Corsini ştia cât se poate de bine că trebuie să fie linguşitor şi alunecos, complet supus voinţei cardinalului inchizitor, cel puţin dacă nu voia să aibă de-a face cu furia şi, în consecinţă, cu răzbunarea lui, care, fără îndoială, se va face simţită.

— Credeţi, Corsini, că sunt nebun? Că îmi face plăcere să mă comport aşa? Că de abia aştept să mă înfurii?

— Nici vorbă, Înălţimea Voastră. Eu cred că sunteţi ultimul bastion în faţa valului năvalnic al ereziei.

Carafa dădu din cap.

— Încă o dată aveţi dreptate, căpitane, ba chiar nici că se putea să răspundeţi mai bine. E chiar aşa! Căci se ştie deja că tezele lui Luther au avut un succes extraordinar pe teritoriul german. Ba şi în Olanda, în Flandra, şi mă tem că pot ataca şi Franţa, chiar dacă, deocamdată Francisc I de Valois pare să reuşească să-i ţină în frâu pe cei care critică religia catolică. Dar până când va mai putea? Cât despre englezi, ei bine, au fost întotdeauna o adunătură de credincioşi pe jumătate. Vedeţi deci cât de rău am ajuns? Şi-atunci ce ar trebui să fac eu? Să-mi înclin capul? Să mă las învins fără ca măcar să lupt? Niciodată! De aceea v-am chemat, dragul meu Corsini. Pentru că, vedeţi, nu numai erezia despre care v-am vorbit pare să încolţească pe buzele cardinalului Reginald Pole, dar ea pare a înflori şi pe gura de coral a unei femei.

— O femeie?

De data asta căpitanul gărzilor fu cu adevărat surprins. Deci pentru asta îl convocase cardinalul? Din cauza unei femei? Ameninţarea părea să se topească în mister.

— Exact. Vittoria Colonna, dragul meu Corsini. Ea e femeia despre care vă vorbesc.

— Marchiza de Pescara?

— Tocmai ea!

— Şi de ce anume, dacă-mi e îngăduit să întreb, s-ar fi făcut vinovată?

— Încă nu ştiu exact. Dar denunţătorii şi spionii îmi semnalează că s-ar întâlni cu Reginald Pole. Nu reuşesc să înţeleg cu ce scop, desigur, îmi pot imagina, dar am nevoie de informaţii, de dovezi. Aşa că motivul pentru care v-am chemat e acesta: puneţi să fie urmărită. Vreau să nu fie scăpată din privire zi şi noapte, iar un spion să-şi

dedice întreaga existență numai și numai ei. Cel puțin până când voi afla ce vreau. Alegeți cu grijă persoana care va trebui să se ocupe de asta. Astfel încât marchiza să nu știe că este urmărită și mai ales să nu poată face o legătură între spionul pe care-l veți pune pe urmele ei și noi.

— Am înțeles, spuse Corsini.

— Foarte bine. Știu că aveți multe lucruri la care să vă gândiți, dar aveți în vedere că aceasta e o prioritate absolută. Deci alegeți-vă omul cel mai bun. E clar?

— Perfect cristalin.

— Splendid. Atunci, dacă-i așa, vă rog să începeți imediat această cercetare. Aștept de la voi un raport până la sfârșitul săptămânii. De acord?

— Așa va fi.

Și, spunând asta, căpitanul gărzilor tuși ușor. Spera să-i atragă astfel atenția cardinalului asupra unui detaliu care părea să-i scape mult prea des. Evident soiul acela de amnezie era voită.

— Mai sunteți încă aici? întrebă nepoliticos Carafa, care nu înțelegea cum de Corsini nu se făcuse încă nevăzut.

— Ar mai fi un lucru de mică importanță, desigur, dar care inevitabil trebuie rezolvat, Înălțimea Voastră…

În ochii cardinalului inchizitor apăru un fulger neașteptat.

— A! Sigur! Am înțeles.

Și fără să mai adauge ceva, scoase din buzunar o pungă de catifea care suna îmbietor.

— Cinci sute de ducați. Nu sperați că-mi veți stoarce mai mult, Corsini.

După care Carafa îi aruncă punga căpitanului. Acesta o prinse rapid, cu un gest rapace al mâinii înmănușate.

— Bine, și-acum plecați.

Și cu o tăcere care nu admitea nici un alt cuvânt, cardinalul îl eliberă pe Corsini cu un gest al capului.

În timp ce căpitanul ieșea pe ușă, Gian Pietro Carafa se întoarse spre mijlocul încăperii. Se lăsă să cadă pe jilț, ca și cum ar fi fost rănit de o invizibilă ghiulea de plumb. Cu mâinile sprijinite fără vlagă pe brațele jilțului și cu privirea în gol.

Partida începuse.

Știa în străfundul sufletului că nu-și putea permite s-o piardă.

3
Întâlnirea

De câte ori o vedea, Michelangelo rămânea orbit de grația ei, care o făcea irezistibilă.

Și în ziua aceea, Vittoria Colonna era pur și simplu magnifică. Părul lung, castaniu era strâns sub o bonetă albă. Ochii vii și purtând în ei o melancolie indescifrabilă scânteiau în lumina lumânărilor. Gâtul îi era împodobit cu un simplu șirag de perle, furate parcă zorilor. Era îmbrăcată cu o splendidă rochie albastră. Decolteul, chiar dacă nu era prea adânc, nu-i ascundea totuși sânii.

Michelangelo era subjugat de frumusețea aceea reflexivă și inteligentă, care era în primul rând spirituală și abia apoi fizică. Când își petrecea timpul cu ea, simțea o năvalnică forță interioară, o flacără, care, apropiindu-se, ar fi putut incendia inima oricărui interlocutor.

De câtăva vreme o vedea regulat, pentru că discuțiile cu ea erau o plăcere la care nu mai voia să renunțe.

Vittoria știa să-și aleagă cuvintele, și înainte de-a o face, știa deja ce gândește el, nu din cine știe ce intuiții, ci dintr-un fel comun de a simți, o afinitate, aceea da, supranaturală.

— Vă văd obosit, *messer* Michelangelo, îi spuse în șoaptă, credeam că o să fiți în sfârșit satisfăcut, mulțumit de ce ați realizat în trecerea voastră pe acest pământ.

Fără să răspundă, Michelangelo clătină din cap. Ce mult ar fi vrut ca Vittoria să nu-și dea seama de furia care-l devora.

— Dar, continuă ea, simt o tulburare în voi, o ranchiună, pe care în loc să o revărsați asupra altora, o întoarceți, ca lama unei spade, spre voi înșivă, ca și cum ați fi făuritorul nefericirii voastre. Greșesc, oare? Și spunând asta, îi prinse fața între mâini, obligându-l să o privească.

El simți cum degetele ei albe și subțiri i se afundă în barba pe care o lăsase să crească de-o palmă și-i strâng chipul până când aproape îl duru. Îl surprindea din nou, așa cum făcea de câte ori se întâlneau. Venea până și aici, în casa asta goală și rece, unde doar cuptorul de topit părea să cunoască răsuflarea focului. În schimb, marmura

sculpturilor pe care încerca să le termine, ciocanul, cuțitele, dălțile cu cap pătrat și cele scurte nu erau altceva decât gratiile reci ale cuștii căreia-i spunea furie și în care ajunsese să se închidă.

— Lăsați toată durerea asta să iasă. Ce anume vă macină? Spuneți-mi, vă rog, căci nu pot să vă văd în halul ăsta!

Michelangelo își scăldă pentru o clipă privirea într-a ei, o lăsă să se piardă în ambra lichidă a irișilor ei: caldă, blândă, fermecătoare.

— Poate cândva voi reuși să vă spun, răspunse plecându-și privirea. Dar sunt atât de ocupat să-mi plâng de milă că aproape uitam să vă dau ceva.

— Adevărat? spuse Vittoria deschizând larg ochii.

Michelangelo îi luă mâinile și le îndepărtă cu blândețe de chipul său.

— Așteptați aici, și, fără să mai spună ceva, se îndreptă spre încăperea care-i servea de atelier.

În afară de o statuie, care se ghicea a fi impunătoare, acoperită cu o pânză, mai erau acolo câteva blocuri de marmură albă, un șevalet, o masă de lucru, mojare pentru pisatul pulberilor și pregătitul culorilor și al smalțurilor, cartoane pentru schițele pregătitoare, desene și creioane colorate, piulițe, borcane, spatule și pensule și o grămadă de alte lucruri pe care ajutorul lui, Urbino, leneș peste poate, uita întotdeauna să le pună în ordine.

Acolo, într-un colț, aproape ascuns de îngrămădeala aia de obiecte și unelte, se afla un pachet, o mică legătură de pânză, căreia cu greu îi ghiceai forma și natura.

Michelangelo se apropie, îl luă și ținându-l cu o deosebită delicatețe și grijă, se întoarse în încăperea în care îl aștepta Vittoria Colonna.

— E ceea ce cred? întrebă ea neîncrezătoare.

— Uitați-vă, răspunse el întinzându-i pachetul.

Vittoria începu să desfășoare pânza cu care era acoperit obiectul. Descoperi o coală de desen făcută sul și legată cu sfoară. Desfăcu nodul și întinse coala. Când o avu în fața ochilor tresări.

Își lăsă privirea plină de adorație, pe o imagine de mici dimensiuni, dar de o asemenea inefabilă frumusețe, că, fără să vrea îi dădură lacrimile. Și nu reuși să le oprească.

Ținea în mâini un desen. În ciuda dimensiunilor sale reduse,

Vittoria descoperi o imagine atât de puternică, încât simți pentru o clipă că-i tremură mâinile. Îl văzu pe Isus țintuit pe cruce, cu mușchii perfect reliefați și încordați de durere, cu venele ca niște sfori, iar pe chip cu o asemenea suferință că-ți frângea inima.

La picioarele crucii se afla o țeastă, iar doi mici îngeri, abia schițați, îl priveau pe Cristos în momentul suprem al răstignirii.

Era ca și cum Michelangelo, pentru că el era autorul acelei minunății, ar fi vrut să folosească trupul lui Isus ca pe o hartă a durerii și a milei, fără să piardă însă un fir de speranță. Dorința aceea îi apărea în ochi, ca și cum cineva ar fi privit-o pe Vittoria de sub suprafața lichidă și mișcătoare a unei ape.

Simți un fior rece pe șira spinării. I se păru dintr-odată că are febră.

Oftă.

Nu reușea să se deprindă cu frumusețea absolută. Iar pentru Michelangelo contemplarea divinului părea să fie norma, cotidianul. Nu era însă nici el obișnuit cu asta, ci, dimpotrivă, primul care se mira, iar ușurința cu care picta, desena și sculpta la perfecțiune îi lăsa pe contemporanii săi fără cuvinte.

Dar ceea ce o lăsă cu adevărat fără cuvinte pe Vittoria era importanţa rezervată figurii lui Isus, sau mai bine spus faptul că aceasta era redusă la o esență pură, aproape la o abstracție, ca și cum Michelangelo ar fi vrut să o dezbrace de orice posibil omagiu și de orice slavă, reducând totul la o viziune deosebit de modestă, simplă și personală.

În acea reducere la esenţă erau toată durerea, iubirea și lupta interioară pe care le trăia cel mai mare artist al timpului său.

Acum Vittoria înțelegea ce îl chinuia, ce îi măcina sufletul zi după zi.

Și, pentru că desenul acela îi dezvăluise tot ce trebuia știut, cuvintele pe care voise să le pronunțe mai devreme nu mai existau, ca și cum s-ar fi uscat la soarele rece al acelei dimineți de toamnă.

Nu spuse decât „mulțumesc“, nereușind să-și dezlipească privirea de pe desen. Și dacă pe de o parte înțelegea că Dumnezeu îi făcuse marele dar de a înțelege sufletul lui Michelangelo, pe de alta își dădu seama că el părea inspirat de un plan divin, pentru că era clar că figurile acelea, atât de esențiale, de goale și singure, se bucurau de o forță iconografică nouă, care părea cea mai potrivită cu modestul

limbaj al bunului ei prieten, cardinalul Reginald Pole.

Așa că își luă inima în dinți și încercă să-i vorbească lui Michelangelo despre el.

— *Messer* Michelangelo, spuse, darul vostru îmi e cât se poate de drag, nu numai pentru că descopăr în el tulburarea voastră, ci și pe aceea a bărbaților și femeilor atinse în aceste timpuri de un viciu care pare să devoreze Roma. Știu că lucrul pe care vi-l voi spune vă va surprinde poate, dar, în același timp, cred că nu sunteți pe deplin neștiutor de faptul că, în ultima vreme, câteva persoane, cu un mare sacrificiu personal, încearcă să lupte pentru o nouă viziune a lumii: mai simplă, mai modestă, mai esențială.

— Adevărat? întrebă Michelangelo aproape neîncrezător. Există astfel de persoane, în afară de voi, buna mea Vittoria?

Marchiza de Pescara încuviință.

— Desigur, spuse, și dacă nu aveți nimic împotrivă, mi-ar face plăcere să vi le prezint.

Michelangelo o privi. Pentru prima oară în ziua aceea Vittoria zări o lumină blândă în ochii lui, ca și cum vestea aceea i-ar fi dăruit primul moment fericit din ultima vreme.

— Nu aștept nimic mai plăcut, răspunse el.

— Chiar dacă ar putea fi periculos?

Michelangelo oftă.

— Vittoria, spuse, am deja șaizeci și opt de ani. Vedeți în ce mizerie trăiesc. Și nu mă refer la situația mea economică, de care, evident, nu mă pot plânge… ci la tot restul. E ca și cum, în numele sculpturii și al picturii, aș fi renunțat la mine însumi. Și, într-un anumit sens, e chiar așa. Arta cere rigoare și devotament absolute și e cea mai geloasă și egoistă dintre amante. I-am dăruit viața mea și acum, la această vârstă, singur și obosit, cu sufletul și trupul rănite, nu mai am nimic altceva decât plăcerea companiei voastre, care e cel mai bun leac pentru amărăciunea de care, slab cum sunt, m-am lăsat copleșit. Așa că vă răspund: sigur că da! Chiar dacă persoanele pe care mi le veți prezenta ar reprezenta un pericol, ei bine, vă rog să mă ajutați să le întâlnesc, pentru că voi, Vittoria, sunteți singura lumină pe care o cunosc.

La auzul acestor vorbe, marchiza de Pescara simț cum i se strânge inima.

— Bine, atunci. În curând veți primi vești de la mine. Acum trebuie să plec, spuse.

4
Refugiul

Era frig.

Umblase multă vreme, prin zăpada ce cădea în pădure. Copacii zgâriau cu ramurile goale un cer inefabil, ca și cum ar fi fost o balenă de argint lustruită, uitată acolo de un telal distrat.

Michelangelo simțea parfumul iernii. Era greu de explicat, dar avea în el un ușor miros de lemn, arome de fum și zăpadă, ce se simțeau în acel amestec ciudat, pe care totuși îl recunoștea perfect pentru că fusese deja de câteva ori în trecut printre stâncile și pe cărările acelui loc, în trecătorile abrupte ale muntelui Altissimo, nu departe de Seravezza. Turlele acelea de stâncă erau ale Alpilor Apuani, ce-i aminteau cu povârnișurile lor rapide și sălbatice zilele petrecute la Carrara, când mergea în cariere să aleagă blocuri pe care urma să le taie cu mâna lui, ca să le sculpteze apoi. Era un relief aspru, unde vizitase fiecare colțișor, împreună cu tăietorii de marmură și cu cioplitorii în piatră.

Și chiar dacă acum îi era aproape interzis să intre în Carrara, de când, din cauza lui Giulio de' Medici, fusese obligat să renunțe la o comandă atât de importantă încât riscase să-i prejudicieze grav pe toți extraordinarii muncitori împreună cu familiile lor, nu putea să nu vină să vadă pădurea și carierele de piatră, iarna. Era un soi de ritual, de obișnuință adânc înrădăcinată, la care nu voia să renunțe nici măcar acum, când mâinile și mușchii îi erau obosiți, sleiți de loviturile de ciocan date o viață întreagă.

Ieșirile acelea în natura desfrunzită și învinsă de toamnă îi dădeau din nou o senzație de sacrificiu și de renunțare care, dintotdeauna, îl ajutau să nu devină sclavul plăcerilor lumești.

Și astfel, de-a lungul anilor, își găsise un alt refugiu, o altă zonă de cercetat, unde se găsea o marmură pură și compactă asemenea celei de la Carrara, de foarte bună calitate, dar, mai presus de orice, se afla pe terenuri la fel de aspre și de pustii, care-i garantau acea tăcere și acea

liniște ce păreau să reprezinte singura hrană posibilă pentru inima sa frântă.

Așa că, fără întârziere, o pornise la drum.

Călărea pe un cal mare și negru. Îi dăduse numele Inchiostro[2] din cauza părului său lucios și întunecat la culoare.

2. Cerneală (în ital.).

Străbătea un drum întortocheat, de căruțe. Copitele calului răsunau în trecătoarea pustie într-un ritm înfundat. Michelangelo zări un mic luminiș, un cerc neregulat care apărea în dreapta drumului, întinzându-se pe câțiva pași, un soi de ciudată cicatrice în zona aceea cu copaci golași, stânci netede și cenușii, acoperite ici-colo cu zăpadă.

Când ajunse în mijlocul lui, descălecă.

Apoi începu să pregătească focul pentru noapte.

Mâncă niște carne friptă la proțap. Îi plăcu gustul și mirosul ei intens, aproape înțepător. Bău o înghițitură de vin tare și, la lumina flăcărilor sângerii, se apucă să scrie.

Mai târziu, înfășurat în pătură, își întoarse privirea spre cer. Pentru o clipă simți că i se taie răsuflarea contemplând frumusețea intensă a acelui spectacol: bolta cerească spuzită de sute și sute de mărgele.

Auzi, în depărtare, urletul lupilor, ce păreau că vor să-i aducă aminte cât de nemiloasă este viața în afara marilor orașe: Roma, Florența, Bologna. Le cunoscuse fremătând de viață, aglomerație și certuri, dar, în ciuda atâtor succese și a comenzilor care-i aduseseră faimă, visa mereu să se întoarcă pe pământul acela sălbatic ce părea să dezvăluie nopții secretele unui spirit ancestral și neîmblânzit.

Lăsă pana să mai alunece scriind câteva cuvinte.

Rânduri negre brăzdau hârtia, devenită aproape roșie la lumina flăcărilor. Aproape de foc Michelangelo simți o căldură atât de plăcută și de intensă, că începu să moțăie, până când, obosit și recunoscător lui Dumnezeu, adormi.

Ceva îl trezi însă imediat.

Auzi un lemn scârțâind, apoi, pe neașteptate, un mârâit înfundat se strecură printre copacii golași și printre stânci, umplând luminișul.

5
Natura sălbatică

Văzu aprinzându-se în întunericul din faţa lui două lumini. Străluceau ca nişte monede de aur.

Mârâitul se înteți, umplu pădurea, atacă pietrele, luminişul. Părea că se multiplică în timp şi spaţiu.

Apoi se auzi un nechezat: ascuțit, puternic, terorizat.

Inchiostro! Trebuia să-l apere.

Michelangelo se ridică în picioare, luă o bucată de lemn arzând încă şi lumină spaţiul din jurul lui. Dârele de foc desenate de flăcări păreau să capteze alte luminițe care scânteiau în noapte.

Fără să piardă timpul, Michelangelo înfipse lemnul în zăpadă. Scoase alte ramuri aprinse din foc şi le împlântă în pătura albă, creând într-o clipă un brâu de foc în jurul culcuşului său. Acum reuşea să vadă mult mai bine. Nu-i plăcu deloc ce descoperi. În faţa lui se aflau cel puțin o jumătate de duzină de lupi. Nu chiar o haită, dar suficienți ca să-l sfâşie cu cal cu tot, dacă ar fi atacat toți împreună.

Căută în tolbele de călătorie şi scoase un ciocan pentru marmură. I-ar fi plăcut să aibă o unealtă cu o coadă mai lungă ca să poată ține la distanţă fiarele, dar n-avea nimic mai bun. Scoase un vreasc aprins din foc, cel mai mare pe care-l găsi, şi se pregăti să se apere.

Lupii se apropiau. Înaintau din mai multe părți, înconjurând cercul de foc pe care Michelangelo îl pregătise cum putuse mai bine. Erau mari, aveau blana deasă şi ochii străpungeau noaptea, ochi fioroşi.

Le văzu boturile masive şi labele albe, gingiile vinete şi balele curgând din gurile înfometate.

Unul dintre ei, mai aproape decât ceilalți de cercul de foc, sări în faţă şi începu să alerge cu toată viteza ţintind prada.

Michelangelo simți cum o sudoare rece îi curgea pe frunte. Pentru o clipă mâinile şi picioarele îi deveniră parcă de marmură. Scutură capul şi părul lung îi flutură în aer. Exact în clipa în care lupul cel mare îşi luă avânt să sară peste flăcările înalte ale vreascurilor înfipte în zăpadă, Michelangelo strânse ciocanul, ridică torţa pe care o ținea în cealaltă mână şi, când animalul îi apăru în faţă, îl lovi în cap cu toată puterea.

Se auzi un zgomot sec şi teribil, în timp ce oasele ţestei se

spărgeau sub lovitura de ciocan, dată cu o violență incredibilă. Fiara căzu în zăpadă cu craniul sfărâmat. O dâră de sânge coloră în arabescuri plapuma albă.

Un alt urlet înspăimântător și, în timp ce al doilea lup sărea la el, Michelangelo reuși, cu o scurtă mișcare a bustului, să-i împlânte între fălcile căscate vreascul aprins. Fiara fu aruncată într-o parte, dar, în timp ce se prăbușea la pământ, reuși să-l lovească pe Michelangelo cu laba. Ghearele îi sfâșiară tunica de lână, rănindu-l profund la umăr. Dâre sângerii îi brăzdară pielea.

Simți cum întregul corp îi ia foc, dar nu putea să-și permită să se gândească la asta.

Inchiostro, care necheza, înnebunit de spaimă, cu ochii enormi, larg deschiși ca niște lanterne, izbi cu copita lupul rănit, făcându-i praf capul și reducându-l la o grămadă de oase și sânge.

Între timp Michelangelo luă unul din vreascurile aprinse înfipte în zăpadă și începu să-l agite ca pe o torță.

Fiarele rămase păreau să dea înapoi.

Mârâitul deveni mai slab.

Michelangelo luă un alt vreasc, aruncându-l pe primul, care era aproape consumat. Începu să agite torța aceea improvizată, desenând dâre luminoase în aer. Locul, luminat de flăcări, părea scăldat de o ploaie arzătoare. Michelangelo speră ca fiarele să se retragă.

Rana zvâcnea cu o durere insistentă, feroce. Avea senzația că îi pătrunsese în trup ceva din sufletul lupului, lăsându-i în sânge foamea și instinctul său.

Urlă.

Tot mai tare.

Știa că nimeni nu-l va auzi.

Apoi încetul cu încetul lupii se retraseră. Doi dintre ei rămaseră nemișcați pe zăpadă, cu oasele zdrobite.

Imediat cum îi văzu fugind cu coada între picioare, Michelangelo se apropie de cal. Îl mângâie pe gâtul musculos, îi răsuci pe degete coama, jucându-se cu firele lungi de păr, îi puse palma dreaptă pe bot.

Încetul cu încetul Inchiostro păru să se liniștească. Bătu cu copita piciorului din față în pământul aspru acoperit ici-colo cu zăpadă, nechezând ușor. După ce-l mai mângâie o clipă, Michelangelo luă un pumn de zăpadă, o topi în mâinile făcute căuș și le apropie de botul

calului. Aşteptă ca el să bea până la ultima picătură. Când îi simți limba mare și aspră atingându-i palmele, îi dădu un bobârnac peste bot și-l mai mângâie puțin pe crupă.

În sfârșit hotărî să aţâţe focul.

După ceea ce se întâmplase, n-ar mai fi reușit să adoarmă. Trebuia să dea la o parte hoiturile animalelor și să supravegheze adăpostul în așteptarea zorilor. Și trebuia să-și îngrijească rana ca să nu dea în cangrenă.

Era obosit. Iar Inchiostro mai mult decât el.

Speră ca animalul să poată dormi. Dacă a doua zi ar fi fost prea obosit, ar fi riscat să-și rupă un picior și doar gândul la o asemenea eventualitate îl îngrozea.

6
Cariera de marmură

În timp ce se apropia de carieră, ținându-și calul de căpăstru și înaintând cu grijă printre pietrele acoperite de gheaţă, se duse cu gândul în trecut, amintindu-și imaginile unei obsesii. Dintotdeauna, atunci când se afla pe colină, se gândea la papa Iulius II, papa rege, războinicul care ținuse în pumn Roma mai mult ca un monarh decât ca un om al Bisericii.

De altfel, el fusese cel care cucerise Bologna pentru Biserică, alungându-i pe francezii obligați să se întoarcă dincolo de Alpi. El ceruse Florenței să-l alunge pe gonfalonierul Pier Soderini, vinovat de a-i fi refuzat trupele de sprijin și favorizându-l în felul aceste pe mult urâtul Ludovic XII. Și astfel, amenințând cu interdictul, îi obligase pe florentini să-l exileze.

De atunci trecuse mult timp, dar opera la care continua să lucreze și care însemna aproape patruzeci de ani de chinuri și suferințe, părea să nu se mai termine niciodată: mormântul lui Iulius II. El murise, dar moștenitorii lui, familia Della Rovere, și mai ales Guidobaldo II nu renunțase la monumentul acela funerar. Ba chiar, nu trecea lună să nu-i ceară informații despre cum merge treaba și cât mai durează până la terminarea ei. Michelangelo îi putea înțelege motivele, dar, pe de altă parte, după o atât de lungă perioadă de timp, îi venea tot mai greu să

acorde atenție și energie unui proiect care nu-l mai pasiona și care-l găsea obosit și dezgustat, într-o stare sufletească total diferită.

Iar acum, când trebuia să-l înfrunte pentru a șasea oară, în virtutea celui de-al șaselea contract, numai gândindu-se la asta, simțea cum îi bubuie tâmplele, de parcă ar fi auzit un urlet continuu, care-l făcea să-și piardă somnul și liniștea.

Tocmai de aceea, după ce va fi ales și tăiat grosolan blocurile de marmură, va trebui să se urce din nou pe cal și să-i dea bice pentru a ajunge cât mai repede la Rovigo. Acolo urma să-l întâlnească pe Guidobaldo II della Rovere, comandantul trupelor de militari profesioniști și al armatei venețiene de uscat, pentru a discuta cu el ultimele clauze și condiții din contract.

Iulius II fusese un om dificil, cu mult temperament, mereu pe punctul să explodeze, lăsându-se cuprins de furie și indignare, ca și cum viața lui și-ar fi tras izvorul din ele. Își amintea ochii lui mici, gata să se aprindă de furie, să cerceteze și să demaște până și cele mai subtile prefăcătorii, chipul tăiat de buzele subțiri și mereu strânse într-o strâmbătură de dezgust.

Desigur, formidabila lui energie, entuziasmul, care îl făcea uneori să roșească într-un mod binevoitor față de cei pe care-i iubea, erau recompense cu atât mai prețioase, cu cât le oferea rar. Michelangelo putea să spună cu siguranță că făcuse parte din cercul protejaților lui Iulius II. Cel puțin pentru o vreme. Dar era și un om volubil, mereu deschis spre orice schimbare, gata să se lase condus de impulsuri și de dorințe. Așa încât un proiect judecat de el de neamânat și comandat cu urgență, putea să fie abandonat înainte de a fi terminat, pentru că voia un altul complet diferit și mai îndrăzneț și nebunesc decât precedentul.

Michelangelo clătină din cap.

Coborî de-a lungul unei ușoare ridicături a terenului stâncos.

Rana îl durea. Avusese grijă s-o curețe cu oțet ca să nu se inflameze riscând să se infecteze și să dea în cangrenă. Așa că, după ce o spălase bine, îi cususe marginile cu ac și ață. Se ajutase cu o mică oglindă pe care o avea mereu la el. În final, se bandajase cu o o pânză subțire din in.

Mai făcu câțiva pași până când ajunse la un soi de esplanadă pietroasă. De abia atunci îi văzu pe cei doi prieteni venindu-i în

întâmpinare.

Erau Piero Menconi și Lorenzo Ceccarelli, primul tăietor și al doilea pietrar. Erau niște bărbați tăcuți, modelați de o viață de sacrificiu și tăceri. Primul avea ochi albaștri și pătrunzători, părul tuns scurt și buzele strânse într-un soi de îmbufnare continuă. Era un om direct și prețios.

Lorenzo era slab ca un țâr, uscat, dar agil, antrenat de o muncă din cauza căreia stătea tot timpul agățat de un perete de marmură strălucitoare, ocupat să curețe marmura albă de impurități și pietre ascuțite care, dacă s-ar fi desprins de la înălțime, ar fi putut să-i zdrobească și să-i omoare pe minerii aflați jos. Era un pericol real. Câți nu muriseră așa de-a lungul anilor!

Și chiar dacă soarta se arăta miloasă, un braț sau un picior tot ajungeau să fie strâmbate, rupte, zdrobite.

Michelangelo îi salută ca pe niște frați, îmbrățișându-i.

Lorenzo îl luă în grijă pe Inchiostro. Îl mângâie pe bot cu dragoste, prinzându-l cu o blândețe fermă de căpăstru și ducându-l după el, fiind foarte atent să nu pună vreun picior greșit și să și-l frângă.

Când intrară în carieră, Michelangelo amuți. Soarele palid de iarnă se reflecta pe pereții abrupți și albi, strălucitori ca niște oglinzi naturale. Blocurile de marmură netăiate încă stăteau așezate unul peste altul la picioarele uriașei prăpăstii. Erau aranjate pe marginea coridorului incredibil de larg și profund care dădea într-un soi de amfiteatru natural. Michelangelo amuțea ori de câte ori se afla în fața acestui miracol, observând marmura albă, complet lipsită de venaturi; era netedă, pură, orbitoare.

În vârful peretelui abrupt, muncitorii delimitau cu grijă un bloc ce trebuia scos. Însemnaseră deja dimensiunea și grosimea printr-o fantă de-a lungul căreia urmau să lucreze cu unelte potrivite ca să-l desprindă.

La picioarele carierei, în jurul blocurilor mai mari, încă neșlefuite, dar magnifice în frumusețea lor aspră și sălbatică, zeci de tăietori se chinuiau să curețe colțurile, să le spargă și să dea o formă marmurei, ca să obțină blocuri perfect definite. Erau niște bărbați slabi, uscățivi, pe care munca grea lăsase urme, în stare să lucreze din zori până la apusul soarelui, fără să se plângă, atenți să găsească liniile care ar fi garantat cel mai bun desen posibil.

Michelangelo îl privi pe Piero în ochi. Prietenul său încuviință.

Nimic nu-l bucura mai tare decât să vadă marmura translucidă prinzând formă sub loviturile ştiutoare ale dălţii şi ciocanului.

Era o naştere primordială, o geneză cu parfum de Biblie. Michelangelo îşi lăsă privirea să cadă pe marmură, pe blocurile acelea perfecte, imaginându-şi şi explorând cele mai intime vene şi ascunzişuri.

Apoi îşi puse mâna pe umărul lui Piero.

— Bine, spuse, să pornim la treabă.

7
Alegerea unui spion

Giulia îl privise cu dorinţă. Încă din prima zi în care îl întâlnise, se simţise pradă unei pasiuni care-i ardea trupul, cu o tulburare şi o poftă atât de intense, încât erau pur şi simplu de nestăpânit.

I-o spusese. Şi vorbele acelea care păreau atinse de însăşi esenţa concupiscenţei îl măguliseră.

Corsini ştia că place femeilor. Natura fusese generoasă cu el, dăruindu-i umeri largi şi puternici, un trup musculos, plin de vigoare şi palpitând de viaţă. Iar senzualitatea lui animalică, atât de evidentă încât părea neruşinată, nu putea să nu atragă atenţia fetelor din familii nobile, la fel ca a curtezanelor sau a damelor mai trecute, dar tocmai de aceea experte şi dorind să-i dăruiască plăcerea în miile de feluri pe care le învăţaseră în viaţă.

Cât despre el, când putea, îi plăcea să se întreţină cu florile cele mai proaspete, aproape nedeschise încă, atât de tinere erau.

Iar în momentul acela, fata cu ochii întunecaţi ca o pădure toamna întruchipa cel mai irezistibil lucru pe care şi l-ar fi putut dori. Pielea ei albă, părul negru, lung şi parfumat, strălucitor ca pana corbului, erau o promisiune de pierzanie pe care ochii aproape că n-o puteau îndura.

Avea sânii mici, sfârcurile obraznice şi tari, nerăbdătoare să fie atinse de degetele lui puternice şi pline de cruzime în oferirea plăcerii.

Întârzie cu privirea pe trupul acela tânăr, catifelat, bine făcut. Îşi apropie buzele de cele ale Giuliei, abia atingându-le. Apoi, prefăcându-se că se îndepărtează, se întoarse cu gura la ea, aproape

înşfăcând-o, şi o mușcă până la sânge. Simți gustul dulce al sângelui şi limba o atinse pe a ei.

— Ia-mă, iubitul meu!

Giulia era nerăbdătoare şi lucrul acesta îl stârnea şi mai tare pe căpitanul Corsini. Excitația i se răspândea în corp, umplându-i pieptul şi abdomenul de o furie rece, care, în clipa când o pătrunse, se topi ca gheața în foc.

Comoara ei umedă şi voluptoasă îi provocă un vârtej de senzaţii.

Giulia îl primi şi aproape leşină în clipa în care îl simți arzând între picioarele ei.

Gustă în acelaşi timp durerea şi plăcerea într-un amestec sălbatic. Îl prinse cu picioarele, iar micile ei călcâie îi apăsară fesele tari ca marmura. Mai voia. Încă şi încă.

Îl lăsă s-o descopere în cele mai secrete cotloane, bucurându-se de toată plăcerea posibilă. Apoi când el păru să fie satisfăcut, îşi duse mâna între picioare, îi prinse penisul mare şi fremătător şi îl scoase din ea.

Se aşeză în genunchi şi i-l luă lacomă în gură. Când îl auzi pe căpitan gemând de plăcere, se opri.

Îl obligă să se întindă pe spate şi se urcă pe el ca o tânără amazoană sălbatică. El îi prinse cu mâinile fesele perfecte. Erau mici şi tari ca nişte piersici, arzând de căldura unei pasiuni nestăpânite.

Fata îi acoperi mâinile cu ale ei, voia ca trupurile lor să se lipească cu totul, să se unească în toate felurile posibile.

Continuă să se mişte deasupra lui, impunându-şi un ritm languros, aproape distrat, lent dar nemilos. Îşi mușcă buzele, arcuindu-şi spinarea şi încercând să stoarcă de la trupul căpitanului toate picăturile de lichid, până când se simți în sfârşit inundată de o ploaie fierbinte, în timp ce el lăsă să-i scape un geamăt atât de răguşit şi de profund, că părea gata să se înece într-o furtună a simţurilor.

Fusese o dimineață grea.

Micuței Giulia îi era cu adevărat foame de el. Iar el nu avea câtuşi de puțin intenția să-i ofere mai mult decât putea. Sexul şi plăcerea erau singurul său obiectiv. Nici nu-i trecea prin cap s-o ceară de soție.

Corsini era unul dintre bărbații care păreau că vor să trăiască numai pentru a-şi satisface orice plăcere. Avea două pasiuni: armele şi femeile. Dar amândouă erau atât de profunde, încât păreau de

neînţeles. De aceea îşi rezerva o parte deloc neglijabilă din timpul pe care-l avea la dispoziţie îngrijirii corpului şi hainelor. Ştia să poarte o conversaţie şi avea episoade de pasiune şi curaj cu duiumul, pe care le povestea în saloanele romane sau în taverne, ajustându-le în funcţie de câte ascultătoare avea.

Ca un bun seducător, îşi cunoştea şi punea în toate felurile în valoare atuurile: chipul cu trăsături aristocratice şi marcate, ochii limpezi ca nişte picături de ploaie, mustăţile perfect ceruite. În plus, statura remarcabilă şi purtarea temerară completau o apariţie irezistibilă pentru toate femeile, chiar dacă aveau de-a face cu el doar pentru o clipă.

În orice caz, căpitanul gărzilor ştia deja încotro să se îndrepte în ziua aceea. Cunoştea foarte bine persoana care putea să-i găsească spionul perfect pentru a duce la bun sfârşit sarcina ce-i fusese încredinţată de cardinalul Carafa. Era poate singura femeie care, spre deosebire de toate celelalte, nu fusese fascinată de el. Iar asta o făcea în ochii lui foarte periculoasă.

Cât despre spion, cu siguranţă nu putea fi un soldat mercenar, un Lanzo[3], unul dintre cei care îşi duceau veacul prin taverne şi se agăţau de primul care le ieşea în cale pe străzile oraşului. Să pună să fie urmărită marchiza de Pescara de către un asemenea individ sau, în orice caz, de către un soldat oarecare era maniera cea mai bună de a isca suspiciuni. Şi odată deconspirat, omul său ar fi devenit complet nefolositor. Nu, exista o manieră mai subtilă şi inteligentă ca să-şi atingă scopul.

3. Lanzichenecchi sau Lanzi erau soldaţi mercenari, înrolaţi în legiunile Sfântul Imperiu Roman, care au luptat între sfârşitul secolului XIV şi începutul secolului XVII, faimoşi pentru violenţa şi cruzimea lor. Culmea violenţelor s-a manifestat în luna mai a anului 1527, când Roma şi Statul Papal au fost jefuite, episod cunoscut în istorie sub numele de *Sacco di Roma*.

Şi totuşi soluţia pentru problemele sale trecea întotdeauna şi în orice caz printr-o tavernă. Odată ajuns în Campo de' Fiori, după ce trecu de târgul de cai, unde splendide animale cu păr lucios şi greabăn robust se vindeau pe bani grei, şi lăsă în urmă Palatul Orsini, Căpitanul gărzilor o luă spre Parione până la o locantă pe care o ştia

bine.

Pe firmă trona o gâscă albă pe un fundal roșu.

Imediat cum intră, Vittorio Corsini se regăsi într-o lume pe care o cunoștea bine și pe care o aprecia nespus de mult, atunci când putea să renunțe să mai fie căpitanul gărzilor pentru a se dedica activităților care-i plăceau cel mai mult: să bea vin și să defloreze fete tinere. Era, în fond, un bărbat căruia nu-i era străin viciul, dar care, în momentul acela, trebuia să țină bine în minte motivul pentru care se afla acolo.

Îi privi deci cu o oarecare detașare pe clienții care, la acea oră matinală, se îndopau deja cu vin roșu și carne friptă. Erau mercenari, tâlhari, contrabandiști, hoți, pictori, studenți, cerșetori, care-și puneau la mezat viețile pentru singura beție posibilă. Ca întotdeauna vorbeau despre Papă și despre împărat, despre cât de mult îi asuprea Biserica pe oameni cu taxe și despre cum plățile pe care le primeau de la stăpânii lor erau cele mai mici de când erau pe lume. Fiecare dintre ei, în felul său, preconiza că Roma avea zilele numărate, pentru că nu era nici un dubiu că starea de degradare în care, în numele Domnului, o împinseseră papii era doar anticamera unui infern care urma să-i înghită pe toți.

Nu le dădu prea multă atenție celor doi mercenari care-l priveau câinește, recunoscând în el brațul armat al Inchiziției romane. Nu că asta i-ar fi neliniștit în mod deosebit, căci, dacă teribilul Corsini ar fi trebuit cu adevărat să-i aresteze pe toți cei care încălcau legea, în locanta aceea n-ar mai fi rămas nimeni. Dar, fiind Lanzichenecchi, urau în mod deosebit tot ce avea de-a face cu religia catolică. Aveau păr lung și mustăți pe oală, jachete în culori vii și ochi ticăloși, dar aveau grijă să nu le scape vreo obscenitate sau vreo amenințare, cum se întâmpla de obicei. Comportamentul lor fanfaron era bun pentru cei slabi, dar total nepotrivit cu unul ca el.

Ca nu cumva să le treacă prin cap vreo idee trăsnită, Corsini le făcu semn să nu cumva să îndrăznească să atingă spadele cu gardă solidă pe care le țineau la brâu.

Ascultători, cei doi își văzură în continuare de conversație în limba aia barbară care era germana.

Căpitanul le aruncă mai mult decât o privire femeilor care serveau la mese. Erau cinci, frumoase și provocatoare, pentru că așa le voia stăpâna. Îmbrăcate cu rochii adânc decoltate, ce nu ascundeau mare

lucru, ştiau cum să atragă privirile clienţilor. Totul era studiat ca să scoată cât mai mulţi scuzi posibili de la gloata care mânca şi bea acolo.

Trecând pe lângă mese şi pe lângă tejgheaua la care hangiul servea şuncă şi brânzeturi, Corsini urcă scara care ducea la etaj.

După două rampe scurte, ajunse pe galerie care se deschidea într-un coridor în care dădeau mai multe uşi. Îl străbătu până la capăt. O draperie de catifea groasă părea să fie intrarea în ceea ce, cu o oarecare indulgenţă, s-ar fi putut numi un birou.

Ajuns în faţa draperiei, îşi drese vocea ca să se anunţe.

După o clipă, un bărbat cu un aspect ieşit din comun dădu la o parte draperia. Avea ochii închişi la culoare şi părul lung, negru. Era îmbrăcat cu o jiletcă de culoarea sângelui de bou, bine croită. Cizmele înalte îi ajungeau până la genunchi şi o spadă cu garda lată i se legăna la şold. Dacă n-ar fi fost aspectul aproape sălbatic al părului, ar fi putut fi luat drept un gentilom.

— Căpitane, spuse cu uimire sinceră, mărturisesc că nu vă aşteptam.

Ultimele cuvinte le spuse pe un ton amuzat, ca şi cum, după un moment de ezitare, ar fi redevenit stăpân pe situaţie.

— Gramigna[4]! exclamă Căpitanul. Ce mai faceţi? Vreau să cred că n-aţi comis nici o faptă de care să trebuiască să vă căiţi?

4. Buruiană (în ital.).

— Nici vorbă, nici vorbă! se grăbi să răspundă înţepat celălalt. Vedeţi, mă aflu aici s-o servesc pe prietena noastră comună. Cum aş putea să fiu altundeva şi să fac lucruri rele?

— Sfinte Sisoe, Gramigna! Vorbiţi ca din carte! Complimentele mele. Accentul vostru nemţesc aproape că nu se mai recunoaşte. În orice caz, fiţi atent să nu aveţi iniţiative prea îndrăzneţe. Pentru că aş afla-o imediat, puteţi fi sigur de asta, încheie Corsini cu un avertisment.

Gramigna părea să cântărească afirmaţia. Nu fu însă impresionat.

— O căutaţi pe frumoasa Imperia?

— Pe cine altcineva?

— Daţi-mi o clipă doar şi veţi fi anunţat, spuse Gramigna, în fond

vorbim despre o doamnă.

Căpitanul gărzilor Sfântului Oficiu ar fi putut foarte bine să se anunțe singur, dar lăsă să treacă de la el. Avea nevoie de una din cele mai puternice curtezane din oraș, așa că, măcar o dată, merita să-i facă jocul.

— De acord, zise. Aștept.

Făcând un semn cu capul, Gramigna dispăru în spatele draperiei.

Corsini nu avu prea mult de așteptat, căci, în scurt timp, Gramigna reapăru și, cu o plecăciune, dădu la o parte draperia grea de catifea și-l invită să intre.

8
Curtezana

Imediat cum o văzu, Corsini zâmbi. Imperia era încă o femeie frumoasă. Sigur, pielea ei nu mai putea fi considerată proaspătă, iar ridurile de pe față se vedeau cât se poate de bine, și totuși nu-i atingeau cu nimic frumusețea, dimpotrivă, adăugau o notă de viață trăită care nu putea să nu atragă atenția interlocutorului. O cascadă de bucle castanii îi încadra ovalul perfect al chipului, ochii de culoarea mierii maronii sclipeau atent și buzele cărnoase, lucind atrăgătoare, îi întregeau faima ademenitoare de curtezană. Era îmbrăcată cu o rochie simplă de culoarea acvamarinei. Stătea în spatele unei mese de scris. Când îl văzu, se lăsă pe spate în micul fotoliu pe care stătea.

Corsini o privi fără nici o reținere, îi admiră umerii goi și sânii plini care se ridicau la fiecare respirație. Imperia îl făcu atent, prefăcându-se că tușește.

Căpitanul își ridică privirea la chipul curtezanei. Cândva o femeie ușoară, perfectă în arta de a simula refuzuri și de a se dărui doar după ce golise cum trebuie buzunarele multor clienți, era acum o întreprinzătoare de succes care cumpăra și vindea hanuri, încasa și administra banii, realizând profituri și ajungând să cumpere în cele din urmă terenuri și palate.

Imperia devenise în felul acesta una din cele mai puternice și influente femei din Roma. Și asta din două motive: pe de o parte pentru că fetele ei dădeau ce aveau mai prețios pe informații de prima

mână, şi nu exista prelat, ambasador şi om politic care să nu frecventeze localurile şi lupanarele aparţinând frumoasei Imperia; pe de altă parte, ea folosea informaţiile pentru a şantaja şi corupe, într-un târg al vorbelor care răneau mult mai mult decât spadele sau archebuzele gărzilor.

Exista în ea o viclenie aproape de fiară, cu care viaţa o obişnuise să stăpânească perfect arta înselătoriei şi a intrigii, condiţia primă şi necesară pentru a o face foarte bogată, într-un cuvânt, respectabilă.

Dar cu tot lustrul de femeie cumsecade, de curtezană onestă, apetitul nu i se potolise, dimpotrivă, rămăsese neschimbat, aşa că Imperia era perfect conştientă că dacă ar fi cedat un singur pas ar fi însemnat să piardă tot, ajungând să îmbrace din nou hainele tocite ale curtezanei de rând, şi n-ar fi putut scăpa de cele patru etape ale decăderii: chiriaşă, lucrătoare într-un bordel, spălătoreasă şi cerşetoare pe treptele unei biserici.

Nimic n-o speria mai tare, şi tocmai din acest motiv îşi ţinea mereu ochii bine deschişi şi urechile ciulite şi, chiar şi atunci când părea că o conversaţie n-o interesează deloc, ar fi fost mai bine să se ţină cont de faptul că orice cuvânt al ei nu era niciodată spus la întâmplare, ci pronunţat cu un scop precis.

Corsini cunoştea temperamentul Imperiei, dar şi calităţile ei, şi de aceea avu grijă să n-o subestimeze nici măcar pentru o clipă.

— Deci, frumosul meu căpitan, spuse într-un mod afabil şi neruşinat frumoasa curtezană, cărui fapt îi datorez plăcerea vizitei voastre? – şi în timp ce pronunţa aceste cuvinte ochii îi sclipiră pentru o clipă.

Corsini zâmbi. Exista în femeia aceea ceva magnetic care îl prindea în plasă pe cel cu care vorbea. Ştia deci că trebuie să fie atent, dar nelăsând să se vadă. Dacă ar fi comis o asemenea greşeală, Imperia ar fi înţeles imediat că există ceva care mergea dincolo de ceea ce îi cerea. De fapt poate că ar fi înţeles oricum, ţinând cont de cine era el, dar căpitanul gărzilor Sfântului Oficiu voia să se bucure de senzaţia de a nu fi, cel puţin pentru o clipă, o carte deschisă în faţa frumoasei curtezane.

— Divina mea Imperia, începu cu o oarecare gravitate, vin să vă deranjez în dimineaţa asta, în speranţa că-mi puteţi fi de ajutor într-o mică problemă, care, deşi simplă, va trebui rezolvată cu toată discreţia

şi grija necesare.

Curtezana încuviinţă, fixându-l cu privirea ei dulce şi maliţioasă. Îi făcu semn cu capul să continue.

— Ştiţi, mi s-a întâmplat de curând să-mi cadă cu tronc o femeie de origine nobilă, o marchiză cu o poziţie atât de înaltă, că n-aş putea spera să-i cuceresc inima…

— Vă rog, Corsini, nu-mi insultaţi inteligenţa îndrugându-mi o minciună atât de proastă. Povestiţi-mi faptele aşa cum sunt.

Căpitanul oftă. Fusese într-adevăr atât de stângaci în încercarea lui? Imperia avu bunul-gust să-i zâmbească. Şi zâmbetul acela reuşi să îndulcească adevărul.

— De acord, spuse el. Nu vi se poate ascunde nimic, constată neputincios. O s-o iau de la început.

— Vă mulţumesc.

— Persoana pentru care lucrez, inutil să vă spun despre cine e vorba, pentru că ştiţi foarte bine, mi-a ordonat s-o urmăresc pe una din nobilele cele mai de vază din Roma. Zi şi noapte. Cu grijă şi discreţie, evident. O dată pe săptămână, voi veni la voi, ca să fiu informat despre progresele făcute. Pentru prima lună veţi prima suma pe care sunt pe punctul să v-o dau pentru deranj. Nici un ducat în plus.

Spunând asta, Corsini scoase de sub pelerină un săculeţ de catifea. Îl puse pe masa de scris. Curtezana îl făcu să dispară într-o clipă, şi căpitanul îi văzu privirea schimbându-i-se, devenind rapace, nemiloasă, rece. Imediat după aceea ochii îi deveniră din nou calmi şi strălucitori ca ambra lichidă.

— Despre cine e vorba? întrebă ea.

— Despre marchiza de Pescara.

— Vreţi să spuneţi Vittoria Colonna?

— Exact.

Imperia îşi încrucişă privirea cu cea a căpitanului.

— Probabil e vorba de ceva cu adevărat serios.

— Este. Apropo de asta vă întreb: aveţi pe cineva cu adevărat capabil să facă faţă unei asemenea sarcini?

— Cum să nu. Şi, credeţi-mă, nu va da greş.

— Sunteţi sigură? Pentru că, vă avertizez, într-un caz ca acesta nu putem greşi.

Imperia se bosumflă. Deşi era puţin nepotrivit pentru o femeie de

vârsta ei, gestul reușea încă s-o facă irezistibilă.

— V-am dezamăgit vreodată în toți acești ani?

Corsini păru să cântărească întrebarea, dar era doar o prefăcătorie.

— De fapt, nu.

— Atunci, valorosul meu căpitan, lăsați pe mine.

— Suntem deci de acord?

— Nu puteați fi mai clar. Ne vedem de azi într-o săptămână?

— Sigur că da, răspunse Corsini și spunând asta, cu teama de a cădea în ispită dacă mai rămânea în locul acela de păcat și pierzanie, dar știind că nu putea să și-o permită în acest moment, adăugă: Acum trebuie să plec. A fost o plăcere să vă văd. Ca întotdeauna.

— Vă mulțumesc de vizită, căpitane. Vă aștept aici peste șapte zile, cu toate noutățile despre caz, își luă rămas-bun curtezana.

Ridicând draperia de catifea, Vittorio Corsini părăsi încăperea.

În timp ce se îndepărta avu senzația neplăcută că Gramigna îl privea ironic, ca și cum trepăduşul Imperiei și-ar fi râs de el.

Își promise să-l facă să-și piardă buna dispoziție într-o întâlnire viitoare.

Chiar dacă va trebui să fie foarte atent.

Pentru că, în ciuda poreclei sale, Gramigna era un Lanzo și aparținea deci celei mai sângeroase și nemiloase tagme de luptători din lume.

9
Dizgrația[5]

5. În original, Malasorte (ghinion).

Imperia trimisese după ea în ziua aceea.

În femeia aia trăia un diavol. Era sigură de asta. Nu devii ceea ce este ea dacă nu te-ai culcat cu diavolul. Și, odată ce-o făceai, rămâneai țiitoarea lui pentru totdeauna. Dar îi datora totul Imperiei. Așa că ieșise, fără să mai piardă vremea, îndreptându-se spre locanta Gâștei roșii.

Dizgrația mergea pe străzile înguste din Trastevere, un labirint de străduțe șerpuitoare, unde cu mare greutate putea să treacă un om. În

ciuda faptului că soarele era deja sus pe cer, străzile erau pustii chiar și la acea oră a dimineții, deoarece căruțele nu puteau străbate locuri atât de înguste. Fără să mai ținem cont de faptul că pavajul era cât se poate de neregulat: câteva cărămizi aduse de pe cine știe unde și așezate în formă de oase de pește erau cel mai bun mod de a rupe roțile căruțelor.

Pe Dizgrația, desigur, n-o deranjau. Îi plăcea să rătăcească pe străzi, admirând palatele nobiliare cu fațadele lor impunătoare, ca să zărească apoi dintr-odată o piață sau o biserică ciudată și surprinzătoare ca Santa Maria in Trastevere. Ce spectacol! Deși era aproape iarnă, soarele strălucea pe cer și o lumină orbitoare învăluia piața. Rămase încântată la vederea coloanelor și a figurilor de pe mozaicul din partea superioară a fațadei: mai multe femei stăteau în jurul Fecioarei Maria care-l alăpta pe Isus. Fiecare dintre ele ținea în mână o lampă. Dizgrația nu știa de ce, dar figurile acelea îi înseninau ziua, ori de câte ori le vedea. În mintea ei prindeau viață. Se amuza să și le imagineze mișcându-se, vorbind, slăvind pruncul într-un soi de ceremonial liniștit.

Era un secret al ei să se piardă în fantezii imposibile. În timp ce visa cu ochii deschiși, privirea îi căzu pe chioșcurile vânzătorilor ambulanți, pe tarabele cu fructe și legume și pe firmele tavernelor. Piața era plină de lume. Pe esplanada din fața bisericii poporani și negustători stăteau adunați în grupuri, făcând aproape imposibilă trecerea. Vocile se ridicau într-o larmă veselă care părea să sfideze rigoarea dimineții. Nori albi de aburi umpleau atmosfera.

Cineva fluieră după ea. Dizgrația schiță un zâmbet timid. Se făcea mare și simțea tot mai mult efectul pe care-l avea asupra bărbaților. N-ar fi spus despre ea că e o frumusețe, dar știa că are o piele proaspătă și bronzată, părul creț și negru și ochii de un verde intens. Ar fi vrut să aibă sânii mai mari, dar picioarele ei lungi nu treceau nebăgate în seamă și, chiar și cu o rochie cârpită și un șal pe spate, arăta cât se poate de bine.

Dar știa și că aduce ghinion. Maică-sa i-o spunea mereu, încă de când era mică, încă de când trebuia să aibă grijă de frații ei și nu făcea nimic ca lumea, cel puțin așa îi spunea. Așa că fugise de acasă, pentru că se săturase de predici și bătăi. Merita ceva mai bun.

Câtăva vreme trăise de pe o zi pe alta, furând pe ici-colo și intrând

într-o bandă de adolescenți. O socotiseră destul de bună să fie admisă în ceata Șobolanilor din Trastevere. Dormeau pe unde se nimerea, se spălau puțin și trăiau din mici furtișaguri. Împărțeau între ei toate lucrurile pe care, într-un fel sau altul, reușeau să pună mâna.

Trecuseră trei ani. Într-o dimineață de primăvară, la târgul din piața Navona, cu complicitatea aglomerației și a mulțimii, Dizgrația încercase să fure de la o femeie foarte frumoasă, îmbrăcată elegant. Era convinsă că reușise, când se izbise de un bărbat înalt și solid care o obligase, doar din priviri, să restituie ce luase. Înțelesese imediat că avea de-a face cu un profesionist al violenței, o gardă de corp.

Așa o cunoscuse pe Imperia. Dar, spre marea ei surpriză, curtezana n-o pedepsise sau, mai rău, n-o dăduse pe mâna gărzilor, ci începuse să aibă grijă de ea. Îi dăduse un acoperiș și bănuții necesari să supraviețuiască. Și-i vorbise cu cuvinte blânde și cu înțelegere până și pentru numele ei care, admisese, oricât de fără noroc, era magnific și tulburător ca și chipul ei.

Dizgrația îi fusese extrem de recunoscătoare. Îi plăcea să știe că avea cel puțin un lucru frumos. Imperia avea dreptate, nu cunoștea pe nimeni cu un nume ca al ei, și chiar dacă toți își făceau cruce imediat cum îl auzeau, nu puteau totuși susține că nu avea un oarecare farmec ciudat. Cu atât mai mult cu cât era al unei fete cu chipul proaspăt și maliții os totodată.

Așa că zâmbi când auzi fluieratul bărbatului care o privea pofticios. Dizgrația izbucni în râs și grăbi pasul.

După ce lăsă în urmă Santa Maria in Trastevere, se îndreptă spre podul Sisto. Trecu pe lângă biserica San Lorenzo de Curtis și merse înainte pe strada del Cinque până când ajunse în piața podului Sisto.

Continuă și ajunse lângă gărzile care păzeau intrarea pe pod. Stăteau acolo și erau cu adevărat impresionanți cu lungile lor spade, coifurile lucitoare și vestoanele în culori vii. Dizgrația trecea deseori pe acolo și cunoștea deja întreaga garnizoană. Nu lipsiseră cei care, profitând de faptul că era singură, încercaseră s-o abordeze, uneori chiar într-un mod agresiv, dar Dizgrația reușise întotdeauna să-i pună la punct și nimeni nu-și mai permisese s-o provoace. Munca într-o locantă te învăța să te aperi imediat și fata avea o limbă ascuțită și suficient curaj ca să-l scuipe și pe diavol în ochi. Așa se răspândise vorba că era mai bine s-o lași în pace. Căci avea ceva nebunesc în cap

şi că numele ăla, atât de neobişnuit şi de caraghios, era meritat.

Ba chiar, cu Mercurio, unul dintre soldaţi, Dizgraţia legase un soi de ciudată prietenie. Poate pentru el era altceva. Dar conta faptul că atunci când era el de gardă, aproape nu trebuia să se oprească.

Şi în dimineaţa aia era acolo.

El o privi de parcă ar fi vrut s-o mănânce, nu altceva, ea îi aruncă o privire irezistibilă, şi băiatul îi făcu semn să treacă.

Cât ai zice peşte, fata se făcu nevăzută. Dacă s-ar fi grăbit, ar fi putut ajunge într-o clipă pe via delle Zoccolette, pe malul opus al Tibrului.

Papucii ei rupţi zgâriau dalele podului, când, pe neaşteptate, auzi pe cineva în spatele ei apostrofând-o cu o voce infernală. Nu-i spusese pe nume, dar avu certitudinea că i se adresa ei. Se prefăcu că nu aude şi merse mai departe, până când, ajunsă dincolo de jumătatea podului, simţi cum o mână grea o prinde de umăr cu o asemenea furie şi energie încât fu obligată să se întoarcă.

Se simţi trasă înapoi. Se clătină şi făcu un pas într-o parte încercând să se sprijine de parapet, dar nu reuşi şi căzu.

Atunci îl văzu.

10
Guidobaldo II della Rovere

— *Messer* Michelangelo, nu cred că trebuie să vă amintesc cât v-a dat familia mea în ultimii ani pentru a realiza monumentul funerar al mult iubitului meu unchi Iulius. Fără să mai ţinem cont de faptul că la sumele încasate de voi, ar trebui să se adauge, ca să spunem adevărul, şi toate comenzile pe care vi le-a făcut şi graţie cărora aţi devenit unul dintre oamenii cei mai bogaţi din Roma! Acuma, eu nu pretind să realizaţi toate statuile monumentului! Familia mea a renunţat la o asemenea idee cu mulţi ani în urmă. Nu cred că e o întâmplare faptul că am acceptat ca *Madonna*, *Sibila* şi până şi *Profetul* să fie realizate de Raffaello da Montelupo[6]. Am făcut-o doar pentru a vă uşura munca. Dar tocmai de asta şi cu atât mai mult, trebuie să o duceţi la bun sfârşit în următorii doi ani! E o eternitate de când acest proiect aşteaptă să fie terminat!

6. Raffaele Sinibaldi (cca 1504–cca 1566), sculptor și arhitect italian.

Guidobaldo II della Rovere era livid de furie. Cu greu își stăpânea ranchiuna pe care o clocise și hrănise în toți acei ani. Se vedea că îi displăcea profund să se ocupe de asemenea treburi, era un soldat și ca atare persoana cea mai nepotrivită să trateze asemenea afaceri. Pe de altă parte, era limpede cât de mult dorea ca angajamentul luat de artist cu faimosul său unchi să fie dus la bun sfârșit.

Michelangelo îl privi drept în ochi. Era obosit și transpirat. Călărise fără oprire întreaga zi. Ar fi preferat să nu-l întâlnească pe Della Rovere, dar știa și că nu putea să-l evite la infinit. Așa că, după ce alesese și însemnase marmura, alergase la Rovigo. Întâlnirea aceea fusese stabilită de o bună bucată de vreme și știa că nu putea să lipsească. Nu se temea de Guidobaldo și nici n-avea intenția să-și plece capul numai pentru că primise și reținuse plata cuvenită.

— Înțeleg ce spuneți, răspunse, dar știți bine că tocmai unchiul vostru a fost cel care mi-a cerut să încep proiectul monumentului funerar, pentru ca după aceea să-mi comande un alt lucru complet diferit. Ne-am gândit la un mormânt maiestuos, impunător, care ar fi trebuit să-și găsească locul în Basilica San Pietro și, la mai puțin de un an după aceea, și-a schimbat ideea, abandonând primul proiect, pentru că-l considera de rău augur. Și asta, în ciuda faptului că tocmai el a fost cel care mi l-a comandat! Și după ce am fost la Carrara pentru a cumpăra și alege marmura, pe care am tăiat-o și adus-o la Roma!

— Cu banii dați de Papă!

— Desigur! Cu ce bani ar fi trebuit s-o fac?

— *Messer* Michelangelo, sunteți cu adevărat un om ciudat! Chiar dacă am admite că ceea ce spuneți e adevărat, asta nu justifică faptul că nu v-ați îndeplinit sarcina! Vă amintesc că următorul contract, al doilea, vă impunea să terminați opera în șapte ani. Și nici măcar pe acesta n-ați fost în stare să-l onorați.

Michelangelo clătină din cap. Nu era drept, își spuse. Guidobaldo reducea totul la o nerespectare generală a unui contract, când situația era, de fapt, mult mai complexă de cum o prezenta el.

— Chiar dacă ar fi așa cum ziceți, dar nu e, vă aduc aminte că suma prevăzută nu-mi permitea nici măcar să supraviețuiesc. Am fost

un prost că am acceptat clauza de exclusivitate din contract, cu atât mai mult cu cât suma inițială fusese redusă peste măsură. Am fost constrâns să caut noi comenzi, pentru că nu reușeam să le dau de mâncare alor mei doar cu monumentul vostru. Ştiţi foarte bine asta.

— Nu înţeleg, spuse Guidobaldo II della Rovere ridicând vocea, vă lamentați că nu câștigați destul, și totuși, de-a lungul anilor, familia mea v-a vărsat mii de ducați! Un alt om, cu o asemenea sumă, ar fi un prinț. Uitați-vă la voi, păreți un cerșetor, adăugă, privindu-l cu dispreț. Vă prezentați aici cu barba murdară și părul vâlvoi. Și, deși sunteți în culpă, purtați în voi o ranchiună de neînţeles. V-o citesc în ochi!

Aceea a fost picătura care a vărsat paharul.

— Am barba murdară, sigur! Părul vâlvoi! Dar știți de ce? Pentru că am alergat până aici, la voi, chinuindu-mi calul, după ce am fost pe muntele Altissimo să aleg încă o dată marmura cu care să realizez statuile. Încă o dată! Exact ca acum patruzeci de ani!

Guidobaldo îl privi cu dispreț. În ziua aceea avea pe el o splendidă armură din piele, decorată cu aur, sub care se vedea o cămașă roșie de mătase, pantalonii căptușiți, stacojii și ei, îi completau îmbrăcămintea atât de îngrijită și minunată, încât părea mai potrivită pentru un bărbat mai deprins cu parăzile decât cu războiul. Cu toate acestea, Michelangelo își mușcă limba pentru că știa că nu putea să-l atace pe căpitanul general al Armatei Veneţiene de Uscat mai mut decât o făcuse deja. Până și salonul în care fusese primit era în totalitate imaginea opulenței în care trăia Guidobaldo. Mobilă din lemn de stejar, fin sculptată, o masă plină de bunătăți de toate felurile, busturi în marmură albă de Carrara și fresce pe pereți. Iar asta îl deranja peste măsură; acea etalare a averii i se părea, ca întotdeauna, imorală, ofensivă față de toți cei care n-aveau nici măcar ce mânca. Iar în Polesine[7] erau mulți săraci. Mai mulţi decât la Roma, dacă era posibil așa ceva, împânzeau satele, locuind în mici șoproane, claie peste grămadă în camere minuscule și rău mirositoare, condamnați la un infern cotidian, complet necunoscut familiilor de rang înalt, ca a lui Della Rovere.

7. Regiune în nord-estul Italiei.

Pufni, pentru că ar fi dorit din tot sufletul să se afle în altă parte.

Dar nu putea. Proiectul acela devenise deja marea tragedie a vieții lui și îi era imposibil să se sustragă. Era un blestem, o condamnare, o sarcină pe care părea să i-o fi încredințat diavolul în persoană.

— De data asta papii n-o să vă poată salva, e clar? Ați riscat de prea multe ori să vi se facă un proces pentru nerușinatele voastre nerespectări ale contractului. Așa că mă aștept să sculptați statuile care sunt de competența voastră și să vă supravegheați colaboratorii ca să termine la timp mormântul. O să fiu câinele vostru păzitor, m-ați înțeles? Și n-o să vă pierd din ochi, vă dau cuvântul meu!

Michelangelo dădu din cap. Era foarte obosit. Îi tremurau picioarele, în timp ce fiori reci păreau să-i înghețe spinarea. Trebui să facă apel la ultimul fir de energie rămas ca să rămână în picioare. Febra îi urca în ochi și vederea i se întuneca încetul cu încetul. Strânse din dinți până când aproape îi auzi scrâșnind.

— Jur că o să aveți ce cereți. Acum, dacă nu mai aveți nimic să-mi spuneți, v-aș ruga să mă lăsați să plec.

Guidobaldo păru să vrea să-l ardă cu privirea. Intui probabil că, dacă-l mai reținea, îl făcea să sufere, pentru că întârzie cât putu de mult momentul în care să-l lase să plece. Michelangelo rămase nemișcat. Ar fi putut și să-i întoarcă spatele interlocutorului său și să iasă pe ușă, dar un asemenea gest ar fi echivalat cu o declarație de război și nu voia să înrăutățească lucrurile, cel puțin nu până la a risca să se ia la bătaie.

Știa că Guidobaldo nu visa altceva decât să-l târască în tribunal sau, mai bine, să aibă o scuză pentru a-i înfige un pumnal de doi coți în piept.

Era exasperat.

I se citea pe față.

În cele din urmă căpitanului i se făcu probabil milă de el, pentru că îi făcu un semn cu capul.

Michelangelo se întoarse și era pe punctul să iasă, când Guidobaldo îl opri.

— Așteptați, trebuie să vă spun un ultim lucru.

Se opri.

— Moise, spuse, îl vreau pentru mormântul unchiului meu.

Fără să-și dea seama, Michelangelo fu cuprins de disperare.

— Cum puteți să-mi cereți așa ceva? Și mai știți foarte bine că

statuia e prea mare, nu va intra niciodată în nișele de pe cornișă!

— Aveți, evident, dreptate, tocmai de aceea îl vreau pentru nișa centrală. Și dacă n-o să stea, o să-l adaptați. Cum o să faceți asta, nu e problema mea. Nu credeți? Ați diminuat deja enorm valoarea operei, comandându-i trei statui lui Montelupo. Și, dacă e adevărat că ne înțeleseserăm pentru patru statui de-ale voastre, atunci ultima vreau să fie Moise și nimic altceva, ne-am înțeles? Dacă refuzați încă o dată, să știți că o să vă caut și o s-o fac dintr-un singur motiv: ca să vă ucid. Nu-mi pasă de ce o să se întâmple după aceea. Îmi e de ajuns să știu c-o să vă tai nenorocitul ăla de cap.

Michelangelo îl privi pe Guidobaldo ca și cum ar fi vrut să-l sfâșie. Îl ura. Fără jumătăți de măsură. Dacă ar fi putut, i-ar fi tăiat gâtul cu pumnalul.

Dar tăcu.

Rana recentă pulsă ca și cum ar fi fost o ființă vie, gata să-l devoreze din interior. Se complăcu în asta. Pentru că durerea aceea atât de intensă, de ascuțită îi aduse aminte din nou ce infern devenise viața lui. Își ținu strâns suferința, pentru că era bine-venită, căci în ultima privire pe care i-o aruncă lui Guidobaldo puse toată ranchiuna pe care durerea aceea atât de proaspătă, de spontană și de sfâșietoare i-o producea.

Apoi îi întoarse spatele.

Ajunse la ușă și, ieșind, o trânti atât de tare, încât doar printr-un miracol nu se făcu bucăți.

11
Jungherul

Dizgrația simțise cum o mână uriașă o prinde de umăr. O clipă mai târziu se trezi izbită de parapetul podului Sisto. Tibrul îi rămăsese pentru un moment imprimat pe retină ca o schijă albastră, o panglică dispărută imediat, atunci când durerea se răspândise în fiecare părticică din trup.

Când se lovise de piatră, aerul îi ieșise din gâtlej într-un geamăt înghețat. Simțise o durere crâncenă, sfâșietoare în spate și se prăbușise. Nu avea nici măcar forța să gândească.

Se ridică în genunchi cu mare greutate, în timp ce, deasupra ei, cineva o bombarda cu vorbe pronunțate într-o limbă dură și violentă. Nu le înțelegea semnificația, dar cunoștea răsuflarea aceea infernală: era limba Lanzilor, un idiom care semăna mai mult cu lătratul unui câine decât cu vorbele unui om.

Își ridică privirea peste umăr și văzu un soldat îmbrăcat în culori țipătoare. Vestonul scurt din piele căptușită era în cel puțin patru culori diferite: galben, albastru, roșu și verde. Avea mustăți pe oală și părul lung și murdar, peste care își trăsese o pălărie de fetru cu boruri largi și patru pene de aceleași culori ca jacheta. Ochii albaștri și plini de cruzime o săgetau, sticlind de la beția provocată de vin.

Bărbatul se apropie de ea, ținându-și mâna între picioarele îmbrăcate într-o pereche de pantaloni de lână strâmți. Pe chip avea o expresie vulgară care spunea exact ce are de gând să facă.

Înțepenită de spaimă, Dizgrația nu reuși nici măcar să strige. Îi ieși din gură doar un hârâit. Disperată își duse mâna spre buzunarul interior al corsajului.

Lanzo, aproape lipit de ea, întinse mâna, și în momentul acela, prinzând jungherul, Dizgrația lovi orbește, sperând să-l dea la o parte.

Lama fulgeră strălucitoare. Desenă în palma stângă a soldatului un arc profund și roșu. Sângele țâșni împroșcând cu o ploaie purpurie piatra podului. Zeci și zeci de picături roșii stropiră parapetul și fața Dizgrației.

Un urlet sfâșie aerul, în timp ce soldatul dădea un pas înapoi, strângându-și mâna stângă cu dreapta, nu-i venea să-și creadă ochilor, ca și cum n-ar fi vrut să accepte ceea ce tocmai se întâmplase. Maxilarele încleștate de durere le aminteau pe cele ale unei fiare. Dizgrația se ridică în picioare ținându-l la distanță. Fata avea brațul întins, lama îi strălucea în mână. Subțire ca o trestie, se întinse ca un arc gata să atace. Acum, după ce-l lovise pe Lanzo, o agresivitate neașteptată și incredibilă luase locul fricii, ceva ce-i părea complet străin și care exact în acel moment pusese stăpânire pe ea. Chipul fetei era complet transformat, un rânjet îi trăgea buza, privirea îi devenise de gheață. Furia creștea parcă în jurul ei într-o aureolă înghețată, ca și cum aerul rece al dimineții de toamnă ar fi învăluit-o la porunca unei zeițe războinice.

Lanzo își scoase cu mâna dreaptă spada Katzbalger. Din stânga

continua să-i curgă sânge. Dizgrația dădu înapoi. Spada adversarului avea o lamă lată și mult mai lungă decât cea a pumnalului ei.

Lanzo înainta zâmbind. Scuipă pe jos. Știa că acum o are pe blestemata aia de fată la cheremul lui. Dădu să se azvârle spre ea, dar când fu pe punctul de a da prima lovitură, cu care avea intenția clară de a o face bucăți, cineva îl opri.

— Să nu îndrăzniți s-o atingeți! urlă o voce.

Dizgrația holbă ochii, iar Lanzo, întorcându-se, făcu același lucru. Doi soldați din gardă alergau către ei. Fata îl recunoscu pe Mercurio, care cu puțin înainte o salutase.

Erau la câțiva pași de Lanzo. Întinseră spre el săbiile. Mercurio, ca să fie mai sigur, scoase și un pistol cu tambur, Lanzo se trezi cu el în fața ochilor, țeava părea pe punctul de a-i trage glonțul de plumb drept în mijlocul frunții.

— Lăsați-o în pace, *messer*, urlă Mercurio, sau Dumnezeu mi-e martor că o să vă fac să vă pară rău că v-ați născut! Am văzut ce ați făcut și nu e chip să scăpați!

Celălalt soldat se îndrepta spre el ținând în mână spada a cărei lama părea să se lungească spre pieptul mercenarului.

Un al treilea bărbat venea din celălalt capăt al podului Sisto.

Lanzo păru să se gândească la ce îi urlase Mercurio. Pentru o clipă ai fi zis că vrea să renunțe, dar exact când soldatul credea că se va retrage, se întinse în față, făcu un pas într-o parte, respingând atacul adversarului, și îi înfipse spada direct în piept, străpungându-l dintr-o parte într-alta. Cu un urlet inuman, își sprijini mâna stângă sângerândă pe toracele bărbatului. Îl despicase în două. Apoi împinse. Cu mâna dreaptă scoase spada, a cărei lamă aluneca înfiorător între carne și jacheta de lână groasă.

Bărbatul căzu fără să scoată un sunet. Exact în momentul în care acesta se prăbușea, Mercurio trase un foc. Dizgrația văzu fulgerul portocaliu al împușcăturii, auzi bubuitura, în timp ce un fir cenușiu de fum se ridica în aer formând un norișor.

Glonțul îl lovi pe Lanzo în maxilar, luându-i jumătate din față, într-o explozie roșie de carne albă și de os.

Mercurio scoase sabia, dar își dădu repede seama că nu va fi nevoie. Adversarul său scăpă spada, care căzu pe pietre cu un zgomot sinistru, apoi alunecă până la parapet. Își ținea mâna dreaptă apăsată

pe rană, cu fața complet sfâșiată, cu mandibula dreaptă pulverizată.

Lanzo o privi pe Dizgrația. Bolborosi ceva printre clăbuci de sânge și fragmente de os, apoi picioarele îi cedară brusc. Se agăță cu brațele de parapet și cu un ultim efort se ridică. Se clătină pentru o clipă și, în cele din urmă, își dădu drumul și căzu direct în Tibru.

Dizgrația rămase mută. Înțepenise pe pod privindu-l pe Mercurio.

— Pleacă, îi spuse el, pleacă! Lăsați-o să treacă! urlă el imediat la gărzile de pe partea cealaltă.

Soldații încuviințară.

— Pleacă! urlă încă o dată Mercurio la fată, nu e nimic bun pentru tine aici, ai înțeles? Numai ghinion și chin! Exact cum spune numele tău!

Vocea tânărului părea acum că vrea să atingă cerul albastru al Romei.

Fata păru să-și vină în fire. Lumina reveni în ochii ei verzi. Ascunse din nou jungherul în corsaj.

Se întoarse și începu să fugă cât putea de repede.

12
Obsesia

Tencuiala mucegăia. Nu reușea să înțeleagă de ce, dar așa era. La o singură privire putea înțelege că, în asemenea condiții, nu va mai putea picta nici măcar o figură. Și totuși alesese cu grijă echipa însărcinată să lucreze cu el: Francesco Granacci și Giuliano Bugiardini, Aristotile da Sangallo și Agnolo di Donnino. Erau florentini și cunoșteau perfect toate capcanele picturii murale. Cu unii dintre ei, Michelangelo crescuse în atelierul lui Ghirlandaio, la Florența. Granacci, mai ales, era un bun prieten de-al lui și își însușise toate secretele picturii, astfel încât devenise unul dintre artiștii cei mai căutați la Curtea lui Lorenzo Magnificul. Și chiar și după aceea, când puterea se schimbase, găsise nenumărați clienți și reușise să prospere.

Și din acest motiv, Michelangelo era convins că va putea învinge demonul picturii. Nu-i mărturisise Papei, dar era terorizat. Tot ceea ce Bramante îi șoptise la ureche lui Iulius II era adevărat. Cu vorbe mieroase, acoperind otrava pe care o picura ca un șarpe ce era,

Bramante încercase să-i fure comanda, susținând că Michelangelo e un sculptor, nu un pictor. Și avea dreptate. În ciuda schelei, căpriorilor, desenelor pregătitoare, grundului întins pe boltă, acum nu știa cum să meargă mai departe.

Tencuiala mucegăia.

Vedea cum se deteriorau figurile. *Potopul*, care îl costase atât de mult, pentru care își stricase vederea și aproape își rupsese brațele, încercând să transfere figurile imaginate pe blestemata aia de boltă.

Împărțise scena în treizeci de părți, tencuiala în treizeci de porții, întinse în tot atâtea zile. Dar terminase *Potopul* și era clar că tencuiala nu ținea culoarea și că pigmenții erau mâncați de mucegaiul care se întindea ca o umbră urât mirositoare înghițindu-i munca.

Michelangelo nu înțelegea de ce.

Tencuiala mucegăia.

Și-i mânca sufletul, inima și mintea, iar spaima creștea în el ca o maree vuind care-i spărgea timpanele. N-ar fi vrut decât să doarmă, să se odihnească în casa din Macel de' Corvi. Ce bine ar fi fost să nu fi acceptat niciodată comanda aceea care-l ucidea, îl consuma în întregime, zi după zi, într-o capelă care nu era decât o închisoare, o colivie în care intrase doar ca să-i dovedească lui Bramante că n-avea dreptate.

Ce idiot fusese!

Tencuiala mucegăia.

Și-i trâmbița înfrângerea, falimentul, rușinea care-l va îneca, arătând lumii că Michelangelo nu e în stare să picteze.

Amestecul era greșit.

Florența era problema. Comisese o greșeală, crezând că poate înfrunta Roma cu un grup de florentini.

Dar Roma trebuia cucerită din interior.

Tencuiala mucegăia.

Iar lucrul stătea pe loc. Și mâinile îl dureau cum nu i se întâmplase niciodată. Iar picioarele îi erau moi și obosite. Spinarea părea să i se frângă.

Și-acum ce se va întâmpla cu el?

Era disperat.

Se trezi leoarcă de sudoare.

Privi în jur. Era acasă. Adormise pe patul pliant din laborator. Se afla tot în Capela Sixtină. Mai visa încă momentele de adevărată teroare simțite cu ani în urmă, când descoperise că greșise totul, că amestecul de cenușă pozzolanică și varul din travertin pentru tencuială dăduse diferențe uriașe în ceea ce privește proporțiile și calitatea, în comparație cu amestecul din nisipul de Arno și varul din marnă. Și când trebuise să-i alunge pe florentinii pe care-i chemase să lucreze la boltă.

Iar acum, cu ochii deschiși, fixa noua lui obsesie: statuia lui Moise. O cedase, împreună cu alte trei și cu suma de o mie patru sute de scuzi pentru a se elibera de tragedia monumentului funerar.

Era atât de mândru de munca sa: cutele veșmântului, privirea austeră a celui care eliberase poporul Israelului din Egipt, barba lungă care semăna atât de mult cu a lui. Michelangelo privea statuia și voia să fie ca Moise: să aibă statura lui morală, forța interioară, încrederea unui popor în mâinile sale. Știa însă că-și trădase idealurile, chiar înainte de a-și trăda prietenii.

În acele zile, Vittoria Colonna îi oferea posibilitatea de a se reabilita, de a-și salva sufletul, punându-și arta în slujba lui Dumnezeu, într-o manieră pe care n-o folosise niciodată din plin, dar pe care acum avea intenția să o urmeze din toată inima.

De aceea se dusese la Carrara, din aceste motive înfruntase până și lupii, și în final eboșase blocurile de marmură. Ba chiar, cu același obiectiv, alergase la Guidobaldo II della Rovere, pentru a semna al șaselea contract.

Ultimul.

Va lucra la acele statui într-un mod diferit, mai simplu, mai sincer, mai pur. Va fi ocazia să se apropie din nou de Dumnezeu.

Avea o infinită nevoie de asta.

După invidia simțită față de Leonardo, când văzuse pentru prima oară desenele pregătitoare pentru *Bătălia de la Anghiari* și se întrebase dacă va fi vreodată posibil să deseneze mai bine de așa, după ce-l urâse pe Perugino pentru că îndrăznise să critice trupurile goale ale soldaților săi din *Bătălia de la Cascina*, după ce Rafael fusese sărbătorit în postura de campion al artei romane, împingându-l pe el în planul doi, pe când se chinuia în interiorul Capelei Sixtine, Michelangelo își promisese că va picta numai și numai pentru gloria

lui Dumnezeu, şi niciodată, absolut niciodată, pentru a-şi demonstra lui însuşi şi lumii că e cel mai bun artist al timpului său.

Doar Dumnezeu va fi martorul mut al iubirii sale pentru artă. Lui îi va oferi roadele muncii sale. Nimănui şi pentru nimic altceva. Nici unui papă, prinţ sau monarh. Şi nici măcar lui însuşi. Idioatei lui vanităţi care, ca un demon, îl privea în ochi şi îl obliga să facă tot ce voia ea. Făcându-l sclav al celor mai rele instincte şi al celor mai teribile josnicii.

Îl privi pe Moise în ochi.

În cele din urmă zâmbi, căci, pentru prima oară, după multă vreme, se simţea împăcat cu el însuşi.

13
Înşelătoria

Imperia o privea pe furiș. Ochii săi mari și vicleni străluceau pe sub lungile gene negre. Dizgrația știa că, deși se prefăcea că e interesată de hârtiile pe care le avea pe masa de scris, curtezana dorea să-i afle reacția.

— Cum de ai ajuns așa târziu? întrebă.

— Am fost oprită din drum, răspunse Dizgrația, care avea încă în fața ochilor fața soldatului spartă de glonț, amestecul roșu și alb de sânge şi oase care se împrăștiase în jur.

Închise ochii în încercarea disperată de a alunga imaginea aceea.

— Ceva neplăcut? întrebă Imperia care intuise probabil tulburarea fetei încă de când intrase şi acum părea că se joacă.

Așa își exercita curtezana puterea, dându-i de înțeles propriei servitoare că ceva nu era cum trebuie, dar ținând-o ca pe spini până în clipa în care lăsa să cadă o întrebare ca o lovitură de sabie.

Dizgrația hotărî că n-are chef să aștepte și goli sacul.

— În timp ce veneam aici, am fost atacată!

— De cine?

— De un soldat.

Imperia ridică o sprânceană.

— Chiar așa?

Dizgrația dădu din cap.

— Dar văd că eşti vie.

— E un miracol.

— Ce te-am învăţat în toţi anii ăştia?

— Că miracolele nu există.

— Foarte bine. Deci?

— M-am apărat.

— Cu ce?

— Cu ăsta, şi spunând asta Dizgraţia scoase din sân jungherul.

Imperia zâmbi.

— Bravo, fetiţo, ai învăţat repede. Ştiam că eşti persoana potrivită pentru sarcina pe care vreau să ţi-o încredinţez.

Era rândul Dizgraţiei s-o interogheze pe frumoasa curtezană din priviri.

— Ieri m-a vizitat comandantul gărzilor Sfântului Oficiu, căpitanul Vittorio Corsini, continuă Imperia.

Dizgraţia nu ştia cine este. Întrebă doar:

— Ce voia?

— Mi-a cerut să pun pe cineva s-o urmărească cu prudenţă şi pricepere pe marchiza de Pescara. Vrea o persoană mai presus de orice bănuială, cineva care să nu se lase descoperit, cineva unic şi tăcut, cum numai o hoaţă ar putea fi. Şi ştim perfect care era ocupaţia ta precedentă, înainte de a te lua sub protecţia mea, nu-i aşa, fetiţo? Nu tocmai ocupaţia ta a fost cea care te-a ajutat să te mişti iute şi să ai prezenţă de spirit ca să-l înfrunţi azi dimineaţă pe soldat?

— Plus prietenia cu una din gărzile de pe podul Sisto.

Imperia rămase fără cuvinte. Apoi bătu din palme.

— Dizgraţia, îţi jur că eşti o continuă surpriză, asta o să trebuiască să i-o povestesc şi cioroiului ăluia bătrân de Gramigna! Sunt sincer uimită… Şi mă bucur, trebuie să recunosc. Bravo de două ori! Atunci, eşti gata?

— Ca s-o urmăresc pe marchiza de Pescara?

— S-o urmăreşti şi să-mi spui tot ce face, cu cine se întâlneşte, care-i sunt obiceiurile şi activităţile, adică tot ce o priveşte.

— Nu trebuie decât să porunciţi, doamna mea.

Atunci Imperia se ridică în picioare, dădu la o parte fotoliul elegant pe care stătuse şi ocoli masa de scris.

Se apropie de Dizgraţia. O mângâie pe obraz.

— Eşti aşa de frumoasă, fetiţo, îi spuse, nimeni n-o să-ţi poată rezista, bărbat, femeie, ce-o fi. Dar ca să te fac fermecătoare şi iute în acelaşi timp, l-am pus pe croitorul meu personal să-ţi facă nişte lucrușoare.

Și spunând asta, Imperia îi arătă fetei o laviță pictată.

— Răsucește cheia și deschide-o!

Dizgrația făcu așa cum i se spusese.

Când a ridicat capacul, a văzut strălucindu-i în fața ochilor haine în culori minunate.

— Curaj, i-a spus Imperia, ce aștepți? Ia-le!

Dizgrația își vârî mâinile în laviță și scoase hainele care se aflau acolo. Erau două toalete splendide, mai bine spus: prima era. Se compunea dintr-o cămașă de in, un corsaj și o fustă lungă din atlaz albastru deschis, cu pantofi de aceeași culoare. Cât despre a doua, Dizgrația nu reuși să înțeleagă exact ce era. Ca s-o ajute, Imperia o scoase și o întinse pe masa de scris.

Când o văzu, fata își dădu seama că era vorba despre un soi de compleu, negru ca noaptea: o cămașă, o jachetă de catifea și o pereche de pantaloni strâmţi, cu cizme înalte până la genunchi și un corsaj negru și el. În sfârșit, Imperia scoase la iveală o mască de catifea de aceeaşi culoare.

— Vei avea culoarea întunericului, pentru că vei acționa noaptea. Dar o să ai o rochie albastră pentru zi, ca să te arăți la lumina soarelui și să fii frumoasă fără să trezești prea multe suspiciuni persoanelor cu care te vei întâlni. Dar pentru ea, pentru Vittoria Colonna, va trebui să rămâi o umbră invizibilă.

Dizgrația încuviință în tăcere. În ea însă cânta cu tot sufletul. Două toalete minunate, numai pentru ea, erau o comoară cum nu avusese niciodată.

— A, continuă, Imperia, mai e ceva, desigur.

Și spunând asta se întoarse la masa de scris și, cu o cheie dublă, pe care o purta la gât, desfăcu un mecanism ciudat care dădu la iveală o închizătoare. Cu a doua cheie, Imperia deschise un mic sertar secret, din care scoase un pachet destul de voluminos. Dădu la o parte pânza în care era înfășurat, Dizgrația descoperi două pumnale de o frumusețe strălucitoare.

— Uite, spuse Imperia, acum echipamentul tău este complet. Să nu

crezi că n-am observat cât de bine știi să te lupți. Înainte de a te lua în slujba mea, am pus să fii urmărită și știam că mânuiești cu iuțime pumnalul, chiar dacă nu credeam că ai atâta curaj încât să înfrunți un Lanzo. Hai, arată-mi vechiul tău cuțit!

Fără un cuvânt, Dizgrația scoase din buzunarul interior al corsajului jungherul, făcându-l să lucească brusc.

— Oho, nu-i deloc rău, exclamă Imperia, învârtind lama în mâini, și e și ascuțit! observă pe un ton satisfăcut. Nu eram sigură că vei trece încercarea, dar, după cum ai înțeles, trăim într-o lume plină de cruzime. Trăiești sau mori, dacă nu ești în stare să rezolvi situațiile neprevăzute din viață, pieri!

Dizgrația căscă ochii.

— Ar fi putut să mă omoare. Vă dați seama? spuse furioasă.

Dar curtezana nu-și pierdu cumpătul.

— Nici vorbă, i-am spus să te sperie doar.

— Vă asigur că n-a fost deloc așa.

Imperia trecu peste cuvintele ei clipind ușor și plesnind aerul cu mâna spuse:

— Las-o baltă!

— În orice caz, un om a fost omorât.

— Un Lanzo mai puțin… ce mai pierdere! Vocea Imperiei sună zeflemitoare. Trebuia să fiu sigură că ești în stare să înfrunți greutățile.

— Și un soldat din gărzi!

— Dacă va fi nevoie, îi voi face pe toți să tacă. Nu există gură care să nu poată fi cumpărată cu bani.

Dizgrația suspină: Imperia părea să aibă un răspuns la toate.

— După cum v-am spus, unul din soldați m-a ajutat, insistă.

— Și ce-i cu asta? Mai bine! Înseamnă că ești în stare să găsești aliați până și printre apărătorii legii. Scuză-mă, dar mai bine de așa ce vrei? Acum taci și ascultă-mă.

Dizgrația se supuse. Privi pumnalele pe care Imperia i le dăduse: erau minunate, aveau lame lungi și ascuțite, garda era frumos lucrată și pe mânerul fiecăruia era prins un rubin.

— Te întrebi de ce fac toate astea pentru tine, nu-i așa?

— Pentru că mă întrebați, răspunsul e „da“, spuse fata.

Înțelesese că Imperia considera povestea cu soldatul terminată, și

când făcea aşa era mai bine să n-o contrazici.

— Pentru că îmi placi, fetiţo. Pentru că în tine văd ceva din mine când eram tânără. O să descoperi că emoţia şi duioşia sunt trăsături ale bătrâneţii. Şi numai Dumnezeu ştie cât de bătrână sunt deja.

— Nu sunteţi deloc.

— Ba da. Cu viaţa pe care am avut-o, anii contează dublu. Şi cred că o să ţi se întâmple şi ţie, dar pentru câtăva vreme eşti încă tânără. În plus, aş vrea să te salvez de la tot ce am trăit eu. Dacă o să fii atentă, bazându-te pe îndemânarea ta şi păstrând cu grijă darurile pe care bunul Dumnezeu ţi le-a dat, o să poţi chiar deveni bogată. Ia-i pe ăştia, continuă Imperia şi, deschizând mâna Dizgraţiei, puse în ea o pungă de piele zornăitoare. Ca să mă ierţi… pentru gluma urâtă pe care ţi-am făcut-o azi dimineaţă. Sunt cincizeci de ducaţi. Ai grijă cum îi foloseşti. Când o să-i termini, vei primi alţii.

— Mulţumesc, doamna mea!

— Nu-mi mulţumi, te-ai priceput să-i câştigi. Şi o să-ţi fie de folos pentru misiunea care te aşteaptă.

— De acord.

— Acum, draga mea, a venit vremea să pleci. Să te întorci peste o săptămână. Mă aştept să primesc veşti de la tine. Toţi sunt utili, dar nimeni nu e necesar, aşa că străduieşte-te, deoarece, crezi sau nu, am un şir întreg de sicari[8] dispuşi să mă servească pentru mult mai puţin. Deci să nu mă dezamăgeşti, ţi-am oferit o mare ocazie, însă dacă dai greş, nu poţi nici măcar să-ţi imaginezi ce te aşteaptă.

8. Ucigaşi plătiţi.

Dizgraţia dădu în tăcere din cap. N-avea nimic de câştigat dacă vorbea cu Imperia în asemenea momente. Făcu o reverenţă, apoi se îndreptă spre ieşire.

În timp ce o privea îndepărtându-se, curtezana văzu jungherul pe masa de scris. Fata îl uitase.

Nu-i nimic, se gândi Imperia, mai devreme sau mai târziu o să i-l dea înapoi. Deocamdată o să-l pună într-un loc sigur. Masa de scris părea perfectă. Cine ştie, poate că într-o bună zi jungherul acela se va dovedi util.

14
San Pietro in Vincoli

Statuile monumentului păreau să-l privească. Dar în ochii lor Michelangelo nu putea să zărească viaţa. Oricât se străduise, Montelupo nu reuşise să le insufle nici măcar o fărâmă de umanitate. Iar Urbino[9] şi mai puţin.

9. Amadori Francesco, zis l'Urbino, a fost mai mulţi ani discipolul şi ajutorul lui Michelangelo.

În schimb, statuia papei războinic, cea pe care Michelangelo reuşise s-o termine nu de multă vreme, păstra o centralitate ciudată şi ascundea în priviri un soi de îndoială, ce reflecta într-o manieră cât se poate de clară întrebările şi incertitudinile care-l frământau în zilele acelea.

Michelangelo îşi dădu seama că proiectase în figura pe care se pregătea să o înalţe atât de multă neliniște şi spaimă, încât Guidobaldo II le va observa cu siguranţă.

Sau cel puţin aşa i se părea.

Cât de diferit era în reprezentarea aceea Iulius II!

Omul care stătuse pe Scaunul Sfântului Petru cu o determinare şi o autoritate ieşite din comun. Folosindu-se însă din plin de nepotism şi de corupţie. Abolise simonia, desigur. Dar, în acelaşi timp, nu refuzase să vândă funcţiile de cardinal pentru zece mii de ducaţi fiecare, atunci când avusese nevoie să-şi finanţeze campania împotriva francezilor.

Şi totuşi în acea nesiguranţă a privirii, sculptată în marmura albă, Michelangelo simţea că a prins esenţa Romei şi însăşi fragila lui credinţă. Pentru că era exact ceea ce-l speria: nu mai reuşea să-l găsească pe Dumnezeu, în vremurile acelea pline de sânge şi de nebunie.

Cum să poată însă? Doar cu câteva zile înainte, întorcându-se la Roma de la Rovigo, îl întâlnise, la cererea papei Paul III, pe cardinalul Giovanni Maria Ciocchi del Monte, care dorea de mult timp să-i vorbească. Avea să-i facă o rugăminte.

Imediat cum îl văzuse, Michelangelo îşi dăduse seama cine era cu

adevărat bărbatul pe care-l avea în faţa lui. Tot ceea ce colecţiona în propria locuinţă îi arăta, mai bine zis îi urla, lascivitatea. Înţelese mai mult când îl văzu pe băieţelul cu ochii mari şi frumoşi şi cu buzele cărnoase, care se învârtea prin casă. Imediat cum apăruse Innocenzo, totul îi devenise clar. Înţelegea şi el ce însemna să ai încontinuu sub privirile tale şi la îndemână un trup tânăr şi bine făcut. Urbino, ajutorul său, nu era desigur mai puţin plăcut decât băiatul acela, dar măcar era un bărbat tânăr. Fără a mai pune la socoteală faptul că Michelangelo, cu sacrificii şi renunţări, ştia să se controleze. Nu-l atinsese niciodată pe Urbino, cu toate că atenţiile lui şi umerii bine făcuţi nu-i erau desigur indiferenţi. Şi doar pentru că avusese asemenea gânduri, Michelangelo se dispreţuia. Şi-şi rănea spinarea sub loviturile furioase ale biciului cu care se pedepsea pentru propria-i neruşinare.

Aşa că, la urma urmei, nu era altfel decât cardinalul acela.

Şi totuşi mulţi afirmau că Innocenzo era fiul pe care Giovanni Maria îl avusese cu o femeie de stradă şi, drept urmare, el îl adusese în casă, atribuindu-i paternitatea fratelui său Baldovino.

Michelangelo nu era sigur de asta şi totuşi nu putuse să nu vadă adevărul şi, din momentul exact în care conştiinţa acestui lucru i se cuibărise în suflet, nu reuşise să-şi pună frâu profundului dezgust pentru bărbatul acela.

Deoarece concupiscenţa aceea neruşinată, lucind de salivă şi cuvinte dulci, ascunsă în spatele unor formule meşteşugite şi pline de aluzii, nu putea decât să reafirme că era servitorul unei Biserici care se pierduse pe ea însăşi.

Deci era adevărat ce se spunea despre Del Monte? Michelangelo zărise pe peretele minunatei săli în care fusese primit un tablou mare, care ar fi vrut parcă să-i confirme gândurile acelea odioase şi confuze. Reprezenta un cardinal, aşezat pe un jilţ de lemn, bogat gravat şi incrustat cu aur, şi doi tineri ministranţi de o parte şi de alta. Aveau obrajii albi şi moi, de abia împurpuraţi de o uşoară sfiiciune, buzele ca nişte boboci de trandafiri şi trupurile zvelte şi frumoase.

Lui Michelangelo nu-i trebui mult să observe cum cardinalul zăbovea îndelung cu privirea pe tabloul acela. Ba chiar mai mult, îşi dăduse perfect seama cât de mult se străduia Giovanni Maria să-i facă pe plac lui Innocenzo.

Îl urâse chiar din clipa aceea şi când, în sfârşit, putuse să plece, îşi promisese să ţină bine minte ceea ce văzuse.

Şi acum, când avea în faţa lui statuia lui Iulius II, îşi dădea seama că, aproape ca o reacţie, sculptase o figură care în esenţialitatea ei părea că vrea să se întoarcă la măsura pierdută, la simplitatea negată de anii aceia de viciu şi decădere.

Astfel, tiara pe care o concepuse, departe de a apărea împodobită cu multele pietre preţioase pe care Iulius II le adăugase ulterior ca să o facă şi mai bogată, îşi păstra o eleganţă sobră, aşa cum apărea pe stema lui Della Rovere. La fel şi îmbrăcămintea: o tunică uşoară care se lipea moale de umerii largi şi de toracele atletic. Trunchiul era răsucit, într-o poziţie al cărei efect era de a face să pară puternică o statuie care nu putea să impresioneze prin dimensiuni, deoarece urmaşii lui Iulius II voiseră să micşoreze monumentul. Aşa că, în spaţiile pe care le avea la dispoziţie, strâmte faţă de cum fuseseră la început gândite, Michelangelo inventase soluţii îndrăzneţe.

Dar la drept vorbind, în zilele acelea nu-i părea rău de redimensionarea operei, şi nu numai pentru că, în felul acela, avea mai puţin de lucru, dar şi pentru că nişte proporţii mai puţin triumfale, mai puţin impunătoare, l-ar fi autorizat să continue în noua direcţie pe care simţea că vrea s-o urmeze.

Chipul lui Iulius II, dacă-l priveai bine, avea un aer grav, preocupat, ca şi cum suveranul pontif ar fi vrut să condamne depravarea şi corupţia în care se afundase Biserica.

Expresia lui era deci a unui om gata să dojenească, să denunţe, şi tiara aceea, atât de simplă, asemenea sandalelor din picioare, nu făcea decât să sublinieze o întoarcere la modestie, la esenţa însăşi a Bisericii. Michelangelo nu sculptase mica mantie de mătase de pe umeri şi nici omoforul, şi asta nu pentru că uitase sau îi fusese lene, ci tocmai pentru a amplifica modestia şi apropierea de spirit, mai mult decât de splendorile terestre.

Aceea fusese prima sa promisiune de revoltă la ceea ce se întâmpla în Cetatea Eternă, la valul extins de corupţie şi destrăbălare care invadase palatele şi asediaseră inimile locuitorilor.

Făcuse acelaşi lucru cu barba. Michelangelo o modelase în marmură, în şuviţe lungi şi moi. Voia să amintească, dacă mai era nevoie, de zilele în care Iulius II se bătuse cu regele Franţei, atunci

când, între toamna lui 1510 şi luna martie a anului 1512, hotărâse să n-o taie drept legământ şi simbol al propriei penitenţe şi mortificări, un omagiu adus bătăliei împotriva lui Ludovic XII. O tăiase doar atunci când fusese sigur că regele Franţei părăsea teritoriile italiene pe care le ocupase pe nedrept.

Astfel, reprezentându-l în postura de penitent, lipsit de trecătorul lux pământesc, ca un călugăr războinic pe punctul de a se ridica, Michelangelo reuşise să surprindă onoarea şi demnitatea unui om conştient de faptul că se prezintă în faţa lui Dumnezeu cu toate incertitudinile sale, dar şi că renunţase la tot ce era efemer, putând astfel aspira la mântuire.

În timp ce-l privea, Michelangelo înţelese că făcuse bine. Aceea era maniera de a-şi ispăşi greşelile pe care le adunase zi după zi.

Voia să se elibereze de povara aceea, de acea inutilă încărcătură de regrete şi supărări, dar ca să reuşească ar fi trebuit să dea formă marmurei într-un fel diferit de cel în care o făcuse până atunci.

Privind statuia lui Iulius II înţelese că făcea ce trebuie.

Acea nouă conştiinţă îi aprinse în ochi o scânteie de speranţă.

IARNA 1542–1543

15
Apatie

— Vă rog, Sanctitate, vă implor, scutiți-mă de această sarcină care mă consumă ca o febră, interveniți pentru mine și vă jur că atunci o să mă pot dedica doar vouă, doar dreptelor voastre cereri. Până când va trebui să muncesc pentru a-l satisface pe Guidobaldo II della Rovere, știți perfect că nu voi reuși să fac mai bine ca acum. O muncă pe jumătate, îmi dau seama, dar n-ar putea fi altfel. Dacă aș fi scutit de realizarea ultimelor două statui pentru mormântul lui Iulius II, n-ar trebui să-mi mai folosesc timpul decât pentru capelă. Sunt bătrân, Sanctitate. Și sunt obosit.

Michelangelo vorbi plin de durere. Pentru că era într-adevăr doborât de atâtea cereri continue. Cunoștea firea papei. Era un om îndrăgostit de el însuși și de putere. Se folosea atât de mult de nepotism, încât fusese în stare să înfeudeze Novara și să i-o dea fiului său Pier Luigi, căpitan al armatei pontificale, un tânăr pervertit, care, la Fano, în timpul uneia dintre expedițiile sale soldățești, îi făcuse oribile avansuri episcopului local. Când acesta a refuzat să se culce cu el, nu ezitase să pună să fie legat și apoi să-l violeze amenințându-l cu pumnalul.

Tocmai de aceea, de multă vreme, Michelangelo încerca să obțină o intervenție din partea papei: știa că Paul III ar fi putut să-l scutească de a termina personal mormântul lui Iulius II, numai dacă de asta depindea perfecta reușită a frescelor din capela dedicată lui. Papa nu înțelegea decât limbajul prestigiului personal și al apărării propriei sale presupuse măriri. Nu numai. Îi făcea confidențe lui Michelangelo ori de câte ori putea, iar el, fără să crâcnească, se ducea oriunde îl

trimitea suveranul pontif, şi o făcea din motive mult mai stupide decât cele expuse în ziua aceea.

Detesta să trebuiască s-o facă, umilindu-se în faţa unui om care, deşi iubea cultura şi era dotat cu o inteligenţă profundă, tolera ca fiul său să comită obscenităţi incredibile, lăsându-l totodată nepedepsit. Dar la urma urmei, el însuşi era lipsit de păcate? Se resemnă şi îl privi din nou, încercând să fie cât mai convingător şi mai calm posibil.

Paul III îl fixa cu o privire pătrunzătoare. Îşi mângâia barba lungă şi albă. În clipa aceea, dacă n-ar fi fost talarul de mătase moarată şi splendidele odăjdii, ar fi putut părea de-a dreptul un profet.

Părea să cântărească cererea. La lumina palidă a lumânărilor care înmulţeau miile de punctişoare luminoase ale naosului, alegerea lui apărea şi mai gravă, o greutate care ar fi putut să-l strivească dintr-un moment într-altul.

— Prietene, spuse, vă înţeleg motivele, cât despre greutăţile bătrâneţii le înţeleg şi pe ele, pentru că am chiar mai mulţi ani decât voi. Şi totuşi fiecare dintre noi e chemat să-şi îndeplinească sarcinile. Sunteţi un bărbat foarte inteligent şi cu o energie inepuizabilă. Veţi găsi cu siguranţă maniera de a acoperi pereţii capelei cu fresce şi de a termina monumentul funerar al lui Della Rovere. Desigur, o să văd ce pot face, dacă asta vă poate consola, vă promit că o să-i cer nepotului meu, cardinalul Farnese, care-l cunoaşte bine pe Guidobaldo, să pună o vorbă bună pentru voi, dar nu pot garanta pentru ceva ce nu pot controla. Vedeţi, Michelangelo, şi eu am o sarcină anevoioasă: să apăr Biserica de uneltirile mârşave ale protestanţilor. În timp ce noi vorbim, în acest moment, la Trent, exact la jumătatea distanţei dintre Roma şi Germania, câţiva credincioşi ar putea fi pe punctul de a se întâlni ca să discute cu pasiune şi, făcând asta, să găsească o soluţie la fractura creată de un călugăr neamţ care, într-un fel cât se poate de nesocotit, a găsit de cuviinţă să dezbine credincioşii cu nişte teze lipsite de orice fundament.

— Înţeleg, Sanctitatea Voastră, înţeleg perfect cât de măreţe şi dificile sunt sarcinile pe care sunteţi chemat să le îndepliniţi în fiecare zi. Şi e clar că necazurile mele nu sunt decât prostii, bagatele contractuale. Şi totuşi, vă implor să sprijiniţi cererea mea şi să i-o faceţi cunoscută lui Guidobaldo II.

— O s-o fac. Dar trebuie să continuaţi să lucraţi, prietene. Cum

merge *Convertirea Sfântului Pavel* în capela palatină?

Michelangelo își reținu un gest de neplăcere. Cum e posibil ca papii să se gândească doar la ce le-ar putea mări și slăvi gloria? Capela palatină era capela cea mică din Palatul Apostolic. Acceptase comanda în urmă cu o lună, și suveranul pontif îl întreba deja cum merge treaba? Și o făcea, având grijă, cu toată ipocrizia posibilă, să numească în mod generic capela, ca și cum, la urma urmei, comanda îl fusese făcută cu adevărat în interesul Bisericii. Exact ipocrizia aia îl înfuria peste măsură.

Cu trecerea anilor, găsea că acest amestec otrăvit de autoproslăvire și falsă modestie papală e cel mai vulgar și profund viciu pe care-l putea cultiva cineva. Și dacă acceptase să execute frescele din cele două capele era doar pentru că putea, cu sumele primite, să-și întrețină familia: pe tatăl și numeroșii lui frați. Și pe zăludul ăla de Urbino, la care se gândea mult mai des decât ar fi vrut. Pe de altă parte, tânărul îi era cât se poate de necesar în zilele acelea de suferințe și greutăți, îl ajuta la treburile zilnice, îi ținea contabilitatea și-i dădea o mână serioasă de ajutor la muncă, măcinându-i culorile și încasându-i creditele.

Oftă. Așa cum învățase de multă vreme, n-ar fi fost o idee bună să-și manifeste deschis ostilitatea față de Papă. Când se întâmplase în trecut, plătise întotdeauna consecințele. Iar într-un moment ca acela, îi convenea să se adapteze. Cu atât mai mult cu cât alianța cu Paul III reprezenta posibilitatea de a se elibera de ultimele obligații față de Della Rovere.

— Sanctitatea Voastră, deși sunt bătrân și obosit, pot să spun că reușesc să lucrez încă fără să mă opresc. Aș minți dacă v-aș spune că nu simt mii de dureri în trup, dar sufletul mi-e încă zdravăn și voința e puternică. Și lor mă încredințez atunci când sunt pe schele. Așa cum mi-ați cerut, am început să pictez *Convertirea Sfântului Pavel*. Folosesc culorile cele mai frumoase: pulberea de lapislazuli pentru albastru și apoi ocrul roșu și albul de cretă pentru fețe și piele. Am împărțit fiecare frescă în optzeci de zile de lucru. Dar câtă vreme voi avea de terminat blestematul ăla de monument funerar pentru Della Rovere n-o să pot garanta respectarea termenelor.

Ultimele cuvinte îi scăpară într-un fel pe care l-ar fi vrut mai puțin aspru. În schimb fuseseră pronunțate ca un șantaj, deși făcuse totul să

nu dea impresia asta.

Dacă Papa își dăduse seama, avu eleganța, cel puțin de data asta, să nu lase să se vadă. Zâmbi. Și răspunse la ceea ce găsi bun în spusele lui Michelangelo.

— Îmi place să aflu că voința și spiritul v-au rămas intacte, prietene. Și mă bucur că folosiți aceleași culori ca cele din *Judecata de Apoi*. Nimeni n-a apreciat-o mai mult ca mine.

— Pe alții scenele acelea i-au deranjat. Biagio da Cesena, Pietro Aretino le-au judecat…

Michelangelo nu reuși să-și înfrâneze ciuda care, pe neașteptate, își înfipsese colții în sufletul său.

— Am auzit, îl întrerupse Papa, dar după cum ar trebui să știi deja, prietene, doar una e părerea care contează. Cel puțin până când bunul Dumnezeu se va îndura să mă țină în viață.

— Vă mulțumesc, Sanctitatea Voastră.

Papa tuși scurt, mângâindu-și barba albă.

— Eu vă mulțumesc, *messer* Michelangelo, căci infinit vă e talentul și nimic nu-l întrece, în afară de, uneori, caracterul vostru, gata să ia foc din orice.

Michelangelo dădu să se justifice.

— Nu trebuie să-mi explicați nimic, i-o luă înainte suveranul pontif, înțeleg și accept. Acum însă, vă rog să mă lăsați singur. Trebuie să spun rugăciunile și-apoi am o infinitate de lucruri de făcut.

Fără să mai adauge un cuvânt. Michelangelo îngenunche și sărută inelul Pescarului[10].

10. Unul din însemnele Papei, considerat de Biserica Catolică succesorul Sfântului Petru, care fusese pescar.

Apoi ieși.

16
Priviri din naos

Dizgrația îngenunche. Privi crucifixul cu o asemenea ardoare, că oricine ar fi putut-o considera o tânără cu frică de Dumnezeu. Șoptea cuvintele, legănându-le încet ca într-o cantilenă. Se agățase de

rugăciuni, murmurându-le una după alta, cu mâinile împreunate: era cel mai bun mod de a rămâne unde era și a privi pe furiș scena pe care o avea în fața ochilor.

În ziua aceea, în biserica Santa Maria sopra Minerva, marchiza de Pescara întâlnise un bărbat. Imediat cum intrase, Dizgrația văzuse la el ceva special: era slab, destul de înalt și puternic, dar mai ales, deși bătrân, avea o vigoare atât de evidentă, că părea arogant, de-a dreptul nerușinat. Fără a vorbi de lumina din ochii lui! Orbea pe oricine avea curajul să-l privească în față. Ai fi putut recunoaște în el un soi de nebunie, dar Dizgrația știa cât se poate de bine că, oricât ar părea de ciudat, bărbatul care tocmai intrase nu era deloc nebun.

Până și ea cunoștea minunile înfăptuite de Michelangelo Buonarroti la Roma. Imperia îi povestise despre culorile din Capela Sixtină, atât de incredibile încât alcătuiau o fantasmagorie, și despre marmura care părea să devină mai moale decât catifeaua la atingerea dălții sale, încrețindu-se în miile de cute ale rochiei Mariei din *Pietà*. Poveștile acelea o fascinaseră nespus de mult, iar, într-o zi, în timp ce se plimbau prin Trastevere, Imperia i-l arătase cu o mișcare a capului, spunându-i că bărbatul acela cu barba lungă și deasă era cel mai mare artist din vremea aceea.

Dizgrația îi reținuse chipul cu un interes neașteptat și inexplicabil și-l găsise atât fascinant și special, încât nu reușea să-și ia ochii de la el. Când Michelangelo dispăruse din raza ei vizuală, înțelesese în sfârșit ce anume o impresionase atât de mult: lumina din ochii lui.

Și acum o descoperise din nou. Deși trecuseră anii și barba-i devenise albă, iar fața i se umpluse de riduri, Michelangelo Buonarroti nu se schimbase. L-ar fi recunoscut oriunde.

Ce făcea într-un loc ca ăla, întâlnindu-se cu marchiza de Pescara, rămânea un mister. Cei doi stătuseră mult de vorbă. El îi ținea mâinile într-ale lui și o privea încântat.

Dizgrația nu înțelegea cum un bărbat ca Michelangelo putea fi atras de o asemenea femeie. Era elegantă, fără îndoială. Dar nimeni n-ar fi putut spune cu certitudine că e frumoasă. Avea un chip prea dur, chiar dacă, la o privire mai atentă, nu lipsit de un soi de farmec autoritar. Era fără îndoială înaltă, dar nu s-ar fi putut spune că e și zveltă. Și totuși ceva în ea îl subjuga pe Michelangelo, sau mai bine spus, era ca și cum ar fi împărtășit cu el o pasiune secretă. Nimic fizic

sau, și mai puțin, carnal, mai degrabă o înțelegere sufletească. Dizgrația o percepea limpede.

Michelangelo și Vittoria nu se aflau prea departe de ea, dar vorbeau în șoaptă și Dizgrația reușea să înțeleagă doar fragmente din conversație, cuvinte care însă puse laolaltă puteau da o idee despre subiectul care părea să le stea la suflet amândurora.

Discutau despre credință și religie. Ea se referise de mai multe ori la gloria lui Dumnezeu și la o întoarcere la simplitate. Spusese multe alte lucruri pe care Dizgrația nu le înțelesese pe de-a-ntregul, dar de unul era sigură: marchiza făcuse aluzie la o întâlnire pe care avea de gând s-o organizeze peste câteva luni, la Viterbo.

Un alt lucru pe care Dizgrația era sigură că îl înțelesese era numele cardinalului Reginald Pole. N-avea idee cine era, dar numele acela deosebit nu avea să-l uite, cu siguranță. El era cel care insista să-l vadă pe Michelangelo, spuse Vittoria.

În clipa aceea Dizgrația hotărî că ascultase destul. Nu voia să-i ceară prea mult stelei ei norocoase. Cu splendida ei rochie albastră era întruchiparea inocenței și, chiar dacă nu se simțea în largul ei, trebuia să admită că Imperia nu doar îi făcuse un cadou minunat, ci, ca o bună cunoscătoare a sufletului uman, găsise un truc simplu, dar extrem de eficace pentru a avea în slujba ei spionul cel mai puțin suspectat din toată Roma. Căci, deși îmbrăcată cuviincios, Dizgrația știa cât se poate de bine să apară drept ceea ce era, adică o fată din popor, desigur nu o damă sofisticată, dar nici o femeiușcă de stradă vulgară și care atrage privirile. Nu, măsura era cea care o salva, acel amestec perfect de grație reținută și discreție, pe care i-o asigurau rochia și frumusețea ei simplă și proaspătă.

Jocul acela îi plăcea la nebunie. Înțelegea perfect care erau riscurile, și cu toate astea reușea să trăiască însărcinarea pe care o primise cu tot entuziasmul și seninătatea posibile. Nu și-ar fi imaginat niciodată că putea fi atât de ușor. Căci într-adevăr până atunci nu avuse probleme sau surprize de nici un fel. Nici măcar atunci când, cu câteva seri în urmă, bazându-se pe proverbiala ei agilitate și iscusință, se cățărase pe acoperișurile orașului, îmbrăcată complet în negru, ca s-o spioneze pe marchiză de pe înălțimile Romei.

Gândindu-se la toate astea, își făcu semnul crucii. Și, imediat cum fu sigură că nici Vittoria nici Michelangelo nu se uitau spre ea, o

zbughi afară pe uşa bisericii.

17
Adeveriri şi bănuieli

Ceea ce-i povestise Imperia întrecea orice aşteptare. În timp ce se gândea la cuvintele frumoasei curtezane, căpitanul gărzilor îşi dădu seama că secta despre care îi vorbise cardinalul Carafa avea mult mai multe ramificaţii decât te-ai fi putut aştepta.

Înţelesese perfect că Reginald Pole era nu numai adversarul politic al lui Carafa în sânul Bisericii, ci şi heraldul unei noi maniere de a gândi, omul care ar fi putut găsi o soluţie de compromis între tezele protestante şi credinţa catolică. Dar recentele descoperiri făceau din el, puţin spus, duşmanul absolut.

Deoarece prin Vittoria Colonna, care reprezenta *longa manus*, el încerca să corupă sufletul unui om care fusese prin excelenţă campionul Bisericii Catolice: Michelangelo Buonarroti.

Treaba asta îi era la fel de limpede căpitanului Corsini ca o rază de soare poleind cupolele Romei. Dacă, aşa cum se părea, secta reunea, în jurul uneia din figurile de vază ale Bisericii, nu numai câţiva înalţi prelaţi şi pe una din femeile cele mai puternice din oraş, dar şi pe artistul cel mai faimos din toate timpurile, sculptorul care se descoperise pictor şi care realizase, neîndoios, cele mai tulburătoare şi simbolice opere din Roma, atunci, evident, Carafa nu numai că avea dreptate, dar trebuia să aibă grijă ca boala aceea să nu devină o epidemie. Nu de alta, dar Pole putea conta pe puterea ecleziastică, pe cea seculară a nobilimii, ba chiar şi pe enorma putere de influenţă a artei.

Măreţia lui Michelangelo era recunoscută la Roma şi în toată lumea. Operele sale vorbeau limba splendorii şi a frumuseţii absolute, şi nimic nu era mai puternic decât o asemenea viziune.

La asta se gândea căpitanul Vittorio Corsini, când un damf îngrozitor îi asaltă nările. De abia intrase în palat, sediul Sfântului Oficiu din via Ripetta, şi, după ce se anunţase printr-un servitor, fusese condus în aripa de est, unde se aflau cuştile şi celulele închisorii. Chiar acolo îi dăduse întâlnire cardinalul Carafa.

Cotropit de gânduri, uitase de condițiile de mizerie și oroare în care se aflau ocnașii, putoarea dezgustătoare a găleților pline de dejecții, canalizarea ineficientă, igiena inexistentă îl luară prin surprindere, smulgându-i un gest scârbit. Nu era fără îndoială unul care să-și facă probleme sau să strâmbe din nas la orice, dar mirosul ăla îngrozitor îi pătrundea în gât și-i tăia respirația, și pe măsură ce se apropia de celule devenea atât de intens, că-i amețea toate simțurile.

Pentru o clipă Corsini se temu că-și va pierde echilibrul, amețit cum era. De ce dracu' îi ordonase Carafa să vină aici?

Servitorul îl lăsă în grija unui temnicer.

Urlete delirante se cățărau pe ziduri, țipete ce nu mai aveau nimic uman în ele. Căpitanul înaintă pe un coridor îngust în care dădeau celule înguste și rău mirositoare. Mâini ca niște gheare, cu unghiile rupte și negre se agățau de bare. Țâșneau pe neașteptate, ca și cum ar fi fost născute de întunericul în care se aflau ocnașii.

Făcliile de pe perete răspândeau o lumină bolnavă și tremurândă, în timp ce pașii păreau scandați de zgomotul sinistru al cheilor temnicerului care se loveau de cureaua lui.

În sfârșit, paznicul se opri în fața ultimei celule de pe coridor. Ușa era deschisă și, cum își dădu seama imediat Corsini, exact acolo îl aștepta cardinalul Carafa.

Contrar așteptărilor sale, căpitanul văzu că celula era destul de mare, astfel încât la câțiva coți de el se afla un ocnaș, cu lanțuri la mâini și la picioare, prăbușit pe un scaun. După cleștele de fier pe care îl ținea în mână și doi dinți galbeni care pluteau în sângele adunat într-un lighenaș, se părea că un temnicer se străduise cât putuse de mult să-i smulgă o confesiune.

— Căpitane! îl salută cardinalul.

În haina lui purpurie, cu barba lungă și inelele cu rubine strălucind la flacăra lumânărilor, Carafa avea ceva neliniștitor. Corsini avu grijă să nu dea importanță acestui detaliu. Cardinalul strângea în mână un pomander[11], pe care-l apropia din când în când de nas și respira aromele camforate, scutindu-și nările de insulta teribilelor mirosuri care umpleau spațiul din jurul lor asemenea celui mai puternic blestem. Corsini și-ar fi dorit enorm să aibă și el unul, căci faptul că era un soldat nu însemna că trebuie să aibă o pasiune pentru murdărie și damfurile care-ți întorceau stomacul pe dos.

11. O mică sferă umplută cu substanțe aromate folosită pentru a parfuma dulapuri sau sertare, dar și ca protecție în timpul epidemiilor de ciumă.

— Vă întrebați poate de ce v-am cerut să ne întâlnim în acest loc uitat de Dumnezeu.

Corsini îl privi pe Carafa în ochi fără să scoată o vorbă.

— Ei bine, reluă cardinalul, mă bucură rezistența voastră. Vă onorează. Se potrivește unui bărbat cu un asemenea rol și dintr-o bucată, cum sunteți voi. În orice caz, ocnașul pe care-l vedeți pe scaunul ăla nu e altcineva decât Henry Wilkinson, omul de încredere al ereziarhului ăluia de Henric VIII Tudor al Angliei. După ce a stat câtăva vreme la Veneția și Padova, ca un filoprotestant ce e, s-a întâlnit cu cardinalul Reginald Pole și l-a ajutat să se stabilească într-unul din palatele cele mai frumoase din Viterbo, unde adversarul nostru pune bazele mișcării despre care v-am vorbit. De aceea v-am cerut să ne întâlnim aici, ca să punem laolaltă informațiile pe care le culegem. Ce îmi răspundeți?

Corsini ezită. Era oare prudent să-i dezvăluie cardinalului, în prezența temnicerului, ceea ce aflase de la Imperia?

Dar Carafa păru să-i ghicească gândul.

— Dacă vă temeți că *mastro* Villani poate să spună cuiva ceea ce vreți să-mi împărtășiți, vă asigur că n-o s-o facă. Am o încredere oarbă în el. Se află dintotdeauna alături de mine în lupta împotriva ereziei. Cât despre *messer* Wilkinson, după cum vedeți nu e în stare să facă rău nimănui.

Încurajat de aceste cuvinte, Corsini spuse ceea ce aflase.

— Preasfințite, vă aduc vești care s-ar putea să nu vă facă plăcere. Uitați ce am descoperit: cum ați afirmat deja, Reginald Pole ar avea intenția să folosească Viterbo drept centru al bisericii sale eretice. Rețeaua sa de contacte pare să se fi ramificat în mod deosebit, așa că, pe lângă faptul că s-a extins la câteva persoane importante ale Bisericii Catolice și la nobila Vittoria Colonna, marchiză de Pescara, acum pare să fi ajuns și în lumea artei, și anume la figura ei cea mai de seamă.

Carafa ridică o sprânceană.

— Michelangelo Buonarroti, spuse Corsini, ar putea fi implicat într-o acțiune împotriva Bisericii.

18
Umbra fricii

— Sunteți sigur de ceea ce afirmați?

— Informatorul meu e de încredere.

— Dacă-i așa, situația e mai gravă decât credeam, exclamă Carafa, sincer îngrijorat.

— M-am gândit și eu.

— Nu numai că Biserica încălzește un șarpe la sân, nu numai că erezia se răspândește printre nobili, căci e destul de limpede capacitatea de influență a unui membru al familiei Colonna printre familiile cele mai puternice din Roma, dar dacă însuși Michelangelo Buonarroti, omul căruia papii i-au dat faimă și bogăție, ajunge să-și renege propria poziție, atunci forța seducătoare a acestei gândiri nu trebuie absolut deloc subevaluată.

— Din câte am înțeles, marchiza de Pescara pare să fie principala responsabilă a acestei neașteptate implicări a artistului, observă Corsini.

— Vreți să-mi spuneți că Michelangelo e îndrăgostit de ea? Asta da, informație! Până acum, am crezut întotdeauna că bărbatul acesta nu e sensibil la nici un farmec omenesc, cu atât mai puțin feminin.

— Ce vreți să spuneți?

— Ei, hai, căpitane, doar nu vreți să mă faceți să cred că nu știți ce șoptesc gurile rele, sugeră cardinalul.

— Faceți aluzie la cei care afirmă că Michelangelo ar aprecia cam prea mult formele unora dintre băieții care-l ajută și-i sunt discipoli?

— Eu nu fac aluzie. Repet doar ce se spune. Și dacă ceea ce se afirmă este cât de cât adevărat, atunci sunt foarte uimit că o femeie ca Vittoria Colonna, nu prea atrăgătoare, drept să spun, poate să-l tulbure pe un bărbat atât de aspru și de rigid ca Michelangelo. Doar dacă…

Carafa se întrerupse, de parcă ar fi vrut să se gândească bine înainte de a termina propoziția.

— Doar dacă? repetă Corsini.

— Doar dacă iubirea n-are nici o legătură. Cel puțin nu cea fizică. Ar putea fi un sentiment spiritual, ceea ce ar demonstra o dată în plus forța irezistibilă a convingerilor religioase ale lui Pole.

Și spunând asta, cardinalul Carafa își duse degetul arătător la

frunte. Apoi, adresându-i-se temnicerului, ordonă:

— N-o să mai scoatem nimic de el, *mastro* Villani. Puneți-vă la loc uneltele și stați pe-aproape. Între timp, eu o să-mi continui conversația cu căpitanul într-un loc mai puțin îngrozitor. Veniți, spuse adresându-i-se lui Corsini și, ducând la nas pomanderul, trase încă o dată în piept puternicele arome camforate. După care ieși din celulă și o luă pe coridorul pe care cu puțin înainte venise căpitanul.

Bucurându-se în sinea sa de acea mutare nesperată, Corsini îl salută din cap pe temnicer și o luă după cardinal. Odată parcurs coridorul, Carafa intră într-o vastă anticameră. Se opri o clipă în fața unei pânze mari care reprezenta un crucifix și intră apoi într-o nișă care de fapt era o ușiță. Vârî o cheie de argint în broască și deschise. Îl invită pe Corsini să intre și încuie ușa răsucind cheia de două ori. Apoi o luă înaintea lui pe scări. Treptele erau înguste și abrupte, iar după prima rampă, urmă o alta, la capătul căreia cei doi dădură într-o galerie destul de vastă în care erau două uși.

Fără să ezite o clipă, Carafa scoase o a doua cheie și deschise ușa din stânga.

Intră.

Corsini îl imită și se trezi într-o încăpere care i se păru cea a unui călugăr.

— Uite, căpitane, acesta e refugiul meu, spuse Carafa și, fără să aștepte vreun răspuns, continuă, locul în care mă retrag pentru a găsi puțină liniște. Cum puteți vedea, nu există nimic aici care să nu fie inspirat de rigoarea și esența rugăciunii.

Și, cu un gest foarte teatral, îi arătă un scăunel de îngenuncheat din lemn tocit, o băncuță, netedă și consumată de timp și ea, două scaune simple, fără nici o decorațiune și un mic tablou votiv pe perete.

— Vedeți deci cât de lipsite de sens sunt acuzațiile pe care Pole și alții ca el mi le aduc, și înainte de mine le aduc Papei și multor alți oameni ai Bisericii, care, într-o manieră admirabilă, încearcă în fiecare zi să readucă la rațiune și mai ales la credință oițele pierdute din turma Domnului.

Corsini încuviință. Ce altceva ar fi putut face? Știa în sinea lui că toate astea nu erau decât un teatru perfect conceput, ca să se răspândească în jur convingerea greșită că Sfântul Oficiu și în general Biserica nu erau un mare cuib de păcătoși, de oameni dedicați

plăcerilor omeneşti şi răsfăţului unei vieţi rafinate şi elegante.

— Ceea ce mi-aţi spus azi, prietene, m-a lăsat cu adevărat fără cuvinte. Michelangelo Buonarroti! Artistul care a devenit ce a devenit numai graţie intervenţiei şi bunăvoinţei papilor, acum are înţelegeri şi relaţii cu secta aia de protestanţi în fruntea cărora se află Pole? Tocmai el care, mai mult decât oricine, a scandalizat cu picturile lui obscene, cu nudurile insuportabile din reprezentarea aia pornografică şi vulgară care e *Judecata de Apoi*? El, care tremură de plăcere ori de câte ori pictează un trup bărbătesc gol şi sculptează forme în marmură de o asemenea senzualitate neruşinată, că ar merita numai pentru asta să fie vârât în închisoare pe viaţă? Şi un asemenea om, un florentin protejat de un pontif după altul, tutelat şi sprijinit de Biserică în toate ciudăţeniile lui, dar nu, ce spun, în nebunia lui… un om ca acesta ar vrea acum să adere la o gândire care predică întoarcerea la simplitate, la esenţă, la relaţia exclusivă a omului cu Dumnezeu, întorcându-se împotriva noastră? Acuzându-ne că am cedat plăcerilor cărnii şi banilor? Dar ce, nu există deja rigoare şi măsură în vieţile noastre? Cine i-a dat dreptul de a judeca? Cu atâta aroganţă! Neruşinatul!

Şi în timp ce spunea asta, cardinalul Carafa luă un presse-papier de argint, de pe raftul unui mic secretaire, aflat în colţul cel mai îndepărtat al încăperii

— Preasfinţia Voastră… şopti Corsini.

Dar nu apucă să continue, că prelatul îşi tăie palma atât de adânc, încât ţâşni sângele. Carafa îşi strânse pumnul, în timp ce câteva picături căzură pe scăunelul de rugăciune, pătându-l cu zeci de punctişoare de culoarea vinului roşu.

— Eu înţeleg perfect care e intenţia Vittoriei Colonna, şi, prin ea, a lui Reginald Pole, continuă Carafa. Vedeţi, căpitane, motivul pentru care papa Paul III mi-a încredinţat misiunea de conducător al Inchiziţiei romane este legat de faptul că Sanctitatea Sa ştie perfect că eu reuşesc să văd bine dincolo de ceea ce este evident. Iar ceea ce observ, din câte mi-aţi spus, este tentativa precisă a lui Reginald Pole de a propune o nouă şi diferită versiune a lui Dumnezeu cu ajutorul celui mai influent şi extraordinar artist al timpului nostru. O viziune care are un singur nume: erezie!

La auzul modului în care Carafa pronunţase cuvântul acela, Corsini simţi un fior pe şira spinării. Exista ceva exagerat şi profund

neliniştitor în felul în care cardinalul reacţionase la recentele sale descoperiri. Dacă ar fi trebuit să găsească un cuvânt ca să definească atitudinea aceea, l-ar fi ales pe singurul posibil: *fanatism*.

Dar evident că îi cântă în strună interlocutorului său:

— Ce vreţi să fac? Să-l arestez acum?

— Cu ce dovezi? Chiar credeţi că asta e soluţia la care m-am gândit? Nici vorbă, căpitane, nici vorbă, spuse Carafa. Deocamdată trebuie să continuăm să strângem informaţii, detalii, tot ce ne poate ajuta să construim o acuzaţie demnă de un asemenea nume. Atunci, şi numai atunci, vom putea recurge la arestare. Michelangelo e puternic şi iubit de Papă şi de popor, aparţine acelei speciale şi unice, aş zice, categorii de artişti care se bucură în acelaşi timp de indulgenţa puterii spirituale şi temporale[12] pe de o parte, şi de aprobarea populară, care, într-un moment ca acesta, îl face de neatins. Va trebui să fim foarte atenţi. Dar tocmai de aceea, spionul vostru va trebui să meargă la Viterbo ca să ne informeze despre tot ce va putea afla.

12. Puterea temporală se referă la perioada (753–1870) în care Papa era nu numai conducătorul Bisericii Catolice, ci şi suveranul Statului Pontifical. Puterea temporală era de fapt puterea politică.

— Aşa va face, Eminenţă, promise Corsini, tot mai îngrijorat.

— Doar aşa, credeţi-mă, vom reuşi să înfrângem secta asta de eretici! şi spunând asta privirea lui Carafa deveni atât de fioroasă, încât căpitanul simţi că-i îngheaţă sângele în vine.

VARA 1543

19
Viterbo

Soarele arsese pământul toată ziua. Michelangelo străbătuse călare câmpia incendiată de vară. Grâul de aur care părea să zâmbească în lanuri, pajiştile de un verde strălucitor, apoi măslinii cu trunchiurile noduroase şi robuste şi viţa-de-vie care la toamnă va da struguri excelenţi – natura era în plinătatea splendorii ei şi te orbea.

Michelangelo avea părul ud de sudoare şi se simţea vlăguit de lungul drum călare. Arşiţa îi tăia respiraţia. Îţi simţea tunica făcută dintr-o ţesătură subţire lipindu-i-se de corp. Pelerina neagră pe care o îmbrăca de câte ori călărea devenise de nesuportat. Se grăbise pentru că nu voia să ajungă târziu, aşa că îşi îmboldise calul cât putuse.

Cunoştea prea puţin oraşul, dar Vittoria îi explicase unde se află, şi după cum înţelesese, locul unde trebuia s-o întâlnească nu era chiar aşa de greu de găsit.

Ajunsese la poarta San Matteo.

Zidurile masive ale oraşului Viterbo îi impresionau pe pelerini şi pe călători cu măreţia lor. Gărzile îl lăsaseră să treacă imediat ce Michelangelo le arătase sigiliul papal pe care-l avea tot timpul la el, după cum îl sfătuise Paul III. Ca să nu aibă probleme să se deplaseze, suveranul pontif îi eliberase un permis de liberă trecere, pe care Michelangelo îl arăta când era nevoie, de parcă ar fi fost un talisman.

După ce lăsă în urmă poarta, o luă spre răsărit şi, în scurt timp, ajunse în piaţa Dante Alighieri, în mijlocul căreia se afla mănăstirea Santa Caterina.

Fondată doar cu puţini ani în urmă şi construită repede, graţie contribuţiei nobililor viterbezi Nicola Bonelli şi Giambattista

Cordelli, mănăstirea avea o fațadă neoclasică. Primul etaj se înălța pe un splendid portic cu arcade semicirculare. Ferestre sobre cu ramă se înșirau una după alta.

Michelangelo coborî de pe cal și bătu la poartă. Și, în timp ce o călugăriță deschidea ivărul din lemn învelit în metal, se prezentă.

Imediat cum auzi cine e, călugărița chemă un servitor. Băiatul luă calul de dârlogi și îl duse în grajd.

Călugărița avea un chip aspru și o privire de oțel, dar se dovedi amabilă.

— *Messere*, sunteți așteptat, spuse. Dați-mi voie să mă prezint, sunt *madre* Cristina și înainte să vă însoțesc la *donna* Vittoria, o să vă conduc să vă răcoriți puțin, ca să vă scuturați de praful și soarele călătoriei.

— Vă mulțumesc, abia avu timp să spună Michelangelo, căci, fără să mai aștepte, *madre* Cristina îl conduse de-a lungul unui claustru cu coloane simple. Ajunși în fața unei uși intrară și, după ce urcară o rampă de scări, călugărița îi arătă lui Michelangelo o mică sală de baie.

— Intrați, spuse, și răcoriți-vă. O să găsiți niște haine curate, pe care marchiza de Pescara le-a ales pentru voi. Mă întorc peste puțin timp să vă conduc la ea. Vă așteaptă în bibliotecă împreună cu un prieten.

Madre Cristina nu mai adăugă nimic și plecă așa cum venise.

Michelangelo privi în jur. Sala era mică, dar confortabilă. Pe un mic fotoliu, cineva așezase o cămașă curată de in alb. Își scoase pelerina neagră, apoi tunica roasă și udă de transpirație. Se apropie cu bustul gol de lighean. Văzu o bucată de săpun de Alep pus pe un ștergar de in, și după ce umplu ligheanul cu apă rece dintr-o ulcea, își vârî capul înăuntru. Simți o răcoare infinită. Își șterse părul ud cu ștergarul, și apoi luă săpunul, îl udă și-și frecă bine de tot pielea. Se clăti, alungând astfel toată oboseala acelei zile.

Se șterse repede, apoi luă un flacon de sticlă conținând apă de talc și se stropi puțin pe piept. Prospețimea loțiunii era amețitoare. Îmbrăcă cămașa de in. Îi venea perfect. Abia avu timp să strângă hainele murdare că se auzi o bătaie la ușă.

Michelangelo deschise și în fața lui apăru marchiza de Pescara.

Vittoria era îmbrăcată cu o *gamurra*[13] simplă, dar elegantă, de

culoarea salviei. Mânecile albe ale bluzei păreau candide corole de flori în jurul mâinilor. În stânga ținea o batistă brodată, cu un tiv din dantelă, singura cochetărie îngăduită vanității feminine împreună cu un evantai rotund, cu mânerul din fildeș decorat cu argint, pe care-l flutura cu mâna dreaptă.

13. Piesă vestimentară alcătuită dintr-o fustă lungă și un corset de cele mai multe ori cu mâneci separate.

— Dragă prietene, în sfârșit ați ajuns, spuse îmbrățișându-l cu căldură.

Michelangelo se pierdu o clipă. Când îl atingea, simțea uneori ceva ce însemna mai mult decât o simplă prietenie. Era o senzație ciudată și indefinibilă. Îi făcea plăcere, desigur, dat în străfundul sufletului se temea că acel contact ar putea să meargă prea departe și, astfel, să strice înțelegerea perfectă care îi lega mult mai profund decât orice îmbrățișare. Pe de o parte aștepta cu toată ființa lui acel moment, pe de alta, în clipa exactă în care avea loc, se speria, ca și cum binecuvântarea splendidei lor înțelegeri ar fi putea fi stricată de vreo vrajă.

Când Vittoria se desprinse din îmbrățișare, îl privi în ochi.

— Cămașa e perfectă. Veniți, *messer* Michelangelo, vă conduc la un prieten.

Și, luându-l de mână, îl conduse pe scări în jos, trecând din nou prin claustru. După ce parcurseră două din laturi, se aflară în fața unei uși. Vittoria apăsă pe clanță și o deschise. Intrară într-un mic coridor. Îl străbătură până în capăt ajungând în biblioteca mănăstirii.

În sala vastă, Michelangelo văzu o masă mare de stejar în formă de potcoavă, În jur, de-a lungul pereților, în corpuri înalte de bibliotecă din lemn de nuc, se aflau mii de cărți perfect aliniate. Ferestrele mari erau larg deschise spre o curte mare cu pomi fructiferi.

La masă stătea un bărbat, un prelat, probabil un cardinal, judecând după culoarea purpurie a hainei sale. Avea un chip cu trăsături aristocratice, pometii înalți și ochii albaștri, cu o privire extrem de vie, un barbișon ascuțit și părul ciufulit sub boneta roșie.

Vittoria îi prezentă.

— Eminență, spuse iată, un om care va putea face mult pentru *Ecclesia Viterbiensis*. Cunoașteți valoarea lui Michelangelo

Buonarroti şi ştiu că aveţi o admiraţie nemărginită pentru arta lui. La fel ca mine. Pe de altă parte ştiu că el ar putea să se regăsească în principiile acestei noi idei de credinţă pe care o susţineţi, aşa că, vedeţi, n-aş putea să-mi imaginez o întâlnire mai înţeleaptă ca aceasta

Michelangelo se apropie, în timp ce Pole se ridica de pe jilţul de lemn pe care stătea. Îşi strânseră mâna, deoarece cardinalul, departe de a dori să primească omagiul pe care poziţia lui o impunea, avea intenţia să se poarte de la bun început cu Michelangelo cât se poate de firesc, fără formalisme legate de roluri sau titluri.

— Maestre, spuse, nici nu aveţi idee câtă plăcere îmi face această ocazie.

— Vittoria mi-a vorbit mult despre voi, Eminenţă, şi în timp ce spunea vorbele astea Michelangelo îl privi cu surprindere pe tânărul cardinal, care-l saluta cu atâta afecţiune.

— Iar mie mi-a vorbit mult despre voi. Îmi plac nespus operele voastre şi Vittoria are un mare merit în asta. Nu există persoană care să vă cunoască munca mai bine decât ea, puteţi să mă credeţi.

— Nu mă îndoiesc câtuşi de puţin.

— Daţi-mi voie să vă spun că sunt fericit să vă întâlnesc. Cred că ştiu pe de rost fiecare linie a minunatului desen al *Răstignirii* pe care i l-aţi dăruit Vittoriei. E ca şi cum aţi fi strâns în el toată suferinţa sărmanei noastre Biserici, punând în lumină cu câteva trăsături esenţiale tot ceea ce ar trebui să fie în sufletul bunului creştin: modestie, iubire, iertare. La urma urmei nu sunt ele virtuţile pe care ar trebui să se bazeze credinţa? În schimb, Michelangelo, astăzi Biserica se abandonează puterii seculare, plăcerilor cărnii, banilor, politicii! (Pole pronunţă ultimul cuvânt cu un dispreţ atât de puternic, încât părea o injurie.) Şi când te gândeşti că tocmai m-am întors de la Trent, în disperata încercare de a concilia o viziune catolică, prea îndepărtată de valorile originare, cu rigida şi orgolioasa opoziţie a tezelor protestante. Dar, vă mărturisesc, mă tem de o schismă. Fără a ţine cont de faptul că, pentru a avea un conciliu, va trebui să mai aşteptăm.

La auzul acestor vorbe chipul Vittoriei împietri.

Michelangelo, în schimb, nu reuşi să-şi ascundă uimirea şi curiozitatea, în acelaşi timp.

— Conciliul, desigur. Sau mai bine zis, convocarea lui. Căci, dacă am înţeles eu bine, deocamdată sunteţi încă într-o fază pregătitoare. Şi

totuşi vă întreb: de ce aud cuvinte aşa de aspre pronunţate de voi?

Cardinalul clătină din cap.

— M-am întors de curând de la Trent. Am fost convocat de conciliu în calitate de legat papal. Aşa cum ştiţi, Paul III l-a amânat încă o dată, dar nu va putea s-o facă la infinit şi, tocmai pentru că vrea să fie bine pregătit, strânge acum toate părerile propriilor episcopi şi cardinali. Ştiam că se va întâmpla asta, dar desigur nu m-am pregătit să lupt. Voiam pur şi simplu să încerc să promovez o conduită care să poată recompune fractura creată între Biserica din Roma şi noua confesiune protestantă. Aceasta e şi linia câtorva prieteni, a cardinalului Morone, de exemplu. Am o enormă datorie de gratitudine faţă de Papă şi îl cunosc aşa cum este: un om bun care încearcă doar să readucă în sânul Bisericii Catolice pe cei care s-au îndepărtat pentru a urma revendicările lui Luther. Pentru a face asta însă, trebuie să reînnoiască fundaţia, încercând în acelaşi timp să nu agraveze diviziunile. Dar dacă aceasta e intenţia sa, nu acelaşi lucru se poate spune despre ceilalţi cardinali, care, deşi învestiţi cu sarcini importante chiar de el, par că vor să urmeze acum o linie de o severitate draconică.

— Mă tem că aveţi prea multă încredere în Paul III, spuse laconic Vittoria, dând în felul acesta voce perplexităţilor lui Michelangelo, care cunoştea cât se poate de bine slăbiciunile suveranului pontif.

— Înţeleg ce spuneţi, Vittoria. Cunoaşteţi devoţiunea pe care o nutresc pentru voi, afecţiunea şi atenţia pe care o dau cuvintelor voastre. Sunt cele ale unui fiu pentru propria-i mamă. Cred însă că, în acest caz luciditatea vă e întunecată de persecuţia nedreaptă la care a fost supusă familia voastră. Paul III a avut un comportament incalificabil faţă de familia Colonna…

— Incalificabil? izbucni nedumerit Michelangelo, luându-i imediat apărarea marchizei de Pescara. Glumiţi? Ceea ce Papa a făcut împotriva familiei Colonna nu poate fi definit altfel decât infamie. Ascanio Colonna a refuzat, pe drept cuvânt, să plătească taxa pe sare, era un privilegiu ce i-a fost recunoscut de Martin V. Şi totuşi suveranul pontif, bazându-se pe acel refuz, nu a ezitat să-i declare un război infinit, până când a ajuns să radă de pe suprafaţa pământului castelul din Paliano, obligându-l pe Ascanio să se refugieze la Napoli…

Dar Vittoria îl calmă:

— Dragul meu prieten, vă mulțumesc pentru cuvintele voastre, dar ce a fost a fost. Să nu ne stricăm ziua cu asemenea mizerii. Cât despre Papă, ne-am împăcat cu el.

— Voi aveți dreptate, Michelangelo, dar credeți-mă când vă spun că în momentul acesta nu de Papă trebuie să ne temem, ci de o idee care se întinde ca lepra printre cardinali, amplificată de câțiva dintre ei, păru să-l avertizeze Pole.

— Lămuriți-mă.

— Știu că frecventați destul de des încăperile Vaticanului. Înțeleg și cred că este bine. Dar trebuie să vă feriți de un om.

— De cine? întrebă imediat Michelangelo.

— De Gian Pietro Carafa.

Numele acela, pronunțat brusc, pluti în aer ca o condamnare la moarte.

— Cel care se află în fruntea Sfântului Oficiu?

Pole dădu din cap cu gravitate.

— Nici nu vă imaginați pe cine avem împotrivă.

— Nu reușesc să înțeleg.

— De când ați devenit prieten cu Vittoria, v-ați semnat condamnarea, spuse Pole pe un ton neliniștit.

Michelangelo se uită la el mirat.

— Nu se poate! exclamă. Și chiar dacă ar fi așa, nu-mi pasă.

— Voi nu-l cunoașteți pe omul acesta.

Și în vorbele acelea Michelangelo simți un pericol atât de mare, încât pentru prima oară avu certitudinea că trebuie să fie extrem de atent la ceea ce se va întâmpla de atunci înainte.

20
Aventură nocturnă

Cuvintele lui Reginald Pole îi creaseră o ușoară neliniște. Era ceva fizic, un rău subtil care-i intrase sub piele, ca și cum ar fi fost o febră.

Se făcuse deja noapte când ieși din mănăstire. Străzile orașului erau întunecate, luminate slab de torțe și tăvi cu jăratic.

Calul mergea încet la pas.

Michelangelo le promisese Vittoriei şi cardinalului că îi va vizita a doua zi. Simţea că va găsi răspunsurile pe care le căuta. Întrebările îl chinuiau de mult, de prea mult timp. Trebuia să se culce şi să se odihnească până a doua zi într-un pat bun. Se îndreptă deci spre centrul oraşului, ca să se oprească la o locantă.

Ajunse la izvorul Sipale. Se opri o clipă, lăsând calul să se adape. Auzi apa gâlgâind în liniştea nopţii. Fu o senzaţie atât de frumoasă şi neobişnuită, că aproape reuşi să se liniştească. Era în jur o linişte atât de profundă, că îşi aminti ce se gândise când străbătuse Alpii Apuani, sub clar de lună.

Îşi reveni. Continuă drumul la trap şi intră pe via del Macel Maggiore, cu multele ei prăvălii, acum închise, ale măcelarilor.

Brusc ceva îi atrase atenţia.

Fu ca o notă falsă în melodia aceea perfectă compusă din tăcere şi pace.

Trase hăţurile şi se opri în mijlocul străzii.

Pentru o clipă fu sigur că auzise nişte paşi.

Avu senzaţia certă că e urmărit.

O văzuse? Dizgraţia nu era sigură, dar, judecând după cum oprise calul, ceva nu se potrivea. Se retrase în umbră, rămânând nemişcată. Reuşise să se strecoare în spatele zidului scund al unei case. Cineva îngrămădise acolo nişte butoaie de lemn goale. Probabil le abandonase. Mirosul de vin nu lăsa nici o îndoială despre ce fusese în ele. Din cauza lui şi a resturilor de carne, lăsate să putrezească de un măcelar neglijent, simţi că-i vine să vomite. Dizgraţia rezistă cum putu mai bine. Era în pericol însăşi viaţa ei. Ce s-ar fi întâmplat dacă Michelangelo ar fi descoperit-o? Cu siguranţă ar fi vrut să ştie motivul pentru care îl urmărea. Şi mai ales de ce o făcea.

Noaptea era umedă. Căldura insuportabilă făcea şi mai pătrunzător mirosul acela de struguri fermentaţi şi carne stricată care-i umplea nările aproape sufocând-o. Simţea cum rochia i se lipeşte de piele şi sudoarea i se strânge broboane pe frunte. Aproape încetă să mai respire. Se rugă ca marele sculptor să nu se întoarcă. Oricum, din cauza măştii negre care-i acoperea faţa, n-ar fi putut s-o recunoască prea uşor.

După ce ieşise din mănăstire, Michelangelo străbătuse via del

Macel Maggiore îndreptându-se spre piața San Pellegrino. La început, Dizgrația îl urmărise destul de ușor, dar acum Michelangelo simțise poate ceva. Nu i se părea să se fi trădat, să fi făcut un pas greșit. Cine știe cum ajunsese Michelangelo să-și dea seama că e urmărit. Poate cineva îl pusese în gardă?

Și totuși ea se mișcase ca o pisică, fusese atentă să nu-și trădeze prezența.

Auzi copitele calului lovind din nou drumul. Nu îndrăzni să privească până când nu fu sigură că Michelangelo își continuă drumul.

Când ieși însă din ascunzătoare, ca să vadă ce se întâmplase, rămase interzisă.

Michelangelo dispăruse. În mijlocul străzii nu mai era decât calul.

Unde naiba se ascunsese?

Dizgrația nu mai avu timp să-și ducă gândul până la capăt, când ceva pocni lângă ea. Fără să știe vreodată ce fusese, dar avu senzația clară că fusese descoperită, ca și cum inima ei descoperise adevărul înaintea minții.

Instinctiv se întoarse și, fără să mai piardă o clipă începu să fugă cât putu de tare. Dispăru sub o arcadă de piatră, de acolo sări pe un balcon, apoi pe acoperișul unei clădiri. Între timp auzi cum cineva, dedesubt, urca scara exterioară din piatră.

Nu căută să afle ce se întâmplă, sări de pe acoperiș rostogolindu-se pe jos. Intră pe o străduță îngustă, în timp ce, în spatele ei, se auzea tot mai aproape zgomot de pași, ca o dovadă că urmăritorul ei nu renunțase.

Fugi cu toată puterea pe care o mai avea, luând-o la dreapta, unde se deschidea o altă străduță strâmtă și întortocheată. O străbătu până la capăt.

Doar atunci i se păru că pașii erau tot mai departe.

Trecu pe sub o a doua arcadă de piatră și pe partea dreaptă a străduței văzu o scară exterioară. O urcă fără să ezite, se trezi pe o terasă, de unde se îndreptă spre o altă scară aflată pe partea opusă, pe care o coborî. Când ajunse din nou în stradă o străbătu până când dădu peste o mică ușă din lemn. Era deschisă. Fără să se gândească prea mult intră, și se trezi imediat într-o curte luminată slab de o torță. Traversă ceea ce părea a fi un soi de pajiște necultivată. I se păru că

zăreşte în fund un zid năruit.

Grăbi ritmul paşilor, alergând ca o nebună, orbeşte, pe întuneric, gândindu-se doar să se îndepărteze cât mai mult de urmăritorul ei. Îşi luă avânt, sări, îşi întinse braţele şi se prinse de zid. Ajutându-se cu picioarele subţiri şi puternice, reuşi să se salte şi să ajungă în vârf.

Înainte de a-şi da drumul pe partea cealaltă, aruncă o privire înapoi.

I se păru că n-o urmărise nimeni. Nu putea fi sigură din cauza întunericului care o învăluia. Dar nu mai auzea tropăitul nervos al urmăritorului ei. Dar nu se ştie niciodată. Mai bine să nu rişte. Michelangelo ar fi putut apărea dintr-un moment într-altul, ţinând cont de cum o surprinsese coborând de pe cal şi aruncând cu ceva spre ea, judecând după bufnetul pe care-l auzise.

Gândindu-se la asta sări în gol.

Când ateriză, îi mulţumi lui Dumnezeu că ajunsese pe ceva moale. Pe întuneric nu înţelese imediat despre ce e vorba, dar mirosul de paie o linişti.

Apoi auzi mârâitul.

Şi în clipa aia îşi schimbă părerea.

21
Locanta

Michelangelo se întorsese. Îşi luase calul, se urcase în şa şi se îndreptase încet spre piaţa San Pellegrino.

Bănuiala trezită de cuvintele lui Reginald Pole îşi găsise confirmarea. Cineva îl spiona. Şi cine ştie de când. Probabil Sfântul Oficiu ştia deja de călătoria sa la Viterbo şi de prietenia cu Vittoria Colonna.

Dar până atunci el nici măcar nu se gândise la asta. Putea înţelege perfect că ideile Vittoriei nu erau apreciate în mod deosebit de Curie, şi nici măcar ale lui, la drept vorbind. Dar faptul că asta ducea la efectiva supraveghere din partea gărzilor şi spionilor Sântului Oficiu schimba totul. Sigur, poate greşea. Dar când aruncase piatra în direcţia din care auzise zgomotul, zărise cât se poate de clar, la lumina sângerie a torţelor şi făcliilor care iluminau slab încrucişarea de străzi,

o umbră care aluneca între case.

Iar asta alunga orice incertitudine. Evident, s-ar fi putut să nu fie un om al Inchiziției. Dar atunci cine-l urmărea? Și cu ce scop?

Nu putea fi decât așa. Și, în clipa aceea, reacția naturală, imediată, a fost aceea de a simți o ură și mai puternică pentru acea Biserică înfricoșătoare, falsă, alunecoasă, a cărei grijă era să-și controleze propriii fii, cu singurul scop de a-i pedepsi, supunându-i, în loc să privească în interiorul ei și să încerce să-și înțeleagă, cel puțin o dată, contradicțiile și ruina care-i amenințau tot mai mult temelia.

Chiar dacă ar fi avut îndoieli cu privire la oportunitatea și onestitatea gândirii lui Reginald Pole cu a lui *Ecclesia Viterbiensis*, descoperirea pe care tocmai o făcuse le înlătura imediat, confirmându-i lui Michelangelo viziunea și întărindu-i voința de a face orice îi va sta în putință pentru a pune în discuție certitudinile aparent de nezdruncinat ale papilor.

În timp ce Inchiostro își continua drumul cu un mers somnoros și clătinat, Michelangelo se întrebă care sunt intențiile reale ale Inchiziției. Nu reușise să vadă la față spionul. Abia fusese în stare să descopere umbra celui care-l urmărea. Și în ciuda faptului că acționase cu o stratagemă eficace, lăsându-și calul pe stradă și încercând să-l ia prin surprindere pe ticălos, vârsta și oboseala îl împiedicaseră să urmărească prea mult soiul acela de pisică neagră care aluneca între o arcadă de piatră și o scară.

Nu se necăji mai mult decât era necesar. Era absolut sigur că mai devreme sau mai târziu va apărea din nou. Iar atunci îl va găsi pregătit.

Între timp el va continua să facă ceea ce credea de cuviință: era prea bătrân ca să-și facă probleme pentru viața lui, dar nu va tolera ca o prietenă sinceră ca Vittoria Colonna să se teamă pentru siguranța ei. Femeia aceea atât de pură, de gentilă, de inteligentă plătise deja prea mult și nu merita alte suferințe. Atât cât va putea, îi va sta alături.

După ce depăși o arcadă de piatră, trecu aproape de mănăstirea San Belardino și ajunse în piața cu același nume. De acolo merse drept înainte până în piața del Mercato Vecchio.

Se lăsase un întuneric adânc, spart ici-colo de luminile torțelor. Apropiindu-se de o latură a pieței, văzu firma unei locante. La cocoșul negru. I se păru că locul acela era ceea ce căuta. Din câte putea vedea

nu era prea frecventat, și deci, cât se poate de indicat pentru cineva ca el, care nu căuta altceva decât un pat curat și o sticlă de vin ieftin.

Se duse în spate, unde după ce strigă de două ori căutând pe cineva, fu întâmpinat de un servitor destul de plictisit, căruia îi încredință calul. Nu înainte de a se asigura că băiatul îl va trata cum trebuie.

— Ai aici o jumătate de ducat, spuse aruncându-i o monedă. Dacă atunci când o să-mi iau calul înapoi, o să-l găsesc într-o stare mai bună de cum l-am lăsat, o să primești încă o monedă.

Băiatul dădu din cap.

— Desigur, domnul meu, o să vedeți că n-o să fiți dezamăgit.

În ciuda apatiei inițiale, băiatul promitea să fie ce trebuie.

Michelangelo îi făcu un semn cu capul, apoi se întoarse, îndreptându-se către intrarea în locantă.

Imediat ce intră, îi plăcu destul de mult ce vedea. Localul era curat și înăuntru nu era multă lume. Hangița, cu sâni mari și șolduri generoase, stătea în spatele tejghelei. Avea un șorț alb, o privire sinceră și directă, părul negru acoperit cu o scufie. La mese ședeau nu mai mult de o jumătate de duzină de mușterii. Fiecare se uita la propria-i carafă sau la farfuria din fața lui. Michelangelo se apropie de tejghea și ceru de mâncare și o cameră pentru noapte.

Hangița îi răspunse în grabă, dar educat.

— Domnul meu, camera costă zece *baiocchi*[14]. Pentru cină pot să vă ofer vin roșu, pâine și un pateu de vânat.

14. *Baiocco* – monedă de aramă folosită în statul papal.

— Bine, răspunde Michelangelo.

Înșiră pe tejghea monedele pentru plata camerei. Hangița dădu din cap cu un fulger de lăcomie în privire. Michelangelo se îndreptă spre masă.

Fu servit destul de repede și devoră pateul. Nu se atinse de pâine și bău vinul. Apoi își turnă încă o cană, se ridică și se duse să se așeze pe banca de lângă cuptor. Se apropie de perete și, uitându-se la flăcările sângerii, se lăsă pătruns de liniștea întreruptă din când în când de pocnetul jăraticului. Căldura și oboseala îl moleșiră complet și adormi.

Văzu cercuri mari ce acopereau podeaua. Păreau să se rotească lente și eterne, într-un soi de mișcare perpetuă. Fu subjugat de ele, de parcă ar fi avut de-a face cu niște legi vrăjitorești.

Făcu un efort extraordinar să-și dezlipească privirea și s-o întoarcă spre o balustradă din marmură cu ghirlande și *putti* care susțineau o stemă. Imaginea aceea păru să-l copleșească, recunoscu frescele, cu scene din viața lui Isus în dreapta și cele din viața lui Moise, în stânga. Erau atât de splendide și de impunătoare încât îl intimidau. Se simți slab și orbit de atâta splendoare. Nu reușea s-o suporte: Perugino, Botticelli, Ghirlandaio, Cosimo Rosselli, Biagio d'Antonio, Signorelli. Începură să-i tremure picioarele, simți că i se taie răsuflarea, fruntea i se acoperi de broboane de sudoare.

Ar fi vrut să fugă, dar ceva îl împiedica și îl obliga să înainteze, în ciuda faptului că imaginea aceea, deși magnifică, era cumplit de apăsătoare.

Sub scene se întindea draperia falsă cu stema lui Sixtus IV, în timp ce deasupra se înșiruiau papii, așezați pereche în nișele de pe marginea ferestrelor. Avu impresia că vor să-l judece, ca și acum i-ar fi cântărit, cu aroganță, valoarea.

Pe peretele altarului, fresca lui Perugino dedicată Înălțării Maicii Domnului. Bolta era acoperită cu un splendid cer de lapislazuli și aur, realizat de Pier Matteo D'Amelia.

Atunci s-a întâmplat: albastrul celest a început să se topească și să cadă mai întâi în picături, apoi într-o ploaie atât de intensă, încât i se păru că va sfârși înecat în culoare. Simți că se sufocă, în timp ce, asemenea unui naufragiat, încerca să rămână în picioare, în ciuda faptului că nivelul acelei ciudate ape albastre creștea rapid.

Apoi, brusc dispăru și se regăsi ghemuit pe jos, cu stelele care străluceau încă pe cerul cupolei. Străluceau de parcă ar fi fost adevărate, furate nopții romane.

Și sub strălucirea lor, Michelangelo începu din nou să respire și își aduse aminte cum splendoarea artei poate să închidă în ea o fărâmă de divin, devenind punte, unică și irepetabilă, între Isus și oameni.

Se uită îndelung la cerul lui Pier Matteo D'Amelia și-l revăzu pe Piero Rosselli, care răzuia magnifica boltă ca s-o prepare pentru grunduire și apoi pentru tencuială. Îl alesese pentru că el fusese cel care dezmințise odioasele insinuări ale lui Bramante despre

incapacitatea lui Michelangelo de a picta în frescă o boltă.

Bramante, care îl sfătuise să folosească o schelă aeriană suspendată cu corzi, numai ca să-l facă să greșească! I se păru că-i vede chipul său reflectat pe bolta cerească. Dar el găsise o altă soluție: o schelă fixă care se ridica de pe pereții laterali. În felul acesta evitase găurile pe care Bramante intenționa să le facă pe boltă pentru a agăța schela.

Cât de mult îl ura!

Se ridică în picioare. Și cerul înstelat de deasupra lui se rupse, făcându-se fărâme, care se învârteau ca niște cioburi de sticlă colorată, reflectându-i spaimele: îl revăzu pe Iulius II care îi cerea să facă o frescă pe boltă cu cei doisprezece apostoli despărțiți de figuri geometrice în centru. Apoi se revăzu pe el însuşi multiplicând trupurile, scenele, secvențele. Împărțise bolta într-o schemă geometrică compusă din trei categorii de elemente: cornișele si dublourile pânzelor bolții în segment de arc, pandantivele triunghiulare şi lunetele. Iar în interior crearea bărbatului și a femeii, Potopul, și apoi sibile și profeți, cei care prevăzuseră venirea lui Isus. Și apoi generațiile care precedaseră venirea: bărbați și femei care, ca într-un magnific alai, îi fuseseră neștiutorii vestitori. Și, în sfârșit, lucrările lui Dumnezeu pentru neamul lui Israel, ca atunci când David îl învinsese pe uriașul Goliat, sau Iudita intrase în tabăra babiloniană pentru a-l decapita pe generalul Olofern.

Zâmbi.

Fusese un proiect grandios. Aproape imposibil. Dar voința fusese cheia. Pentru că, și acesta era cu adevărat singurul său scop, bolta aceea ar fi glorificat măreția lui Dumnezeu și a Bisericii, și în ultimă instanță, a Romei.

Roma: orașul acela magnific, care tocmai atunci începuse să strălucească în culorile frescelor și în albeaţa marmurei. Roma, care până cu puțin timp în urmă fusese o vizuină de lupi și ciobani, începea din nou să sclipească asemenea unui uriaș templu al splendorii și măreției.

Apoi, dintr-odată, cerul înstelat s-a recompus și el văzu ce făcuse…

…Se trezi brusc.

— *Messere*, e târziu, îi spuse hangița îngrijorată. Ce vă

neliniştește? întrebă privindu-l drept în ochi.

Michelangelo îşi şterse lacrimile care-i coborau pe obraji.

— Răul pe care l-am făcut crezând că ne putem ridica deasupra lui Dumnezeu, răspunse.

Ea dădu din cap ca şi cum i-ar fi înţeles tulburarea.

Dar femeia avea dreptate: era târziu. Şi a doua zi trebuia să meargă să vorbească din nou cu cei care îi promiteau o speranţă.

Se ridică în picioare şi, obosit, se îndreptă spre treptele care duceau la etaj, unde se aflau camerele.

22
Noapte zbuciumată

Mârâitul părea să nu se mai termine niciodată, era un hârâit furios care-ţi încreţea pielea.

Dizgraţia descoperi în faţa ei, la doar câţiva paşi distanţă, două puncte luminoase, galbene ca două bucăţi de chihlimbar. O priveau. Se simţi studiată, aproape ca şi cum ar fi putut să-i descopere sufletul. Înţelesese perfect despre ce era vorba. Mai ales când auzise mârâitul acela înfundat care părea gata să explodeze dintr-un moment într-altul.

Dizgraţia n-avea habar unde se afla, întunericul nu-i îngăduia să vadă nimic. Dar nu putea pierde timp. Şi totuşi nu-şi putea explica un lucru: fiara care se afla în faţa ei ar fi trebuit să sară de mult la ea şi s-o sfâşie. Dar n-o făcuse. De ce oare? Ceva o împiedica? Cu siguranţă nu frica. Încercă pe cât putea să rămână calmă şi lucidă. Nu băgă în seamă fiorii reci care-i treceau pe şira spinării. Încercă să se calmeze, în ciuda faptului că-i tremurau picioarele, pentru că spaima pe care o simţea în momentul acela era ceva ce nu putea fi descris, ceva atât de intens, încât o împiedica să gândească. Şi totuşi trebuia s-o facă, îşi spuse.

Hotărî să se lase pe seama senzaţiilor. Paiele pe care căzuse erau uscate. Iar amnarul cu cremene pe care-l ţinea în siguranţă în traista ei de piele era perfect ca să le dea foc. Cu puţin noroc, ar fi putut să-şi facă un soi de torţă, şi la lumina focului să înţeleagă mai mult. Sigur, ar fi riscat să trezească pe cineva, iar fiara ar fi văzut-o mai bine, dar

ce importanță mai avea? În situația în care se afla, orice clipă în plus era un dar de la Dumnezeu.

Mârâitul nu înceta, iar teama continua să-i strângă inima.

Dacă cineva ar fi găsit-o acolo, nu i-ar fi dat, cu siguranță un premiu.

Îşi luă inima în dinți. Scotoci nervoasă în traista din piele de iepure până când găsi amnarul. Îl scoase. Bătu pe cremene. Încercă de mai multe ori, insistă şi dintr-odată săriră în aer o mulţime de scântei. Paiele din jur, pe care avusese grijă să le adune într-o grămadă dezordonată, luară foc. Flăcările se ridicară ca niște limbi însângerate.

Și ceea ce se întâmplase începu să devină mai clar.

Văzu în fața ei un animal enorm. Nu se prea pricepea la câini, dar acesta părea să fie un molos. Avea o blană neagră şi lucitoare, era uriaș, şi cineva, din motive pe care Dizgrația n-avea de unde să le știe, îl închisese într-o cuşcă mare.

Oricine era, fără să știe, îi salvase viața.

Locul în care se găsea părea să fie o curte. Trei laturi erau împrejmuite cu un zid din pietre fără mortar, cel de-al patrulea dădea direct într-un soi de grajd sau de magazie, unde, în spatele barelor se găsea câinele, stând țeapăn pe labele lui uriașe.

În timp ce privea în jur, Dizgrația încercă să găsească o ieşire. Nu putea să se întoarcă pentru că zidul de pe care sărise era prea înalt. Flacăra paielor începea să pâlpâie. Mai adăugă câțiva pumni și înaintă spre magazie, având grijă să stea departe de cuşca în care câinele părea să se fi liniştit. Dizgrația îl privi: avea niște ochi mici de culoarea alunei şi, cu toată robustețea extraordinară a corpului, era înspăimântător de slab. Blana lucioasă şi întunecată era acoperită de cicatrice, dungi albe şi rozalii brăzdau firele de păr scurte şi dese. Cicatrice pe care probabil i le făcuse cineva, se gândi Dizgrația.

Aproape ca şi cum ar fi recunoscut în ea, pentru prima oară, un ajutor, câinele începu să chelălăie, zgâriind cu ghearele fierul ruginit al cuştii. Sunetul pe care-l scotea acum părea să aparțină unei alte ființe, nu fiarei care doar cu puțin înainte părea să vrea s-o sfâşie dintr-o clipă într-alta.

În ciuda a ceea ce simțise înainte, Dizgrației i se făcu milă. Aproape că-i venea să plângă. Simți cum i se strânge stomacul. Acum câinele i se părea un animal blând, victimă a furiei şi a cruzimii cuiva.

Ca o confirmare a ultimului ei gând, molosul începu să dea din coadă.

Atunci Dizgrația se întrebă de ce proprietarul unui asemenea câine îl ținea în cușcă, în loc să-l lase liber în curte. Cu atât mai mult cu cât ar fi fost perfect pentru a păzi proprietatea.

N-avea nici un sens.

Exact ca gândul care-i trecea acum prin cap.

Flacăra devenea tot mai slabă. Privind în jur, văzu că într-un colț al magaziei era aruncată o grămadă de lemne, poate abandonate de cel care plecase în grabă. Printre butuci erau și câteva bețe. Luă unul. Cu o cârpă uitată într-o găleată ce părea să conțină ulei sau un alt lichid dens cu un miros pătrunzător, făcu un soi de făclie căreia îi dădu încetul cu încetul foc de la flacăra paielor. În curând se înălță o limbă de foc roșie.

Câinele începu să zgârie din nou drugii cuștii. Chelălăia tot mai tare și avea o privire înduioșătoare. După cât era de slab și după semnele de pe corp părea că trecuse prin multe. Exact ca și ea.

Locul acela părea părăsit, și dacă pe de o parte putea fi perfect pentru a rămâne ascunsă, cel puțin cât timp Michelangelo rămânea la Viterbo, pe de alta nu era desigur confortabil. Dar Dizgrația simțea deja că nu poate să-l lase pe uriașul ăla bun închis într-o cușcă de fier.

Și atunci, cu făclia în mână, încercă să înțeleagă cum putea s-o deschidă.

Se învârti în jurul ei și descoperi că era încuiată cu un lanț cu lacăt. Dacă ar fi avut un ciocan sau o rangă de fier, ar fi putut să-l deschidă.

Intuindu-i intențiile, câinele se apropie de ușa cuștii.

— Îți era frică, spuse Dizgrația, de aia mârâiai când am venit pe întuneric. Probabil că cineva te-a bătut rău de tot, dacă mă uit la rănile pe care le ai pe spate. Apoi se uită la lacăt. Da' dacă cineva te-a închis aici, se gândi cu voce tare, a făcut-o cu o cheie.

Fără să mai aștepte începu să caute. Era puțin probabil s-o găsească, pentru că aproape sigur proprietarul o luase cu el. Pe de altă parte, dacă hotărâse să abandoneze locul, cum părea de fapt, ar fi putut și s-o arunce undeva în haosul ăla.

Căută ca un suflet rătăcitor la lumina făcliei. Văzu găleți ruginite, cărămizi sparte, câteva potcoave vechi. Își dădu seama că locul era mult mai mare decât crezuse la început. Dădu peste o forjă, zări niște foale abandonate pe jos, mai încolo găsi o veche nicovală, într-un colț

descoperi o mulţime de cuie ruginite şi, în sfârşit, pe un perete, agăţate de nişte cârlige o serie de unelte de potcovar: raşpele, cleşti şi ciocane. Luă un ciocan, cel mai mare pe care-l găsi. În clipa aceea văzu, la câţiva coţi în faţa ei, o uşă. Se îndreptă spre ceea ce părea a fi intrarea în atelier. Observă în primul rând că de-a curmezişul celor două părţi din lemn masiv ale uşii trecea un drug mare de fier. Apoi pe perete descoperi un mănunchi de chei.

Cu puţin noroc, ar fi putut găsi printre ele şi pe cea care deschidea cuşca.

23
Către mănăstire

Lumina dimineţii inunda atelierul.

Părea s-o trezească o cascadă de aur topit. Chiar dacă bătea un vânticel uşor, căldura continua să fie puternică. În primul moment, Dizgraţia nu pricepu unde se află, dar apoi limba vânătă şi aspră a lui Mârâilă[15] o ajută să-şi aducă aminte. Îi lingea mâna. Fu uimită oricum să-i vadă botul mare şi întunecat, nările umede, ochii mici şi trişti.

15. În original, Ringhio (mârâit).

Îşi aminti imediat aventurile din noaptea precedentă: fuga, molosul din cuşcă şi atelierul părăsit. După ce găsise mănunchiul de chei, reuşise în sfârşit să deschidă încuietoarea. Câinele ieşise încet, prudent, şi ea se întrebase din nou dacă nu făcuse o nebunie. Dar el se aşezase pe labele din spate, înclinându-şi capul într-o parte şi chelălăind de fericire. Şi atunci, făcându-şi curaj, Dizgraţia începuse să-l mângâie după urechi, iar câinele, plin de recunoştinţă, îi linsese mâinile.

După aceea, istovită de căldură, de frică şi de foame, strânsese nişte paie ca să-şi facă un culcuş. Câinele a urmat-o şi, când ea s-a întins ca să încerce să doarmă puţin, el i s-a ghemuit la picioare.

Înainte de a adormi, Dizgraţia l-a privit şi i-a spus:

— O să-ţi zic Mârâilă, pentru că ăsta a fost primul lucru pe care l-am auzit de la tine.

Apoi, cu un zâmbet, fericită că avea un nou prieten, adormise pe paie, în timp ce el scoase un lătrat scurt care semăna cu o urare de noapte bună.

Acum, că se trezise, iar Mârâilă o salutase, Dizgrația își dădu seama că avea o mulțime de lucruri de făcut. În primul rând să se spele pe față și să cumpere ceva de mâncare pentru ea și pentru câine.

Îi veni în minte via del Macel Maggiore. Cu siguranță acolo ar fi găsit ceva pentru Mârâilă. Își aminti marea fântână care se găsea în mijlocul străzii, unde ar fi putut să se spele pe față. Noroc că în traistă avea și o rochie. Era gri, simplă, dar curată.

Avea intenția să meargă la mănăstirea Santa Caterina și să intre în vreun fel. Nu descoperise nimic interesant, iar monedele erau pe sfârșite Cu puțin noroc ar putea obține informații și atunci, după ce-și lua calul pe care-l lăsase la un han din afara orașului, s-ar putea întoarce la Roma ca să-i comunice Imperiei veștile.

Dacă descoperea ceva important, cu siguranță curtezana va fi generoasă cu ea.

Se ridică în picioare. Aerul parfumat, liniștea dimineții, sforăitul ușor al lui Mârâilă o binedispuseră. Scoase rochia din traistă și o îmbrăcă Se simți așa cum se întâmpla întotdeauna când își lua pe ea haine curate: stofa subțire îi mângâia pielea aproape amețind-o. Zâmbi. Simțea nevoia să se spele pe față, dar nu putea lua câinele cu ea, chiar dacă ar fi vrut. Cu siguranță, n-ar trece neobservată. O femeie tânără cu un asemenea câine, pe care cineva ar fi putut să-l recunoască. Nu era o idee bună.

— Trebuie să stai aici! îi spuse. O să mă întorc, îți promit, și o să-ți aduc și ceva de mâncare.

Animalul o privi cu ochii lui mici de culoarea alunei. Lătră. Ea încercă să-l liniștească, mângâindu-l pe cap. Mârâilă se lăsă pe paie, scoțând limba și gâfâind din cauza căldurii.

Dizgrația interpretă asta ca un gest de supunere și se îndreptă spre ușă. Luă cheile și după ce trase drugul de fier, ieși. În timp ce ușa grea se deschidea spre stradă, auzi chelălăitul surd al lui Mârâilă.

— Așteaptă-mă, îi spuse din nou. Mă întorc repede.

Mănăstirea

Se spălase pe față în marea fântână și apa îi dăruise o prospețime înviorătoare. Îl hrănise pe Mârâilă cu carnea cumpărată într-una din multele măcelării de pe strada principală. Apoi așteptase după-amiaza. Atunci ieșise din nou singură, îndreptându-se spre piața Dante Alighieri și mănăstirea Santa Caterina. Nu știa prea bine cum va intra, dar în cele din urmă născocise un soi de plan.

Știa sigur că, nu peste mult timp, Michelangelo va merge acolo s-o întâlnească pe marchiza de Pescara. Și avea nevoie de informații de vândut. Imperia nu mai avea răbdare să aștepte și ea nu voia s-o dezamăgească. Dincolo de faptul, deloc neglijabil, că viața aceea de semilibertate nu-i displăcea deloc. Dar ca să se poată bucura de ea în continuare îi trebuiau ducați sunători. Știa că rolul de spioană e primejdios. Și că nu era o activitate dintre cele mai onorabile, în realitate nu era altceva decât o hoață aflată în slujba unei curtezane. Dar, dacă se gândea la ce făcuse înainte pentru a trăi, ceea ce i se întâmpla acum era de fapt un noroc neașteptat.

Și, în timp ce se gândea la toate astea, ajunsese la mănăstire.

După ce bătuse la poartă, așteptase.

În cele din urmă apăruse o călugăriță care o privi nu fără uimire de la ferestruica porții. O întrebase ce vrea și ea insistase să-i vorbească. Avea nevoie de un loc de dormit, spuse, pentru că nu avea unde să se ducă. Scăpase din ghearele unui bărbat care încercase să o violeze. Părul ciufulit și fața, curată, dar obosită de călătoria din ziua anterioară, precum și noaptea aproape nedormită îi fuseseră de ajutor

Când, în sfârșit, călugărița, deschisese ușa, se prefăcuse că nu se simte bine și se lăsase să cadă în brațele ei, simulând un leșin.

Călugărița, care era aproape tot atât de tânără ca Dizgrația, o novice deci, avea un suflet bun și poate văzuse ceva din ea însăși în fata aia ce părea pierdută. De aceea chemase alte călugărițe și împreună o duseseră într-o chilie. O culcaseră pe un pat minuscul cu o saltea din pânză de sac, umplută cu paie. Apoi îi aduseseră apă de băut. După părerea lor odihna urma să facă restul. Era soluția cea mai bună ca să-și vindece inima sfărâmată, spuseseră. Când se va simți mai bine, va fi condusă în refectoriu pentru cină, imediat după vespere și înainte de completoriu[16]. Iar când va fi posibil stareța va vorbi cu

ea, ca să-i audă povestea, şi atunci se va decide ce vor face.

16. Termenii de origine latină pentru vecernie şi pavecerniţă.

Şi-aşa, acum, Dizgraţia se afla în interiorul mănăstirii.

Nu era timp de pierdut, se gândi.

Imediat cum o lăsară singură, îşi strânse părul, îmbrăcă tunica cu scapularul alb şi vălul alb pe care i-l lăsaseră la picioarele patului. Îşi legă mijlocul cu cureaua de piele.

Ştia că riscă mult, dar nu avea alternative. Se baza pe faptul că o vor lăsa în pace până la vecernie. Fără să mai ţină cont de faptul că, îmbrăcată ca o călugăriţă, ar fi putut trece oarecum neobservată.

Fără să mai stea pe gânduri, deschise uşa şi ieşi.

Străbătu un coridor lung. Era pustiu, răcoros şi întunecat. În sfârşit ajunse într-un claustru splendid. Pomi fructiferi şi flori intens colorate încoronau cu un nor pestriţ mica fântână arteziană din centru. Pentru o clipă stătu să privească încântată minunăţia aceea. Ciripitul păsărelelor o făcu să simtă un fior de fericire.

Dar nu era acolo ca să piardă vremea.

Atunci norocul o ajută, cum nu credea că se poate întâmpla. Pentru că, exact în momentul acela, dădu peste marchiza de Pescara.

O recunoscu imediat. Mergea de-a lungul coloanelor.

Şi venea spre ea.

Erau doar ele două.

Se apropie de ea.

— Măicuţă, îi spuse fără nici o introducere, dar cu multă amabilitate, ar fi prea mult dacă v-aş cere să mergeţi la bucătărie să luaţi o carafă cu apă rece şi cinci pahare şi să le aduceţi în bibliotecă?

Şi-i arătă o uşă care dădea spre claustru.

— Imediat, răspunse Dizgraţia cu un zâmbet blând şi porni fără zăbavă spre locul din care venea un foarte plăcut miros de pâine proaspătă.

Intră în bucătăria mănăstirii.

— Iau o carafă cu apă şi nişte pahare pentru marchiza de Pescara, spuse.

Era jumătatea după-amiezii şi îşi dădu imediat seama că nu era nimeni. Călugăriţa bucătăreasă se odihnea sau, mai probabil, ieşise cu

econoama la cumpărături.

Dizgrația umplu carafa cu apă. Într-o copaie găsi niște pahare de ceramică. Așeză totul pe o tavă de lemn și, având grijă să nu atragă prea tare atenția, se îndreptă către claustru amintindu-și ușa pe care i-o arătase marchiza de Pescara.

25
Beneficium Christi

În ziua aceea, împreună cu Vittoria și cardinalul Reginald Pole mai erau niște persoane. Frumoasa lui prietenă i le prezentă.

Michelangelo îi strânse mâna lui Alvise Priuli, nobil venețian, care îi răspunse la gest cu afecțiune și bucurie.

— Maestre, să vă vedem azi în această bibliotecă înseamnă pentru noi o adevărată binecuvântare. Nu speram să putem avea un asemenea noroc, spuse el.

Michelangelo se apără ridicând doar din umeri.

— Onoarea e de partea mea, răspunse.

Apoi se întoarse spre Marcantonio Flaminio, care avea ochii mari și negri și o barbă căruntă. Părul, cu o cărare pe mijloc, îi cădea ordonat pe umeri, de o parte și de alta a feței slabe cu pomeții pronunțați. Spuse și el cuvinte pline de gratitudine și respect.

Michelangelo nu reușea să înțeleagă de ce aveau pentru el atâta afecțiune. Poate dintr-o neîncredere înnăscută, la început i se păruse că toate persoanele acelea erau mult prea afectuoase, cel puțin în ceea ce îl privea, dar apoi, puțin câte puțin începu să aibă o senzație diferită. Schimbarea avu loc în parte datorită privirilor Vittoriei, care-l ținea de mână, în parte datorită lui Pole, care avea darul natural de a ști să-i facă pe oameni să se simtă bine. Avea o grație extrem de specială, care părea să-i aparțină încă de la naștere și care era amplificată de trupul său subțire, de comportamentul elegant, de manierele senine și amabile, fără să pozeze vreodată.

Michelangelo începu să simtă o căldură, o sinceritate care-l cuceriră.

Era curios să afle motivul acelei convocări. Încă de când sosise se înțelesese cu Vittoria și cu cardinalul Pole să se vadă din nou în ziua

următoare, dar când i-o ceruseră, i se păruse că Pole îl voia cu ei acolo pentru a-i anunța o mare veste.

Michelangelo nu avea nici cea mai mică idee despre ce e vorba, dar, în parte pentru că voia să răspundă amabilității lui Pole, în parte pentru că Vittoria insistase, acceptase a doua întâlnire.

Ziua era mai puțin toridă decât cea precedentă, chiar dacă nu se putea numi răcoroasă.

Cardinalul de abia avu timp să-i salute pe cei prezenți și să întrebe: „Dragii mei prieteni, cunoașteți *Beneficium Christi*?“, că cineva bătu la ușă. Cardinalul se întrerupse.

— Intră, spuse puțin iritat.

O clipă mai târziu își făcu apariția o călugăriță. Aducea o tavă pe care erau o carafă cu apă și cinci pahare.

— Iertați-mă, spuse, aduc ceva ca să vă răcoriți în ziua asta toridă, cum mi-a cerut *donna* Vittoria.

Vittoria dădu din cap.

— *Beneficium Christi*? întrebă Priuli.

Cardinalul confirmă făcând un semn cu capul.

Călugărița așeză tava pe masă, se scuză încă o dată pentru întrerupere și se îndreptă spre ușă.

În timp ce ieșea, Michelangelo îți încrucișă pentru o clipă privirea cu a ei și rămase uluit. Văzu niște ochi verzi de o culoare atât de intensă și de profundă că-ți tăiau respirația. Nu numai atât. Îi dădură o senzație stranie pe care la început nu reuși s-o înțeleagă.

Se întoarse să-l asculte pe Pole.

Cardinalul aşteptă să iasă călugărița și apoi, în loc să vorbească, scoase din buzunarul hainei preoțești, cu un gest destul de teatral, o cărticică.

— Uitați, spuse pe un ton aproape triumfal, am în mână *Il trattato utilissimo del Beneficio di Giesu Christo, crocifisso verso i christiani*, adus nouă cu mare curaj de către *messer* Flaminio.

— Andrea Arrivabene l-a tipărit, la Veneția, pentru noi.

— Lăudat fie Domnul pentru acest miracol, spuse cardinalul. Vedeți, prieteni, acest mic text îmi e foarte drag, pentru că el ne arată o nouă cale spre credință. O cale făcută din comuniunea omului cu Cristos, care a coborât printre noi pe cruce și s-a lăsat ucis, devenind muritor, pentru a ne face pe noi nemuritori. În momentul acela

cardinalul Pole făcu o pauză, ca şi cum ar fi vrut să sublinieze prin tăcere afirmaţia, apoi reluă: Şi atunci, vă întreb, la ce servesc gesturile inspirate şi concepute ca gesturi de milostivenie, indulgenţele, respectarea sacramentelor?

Şi pronunţând aceste cuvinte, Pole îşi înfipse ochii deschişi la culoare în cei ai lui Michelangelo.

Iar el intui în cardinal o energie pe care nu o simţise până în clipa aceea. Privirea lui aspră păru să-l sfideze pentru o clipă, ca să se transforme apoi într-un vârtej de melancolie.

Dar Michelangelo înţelesese perfect întrebarea.

— Nu ar trebui să existe în iubire şi în modestie însăşi esenţa credinţei? întrebă la rândul său, descumpănit de ceea ce spunea Pole.

— Exact, *messer* Buonarroti! Ba chiar aveţi atât de multă dreptate, că eu cred că gesturile rituale şi alte acţiuni, aşa cum sunt înţelese de Biserica noastră, nu sunt altceva decât un mod pentru a instaura cu Dumnezeu un negoţ, un soi de comerţ care l-ar pune la acelaşi nivel cu omul. Iar asta, ştiţi, e absolut imposibil.

Priuli şi Flaminio dădură din cap.

La fel făcu şi Vittoria, împreunându-şi mâinile cu o asemenea fervoare că aproape îl surprinse pe Michelangelo. Şi el simţea forţa răvăşitoare a afirmaţiei lui Pole. Cum e în stare omul să creadă că, dacă face acte de caritate şi cere indulgenţe, propriile păcate îl pot trimite în faţa lui Dumnezeu, ca şi cum acele gesturi ar avea capacitatea de a înălţa o inimă impură? Dimpotrivă! Dacă acţiunile proveneau de la inima impură a omului, atunci nu puteau fi decât impure şi ele.

— Deci, Eminenţă, întrebă cu candoare Michelangelo, asta ce înseamnă? Că operele de caritate nu folosesc la nimic?

— Nici vorbă! îl asigură Pole zâmbind, nici vorbă, prietene! Dar ascultaţi ce vă spun: credinţa, înţeleasă ca o comuniune a sufletului cu Dumnezeu, nu poate fi desprinsă de operele de caritate, astfel încât, cum spune *Beneficium Christi*, ele nu reprezintă un moment ulterior în comparaţie cu ea, ci mai degrabă cel care crede în Dumnezeu nu va putea face decât bine graţie însuşi faptului că e un bun creştin. Uite, spuse Pole, ascultaţi. Şi spunând asta, deschise cărticica pe care o ţinea în mână şi citi cu o voce melodioasă: *„Deci credinţa e ca o flacără, şi ca atare străluceşte. Flacăra arde lemnul fără ajutorul*

luminii, şi totuşi lumina este inseparabil legată de flacără. În acelaşi fel credinţa arde prin ea însăşi şi face să dispară păcatele, fără ajutorul faptelor bune. Şi totuşi nu poate exista fără ele, altfel ar fi ca o flacără pictată şi vană.“

Cuvintele acelea îi atinseră conştiinţa. Michelangelo percepu forţa lor explozivă, le simţi încărcătura constructivă şi în acelaşi timp înţelese că gândirea aceea nu face altceva decât să aducă din nou credinţa în Cristos la esenţialitatea din trecut. Nu reuşi însă să nu spună:

— Dar, Eminenţă, o asemenea viziune nu e cea care, fără nici o îndoială, îi aparţine chiar Sfântului Pavel?

— Desigur! Într-adevăr această cărticică, pe care avem norocul să o putem răsfoi nu predică altceva decât iubirea şi reconcilierea Bisericii cu vorbele Sfântului Pavel, şi convingerea că omul credincios şi Dumnezeu sunt uniţi de credinţă şi că aceasta nu se poate exprima decât prin fapte bune.

Michelangelo dădu din cap, îmbărbătat de acele cuvinte.

O privi pe Vittoria şi îi zâmbi.

Acum înţelegea de ce prietena lui ţinea atât de mult ca el să meargă s-o viziteze la Viterbo. Cardinalul Pole era un om special şi putea într-adevăr să oblojească rănile inimii lui zbuciumate. Brusc îndoielile, presupunerile, teama şi neliniştea lui provocate de purtările lumeşti ale Papei – de vinderea de indulgenţe, de folosirea operelor sale ca o slăvire a unei forţe temporare, care nu avea nimic de-a face cu credinţa pură şi simplă – dispărură şi el se simţi în sfârşit în pace. Cu el însuşi şi cu lumea înconjurătoare.

Fu o eliberare. Lui Michelangelo nu-i venea să creadă cum vorbele lui Pole conţineau în ele tot ce era necesar pentru a reconstrui un stil de viaţă. De acum înainte îşi va aminti mereu ce îi spusese. Îşi va găsi salvarea în modestie şi în iubirea faţă de Dumnezeu şi faţă de semeni. Şi nu se va mai strădui să facă numai lucruri corecte. O va face în mod firesc, pentru că era singura manieră de a putea trăi cu Dumnezeu.

Înţelese că viaţa era ca şi sculptura. Ca să-i înţelegi adevărata frumuseţe era necesar să dai la o parte, nu să adaugi. Să descoperi minunea care se ascunde în esenţă, exact aşa cum ciocanul de lemn şi dalta, dacă erau folosite cu pricepere, puteau dezvălui perfecţiunea

unei forme mai înalte, modelată prin goluri şi plinuri, indicată de liniile invizibile care străbăteau ca nişte vene tainice şi misterioase materia pură a marmurei albe.

Se simți îmbărbătat şi, în acelaşi timp, înțelese micimea acțiunilor sale. Totul trebuia aşezat într-o nouă perspectivă, mai amplă, va adopta severitatea şi măsura drept noi surse de viaţă. Le respectase întotdeauna şi încercase, atât cât putea, să-i ajute pe alții, dar acum, hotărî să fie şi mai atent.

Nu va fi uşor, o ştia. Putea doar să tindă spre acea perfecțiune, dar, grație noilor lui prieteni, se simțea mai puternic. Mai mult, se simțea invincibil. Deoarece cardinalul Pole şi Vittoria îi demonstraseră, în sfârşit, că arta lui era artă nu pentru că era slăvită de papi, ci pentru că era o expresie a iubirii lui pentru Dumnezeu şi totodată felul special în care Domnul îi vorbea.

Numai să fi ştiut să-l asculte.

Ca şi cum i-ar fi citit gândurile, cardinalul Reginald Pole îl privi. Apoi spuse:

— Aveți încredere în Dumnezeu, Michelangelo, şi veți putea fi mai bun decât sunteți deja. Totul va fi mai simplu.

Şi totuşi, când cardinalul tăcu, ceva îi veni în minte. Se uită la noii săi prieteni, apoi îşi lăsă privirea să se scalde în cea a Vittoriei. Doar atunci înțelese ceea ce mintea lui căuta într-un ascunziş îndepărtat, distrugând pacea atât de îndelung căutată şi poate descoperită pentru prima oară.

Ochii călugăriței! El îi văzuse deja.

Nu putea greşi.

Descoperirea aceea aproape îi tăie respirația. Se ridică din fotoliu, vrând să ia un pahar cu apă.

Se clătină. Se prinse de brațul fotoliului ca să nu cadă.

— Michelangelo! exclamă Vittoria alarmată.

— *Messer* Buonarroti, îi ținu isonul Priuli.

— Femeia care a intrat mai devreme… şopti el cu vocea stinsă.

— Cine? întrebă Pole.

— Călugărița… care ne-a adus de băut… am mai văzut-o, spuse.

— Unde?

— În biserica Santa Maria sopra Minerva, spuse el apăsat privind-o pe Vittoria.

— Sunteți sigur? îl întrebă Pole.

— Nu am nici o îndoială. N-aș uita niciodată ochii ăia. În plus…

— O iscoadă? întrebă cardinalul și mai neliniștit.

— Mă tem că da, confirmă Michelangelo. În plus, continuă, ieri-seară, când mă întorceam la han, cineva m-a urmărit.

La auzul acestor cuvinte, Alvise Priuli se repezi spre ușă.

— *Messer* Priuli, ce faceți? întrebă îngrijorat Marcantonio Flaminio.

— Încerc că o opresc pe femeia aceea, fu răspunsul nobilului venețian în timp ce deschidea ușa și se repezea pe coridorul care ducea la claustru.

26
O fugă rocambolescă

Beneficium Christi! Habar n-avea despre ce e vorba, dar nu va uita cuvintele acelea. Și știa că meritase să facă o asemenea călătorie doar pentru ele.

Acum trebuia doar să-și recupereze calul, să-l ia pe Mârâilă și să plece.

Cu hainele de călugăriță pe ea ajunse până la poartă și, cu ochii în pământ, ieșise din mănăstire. Călugărița de la poartă îi dăduse drumul fără să-i facă greutăți. Își lăsase rochia în chilie, dar cu ceea ce îi va da Imperia drept recompensă pentru ceea ce făcuse, își va putea cumpăra cel puțin trei rochii noi.

Fusese aproape un miracol că stratagema cu care intrase în bibliotecă înainte să fie prea târziu nu fusese descoperită de călugărițe.

Totul decursese mult prea bine. Dar de ce nu putea pur și simplu să aibă, măcar o dată, noroc?

Și astfel, cu capul plecat, atentă să nu-și încrucișeze privirile cu cineva și exploatând la maximum cea mai eficace travestire, se îndreptă din nou spre atelierul abandonat, unde știa că-l va găsi pe Mârâilă.

Se gândea să aștepte noaptea și, la adăpostul întunericului, s-o pornească cu câinele spre Roma. Se va opri la hanul de la porțile

orașului Viterbo, unde-și lăsase calul, și va galopa până va ajunge acasă.

O luă pe drumul către atelier.

Cu o seară înainte, când găsise cheile, văzuse că erau legate cu un șnur din piele. Așa că le agățase la gât. Odată ajunsă în fața ușii, atentă să nu fie văzută, răsuci cheia masivă de fier în broască și deschise.

— Puah, se auzi o voce care părea praf de rugină, deci tu l-ai eliberat pe câinele ăsta râios? O călugăriță?

În primul moment Dizgrația nu reuși să înțeleagă. Simțea doar gustul metalic al sângelui în gură. Cel care vorbea, o trăsese în interiorul atelierului și o zvârlise într-un colț, unde se lovise de ceva.

Iar acum avea buza spartă.

Scuipă roșu.

Dacă ar reuși să-și găsească traista.

Unde dracu' o pusese?

Dizgrația nu reușea să gândească.

Trebuia însă s-o facă … și repede.

— Tu ai eliberat câinele, nu-i așa?

De parcă ar fi vrut să răspundă, Mârâilă chelălăi înfundat. Dizgrația ridică privirea și-l văzu într-un colț. Era acoperit de răni și stătea nemișcat. Cineva îl bătuse la sânge,

Apoi, încercând să se ridice, dădu atenție vocii hârâitoare care părea să aparțină unui diavol ieșit din pământ. Văzu în fața ei un bărbat înalt, robust, cu brațe lungi și nervoase, barba lungă și neagră și țeasta lucioasă fără păr.

— Fir-ar să fie, era cât pe-aci să mă omoare nenorocitul ăla!

Dizgrația văzu că bărbatul strângea în mână o bâtă. Celălalt braț îi era acoperit de o mânecă făcută ferfeniță și părea să fi fost de curând mușcat. Probabil că Mârâilă îl atacase. Bărbatul s-a apărat ridicând brațul și acela fusese rezultatul. Dar, cu siguranță, lovise câinele de mai multe ori cu bâta, judecând după urmele de sânge de pe trupul animalului. Îl legase apoi cu un lanț de un inel de fier.

— Vreau să știi că o să mi-o plătești scump! strigă bărbatul agitându-și brațul rănit.

Un lătrat furios întrerupse amenințarea.

— Încearcă numa' să te miști, urlă bărbatul spre câine, și-o să vezi că-ți rup gâtul!

Și spunând asta agită în aer bâta plină de sânge.

Dizgrația știa că are o singură posibilitate. Trebuia să se apropie de grămada de lemne.

Pentru că acolo își ascunsese traista. Dacă ar fi reușit s-o deschidă!

Dar bărbatul se apropie și o prinse de picioare trăgând-o spre el. Se trezi cu fața lipită de pământ. El îi smulse vălul de pe cap. Apoi Dizgrația simți răceala unei lame. Bărbatul i-o sprijini de gât. Apoi îi apucă o margine a tunicii și o tăie cu cuțitul de-a lungul spatelui, sfâșiind-o exact în două.

Simți din nou lama pe piele. Și o trecu un fior de gheață.

— Și-acum să vedem dacă ești frumoasă cum pari, mârâi bărbatul.

Și dintr-odată păru că Mârâilă înțelege ce avea de gând să facă. Sări brusc, rupând lanțul cu care era legat, aruncându-se ca o furie asupra agresorului.

Dizgrația înțelese că aceea era ultima ei şansă. Fără să piardă timpul se repezi spre grămada de lemne.

Auzi un chelălăit în spatele ei. Ar fi vrut să se întoarcă, dar știa că i-ar fi fost mult mai de ajutor lui Mârâilă și ei înseși, dacă ar fi reușit să ajungă la ce avea în minte. Dădu la o parte bucățile de lemn și înșfăcă traista din piele de iepure, vârî o mână înăuntru și găsi ce căuta.

În clipa aceea, bărbatul o prinse din nou de un picior trăgând-o înapoi.

Dar de data asta situația era alta. Dizgrația fu cât se poate de iute. Cu o lovitură de picior se eliberă din strânsoare și în clipa următoare se întoarse azvârlindu-se la el. Lamele pumnalelor sclipiră în aer. O împlântă pe prima în pieptul agresorului ei. Apoi și pe a doua. Auzi un soi de dublă sfâșiere, oțelul tăia carnea. Bărbatul o privi holbând ochii, părea că nu-i vine să creadă că s-a putut întâmpla așa ceva.

Scăpă bâta pe care o ținea cu mâna masacrată. Apoi cuțitul. Scuipă sânge.

Dizgrația se îndepărtă, lăsându-i pumnalele împlântate în piept. Mânerele lor ieșeau din pieptar ca niște monstruoase apendice de argint și sidef.

Bărbatul dădu drumul unui ultim strigăt, ridicând brațul sfâșiat.

Dar nu reuşi să facă mai mult. Picioarele îi cedară de parc-ar fi fost de lut.

Căzu în genunchi.

Apoi se prăbuşi într-o parte, cu faţa pe pământ şi paie.

Dizgraţia îl privi terorizată.

Tocmai omorâse un om.

Rămase nemişcată în picioare, simţind cum frica o strânge de gât. Se sufoca. Capul începea să-i vâjâie. Greaţa creştea ca o maree. Stomacul părea să-i plesnească. Se aplecă şi vomă într-o găleată.

Stătu ca moartă câtăva vreme.

Până când îl simţi pe Mârâilă lingând-o pe faţă.

Căldura era insuportabilă.

Când se aşeză din nou, văzu un roi de muşte bâzâind deasupra omului pe care tocmai îl omorâse.

27
Novicea

Cele două călugăriţe se uitau la ei cu priviri mâhnite.

— Nu-mi imaginam că tânăra aceea ar putea fi o spioană. Mi s-a părut o fată aflată într-un impas. Şi celelalte călugăriţe pot depune mărturie, spuse cu părere de rău novicea.

Stareţa o privi cu o severitate reţinută.

— Nu te învinovăţi, draga mea, spuse, dar încearcă să îţi aminteşti cum era. Să o descrii.

— Avea ochii de un verde intens, începu călugăriţa.

Michelangelo îşi reţinu respiraţia. Tocmai culoarea aceea atât de specială era cea care-l alarmase. Dacă şi-ar fi adus aminte mai repede unde văzuse privirea aceea!

— Păr negru, un chip proaspăt şi fin. Era destul de înaltă şi probabil nu avea mai mult de douăzeci de ani, ba chiar cred că era mai tânără.

— Vă mai vine altceva în minte? întrebă Pole.

— A spus că fugea de cruzimea unui bărbat. De aceea mi-am permis s-o las să intre.

— Cu siguranţă v-a minţit, spuse Flaminio clătinând din cap.

— Era îmbrăcată cu o rochie foarte modestă, adăugă călugărița.

— Cea pe care v-am arătat-o, spuse stareța adresându-i-se lui Pole.

Cardinalul dădu din cap.

— Și când te gândești că am întâlnit-o înainte de a intra în bibliotecă, mărturisi cu tristețe Vittoria.

Michelangelo își privi surprins prietena:

— Într-adevăr?

— Da, i-am cerut să aducă paharele și carafa cu apă.

— Vă amintiți ceva de femeia aia? Ceva în plus față de ce a spus măicuța? întrebă Pole.

— Din păcate, nu, spuse Vittoria suspinând. A fost foarte amabilă, dar era îmbrăcată cu veșmântul monahal și n-am reușit să rețin nimic în plus față de ce s-a spus până acum. Aveți dreptate, adăugă marchiza de Pescara adresându-i-se călugăriței, avea niște ochi de o culoare foarte frumoasă și intensă. Nu trecea neobservată.

Reginald Pole oftă.

— Din păcate, nu putem face nimic. Dar dacă aș fi în locul vostru, nu mi-aș face atâtea griji. Am avut confirmarea, admițând prin absurd că ar mai fi necesară, că suntem spionați.

— Cine ar îndrăzni atât de mult? întrebă stareța.

— Prefer să nu cercetez prea mult, maică stareță. Ceea ce contează e că această spioană a părăsit mănăstirea. De acum înainte veți fi mai prudente cu pelerinii care vă cer adăpost, iar în ceea ce ne privește pe mine, pe prietenii mei și întâlnirile noastre nevinovate, continuă Pole, vom face în așa fel încât să aibă loc în palatul unde cu atâta generozitate sunt găzduit. Așa n-o să vă mai deranjăm.

Stareța clătină din cap. Apoi adăugă:

— Eminență, voi nu deranjați pe nimeni, mănăstirea noastră e casa voastră.

Dar cardinalul avu ultimul cuvânt:

— Nu mă îndoiesc și vă mulțumesc pentru asta. Dar este evident că persoana care a intrat azi în mănăstirea voastră era interesată de prima noastră întâlnire și s-a străduit să se deghizeze numai ca să poată ajunge în bibliotecă.

Stareța nu spuse nimic.

— Mulțumim pentru informațiile pe care ni le-ați dat.

Cu un gest al capului, Pole își exprimă propria gratitudine și față

de tânăra novice. Apoi se ridică și, urmat de Alvise Priuli și de Marcantonio Flaminio, ieși.

Michelangelo se ridică și el și, însoțit de Vittoria, se îndreptă spre ușă

Când ajunseră în claustru, Pole își manifestă îngrijorarea.

— Din păcate, cine a intrat a auzit probabil că am vorbit despre *Beneficium Christi*. Cu siguranță, în scurt timp Sfântul Oficiu va fi informat despre lecturile noastre. E rău, bineînțeles, dar deja a fost făcut.

— Eminență, sunt dezolat, spuse Priuli.

El pusese acea inocentă întrebare, care, în momentul greșit, revelase mai mult decât o mie de cuvinte.

— Nu vă învinovățiți prea tare, prietene, îl încurajă Pole. Mai devreme sau mai târziu s-ar fi întâmplat oricum. Mai bine de acum înainte să încercăm să fim mai atenți. Mă îndoiesc că bunele călugărițe vor mai lăsa pe cineva să intre cu aceeași ușurință. Ceea ce mă face să fiu liniștit pentru Vittoria, dar nu pot spune același lucru pentru voi, *messer* Buonarroti.

Michelangelo ridică din umeri.

— Eminență, cum v-am spus deja, eu nu am de ce să mă tem. Anii mei sunt mulți, prea mulți deja. Mă întorc la Roma și voi încerca să țin ochii bine deschiși.

— Înțeleg. Sunteți faimos, maestre. Și foarte iubit. Din câte știu, Papa ține la voi. L-ați răsplătit în cel mai bun mod. Cu munca voastră. Totuși să nu vă gândiți nici măcar pentru o clipă că nu sunteți în pericol. De vreme ce frecventați cercul nostru, sunteți cu siguranță ținut sub cea mai strictă observație.

Cu vorbele astea Pole îl salută. Apoi o îmbrățișă pe Vittoria.

Priuli și Flaminio își luară și ei rămas-bun. Se pregăteau să se întoarcă la palat.

Din nou singuri, Michelangelo și Vittoria rămaseră câtăva vreme în claustru să admire copacii și florile, incendiate de roșul apusului. Apa din mica și adorabila fântână arteziană părea să spargă cu stropii ei tăcerea de altfel perfectă. Totuși, era un sunet plăcut și rotund, de o gingășie discretă, și, ascultându-l, Michelangelo își luă prietena de mână. Îi duse degetele la buze și le sărută.

Vittoria îl privi răpită, apoi chipul i se întunecă o clipă.

— Michelangelo, v-am pus viața în pericol. N-o să mi-o iert niciodată.

— Prietenă dragă, spuse Michelangelo, ce ziceți?

— Dacă n-aș fi fost eu, nu v-ați afla în această situație. Acum însă, cineva va vorbi despre apartenența voastră la grupul cardinalului Reginald Pole.

— Nu puteți înțelege cât de importantă sunteți pentru mine. Vă sunt infinit de recunoscător pentru că m-ați ajutat să o cunosc pe Eminența Sa. Faptele sale, atât de pline de energie și bunătate, sunt cea mai bună alinare pentru sufletul meu lipsit de speranță. Vă rog chiar să-mi procurați un exemplar din *Beneficium Christi*, ca să-l pot citi cât mai repede, pentru că tezele sale îmi vor fi de mare ajutor.

— Sunteți sigur?

Michelangelo dădu din cap în semn că da.

— Atunci nu mai cer nimic altceva, spuse marchiza de Pescara.

— În schimb, spuse el, voi picta pentru cardinal o *Pietà*. Ca să mă revanșez. Va fi mai frumoasă ca niciodată, pentru că o s-o realizez cu toată ființa mea, iar cardinalul va putea să se roage în fața ei.

— Într-adevăr? O să-mi faceți așa o bucurie? Asta e mult mai mult decât puteam spera. Căci ceea ce faceți pentru cardinal, faceți pentru mine. Vedeți, Michelangelo, tinerețea lui, bunătatea, curajul, îl fac să apară în ochii mei drept fiul pe care nu l-am avut. El însuși are delicatețea de a mă considera ca o mamă pentru el. Acest lucru, alături de minunata voastră prietenie, compensează toate necazurile pe care le-am avut în viață.

— Mă mai întrebați? Aș face orice pentru voi, Vittoria. Vorbele voastre, pur și simplu, mă fac să doresc și mai tare să pictez imediat micul tablou pe care-l am în minte.

Vittoria simți în cuvintele lui solemnitatea și curajul acelui spirit măreț.

Tăcu. I se părea că plutește pe vânticelul care, în sfârșit, începuse să bată. Senzația de a putea zbura cu mari aripi înflăcărate spre cerul roșu o năpădi cu toată forța impetuoasă a acelei mărturisiri pe care el tocmai i-o făcuse.

Apoi, aproape pe furiș, scoase la iveală un sul. Michelangelo nu știa unde îl ținuse până atunci.

— De data asta, spuse Vittoria, am eu un dar pentru voi.

Michelangelo vru să spună ceva, dar Vittoria îi sigilă buzele cu degetul.

— Priviți, și desfăcu pânza din care apăru o splendidă lupă, montată pe un picior de argint. I-am cerut unui meșter sticlar venețian să o facă pentru voi, spuse Vittoria. Știu cât de greu vă este să recunoașteți figurile și culorile pe care le puneți în fresca din capela paolină. Fără să mai punem la socoteală că veți avea, presupun, aceeași problemă și cu finisarea marmurei. Vederea voastră nu mai e cea de odinioară, ați consumat-o zi după zi pe bolta Sixtinei și pe peretele de altar cu *Judecata de Apoi*. Vă rog să acceptați deci acest mic dar, care vă va permite să luptați din nou cu obstacolele pe care arta voastră vi le scoate în cale în fiecare zi.

Michelangelo o privi extaziat. Luă din mâinile prietenei sale lupa. O admiră îndelung fără să scoată o vorbă. Ce frumoasă era! Atât de strălucitoare și de perfectă, montată pe piciorul acela minunat din argint care scânteia în lumina ultimelor raze de soare.

Simți recunoştinţă și nespusă afecțiune pentru Vittoria, căci, dacă ar fi putut, ar fi iubit-o și mai mult decât o iubea deja. Nu îndrăznea s-o întrebe dacă ar fi dorit vreodată mai mult, și cu siguranță Vittoriei nici măcar nu i-ar fi trecut prin cap să-i spună. Percepea însă forța acelei afinități dintre ei, care umplea în momentul acela claustrul și părea că lovește coloanele zburând apoi spre cer.

Dar era atât de departe de febra devoratoare pe care o simțea în prezența lui Urbino și care-l făcea să se rușineze de el însuși, cum n-ar fi crezut vreodată. Cu el trebuia să se abțină să nu comită gesturi obscene, acțiuni execrabile.

Și totuși văzu, încă o dată, în ochii ei o seninătate atât de extraordinară, că fără să mai lupte, se supuse la ceea ce simțea, la gingășia acelui sentiment și lăsă ca el să se manifeste în maniera cea mai adevărată și mai sinceră, fără să pretindă de la el mai mult decât putea da.

Să o aibă alături de el pe Vittoria era cea mai mare răsplată pe care un om o putea visa. Dar o văzu că plânge.

— Vittoria, întrebă Michelangelo, ce vi se întâmplă? Ce-i cu lacrimile astea?

— Nu vă faceți griji, prietene drag, răspunse ea, lacrimile vă sunt recunoscătoare, căci e un plâns de bucurie și vouă, numai vouă, vă

datorez un moment minunat ca acesta.

El o îmbrățișă legănând-o cu gingășie.

TOAMNA 1543

28
Bătrânul tipograf

Deci *Beneficium Christi* era o carte?

Dar cum putea un obiect ca ăla să aibă o asemenea putere? Dizgrația nu era sigură. Sigur îi plăcea lectura, cuvintele și poveștile care se înșirau sub ochii ei, atunci când avea timp să citească. Cu câțiva ani în urmă, Imperia o învățase magia aceea și acum adora să-și poată permite luxul magnific al lecturii. Era pasiunea ei secretă și reprezenta o mângâiere și o alinare pentru suflet.

Povestiri și poeme, n-ar fi știut spune ce gen prefera, dar un lucru era clar, și anume că, imediat cum avea ocazia, îi plăcea să-și piardă privirea pe paginile unei cărți bune. Imperia avea rafturi pline și o lăsa să ia ce voia.

Drintre toate, își amintea că iubise cu disperare *Il Peregrino* de Jacopo Caviceo, pentru că în povestea aceea, mai mult decât în oricare alta, găsise farmecul aventurii, al pasiunii, sentimentul care tulbură sufletul protagoniștilor și umple paginile de o neliniște care-l lasă pe cititor fără cuvinte. Cartea spunea povestea marii iubiri dintre Ginevra și Peregrino. Ca să poată vorbi cu femeia inimii lui, Peregrino, după ce scăpase de un necaz cu justiția și înșelase vigilența rudelor, se travestește în țăran, hornar, cerșetor. Și-apoi își urmărește iubita pe la petreceri, pătrunzând în casa Polissenei, o verișoară bolnavă, sau ascunzându-se în întunericul pivniței unui prieten, sau chiar și în altarul unei biserici, doar ca s-o vadă și să-i dezvăluie mistuitorul său sentiment. Câtă pasiune era în tânărul acela îndrăgostit! Și cu câtă moderată și blândă armonie încerca Ginevra să potolească atacurile acelea, chiar dacă se topea de dragul lui. Iar

Dizgrația găsise în povestea aceea, atât de plină de surprize și de lovituri de scenă, o asemenea fericire, încât voia să dedice tot timpul pe care-l avea la dispoziție acelei splendide activități.

Iar când nu avea timp, nu ezita să-l fure nopților de somn. Lumea ei era atât de populată de povești și personaje, încât uneori reușeau să o facă să uite viața periculoasă pe care era obligată s-o ducă.

Datorită cititului zăbovea cu mintea la viața lui Peregrino și a Ginevrei, sau asista la trădările femeilor adultere față de soții posesivi și violenți din nuvelele lui Masuccio Salernitano. Dar poate povestea lui Romeo și Julieta și a iubirii lor plină de piedici la Verona, scrisă de Luigi da Porto, era cea care, mai mult decât toate celelalte, îi furase sufletul. Exista acolo o asemenea suferință în dragoste, o atitudine atât de exagerată și de plină de cruzime împotriva celor doi îndrăgostiți, încât Dizgrația, citind, nu reușea să-și rețină lacrimile.

Aceia erau eroii săi. Datorită lor și aventurilor lor, tinerei i se părea mai suportabilă lumea în care trăia în fiecare zi, făcută din minciuni și fugi nocturne, din spionaj și falsitate. Chiar dacă încerca să se asigure că în ceea ce face nu e nimic rău, avea însă senzația că violează intimitatea unui om bun și foarte talentat și suferința sinceră a unei femei elegante și amabile.

Și n-ar fi vrut s-o facă.

Cât de departe era vremea în care, aflată încă la începutul cercetării sale, se lăsase sedusă de farmecul lucrurilor interzise! Acum însă se ura pentru că acceptase și nu reușise să se elibereze de povara activității sale de spioană.

Iată de ce, în zilele acelea, se agăța de povești, și totuși, fie că era vorba de dueluri și lupte sau de iubiri și promisiuni, Dizgrația n-ar fi crezut niciodată că lectura poate să fie o armă.

Rămăsese uimită când îi furnizase Imperiei informațiile pe care reușise să le culeagă. Stăpâna ei nu ezitase nici o clipă. Sigur! Cuvintele puteau răni mai rău decât o spadă, îi spusese. Mai ales într-o perioadă ca aceea, în care Biserica era măcinată de lupte interne. Și dacă volumașul acela – *Beneficium Christi* – ajunsese la Viterbo, cu atât mai mult ar fi trebuit să se găsească și la Roma.

Asta îi spusese Imperia: că *Beneficium Christi* era în zilele acelea una dintre cărțile cele mai puternice și mai periculoase din lume.

Și asta era atât de adevărat, că, pentru informația pe care o adusese

de la Viterbo, o răsplătise cu cea mai mare sumă pe care o primise vreodată.

Deci, deși neîncrezătoare, Dizgrația își dăduse repede seama că textul acela trebuia să fie foarte interesant pentru persoanele cărora Imperia le promisese vești.

Fără să mai piardă timp, curtezana o trimisese imediat la un tipograf de încredere, ca să-i procure două exemplare din cartea aceea.

Iar acum Dizgrația se afla chiar la ușa tipografiei lui Antonio Blado, în Campo de' Fiori.

Îl privi pe Mârâilă, care o urmase până acolo. Molosul îi rămăsese credincios din ziua întoarcerii la Roma și ea descoperise repede cât de prudenți deveniseră bărbații, chiar și cei mai obraznici, din momentul în care o văzuseră plimbându-se cu uriașul animal alături.

Îl mângâie pe bot.

— Așteaptă-mă aici, îi spuse, termin mai repede decât crezi.

Câinele chelălăi satisfăcut, și se așeză ascultător într-un colț. Dizgrația îi zâmbi. Fidelitatea animalului era atât de emoționantă, că o uimea de fiecare dată.

Apoi bătu la ușă și intră.

Imediat ce trecu pragul, amuți, când văzu ce avea în față. O tejghea mare din lemn de nuc despărțea intrarea pentru clienți de atelier. În spatele ei, activitatea era febrilă. Dizgrația nu se pricepea, desigur, la tipărituri, totuși descoperi fără nici o dificultate marile cutii tipografice pline ochi de litere, fabricate dintr-un prețios aliaj de plumb, cositor și antimoniu. Văzu o uriașă presă de tipărit și simți foarte clar mirosul cernelii și al hârtiei care era adunată în baloturi asemănătoare unor turnuri albe din vremuri îndepărtate. Chiar în mijlocul acelei adunături de utilaje și materiale, zări un tipograf care așeza hârtia pe suport și niște ajutoare care cu tampoane înmuiate în cerneală umpleau formele de tipărit, în timp ce un zețar scotea dintr-o cutie literele, spațiile și simbolurile pe care le înșira apoi pe un soi de liniar.

Dizgrația căscă ochii, pierzându-și privirea într-o asemenea minunăție.

Tresări când, apropiindu-se, bătrânul tipograf Antonio Blado o apostrofă cu o voce ascuțită și neplăcută.

— Ce fetiță frumoasă! Da' ce faci aici, în atelierul unui tipograf, tu, care poate nici măcar nu știi să citești?

Revenindu-și brusc, Dizgrația îi răspunse spontan bătrânului:

— Știu să citesc și-mi plac poveștile lui Jacopo Caviceo și Luigi da Porto!

Spuse cuvintele alea cu atâta convingere și intensitate, că *messer* Blado rămase extrem de uimit.

Ba chiar la auzul acestei afirmații miji ochii de parc-ar fi fost o pasăre de pradă sus pe cer. Dar după clipa aceea de neîncredere, păru să se liniștească acceptând cu bună știință că nu prea înțelesese cu cine are de-a face.

Messer Blado avea un șorț peste haine, mâinile murdare de cerneală și unghii atât de negre că păreau în doliu. O barbă rară și albă îi făcea bărbia mai ascuțită și o claie de păr ciufulit dădea chipului său un aer ciudat, exact cum îi era și dispoziția. Cu toate astea, era un om bun la suflet și faptul că vedea o tânără în atelierul lui, după neîncrederea de la început, îl îmblânzise atât cât să-l facă să devină amabil.

— Îmi cer scuze dacă m-am îndoit de calitățile voastre, doamna mea, nu sunt multe femei în stare să citească în vremurile noastre. Așa că mă întreb ce v-a adus în modesta mea tipografie. Dacă pot face ceva pentru voi…

— M-a trimis *donna* Imperia, spuse Dizgrația fără să mai piardă timpul. Mi-a spus numele vostru, pentru că era sigură că veți putea să dați curs fără zăbavă rugăminților mele, atât de mare e cunoștința pe care o aveți în arta tipografiei. Iată-mă deci aici! încheie fata.

Fu rândul lui *messer* Blado să caște ochii surprins. Fu o clipă, evident, dar cunoștea numele vestitei curtezane, care, puțin câte puțin, se cățărase atât de sus pe scara socială, încât devenise una din clientele lui obișnuite. Deci fata aia venea la el în numele unei stăpâne atât de puternice? Ar fi face bine să țină ochii deschiși, căci știa bine că, acolo unde se afla numele Imperiei, Gramigna, formidabilul mercenar aflat în serviciul ei, nu putea fi departe.

Intuind îngrijorarea tipografului, Dizgrația îl liniști:

— Sunt singură.

Vizibil ușurat, Blado o privi cu o expresie interogativă:

— Ce pot face pentru voi?

— Pentru început, să nu mă mai priviți în felul ăsta, spuse Dizgrația, căreia îi rămăsese în gât suspiciunea cu care o tratase bătrânul tipograf imediat cum intrase, și în al doilea rând să-mi procurați două exemplare dintr-o cărticică pe care stăpâna mea o caută pentru un prieten de-al ei.

— Și cine-i prietenul? întrebă Blado, care nu era în stare să-și înfrâneze curiozitatea.

— Asta nu vă privește.

Tipograful aprobă dând din cap.

— Desigur, spuse pe un ton brusc împăciuitor. Pot cel puțin să vă întreb despre ce carte este vorba?

Dizgrația încuviință. Păru să se gândească o clipă, apoi spuse:

— *Beneficium Christi.*

Pentru o clipă *messer* Blado păru să nu-și creadă urechilor.

Apoi își reveni.

— Vă referiți la un text religios, scris de călugărul Benedetto Fontanini și revăzut și adăugit de Marcantonio Flaminio?

— Chiar la el.

— Sunteți sigură? Știți despre ce vorbește?

Dizgrația nu avea nici cea mai mică intenție să se lase atrasă într-o discuție religioasă, pe care n-ar fi fost, evident, în stare să o susțină. Dorea blestemata aia de carte, pentru că așa îi poruncise stăpâna ei. N-avea de gând s-o citească. Era departe de asemenea subiecte.

— *Donna* Imperia mi-a vorbit în treacăt…

— În treacăt, ziceți? *Messer* Blado clătină din cap, neîncrezător. Nu prea cred, văzând cu câtă imprudență pronunțați titlul ăsta. Așa, cu voce tare! Ca să poată auzi oricine.

— O aveți, sau nu? îl zori Dizgrația, care începea să se simtă stânjenită.

Blado ridică o sprânceană. Apoi oftă.

— Textul a fost tipărit la Veneția.

Auzind cuvintele astea, privirea fetei păru să se întunece, iritată.

— Dar, continuă Blado, care părea să simtă o plăcere secretă în a o chinui cu nesiguranța lui, tocmai am primit câteva exemplare din Serenissima Republică. Pe bună dreptate sau nu, cărticica asta are un succes neașteptat, toți o vor, și doar Domnul știe dacă ăsta nu va fi sfârșitul Romei, al Papei și al Bisericii, așa cum o cunoaștem.

Oftă, ca şi cum în cuvintele sale ar fi respirat semnele rele pe care le conţineau.

Dizgraţia îşi coborî privirea: deci tipograful avea exemplarele necesare… Zâmbi.

Îl privi din nou. Tăcu.

Blado intui sensul acelei tăceri. Şi, în timp ce lucrătorii lui îşi continuau munca cu presa şi literele, se retrase un moment.

— Dacă puteţi să mă aşteptaţi aici, spuse, mă întorc imediat cu ce mi-aţi cerut.

Dizgraţia dădu din cap. Şi, în timp ce aştepta, îşi plimbă privirea pe copertele cărţilor aşezate pe tejghea. Rămase încântată de voltele literelor, de eleganţa inscripţiilor, de granulaţia hârtiei. Inspiră adânc mirosul acela înţepător şi intens totodată.

Când *messer* Blado se întoarse, aducea cu el două cărticele.

— Iată-le, spuse bătrânul tipograf. Sunt zece *baiocchi*, cinci pentru fiecare exemplar.

Dizgraţia înşiră monedele pe tejghea.

Blado le înşfăcă rapid şi le vârî într-o pungă.

— Şi acum, spuse, dacă vreţi un sfat sincer, vă sugerez să dispăreţi imediat şi să vă descotorosiţi cât mai repede cu putinţă de ele sau, pe cuvântul meu, n-aş paria nici măcar un ducat pe capul vostru.

Fără să aştepte să i se mai spună o dată, Dizgraţia se îndreptă spre uşă.

29
Colegiul reunit

Gian Pietro Carafa ştia că nu va fi simplu. Deşi iubea puterea, suveranul pontif încercase să echilibreze diversele poziţii care se înfruntau în acel moment în Biserică. Căci nu toţi cardinalii care făceau parte din Colegiul Sfântului Oficiu erau în favoarea unei conduite mai intransigente. Ştia sigur că putea conta pe Bartolomeo Guidiccioni, radical ca şi el, ba poate şi mai mult, în lupta împotriva Reformei protestante. Astfel încât alcătuise de curând o listă în douăzeci de puncte de respingere a tezelor luterane. Filofrancez ca orientare politică, în afară de faptul că avea competenţe juridice şi

teologice de prim ordin, şi cultiva o pasiune pentru litere, era şi un important aliat care aproape părea să preguste, cu zâmbetul său zeflemitor şi temperamentul plin de cruzime, măcelul care va porni în scurtă vreme.

Tommaso Badia, maestru al Sacrului Palat, teolog oficial al Curţii papale, era cât se poate de diferit. Temperat, reflexiv, deschis, semnase *Consilium de emendada ecclesia* şi redactase *Consilium quattor electorum a Paulo III super reformatione S.R. Ecclesiae*, documente aflate la baza imaginatei reforme dorite de Papă. Era întru totul dispus să întindă punţi între Biserică şi protestanţi, după cum sugerau recentele sale călătorii la Worms şi Regensburg. Carafa îl suporta cu greu, dar n-avea ce să facă. Spre norocul lui, dacă nu de altceva, se stinsese din viaţă, cu un an înainte, cardinalul Dionisio Laurerio, vicar general al ordinului Servitorilor Mariei, aparţinând şi el blestematului de curent pacifist, care pare că vrea cu orice preţ să găsească o remediere a fracturii dorite de protestanţi.

Cât despre bărbatul pe care-l avea în faţă în clipa aceea, nu putea să spună cum se va comporta. Juan Alvares de Toledo, fratele viceregelui de Napoli, Pedro de Toledo. Desigur, era omul lui Carol Quintul, nu putea fi numit filofrancez, dar, în ultimă instanţă, Carafa ştia că trebuie să se aştepte, dacă nu la un conflict pe faţă, cel puţin la obstrucţii. Dar De Toledo avea un comportament schimbător şi îmbrăţişase aproape întotdeauna idei intransigente. Şi, mai ales, îl ura pe Reginald Pole.

Carafa ar fi atins această strună sensibilă, deci, personalizând cât mai mult *Ecclesia Viterbiensis*, ca să-şi garanteze astfel sprijinul lui De Toledo şi al lui Guidiccioni. Chiar dacă ultimul din membrii colegiului, Pietro Paolo Parisio, ar fi fost adeptul unei rigori mai slabe, ar fi avut oricum un vot în plus.

În orice caz, situaţia nu era dintre cele mai simple. Ultima dezvăluire pe care i-o făcuse căpitanul Vittorio Corsini era într-adevăr, puţin spus, şocantă.

Imediat cum descoperise existenţa unei noi ediţii a *Beneficium Christi*, cardinalul Carafa făcuse în aşa fel încât să aibă un exemplar. Căpitanul gărzii îi satisfăcuse dorinţa şi-i făcuse rost de unul.

S-a apucat să citească imediat cartea. Şi ce a aflat l-a îngrijorat atât de mult, încât convocase imediat colegiul.

Iar acum se aflau toţi în faţa lui.

— Dragii mei, începu Carafa, v-am convocat azi pentru că o nenorocire se abate asupra noastră şi o face într-o manieră cu atât mai periculoasă, cu cât e falsă, ascunsă. În timp ce noi suntem ocupaţi să aflăm cum să ne apărăm şi să recompunem, unde se poate, ruptura de Biserica noastră datorată protestanţilor, în rândul oamenilor de rând şi printre nobili, de la Milano la Napoli, de la Veneţia la Genova, se infiltrează netulburată o nouă epidemie cumplită: mai mortală decât ciuma, mai nemiloasă decât tifosul.

La auzul acelor cuvinte Guidiccioni făcu ochii mari. De Toledo se mulţumi să-i închidă pe jumătate aşteptând.

— Ce vă neliniştește, prietene? întrebă deschis Pietro Paolo Parisio, care, dintre toţi, era cardinalul cu temperamentul cel mai blând şi întotdeauna gata să accepte părerile altora, încercând în orice chip să împace poziţiile diferite, astfel încât să evite conflictele care, după părerea lui, nu făceau decât să slăbească Biserica, oricum prea divizată şi şubrezită deja.

— Puterea tipăriturilor, răspunse enigmatic Carafa. Apoi, după o pauză de efect, continuă: Îmi imaginez că voi ştiţi ce idei cultivă cardinalii Giovanni Morone şi Reginald Pole. De altfel, aţi fost legat papal împreună cu ei, doar cu câteva luni în urmă, cu ocazia reuniunilor pregătitoare ale Conciliului din Trent, care, în ciuda lăudabilelor eforturi ale Papei, nu reuşeşte să înceapă.

— Dificultăţile sunt enorme, Eminenţa Voastră. Cât despre Morone şi Pole, chiar dacă nu înţeleg unde vreţi să ajungeţi, vă confirm că am făcut o călătorie împreună.

— Ştiţi deci că Reginald Pole se află în zilele astea la Viterbo?

— Desigur. Exact unde ar trebui să fie, de vreme ce a fost numit administrator al Patrimoniului Sfântului Petru, în provincia statului pontifical care cuprinde Viterbo şi Civitavecchia.

— Vă rog, scutiţi-mă de această pedanterie inutilă, cardinale! exclamă iritat Carafa, subliniindu-şi cuvintele cu un gest al mâinii.

Pietro Paolo Parisio înlemni.

Dar Carafa nu se opri. Ştia că se află doar la începutul dojenii sale şi, dacă voia să izbândească după ce semănase mister şi surpriză, trebuia să înfigă brusc cuţitul.

— Da! spuse cu un zâmbet subţire, gândindu-se la ceea ce avea să

spună, dar ar trebuia să ştiţi că, în afară de a avea această misiune, alimentează în mare secret o *Ecclesia Viterbiensis* care strânge în jurul ei discipoli ai lui Juan de Valdés, un cerc de intelectuali, cardinali, înalţi prelaţi şi artişti care, pătrunşi de o nouă impronunţabilă erezie, se pregăteşte să împrăştie ca lepra propria-i gândire.

La auzul acelor cuvinte, Parisio reacţionă cu o răceală hotărâtă:

— Puteţi să fiţi mai clar şi să ne spuneţi exact despre ce vorbiţi?

Celelalte reacţii fură mai puţin educate.

— Ştiam, tună Guidiccioni, ridicându-se în picioare, englezul acela nu mi-a plăcut niciodată.

— Ce altceva vă aşteptaţi de la fiul verişorului ereticului ăluia de Henric VIII? îl susţinu De Toledo.

— Liniştiţi-vă, prieteni, liniştiţi-vă, încercă să-i potolească Tommaso Badia.

Dar nu era deloc uşor. Guidiccioni părea posedat de diavol: cu ochii afară din orbite, buzele subţiri, roşii şi întinse ca nişte răni provocate de cuţit. La rândul său De Toledo nu părea că vrea să renunţe:

— Pole e un iresponsabil, cu totul nepotrivit pentru rolul pe care-l are.

— El şi tovarăşul lui de aventuri, cardinalul Morone, vor condamna sfânta noastră Biserică să devină slujnica protestanţilor! insistă Guidiccioni, care, după indignarea nestăpânită, găsise din nou cuvintele ca să-şi exprime întregul dezgust.

— Oricum ar fi, anunţă Carafa, faptele vorbesc de la sine.

Şi cu o mişcare ostentativă aruncă pe marea masă de stejar un exemplar din *Beneficium Christi*.

30
Furie şi invidie

Michelangelo era scârbit. Mai mult, era furios. Guidobaldo II della Rovere dăduse buzna ca o furtună în casă, fără să-l anunţe. Se afla acolo, în faţa lui, cu platoşa murdară din cauza lungii călătorii pe care o făcuse, cizmele înalte şi privirea aia arogantă, care părea să vadă în

oricine un coate-goale. Era însoțit de un soldat pe cât de tăcut, pe atât de amenințător în priviri.

Avea pretenții Guidobaldo și nu încetase să vitupereze din primul moment în care-l lăsase să intre. Atât de tare, încât țipetele lui îl treziseră pe Urbino, care se odihnea în camerele terminate de curând lângă ale lui, mărind casa în acel ultim an. Venise să vadă cine face toată zarva aia.

— Nu înțeleg, *messer* Buonarroti, cum puteți locui într-o asemenea cocioabă, într-un cartier pentru oameni de rând și care se află în condiții atât de proaste, că pare un azil pentru săraci și orfani. Dar nu sunt aici pentru asta, e alegerea voastră unde vreți să trăiți, puteți s-o faceți chiar și în mijlocul șobolanilor și cerșetorilor. Ceea ce vreau să vă aduc la cunoștință în acest moment e că tocmai am văzut statuia pe care i-ați făcut-o veneratului meu unchi și e inutil să vă spun că m-a dezamăgit.

Era prea mult! Acum condotierul se pricepea și la artă?

— Chiar așa? întrebă Michelangelo rece. Deci vă pricepeți să discutați despre artă? Aveți idee ce înseamnă să sculptezi în marmură? Cu câtă aroganță credeți că puteți veni acasă la mine ca să-mi spuneți cum ar fi trebuit să sculptez statuia unchiului vostru! E ca și cum eu aș pretinde să vă învăț cum să vă aliniați trupele!

— Nu despre asta e vorba!

În momentul acela intră Francesco Amadori, zis Urbino. Frumosul lui păr blond era lăsat pe spate. Pe umerii largi, bine făcuți, și pe pieptul puternic tunica întinsă stătea să plesnească. Părea un zeu războinic.

— Da' voi cine sunteți? întrebă sincer uimit Guidobaldo II.

— Cine sunt eu? Cine sunteți voi, domnule! Care vă faceți apariția nedorit și nu aveți nimic mai bun de făcut decât să insultați munca maestrului și a mea. De cât timp ne ocupăm cu sudoare și oboseală de proiectul unchiului vostru! Dar vouă nu vă pasă de toate astea. Nu vă pasă dacă, în ciuda vârstei, maestrul meu este încă obligat să-și consume vederea și mâinile îndoind marmura și modelând-o, ca să vă facă fericit. Pentru că voi aveți alte lucruri la care să vă gândiți…

— Cum îndrăzniți să-mi vorbiți în felul ăsta? îl întrerupse Della Rovere. Iar voi, *messer* Buonarroti, îi permiteți ucenicului vostru să-mi spună mie ce trebuie și ce nu trebuie să fac? Vă lăsați apărat de el,

văd! A, iată deci explicată dilema…

— …Voi vă gândiți doar la interesul vostru, să vedeți terminat monumentul funerar, fără să știți nimic despre ce s-a întâmplat în trecut. Voi judecați munca unui maestru cu o uşurinţă atât de ruşinoasă că, doar când o aud, mi se întoarce stomacul pe dos! continuă netulburat Urbino, ca și cum Della Rovere nici n-ar fi vorbit.

Lui Michelangelo totuși nu-i scăpase ultima aluzie făcută de căpitanul Armatei Veneţiene de Uscat. Și o găsise extrem de jignitoare.

— Ajunge, Francesco, spuse.

Aprecia avântul cu care tânărul, care-i era credincios de treisprezece ani deja, intervenise pentru a-i lua apărarea, dar nu ajunsese să fie cel mai important artist al vremii sale ca să-i lase pe alții să-l apere.

— Cât despre voi, *messer* Della Rovere, și tonul nu admitea împotrivire, nu sunt absolut deloc interesat să vă cunosc opinia cu privire la munca mea, pentru că nu aveți capacitatea de a o judeca. Ați cerut patru statui, și patru o să aveți. Prima e gata. A fost realizată așa pentru că, după cum ați văzut, geometria și spațiile monumentului sunt complet schimbate și, trebuind să țin cont de nișe și de perimetre, am considerat oportun să pun statuia ce-l reprezintă pe papă în centru, menținând o proporţie cu celelalte statui. Nu mă aștept să înțelegeți și, de fapt, nici nu-mi pasă. Dimpotrivă, sincer să fiu, revăd în voi comportamentul capricios tipic pentru Iulius II. Faptul că-și schimba încontinuu ideile în ceea ce plănuia, iubirea oarbă pentru război, nevoia constantă de a avea o nouă lucrare pentru care mă solicita doar cu scopul de a mă face s-o abandonez: mormântul său, apoi reconstrucţia bazilicii San Pietro, toate proiecte nerealizate și irealizabile, pentru că se plictisea imediat de ele!

— Sunteți un nerecunoscător! tună Della Rovere, cu ochii injectați, uitați ușor că unchiul meu a fost cel care v-a dăruit faima nepieritoare, încredințându-vă execuția frescelor din Capela Sixtină!

Şi spunând asta scuipă pe jos.

La asta, Francesco fu orbit de furie. Scoase un pumnal de la brâu. Lama străluci la lumina lumânărilor.

— Spuneți-i concubinului vostru să pună la loc arma sau va rămâne fără o ureche. Ați înţeles?

— Încercați doar să mă atingeți și-o să vedeți ce se-ntâmplă. Să nu mai aud o vorbă despre maestrul meu, sau pe Dumnezeul meu că pumnalul ăsta va afla gustul sângelui vostru.

Acum și bărbatul care-l însoțea pe Della Rovere dădea să-și scoată spada de la brâu. Michelangelo nu putea risca atât de mult.

— Opriți-vă! Nimeni nu atinge armele! Așa cum am spus, n-am nici cea mai mică intenție să discut cu voi despre modul în care am realizat statuia. Există un contract care vorbește clar. Mă oblig să vă furnizez patru statui, făcute în așa fel încât să completeze în mod armonios și coerent monumentul dedicat memoriei unchiului vostru. Prima e deja la locul ei, celelalte vor urma. Cât despre faima datorată comenzii primite de la Iulius II, ei bine, eu cred că-i pe deplin meritată, nu pentru că mi-a fost făcută, ci pentru că, *messer* Della Rovere, fresca de pe bolta Capelei Sixtine a fost realizată astfel încât i-a mulțumit pe toți. În sfârșit, afirmația voastră arogantă și obraznică despre faptul că Francesco ar fi amantul meu, asta nu vă privește în nici un fel. O găsesc nerușinată, mai ales după ce ați venit aici fără să fi fost invitat.

Michelangelo se opri, îi făcu un semn lui Urbino să-și pună la loc pumnalul. Când văzu că a făcut-o, continuă:

— Nu e nici o nevoie să mă justific în fața unui bărbat mai tânăr decât mine, care mai are multe de demonstrat, care scuipă în casa mea și care mă acuză de un comportament care, sincer să fiu, îi aparținea mai mult unchiului vostru decât mie!

La vorbele astea, Francesco Amadori nu reuși să-și oprească un zâmbet.

Guidobaldo II căscă ochii nevenindu-i să creadă.

— Voi îndrăzniți să susțineți că Iulius della Rovere, suveranul pontif, a fost un sodomit? Vă dați seama de insulta pe care o adresați nu numai mie, ci întregii Rome? Nu știți cu cine aveți de-a face, insolent blestemat ce sunteți! Credeți că puteți să vă comportați cum vă place numai pentru simplul motiv că ați primit un pic de recunoaştere pentru picturile voastre obscene și pentru sculpturile tot atât de vulgare?

— N-aveți decât să spuneți ce vreți, zise Michelangelo, dar aia e ușa.

— Fie! Plec pentru că nu mai suport această conversație trivială.

Dar să nu credeţi că sunteţi invulnerabil, *messer* Buonarroti. În ciuda convingerilor voastre, steaua mea e destinată să devină tot mai strălucitoare. În timp ce voi nu sunteţi decât un bătrân ramolit. Nu-i departe ziua în care Papa mă va numi căpitan al Armatei pontificale şi atunci, prietene, nici măcar voi n-o să fiţi atât de protejat încât să scăpaţi de răzbunarea mea.

— Plecaţi! Acum! strigă Michelangelo, în culmea furiei.

Fără să mai adauge ceva, dar cu un zâmbet diabolic întipărit pe chip, Guidobaldo II della Rovere şi însoţitorul său se îndreptară spre uşă.

31
Forţa ideilor

— *Beneficium Christi*? murmură surprins cardinalul Badia.

— Tipărită la Veneţia, dădu condescendent din cap Carafa.

— Veneţia laica, adăugă De Toledo.

— Veneţia eretica, sublinie cu o oarecare gravitate Guidiccioni. Un oraş care dintotdeauna se sustrage autorităţii noastre, ca şi cum ar fi ceva diferit, străin legilor lui Dumnezeu.

— Oricum ar fi, le-o tăie scurt Carafa, cărţulia asta are o popularitate formidabilă şi neprevăzută: de la Milano la Veneţia, de la Padova la Florenţa şi Napoli, printre nobili şi plebei, printre bogaţi şi oameni săraci, cuvintele lui Benedetto Fontanini sunt ecoul sibilinic al tezelor lui Martin Luther.

— Sunteţi sigur? întrebă cu o oarecare îngrijorare cardinalul Badia.

Drept răspuns, Carafa luă cartea, o deschise la întâmplare şi citi prima pagină care-i căzu sub ochi: *„Aceasta e sfânta credinţă fără de care e imposibil să fie cineva plăcut lui Dumnezeu şi datorită căreia toţi sfinţii din Noul şi din Vechiul Testament s-au mântuit, potrivit mărturiei Sfântului Pavel, care-l aminteşte pe Avraam, despre care Scriptura spune: «Avraam a crezut pe Domnul, şi Domnul i-a socotit lucrul acesta ca neprihănire.» Şi de aceea zice, cu puţin înainte: „Credem deci că omul este socotit neprihănit prin credinţă, fără faptele legii.»“*

Auzind cuvintele acelea, în jurul mesei se aşternu o linişte adâncă.

Căci fiecare din ei își dădu seama cât de încărcat era textul acela de o forță potențial devastatoare și subversivă. Pentru că, desigur, acelea erau cuvintele Sfântului Pavel, dar puse în mâna oricui, și asta era forța difuziunii unei cărțulii ca *Beneficium Christi*, îi permitea credinciosului să construiască propriul său raport cu Dumnezeu, excluzând total „faptele legii", și deci sarcina Bisericii, obligând-o la un rol care nu putea fi definit nici măcar subaltern.

Cardinalul Badia a fost cel care a spart primul atmosfera apăsătoare care se crease. A făcut-o de dragul adevărului. Carafa știa că va fi cel mai greu de convins. Și înțelese și sensul cuvintelor lui:

— Prieteni, înțeleg perfect cât de mult fraze ca acestea pot distruge echilibrul precar pe care cu greutate încercăm să-l recompunem în urma fracturii create de tezele protestante. Pe de altă parte, mă întreb dacă fragmentul de abia citit este singurul, sau dacă – și mărturisesc că, știind ideile lui Benedetto Fontanini, mă tem de asta – mai există altele care, ajungând pe mâini greșite, pot incita la o rebeliune ce, inutil s-o spun, ar echivala cu sfârșitul iubitei noastre Biserici.

Giudiccioni vru să vorbească, dar Carafa îl opri și începu să citească un alt fragment:

— „*… Afirmând că Sfântul Pavel crede că neprihănirii îi este suficientă credința, așa încât omul, doar deoarece crede, devine neprihănit, chiar fără să fi făcut nici o faptă dreaptă, se poate spune că și tâlharul este neprihănit, căci Domnul nu a cercetat ceea ce făcuse înainte, nici n-a așteptat să facă vreo faptă după ce crezuse, ci considerându-l neprihănit doar prin confesiune, acceptă să intre în Paradis.*"

O tăcere și mai adâncă și dezamăgită se așternu în sală. Carafa știu că acela e momentul în care poate să acționeze. Trebuia să exploateze sufocarea și frica provocate de simpla rostire a acestor cuvinte.

— Eu cred că textul acesta este atât de periculos, încât trebuie interzis. Încă n-am idee cum se poate face, dar acum nu asta e problema cea mai gravă. Îmi permit să aduc aminte tuturor că un conciliu e pe cale să aibă loc, că suveranul pontif va încerca cu oamenii săi cei mai buni să ajungă la o împăcare cu protestanții, să-i readucă în sânul Bisericii Catolice, și mă bucur de asta. Dar e și datoria noastră, prin sarcina ce ne-a fost încredințată, să veghem. Și nu există printre noi cineva care să nu vadă cât de dăunător și de

compromițător este pentru Biserică un asemenea text.

Carafa își turnă apă. Știa că trebuie să-și convingă interlocutorii, cel puțin o parte dintre ei, și pentru asta era obligat să procedeze cu prudență. Iată de ce i se părea că mărșăluiește prin deșert. Bău, în timp ce nimeni nu îndrăznea să-l întrerupă. Apa nu-i tăie setea. Mai voia încă, dar nu putea aștepta prea mult înainte de a relua discuția. Îi avea aproape în palmă, așa că începu din nou să vorbească.

— Dar situația e și mai gravă de atât. Deoarece, vedeți, dacă e adevărat că Benedetto Fontanini e autorul unui asemenea măcel teologic, nu se poate nega faptul că Marcantonio Flaminio este curatorul și, recent, l-a îmbogățit cu exemple și meditații care trimit fără nici un dubiu la tezele lui Luther și care, în realitate, trădează apropierea de cardinalul Reginald Pole, pentru că tocmai cu acesta se întâlnește Flaminio. În timp ce eu vă vorbesc, cardinalul face lecturi din această operă la Viterbo, adună în jurul lui câteva din personalitățile cele mai influente ale vremii, astfel încât *Ecclesia Viterbiensis* devine o biserică în Biserică, și oricum am vrea să considerăm această situație, este evident că e vorba despre ceva intolerabil.

— Personalitățile cele mai influente? întrebă cardinalul Pietro Paolo Parisio, evident tulburat de ceea ce Carafa citise.

— Doriți niște nume? întrebă acesta.

Parisio dădu din cap în semn că da.

— Vittoria Colonna, în primul rând.

— Marchiza de Pescara? întrebă Badia.

— Și poetă, intelectuală, discipolă a lui Juan Valdés și a lui Bernardino Ochino, sora lui Ascanio Colonna, cel care cu numai doi ani în urmă i s-a împotrivit Papei, punând la cale o revoltă împotriva lui.

— Teribil, comentă De Toledo.

— Mai sunt alte personalități?

— Cardinalul Giovanni Morone.

— Incredibil.

— Prietenia lui cu Reginald Pole e deja cunoscută, mi se pare, spuse Carafa, fără să mai ținem cont de numirile lui în calitate de nunțiu apostolic la Gent, participările la dietele din Hagenau, Worms, Regensburg și Speyer, l-am văzut întotdeauna înclinat spre a căuta un

compromis cu protestanţii.

Cardinalul Badia oftă.

Carafa îl ignoră.

— Dar, mai ales, din cercetări precise, rezultă fără nici un dubiu că la un asemenea cerc a aderat recent şi unul dintre cei mai mari artişti ai vremii, un om a cărui faimă şi popularitate sunt atât de ample, încât doar dacă s-ar răspândi vestea, ar fi pentru noi ca a opta plagă a Egiptului.

Carafa se opri. Îşi mai turnă nişte apă. Bău. Îi lăsă pe cei cinci cardinali să aştepte.

În sfârşit pronunţă numele care urma să schimbe ziua aceea:

— Michelangelo Buonarroti.

32
Întâlnire în Capela Sixtină

Când intra în Capela Sixtină avea întotdeauna o senzaţie ciudată. În ciuda faptului că o simţea a sa, rămânea pentru el un soi de mister, o specie de vas alchimic, un loc mistic ce părea că trăieşte şi respiră.

De fiecare dată rămânea încântat privindu-i forma neregulată, căci, desigur, planul era al unui patrulater, dar cele două laturi lungi nu erau paralele, ci convergeau spre fundalul care părea uşor înclinat.

Motivul unei asemenea ciudăţenii era legat de faptul că arhitectul Baccio Pontelli o proiectase şi o ridicase deasupra unei alte capele aflate în ruină. A vrut s-o construiască după modelul Templului lui Solomon din Ierusalim şi a respectat măsurile acestuia, cu o lungime egală cu şaptezeci de braţe, exact dublu faţă de lăţime şi triplu faţă de înălţime care ajungea la douăzeci şi trei. Pe de altă parte Baccio Pontelli fusese nevoit să satisfacă şi exigenţele lui Sixtus IV, astfel încât pereţii aveau o grosime de cinci braţe şi jumătate, iar deasupra bolţii fuseseră create spaţiu şi coridoare pentru santinele, barbacane pentru arcaşi, un şir de elemente defensive care alcătuiau o adevărată fortăreaţă militară.

În interior însă, graţia şi frumuseţea frescelor lui Perugino şi Botticelli mai ales îi tăiau respiraţia. Când îşi rupsese spatele zi şi noapte, în încercarea de a duce la bun sfârşit pictarea bolţii,

splendidele figuri ale lui Botticelli îi fuseseră de mare ajutor. Iar faptul că nu le putea vedea când era urcat pe schelă, adică în cea mai mare parte a timpului, fusese un adevărat chin pentru el.

Așa că acum, în timp ce se ducea să se întâlnească cu Papa care-l aștepta în centrul capelei, privirea îi căzu din nou pe culorile acelea orbitoare și pe chipul femeii pe care Botticelli știuse să o picteze cu atâta grație în fresca reprezentând ispitirea lui Isus. Femeia ducea o legătură de lemne pe umăr, chipul ei era splendid, pielea ca de porțelan, rochia alb cu albastru. Era Primăvara și, ori de câte ori o privea, lui Michelangelo îi venea în minte Vittoria.

Dar încântarea aceea era pe cale să se întrerupă, pentru că Papa îl aștepta și, judecând după cum își frământa mâinile, n-avea nimic bun să-i spună.

Cu părere de rău, Michelangelo se apropie de el, în mijlocul capelei, îngenunche și îi sărută veșmântul și inelul. Apoi se ridică. Și ceea ce văzu nu-i plăcu deloc.

Paul III clătina din cap și zâmbea amar.

— Michelangelo, prietene, nici nu știți ce rău îmi pare pentru voi și pentru mine. (Părea cu adevărat copleșit.) Nu vă ascund că m-am gândit mult ce să fac și m-am hotărât, evident, să fiu de partea voastră. Deși, mărturisesc, voi faceți tot ce vă stă în putință să atrageți săgețile câtor mai mulți dușmani, dușmani atât de puternici, că, dacă veți continua cu purtarea aceasta nebunească, vor ajunge să vă distrugă. Dar, priviți, nu sunteți voi oare creatorul unei asemenea minuni?

Și rostind aceste cuvinte, Papa arătă spre peretele de altar aflat în fața lor.

Michelangelo îl cunoștea prea bine. Terminase *Judecata de Apoi* de mai puțin de un an și știa câtă trudă și câte griji îl costase. Tăcu, pentru că intuia că Papa nu terminase. Îl cunoștea de prea mult timp ca să se înșele. Acesta era doar începutul.

— Voi sunteți omul în stare să creeze toate astea, reluă suveranul pontif, îngerii care ridică crucea lui Cristos și țin coroana de spini, arătându-i pe preafericiți, în timp ce ei duc stâlpul, pe care Cristos a fost legat și flagelat, și ramura de isop cu buretele muiat în oțet. Dar centrul de greutate, inima acestei minunății sunt Isus și Maria, învăluiți într-un nor de lumină. De câte ori îi privesc, simt că-mi sângerează ochii, pentru că nici măcar după ce i-am văzut de mii și

mii de ori nu pot fi pregătit pentru o asemenea frumusețe, spuse Papa oftând.

Era ca și cum pentru prima oară îi spunea lui Michelangelo, din străfundul sufletului, ceea ce gândea cu adevărat despre opera sa. Dar risipa aceea de laude și admirație părea să ascundă și ceva neplăcut și alunecos, care mai devreme sau mai târziu, va înflori pe buzele lui.

Michelangelo spera să nu fie așa, dar simțea clar și inevitabil acest lucru. Ba chiar, ascultându-l pe Paul III, cuvintele lui nu făceau decât să-i confirme cele mai rele așteptări, și atunci devenea mai neliniștit și mai atent decât dacă ar fi fost acuzat pe față.

— Nu spuneți nimic, prietene, încercă să-l încurajeze suveranul pontif.

— Vă ascult, răspunse laconic Michelangelo.

— Înțeleg. Dar trebuie să mă credeți, nu vă puteți imagina cât de mult iubesc această capodoperă a voastră. Printre toate minunățiile care există în această capelă, *Judecata de Apoi* îmi este cea mai dragă. Ochii mei nici nu știu unde să privească, atât de mare e splendoarea: mâna dreaptă a lui Isus ridicată deasupra capului, ochii privind în jos, unde din gurile infernului horcăie damnații, în timp ce cu mâna stângă, îndoită delicat pe același plan cu privirea Mariei, pare că vrea să-i încurajeze pe preafericiți. Există atât de multă iubire în această frescă, un asemenea triumf că aproape nu-i poți îndura măreția. Și totuși…

Ultimul cuvânt păru să scârțâie pe buzele Papei, căci, era clar, ceea ce avea să-i spună îl costa mult. Până și pe un om ca el.

— Și totuși? îl îndemnă Michelangelo.

Dacă suveranul pontif dorea să-i declare război, mai bine s-o facă imediat. Ce sens avea să aștepte?

— Și totuși nu pierdeți ocazia să mă îngrijorați. E adevărat ce am auzit privind anumite întâlniri pe care le-ați avut?

— Sanctitatea Voastră face aluzie la... ?

Paul III, care era întors cu spatele, uitându-se încă la *Judecata de Apoi*, se întoarse brusc, fulgerându-l cu privirea.

— Eu nu fac aluzie. Eu afirm. Știu de întâlnirile voastre cu Vittoria Colonna. Și cu Reginald Pole, Marcantonio Flaminio, Sebastiano Priuli… și cu cine altcineva? Dar vă dați seama ce faceți? Trebuie să vă pun în gardă, Michelangelo, pentru că în felul acesta vă puneți

împotriva Bisericii, cea pe care încerc s-o protejez de deriva protestantă, care, ca o maree, riscă să se abată asupra Romei. Aproape ca cea mai rea dintre Apocalipse. Iar voi, voi Michelangelo, care sunteți campionul nostru, ne părăsiți în felul acesta?

— Dar voi ați fost cel care l-a numit pe Reginald Pole reprezentantul vostru pentru pregătirea Conciliului din Trent!

— Nu vă jucați cu mine! Știm perfect amândoi că Reginald Pole e un om foarte inteligent și că, atât cât a putut, s-a străduit să promoveze un dialog cu Luther. Dar de aici până la a crea o *ecclesia* care pare să reflecte tezele celui mai teribil dușman al nostru e cale lungă, nu credeți? Exact asta face Pole.

— Deci ați pus să fiu urmărit?

— Nu eu. Dar oricine a hotărât asta a avut dreptate, după câte văd.

Paul III oftă. Existau în el o dezamăgire și o amărăciune evidente și sincere, pe care nu reușea să le ascundă.

— Ce ar trebui să fac, după părerea voastră?

— În primul rând să încetați să vă mai întâlniți cu ei. Nu poate ieși nimic bun din asta.

— Mă amenințați?

— Să vă amenințț? Cum de puteți să vă gândiți la așa ceva? Sunteți voi cauza răului vostru! Eu mă îngrijesc de bunăstarea voastră de când am devenit papă. Cine v-a numit Pictor și Sculptor suprem al Sacrelor Palate Vaticane, cu o plată de o sută de ducați pe lună? Cine vă protejează azi, în ciuda faptului că faceți totul ca să treceți de partea dușmanilor Bisericii?

— Știți prea bine că nu banii mă interesează!

Michelangelo pronunță aceste cuvinte ca și cum ar fi fost o insultă.

— Sunt sigur de asta. Și totuși situația nu se schimbă, înțelegeți asta? Nu puteți să frecventați anumite persoane și în același timp să fiți campionul nostru, heraldul Bisericii creștine din Roma.

— De ce? De ce? izbucni Michelangelo exasperat. De ce nu vă mai sunt pe plac? Pentru că nu slăvesc destul de fastuos și de măreț gloria terestră?

— Gloria lui Dumnezeu, Michelangelo.

— Într-adevăr, Sanctitate? Nu cumva Biserica asta a voastră a uitat cu timpul că e slujitoarea Domnului nostru? Pentru că, vedeți, sunt atât de mulți oameni religioși care comit în fiecare zi cele mai teribile

crime, încât mi-e într-adevăr greu să accept așa-zisul ei primat moral. Simonie, vânzare de indulgențe, sodomie, viol, corupție, pedofilie!

— Cum îndrăzniți?

Paul III se sprijinise de brațele propriului tron. Aproape se clătina, atât de tare îl răniseră cuvintele acelea, rostite pe neașteptate, directe, nemiloase, teribile.

— Cum îndrăznesc? Sanctitatea Voastră, eu nu îndrăznesc deloc, eu afirm fapte sigure. Puteți oare nega că fiul vostru, Pier Luigi Farnese, nu numai că a participat împreună cu Lanzichenecchi la jefuirea Romei, dar, după ce a apărat palatul familiei, a înfăptuit a doua zi după masacru furturi, profanări și omoruri în câmpia romană, astfel încât a ajuns să fie excomunicat și anatemizat de papa Clement VII? Și ce să mai spunem de oroarea de acum câțiva ani de la Fano, unde l-a violat pe episcop, amenințându-l cu cuțitul? Și voi ce ați făcut ca să-l pedepsiți? I-ați dăruit feuda ducatului din Castro!

Michelangelo era în culmea furiei. Știa că îndrăznise prea mult, dar era obosit să fie la cheremul unor oameni care îl amenințau, proclamându-se servitorii Domnului, când asta nu era deloc adevărat.

Paul III, copleșit de greutatea cuvintelor ascuțite ca niște vârfuri de săgeată, se așeză, epuizat, pe tronul lui de lemn.

Își plecă fruntea, pentru că nu putea nega adevărul.

— Nu aveți nici un respect, *messer* Buonarroti.

Dar Michelangelo nu avea intenția să cedeze. Era furibund.

— Nu-mi pasă ce gândiți despre mine. Am obosit să-mi tot fie frică, am obosit să fiu părtaș la nebunia care devorează acest oraș.

Paul III ridică mâna.

— Voi nu înțelegeți. De aceea am intenția să-l numesc căpitan general al Armatei pontificale pe Guidobaldo II della Rovere. Fiul meu nu cunoaște măsura. Și poate nici disciplina. Aveți dreptate. Dar voi ce faceți? Vă certați și cu Della Rovere. Chiar acum câteva zile mi s-a transmis plângerea lui cu privire la faptul că l-ați atacat…

— Asta-i culmea! Sanctitate, nu eu l-am atacat pe Della Rovere, ci el pe mine. El, care a dat buzna în casa mea, judecând ca nepotrivită munca mea, denigrându-mi opera, considerând că statuia lui Iulius II nu este pe măsura gloriei și măreției unchiului său!

— Ajunge, Michelangelo, vă rog, îmi răniți urechile, spuse Papa, obosit deja peste măsură.

— Prea bine. Să ştiţi însă că speram ca voi să mă scutiţi de această sarcină. Aş vrea să mă pot dedica doar frescelor din capelă, pentru a putea slăvi gloria lui Dumnezeu. În schimb îmi pierd timpul cu sculptarea statuilor pentru monumentul funerar al lui Iulius II!

— Am obosit, Michelangelo. Plecaţi. Prezenţa voastră m-a epuizat, spuse suveranul pontif, încât vă cer să plecaţi acum, înainte să-mi recapăt forţele şi să decid să vă pedepsesc cum ar merita insolenţa voastră! Mai bine gândiţi-vă să terminaţi frescele pentru capelă.

Tăcu. Chipul său deveni o mască de suferinţă şi ciudă.

Măcinat de furia care-i strălucea în priviri, Michelangelo puse un genunchi jos.

— Va fi cum porunceşte Sanctitatea Voastră.

Sărută veşmântul Papei, apoi inelul. În sfârşit se ridică în picioare şi, fără să mai scoată o vorbă, ieşi din Capela Sixtină, într-o tăcere apăsătoare.

Ştia că, după vorbele pe care le spusese, Papa nu-i va mai lua apărarea.

Cu comportamentul său nechibzuit o pusese şi mai mult în pericol pe Vittoria. Dacă i s-ar fi întâmplat ceva, nu şi-ar fi iertat-o niciodată.

33
Furia

Nu, nu-i va ierta niciodată!

Îi urmăriseră pe el şi pe Vittoria, fără să fi făcut nimic rău. Nu-l apăraseră de pretenţiile lui Della Rovere, care nu numai că îl obliga să termine blestematul ăla de monument, dar îndrăznea să pună la îndoială calitatea operei sale, ca şi cum ar fi înţeles vreodată ceva despre artă! Îşi protejau propriile vicii şi privilegii şi prezentau depravarea aia drept voinţă a lui Dumnezeu.

Era obosit!

Era dezgustat.

Poate mai mult ca niciodată.

Amărăciunea îl copleşea, era ca un val uriaş şi negru care se ridica deasupra lui, căzând apoi într-o cascadă de apă şi lăsându-l istovit şi distrus pe malul vieţii, fără să mai aibă nimic de spus sau de sperat.

Era o epavă, o corabie lovită, lemn şi bordaj făcut bucăţi, aproape de distrugerea completă.

Plânse pentru că se simţea trădat, Plânse pentru că ştia că avusese încredere în onestitatea persoanelor, în sinceritatea lor, şi, în schimb, oriunde-şi întorcea privirea, nu vedea decât corupţie, calcul, mită.

Şi Roma, Roma pe care el sperase s-o facă frumoasă ca o regină, care strălucea cu albe coloane şi cu fresce colorate, Roma care renăştea pe Tibru cu poduri de marmură, Roma care era un miraj, o casetă plină cu frumuseţe, Roma lui! Acum nu era decât o amantă jignită, rănită, cu respiraţia frântă, pradă poftelor şi aviditătii trădătorilor şi hoţilor, asasinilor şi mincinoşilor.

Sperase ca papa acela să fie altfel decât alţii, dar nu era deloc aşa. Nici el nu se gândea decât la familia lui, înzestrându-şi cu noi teritorii bastarzii pe care-i avusese cu o curtezană, şi care nu erau altceva decât violatori, hoţi, sodomiţi, nişte nelegiuiţi. Şi-i reproşa lui că are un caracter urât, că nu înţelege voinţa lui Dumnezeu, că frecventează eretici. Dar ei erau Filistenii, trădătorii adevăratei credinţe. Ei erau cei care adorau viţelul de aur. Nu el. El, care trăia într-o casă săracă şi simplă, care-şi ajuta familia cu munca lui şi cu operele pe care le realiza în numele lui Dumnezeu. Iar lor banii nu le ajungeau niciodată. Şi îl obligau să tot sculpteze marmura şi să picteze capele în ciuda faptului că privirea îi era tot mai slabă şi nu reuşea să distingă bine conturul figurilor.

În timp ce ei îl persecutau pe Pole, o persecutau pe Vittoria, care îi dăruise o minunată sticlă veneţiană cu care îşi recâştiga vederea pentru a putea lucra! Şi umpleau oraşul de minciuni, devorau Roma bucată cu bucată, în timp ce repetau fără încetare că trebuie să înlăture păcatul.

Ba Paul III fondase chiar o instituţie care se ocupa de asemenea persecuţii: Sfântul Oficiu. Condusă de un om pe care Michelangelo nu-l cunoştea, dar pe care Pole nu ezitase să-l definească drept un demon însetat de sânge: cardinalul Carafa.

Detesta să se simtă aşa. De ce nu putea avea şi el, măcar o dată, o clipă de linişte? Clătină din cap.

Privi statuia lui Moise. Înaltă, uriaşă faţă de el. Moise, care-şi condusese propriul popor către Pământul Făgăduinţei. Moise ducând cu el Tablele Legii pe care erau scrise cele Zece Porunci. Moise care

lovise cu toiagul în stâncă făcând să iasă apă din ea. Moise care se urcase pe muntele Sinai, rămânând acolo patruzeci de zile şi patruzeci de nopţi.

Dar el cât se sacrificase pentru poporul său, susţinut de credinţa în Cristos? La gândul ăsta, Michelangelo se simţi meschin şi slab. Nu făcea decât să se îngrijoreze pentru el însuşi, se supăra pentru jignirile aduse artei lui şi pentru că Biserica îl spiona. Cum putea doar să se gândească să-şi piardă timpul cu asemenea prostii? Nu făcuse oare Moise faţă unor încercări mult mai grele? Şi nu avusese întotdeauna încredere în Domnul lui? Şi Dumnezeu îl trădase vreodată? Nu-i despărţise Dumnezeu apele Mării Roşii ca să-i salveze poporul? Şi nu le închisese apoi la loc, înghiţindu-l pe faraon şi carele sale de luptă? Şi oare Dumnezeu nu făcuse să coboare mana din cer atunci când poporul lui Israel nu mai avusese nimic de mâncare?

În credinţă se afla răspunsul la toate întrebările. Mânia care-l ardea ca un foc trebuia să se transforme în gheaţă şi să devină o energie liniştită, pusă în slujba artei. Propria lui muncă îl va lăuda pe Dumnezeu şi-i va slăvi măreţia.

Îl privi pe Moise în ochi şi simţi că trebuia să facă ceva.

Cineva bătea la uşă. Michelangelo habar n-avea cine poate fi.

Merse să deschidă şi se trezi în faţă cu Tommaso de' Cavalieri.

La început fu uimit. Nu se văzuseră de ceva timp. Multă vreme Michelangelo nutrise pentru el sentimente ascunse, astfel încât Tommaso fusese adevăratul motiv pentru care, cu zece ani în urmă, plecase din Florenţa, întorcându-se la Roma.

În ziua aceea era mai frumos ca oricând: părul lung, de culoarea aramei, chipul cu pomeţii înalţi şi puternici, ochii deschişi la culoare, limpezi ca o fâşie de cer.

Îl îmbrăţişă şi avu senzaţia că se îneacă: umerii lui laţi, braţele lui puternice. Şi cum era îmbrăcat! În catifea neagră cu bănuţi de aur brodaţi.

— Veniţi înăuntru, Tommaso, spuse Michelangelo, altfel o să îngheţaţi.

Nobilul de' Cavalieri nu aşteptă să i se spună de două ori.

În faţa căminului, Tommaso îşi întinse mâinile să le încălzească puţin, întorcându-se cu spatele la maestru. Michelangelo îl privea

răpit.

— Ce mai faceți, *messer* Buonarroti? întrebă tânărul, cu vocea lui blândă și perfect modulată.

— Ca un bătrân ce sunt, Tommaso. Mărturisesc că mi-ați lipsit. Sunt zile complicate.

— Într-adevăr?

Michelangelo oftă. Când îl vedea pe Tommaso, își găsea cu greu cuvintele. Era atât de elegant, de regal, de neajuns pentru el. Se simțea pierdut. Își făcu curaj:

— M-ați găsit într-un moment dificil.

— Dar de ce oare? întrebă Tommaso întorcându-se.

Zâmbea ca un copil.

— Pentru că simt că statuia lui Moise, cea pe care voi aţi văzut-o deja cu câtva timp în urmă, nu e cum ar trebui să fie.

— Adică?

— Nu știu. E ca și cum ar fi într-o poziție greșită.

Tommaso căscă ochii. Nu înțelegea.

— Nu înţeleg, n-ați sculptat-o oare voi?

Lui Michelangelo i se păru că greșise totul. Nu-l văzuse pe Tommaso de atâta vreme, și primul lucru de care-i vorbea erau îndoielile sale cu privire la Moise. Nici să fi vrut nu putea fi o gazdă mai rea.

— Ce vă pot oferi? Niște vin? Sau poate o supă ca să vă încălziți?

— Nimic, mulţumesc, răspunse Tommaso, nu vreau nimic. Nu-mi răspundeți deci la întrebare?

— Ba da. Numai că nu v-am văzut de mult. Și cred că e nepoliticos și prostesc să vă copleșesc cu îndoielile mele.

— Nu vă faceți griji pentru asta. Eram prin împrejurimi și mi s-a părut frumos să trec să vă salut. Nu vreți mai bine să ne uităm împreună la Moise? Dacă vă chinuie atât de tare, poate găsim o soluție.

Michelangelo zâmbi. În sufletul său îi mulțumi lui Tommaso pentru gingășia lui.

— Sigur, spuse ridicându-se în picioare. Veniți cu mine, și spunând asta îl conduse în atelier.

În mijloc, magnifică, translucidă în marmura perfect șlefuită, se afla statuia lui Moise.

Când o văzu, Tommaso nu mai conteni cu laudele.

— Ce miracol uimitor ați creat, îi spuse maestrului. E greu de crezut că o asemenea minunăție nu vă mulţumeşte încă.

— E reușită, sigur, dar mi se pare că în poziția în care se află nu prinde cum trebuie lumina.

— Lumina?

Michelangelo dădu din cap.

— Aveți dreptate, Tommaso. Trebuie să vă explic mai întâi. Vedeți, la San Pietro in Vincoli, unde se află mormântul lui Iulius II, două ferestre stau față în față, simetric, una la dreapta și una la stânga. Prin ele trece o lumină minunată. Statuia va fi pusă în partea joasă a monumentului Așa cum e în momentul acesta, cu privirea îndreptată înainte, s-ar uita către altar, dar în felul acesta nu poate prinde conul de lumină care ajunge de la fereastra din stânga către care ar trebui să se întoarcă aproape în mod firesc.

— Cred că înțeleg, spuse Tommaso, și vă mărturisesc că, atunci când l-am văzut, m-am gândit și eu că, dacă Moise ar privi într-o parte, mi s-ar părea că statuia ar fi și mai frumoasă decât este deja. Dar, în această situație, nu cred că se mai poate schimba ceva.

Michelangelo îl privi. În clipa aceea înțelese ce trebuia să facă, dar se hotărî să nu-i spună lui Tommaso ce avea în minte. Ce minunat ar fi să-l uimească realizând ceva extraordinar! Tăcu deci. Apoi îi spuse:

— Ați putea să mai treceți pe la mine peste două zile?

— Bineînțeles. Acum chiar trebuie să plec. Cum v-am spus, doar am trecut pe aici. Aș mai sta cu plăcere, dar…

— Nu vă faceți griji. Înțeleg perfect. Ne vedem deci poimâine și atunci o să avem mai mult timp.

Și spunând asta, îl conduse la ușă.

34
Să sculptezi în numele luminii

Luă dalta.

Lovi cu ciocanul atât de tare, încât tot brațul păru să-i tremure și energia eliberată ajunse la umăr, apoi la gât și tot mai sus până la cap.

Iubea statuia lui Moise, o sculptase sperând că măcar în parte îi va

semăna. Dar acum hotărâse că, așa cum e, nu mai merge.

Dacă privea drept în față, ochii profetului s-ar fi oprit pe însăși emblema superstiției catolice, acel altar al lanțurilor care ar fi reprezentat piatra de temelie a unei puteri temporale la care Biserica n-avea de gând câtuși de puțin să renunțe. Iar el nu voia să contribuie la perpetuarea unei asemenea rușini.

Știa însă că exact în stânga statuii, atunci când va fi așezată la locul ei, o fereastră urma să dea lumina din care să se hrănească privirea profetului: o lumină curată, pură, lipsită de orice imperfecțiune politică și lumească.

De aceea trebuia să facă în așa fel încât Moise să privească spre stânga: de la altar spre sursa de lumină.

Iată motivul pentru care trebuia să lucreze încă o dată marmura.

Prima lovitură de ciocan îl trezise din torpoarea în care acea imensă rețea de minciuni îl făcuse prizonier. Începu să lucreze cu elan, știa că trebuie să exploateze masa de marmură a gambei stângi, trebuia să o încline înspre spate, în așa fel încât să aibă spațiu suficient pentru picior. Nu exista altă posibilitate.

În timp ce lovea și așchiile de marmură se ridicau într-un candid fâlfâit de pulbere, se gândi la cum să rezolve problema genunchiului stâng care ar fi devenit mult mai mic în comparație cu dreptul. Lucră piatra până când acoperi cu tunica genunchiul lui Moise. Creă un pliu, încrețind veșmântul. Astfel reuși să camufleze disproporția înșelând privitorul.

În timp ce dalta ataca marmura și brațele sale, puternice încă vibrau la loviturile ciocanului, sudoarea începu să-i curgă pe frunte.

Și totuși cu cât reușea să schimbe poziția statuii, cu atât simțea că are dreptate și un cântec părea să-i țâșnească din piept, o eliberare de toate impunerile și constrângerile, dictate de o Biserică ipocrită, pe care le acceptase în anii din urmă, când, de fapt, ar fi trebuit să le refuze în modul cel mai categoric.

Nu știa de unde venea muzica aceea necunoscută, poate dintr-un ungher al sufletului său. Poate își pierdea mințile sau poate încercarea aceea disperată de a reda demnitate simbolurilor, figurii profetului care aproape părea să scape din mână Tablele Legii, alunecând într-o parte, era deja singurul lucru care conta cu adevărat.

Se hotărî să modeleze barba, mutând șuvițele într-o lungă unduire

de la stânga la dreapta, cu degetele mâinii drepte ascunse în ea. Se mișcă ușor, dar precis, înaintând cu ajustări succesive, mângâind marmura minunată și lucitoare, lovind când era necesar, dar având grijă să respecte materia, ca și cum ar fi fost ceva viu și vibrând de pasiune.

Nu-și dădu seama cât timp trecuse, dar la un moment dat hotărî să se oprească, frânt de oboseală.

Știa însă că era prea târziu să lase transformarea aceea neterminată. Va continua până când va termina munca. Se clătină scăpând din mână ciocanul de lemn. Vlăguit, ajunse aproape șchiopătând, în cealaltă încăpere a casei. Se lăsă să cadă pe un scaun. Respira greu, îl usturau ochii și-și simțea brațele luând foc. Pe masă era o carafă cu apă. Bău. Apa îl liniști și-i dădu putere. Rămase cu paharul în mână fixând suprafața lichidă și mișcătoare în care i se oglindea privirea.

Mai așteptă câteva clipe.

Se ridică, trebuia să-și reia lucrul până când va termina.

Se uită la ce făcuse.

Acum Moise privea în partea stângă. Departe de un altar unde erau venerate lanțurile Sfântului Petru și se dădeau indulgențe. Departe de o Biserică care se pierduse pe ea însăși.

I se păru că sculptase o imagine a lui, o reflexie lucitoare a ceea ce ar fi putut deveni sau, mai bine, o proiecție a ceea ce ar fi vrut să fie. Ar fi vrut să cunoască gândurile lui Moise, acel Moise care îi semăna atât de mult și care era mai bun decât el pentru că știuse să-și întoarcă privirea de la idoli și miraje.

Michelangelo și-ar fi dat un braț ca să poată asculta ce avea de spus. Dar nu putea. Nu putea, și lucrul acesta oricât ar fi fost de normal, îl făcea să simtă o dezamăgire absurdă, ciudată, care se instaura în el, se răspândea ca o febră și-l făcea să amuțească în liniștea impregnată de sudoare și oboseală a casei.

Se uită la el, încercând să-i prindă privirea care acum părea să fugă spre stânga.

Se apropie, strângând în mână ciocanul. Îi simți mânerul cald, fierbinte, din cauza loviturilor date până cu o clipă înainte.

Apoi, pe neașteptate, aproape fără să-și dea seama ce face, ridică ciocanul deasupra capului și-l lăsă să cadă într-o lovitură disperată pe

genunchiul de marmură al statuii.

— De ce nu vorbeşti? întrebă.

35
Moise

Michelangelo îl aştepta.

Tommaso de' Cavalieri ştia că atunci când îi ceruse să treacă din nou pe la el, marele artist avea ceva în minte.

Nu ştia motivul sau, mai bine zis, la început crezuse că-l ghicise: multă vreme Michelangelo nutrise un soi de pasiune, aproape o iubire pentru el. Desenele pe care i le dăruise cu zece ani în urmă erau cel mai îndrăzneţ şi, din anumite puncte de vedere, cel mai incredibil lucru pe care-l văzuse vreodată. Mai cu seamă când primise *Răpirea lui Ganymede* i se tăiase răsuflarea. Desenul era magnific, dar şi tulburător: exprima o asemenea forţă erotică, încât făcea ca sentimentele lui Michelangelo pentru el să apară destul de ambigue, şi, dacă într-un prim moment Tommaso crezuse că maestrul îl considera nimic mai mult decât un tovarăş de conversaţii, îşi dăduse destul de repede seama că dorinţa pe care o simţea artistul trebuie să fie ceva mult mai intens şi mai arzător.

Acvila care-l ducea pe Ganymede în sus, către cer, îşi încrucişa aripile cu braţele tânărului şi îşi sprijinea gâtul robust pe pieptul lui, într-un mod pe care n-ar fi ezitat să-l definească lasciv. Tommaso privise multă vreme felul în care capul răpitoarei şi ciocul puternic şi încovoiat păreau că vor să prindă sfârcurile băiatului, devenit paharnicul zeilor.

Mitul spunea că Zeus, regele zeilor, se îndrăgostise de băiatul acela de o frumuseţe irezistibilă. Şi că îl răpise şi violase ca să facă din el servitorul său.

Admirase splendidul desen zile întregi, până când simţise o dorinţă puternică, devoratoare, incontrolabilă. Frumuseţea trăsăturilor, plinătatea reprezentării şi a formelor, energia figurilor aproape te ameţeau. Tommaso nu reuşea să-şi dezlipească privirea de ceea ce vedea, subjugat, sedus de o vrajă inexplicabilă, care-l cotropea ca un impuls, un instinct de a ceda la ceea ce simţea în acel moment. Nutrea

o dorință arzătoare de a se lăsa pradă senzațiilor sălbatice care-i șfichiuiau trupul, aprinse de o fantezie surprinzătoare și blestemată totodată: ascundea în suflet o nevoie profundă de a fi posedat care-l scotea din minți.

Crezuse că se va pierde. Ajunsese să nu se mai despartă de desen și-l păstrase printre lucrurile cele mai dragi pe care le avea. Urmaseră alte trei. Tot atât de splendide și în același stil – Michelangelo părea să se elibereze de dorința pentru el cu o asemenea nestăvilită perversiune, că îi făcea rău, iar Tommaso, după ce le privise, se simțise copleșit de o atât de năvalnică forță expresivă.

Și totuși, după lunile acelea chinuitoare, pline de o pasiune stranie, nebunească și, în același timp, extrem de puternică, în care-l văzuse pe maestru aproape aruncându-se la picioarele lui, în așteptarea unui semn de afecțiune, de o încurajare să continue, își dăduse seama că impulsul acela de nestăpânit se potolise și Michelangelo, care ținuse cu înțelepciune pentru el orice propunere, nu mai făcuse niciodată nici o aluzie.

Acum nu avea senzația că era pe cale să se repete ceva de același fel, dar descoperise oricum în privirea lui dorința absolut sinceră de a-l uimi, de a-l lăsa fără cuvinte, la fel cum se întâmplase cu zece ani în urmă.

Într-adevăr, atunci când intrase, Michelangelo îl privise și, fără să spună nimic, fără ca măcar să-l salute, îl dusese direct în atelier. Ajuns acolo, Tommaso se trezise în fața statuii lui Moise complet diferită de cum o lăsase în urmă cu doar două zile.

— Ați văzut? îl întrebase Michelangelo. Moise s-a întors.

Nu era nici o înfumurare în vorbele lui, nici o aroganță. Dimpotrivă, un soi de extaz estetic, ca și cum Moise ar fi putut să se întoarcă de-adevăratelea.

Era greu de crezut că Michelangelo reușise să schimbe atât de perfect poziția capului statuii, și mai ales într-un timp atât de scurt.

Și totuși, deși nu-i venea să creadă, Tommaso trebui să accepte că era chiar așa.

Acum profetul nu mai privea în fața sa. Ochii săi căutau lumina în partea stângă. Dar nu numai capul era complet întors față de cum era în urmă cu două zile, pentru că acum, de exemplu, piciorul stâng era îndoit înspre spate într-o flexiune care părea să indice suferință.

Drapajul veşmântului pe genunchi era complet diferit, iar lungile şi minunatele şuviţe ale bărbii alunecau asemenea valurilor mării spre dreapta, încurcându-se minunat între degetele arătător şi mijlociu.

Cum se putuseră întâmpla toate astea în doar două zile rămânea un mister.

Căută o confirmare în ochii maestrului şi nu găsi decât oglinda liniştită a unei vagi mulţumiri.

Fu tulburat. Dar în acelaşi timp iremediabil atras. Ştia că şi dacă ar fi întrebat, n-ar fi reuşit să afle mai multe, aşa că nu întrebă.

— Aveţi dreptate. Moise s-a întors. Şi acum e într-adevăr în poziţia cea mai potrivită.

Michelangelo încuviinţă.

Priveau amândoi statuia.

Dar în tăcerea aceea şi în schimbarea repetată a figurii, Tommaso văzu ceva atât de supraomenesc şi de ameninţător, încât simţi în curând nevoia să iasă. Se sufoca acolo. Pentru că era prea multă măreţia acelui om. Talentul lui Michelangelo îi tăia răsuflarea.

— Am nevoie de aer, spuse.

— Puteţi ieşi, îi răspunse Michelangelo, eu vă aştept aici.

În cuvintele acelea simple, Tommaso simţi puterea absolută a maestrului, aproape ca şi cum Moise ar fi fost el.

Şi pentru o clipă îl văzu şi nu mai avu nici o îndoială. În ochii statuii i se păru că zăreşte privirea arzătoare a lui Michelangelo.

Ieşi, pentru că nu mai rezista.

IARNA 1543–1544

36
Surpriza

Era frig.

Roma era acoperită de o perdea de ger. Să-l urmărească pe Michelangelo fără a fi văzută se dovedea a fi extrem de periculos. Dizgrația trebuia să fie atentă să nu facă un pas greșit. Era iute, iar cu timpul ajunsese la o abilitate deosebită, dar iarna și hainele groase n-o ajutau cu siguranță să-și îndeplinească sarcina. Alături de ea, Mârâilă n-o pierdea o clipă din ochi.

Timpul petrecut împreună îl făcuse atât de credincios, încât Dizgrația nu și-ar fi imaginat nici măcar în vis să poată avea un asemenea paznic. Știa că atâta timp cât era cu ea nu putea să i se întâmple nimic rău. Învățase s-o urmeze chiar și atunci când ea se cățăra pe acoperișuri.

Era uimitor.

Dizgrația îl văzuse pe Michelangelo ieșind din casă, în Macel de' Corvi. Din momentul acela se luase după el ca să descopere unde se duce.

Se ținea la o anumită distanță, pentru a evita ce se întâmplase la Viterbo, când el o descoperise, încercând chiar s-o urmărească.

De data asta Michelangelo nu luase calul. Asta o mirase, căci, din câte știa, el alegea aproape întotdeauna să meargă călare atunci când se ducea undeva.

În ziua aceea însă, hotărâse să meargă pe jos. Și era într-adevăr și mai ciudat, pentru că gerul pișca mai tare ca niciodată.

Michelangelo traversase în mare grabă piața Sant' Eustachio, cu biserica ei cu un vast portic și o clopotniță înaltă cu mici coloane de

marmură în vârf. Pe latura dreaptă a bisericii, alte două coloane, mult mai mari, ieșeau în evidență ca niște tulpini albe înălțându-se spre cer la apusul soarelui.

La un moment dat văzu că în loc să se îndrepte spre Campo de' Fiori, cum crezuse la început, Michelangelo părea că vrea să continue drumul către via del Monte della Farina.

Urmându-l la o distanță convenabilă și temându-se totodată să nu-l piardă din vedere, Dizgrația grăbise pasul.

Însă, imediat ce dădu colțul, cu câinele puțin în urmă, se izbi de un bărbat. Atât de tare se clătină, încât căzu. Când își ridică privirea, văzu că Michelangelo o privea de sus.

Căscă ochii surprinsă, pentru că într-o clipă își dădu seama că drumul acela foarte lung fusese pus la cale doar pentru a o face să iasă la iveală.

Michelangelo avea părul vâlvoi, iar barba lungă și sârmoasă îl făcea să semene cu un profet. Și totuși nu părea absolut deloc fericit s-o vadă. Într-un prim moment, păruse și el neîncrezător, acum însă își strânsese ochii care deveniră două fisuri și o fixa cu furie.

Faptul că Mârâilă sosise în ajutorul ei lătrând, căscând botul și arătându-și gingiile violacee nu păru să-l sperie prea tare pe bărbatul din fața ei.

Michelangelo o domina.

— Spuneți-i câinelui vostru să nici nu încerce măcar să mă atace. Sau o să-i pară rău, îi spuse.

Calmul cu care fuseseră pronunțate aceste cuvinte o făcu pe Dizgrația să-i ordone câinelui să se calmeze.

— Fii cuminte! spuse cu toată hotărârea pe care reuși s-o găsească, în timp ce încerca să dea înapoi, alunecând ușor pe coate.

Dar Michelangelo nu părea dispus să o lase să plece așa.

— Deci voi sunteți! spuse. O fetișcană. Cei de la Sfântul Oficiu știu să-și aleagă bine spionii. Ochii v-au trădat. Sunt de o culoare atât de frumoasă, că nu poate fi uitată. Acum, o îmboldi, de vreme ce mă urmăriți cel puțin de când am fost la Viterbo, cu aproape un an în urmă, vreau să-mi spuneți cine sunteți și ce știți despre mine și despre prietenii mei.

Dizgrația simți că se sufocă de teamă. Dacă i-ar fi dezvăluit motivul pentru care îl urmărea, nu numai că și-ar fi pierdut sursa

principală de câştig, dar şi, foarte probabil, viaţa. O cunoştea bine pe Imperia şi ştia că nu admite greşeli, pe cât era de generoasă cu cei care reuşeau să-şi îndeplinească sarcinile, pe atât era de nemiloasă cu cei care dădeau greş.

Iar ea tocmai făcuse o greşeală colosală.

— Să nu speraţi că cineva o să vă ajute! Martor mi-e Dumnezeu că acum o să vă ridicaţi şi o să veniţi cu mine în magazia mea. Acolo n-o să vă poată nimeni auzi şi o să-mi puteţi povesti tot ce ştiţi.

37
O promisiune periculoasă

Michelangelo aprinse câteva lumânări.

Dizgraţia se trezi curând într-un spaţiu vast, plin de şevalete, planşe, cartoane, pensule, ciocane, dălţi mari, dălţi mici, vrafuri de hârtie de desen, dălţi scurte, creioane, dăltiţe şi tot felul de unelte şi instrumente pentru sculptat, desenat şi pictat. Totul era de-a valma ca şi cum locul acela ar fi fost abandonat sau frecventat de un artist nebun. Şi era clar că acea dezordine, harababura aceea de lemn, fier şi piatră respecta din plin felul de a fi al proprietarului.

— Acum, îi spuse Michelangelo, după ce ea se aşeză şi reuşi, la lumina unei lămpi, să-i vadă bine chipul, vreau să ştiu cum vă numiţi şi de la cine aţi primit sarcina să mă urmăriţi. Nu mă puneţi să v-o repet.

Dizgraţia înţelese că nu avea nici cum fugi şi nici cum minţi. În plus, se săturase de toate minciunile alea, de urmăririle nocturne şi de faptul că-i era ruşine de ceea ce făcea. Nu avea altă posibilitate decât să golească sacul.

— Mă numesc Dizgraţia. În urmă cu un an, am primit sarcina de la stăpâna mea să vă urmăresc şi să-i spun ce faceţi.

— Cum se numeşte stăpâna voastră?

Dizgraţia avu un moment de ezitare.

— Stăpâna mea e curtezana Imperia.

— Proprietara locantei Gâsca roşie?

Dizgraţia dădu din cap.

— Şi de ce ar face-o?

— Nu știu, cred că lucrează pentru căpitanul gărzilor de la Sfântul Oficiu.

— Căpitanul Vittorio Corsini?

Dizgrația ridică din umeri.

Nu era sigură că știe numele acela. Prefera să nu știe nimic despre cei pentru care lucra Imperia. Erau problemele sale, iar ea n-avea nici un chef să știe detalii care ar fi putut s-o ducă la spânzurătoare. Și chiar admițând că auzise numele acela, cu siguranță nu-l întâlnise niciodată pe posesorul lui, așa că, la urma urmei nimic nu se schimba.

— Vreți să spuneți că nu știți cine e? insistă Michelangelo.

— Chiar așa!

— Și vă așteptați să vă cred?

— Nu-mi pasă dacă mă credeți sau nu. Vă repet că nu știu cine e. Putem sta aici până mâine, dar răspunsul meu va fi același, și ochii Dizgrației străluciră plini de hotărâre.

Ceva îl impresionă probabil pe Michelangelo, pentru că, la auzul acestor cuvinte, nu mai stărui. Ba mai mult, ca o garanție, ridică mâinile.

Exista ceva în fata aia care îl surprindea, lăsându-l fără cuvinte. Frumusețea ochilor ei și strălucirea părului negru aproape îi tăiau răsuflarea. Era subjugat de atâta grație și, în același timp, îi era milă de ea, pentru că simțea că există ceva ascuns din pudoare, din teama de a arăta o latură a ei pentru care se rușina. Și totuși nu putea să-i încurajeze tăcerea. Așa că încercă s-o facă să spună mai mult.

— De ce i-ați dat ascultare stăpânei voastre acceptând să faceți așa ceva? Sunteți mulțumită că m-ați spionat? Și ce avantaj ați avut din asta?

Fata clătină din cap. Iar atunci când vorbi, păru că vrea să-și ia o piatră de pe inimă.

— Mă judecați cu asprime. Nu vă acuz pentru asta, dar voi nu știți ce înseamnă mizeria, ce înseamnă să crești singură, să fii obligată să furi ca să trăiești. Eu… am greșit, desigur, dar n-aveam de ales. V-am spionat pe voi, pe marchiza de Pescara și pe cardinalul care stă la Viterbo, cu care v-ați întâlnit la mănăstire…

— Da, știam că erați voi!

— Clar. Și tot ce știți să faceți e să acuzați! Să amenințați! Să mă

faceţi spioană. Aveţi dreptate. Dar nu aveam de ales. Imperia mi-a dat de lucru, bani, haine de îmbrăcat. Un acoperiş deasupra capului! Ce altceva trebuia să fac? Să vin la voi? M-aţi fi ajutat?

Şi spunând asta, scuipă pe jos. Era furibundă şi nu se temea de nimic. Continuă să vorbească, descărcându-şi furia şi disperarea.

— Eu nu ştiu să fac nimic, *messer* Buonarroti, în afară de a le face pe plac oamenilor şi de a fura. M-a crescut strada şi n-am învăţat să fac nimic în afară de a-mi cultiva iubirea pentru poveşti citind, dar de asta, cum bine vă puteţi imagina, nu-i pasă nimănui!

În ciuda furiei şi a îndârjirii, o lacrimă îi scăldă chipul.

La auzul acestor cuvinte, Michelangelo rămase iarăşi uimit. Fata aia ştia să citească?

Şi, gândindu-se la asta, scoase o batistă de in şi i-o întinse.

— Nu mai plângeţi. Nu vreau să vă văd în starea asta.

În timp ce spunea asta molosul, care la început se făcuse ghem la picioarele stăpânei sale, începu să mârâie înfundat.

— Spuneţi-i câinelui să se liniştească.

Fata luă batista şi îi făcea semn câinelui să se potolească, iar Michelangelo continuă:

— Deci numele vostru e Dizgraţia. Cu adevărat special. Şi melancolic. Şi ştiţi să citiţi şi vă plac poveştile. Să ştiţi că îmi plac mult şi mie şi, aveţi dreptate, n-am avut o viaţă grea ca a voastră, chiar dacă şi eu a trebuit să-mi câştig pâinea, spuse oftând.

Nu se aşteptase la o asemenea situaţie.

— Vreţi ceva de mâncare? o întrebă morocănos. Aveam pe undeva nişte dulceaţă de gutui şi nişte pâine.

Dizgraţia dădu din cap, iar ochii pe care şi-i ştersese, începură să-i strălucească din nou. Părea nehotărâtă, dar Michelangelo înţelese că începe să aibă încredere în el.

— Curaj, spuse, nu vă codiţi. Îmi cer scuze pentru ce am spus, dar trebuie să înţelegeţi că şi voi aveţi partea voastră de vină.

Chipul fetei se lumină. Zâmbi.

— Deci vreţi dulceaţă? insistă.

— Ar fi amabil din partea voastră, acceptă ea.

Michelangelo se ridică în picioare. Se îndreptă către fundul încăperii. Căută ceva şi, când se întoarse, aducea cu el o farfurie.

Fata văzu nişte pâine albă, care părea proaspătă, şi un castronaş cu

dulceață. Parfumul era minunat: dulce și aromat. Rupse pâinea și o vârî în dulceață. Savoarea delicioasă îi tăie respirația.

— N-am apă, dar dacă vreți pot să vă dau vin.

Dizgrația dădu din cap.

Michelangelo se ridică din nou și în scurt timp se întoarse cu o cană de vin plină pe jumătate.

— Beți încet.

Vinul era negru și tare. Dar Dizgrației nu-i displăcu. Locul acela era atât de rece, că hrana și vinul erau bine-venite.

— Și-acum ce-o să facem? întrebă Michelangelo aproape în șoaptă. Credeți c-o să puteți să păstrați secretul? Pentru că e clar că, dacă Imperia și Corsini vă descoperă, vă pot face rău cu ușurință. Poate lucrul cel mai bun ar fi să fugiți.

— Ca să mă duc unde? întrebă Dizgrația.

Michelangelo clătină din cap.

— E-adevărat, spuse cu oarecare neplăcere.

— Nu, n-o să facem așa ceva, spuse fata. Lăsăm totul ca înainte.

— Sunteți sigură?

— Nu văd altă posibilitate. Deocamdată ceea ce contează e ca din când în când să-mi dați ceva care să poată fi folosit, ceva care să nu vă facă rău și care să-mi permită să obțin informații cu care să-i fac să creadă că n-am fost descoperită și că lucrez pentru ei.

— Da, dar ce?

— Informații.

— Dar așa…

— Nu în sensul în care înțelegeți voi, îl întrerupse ea. Am nevoie de vești, detalii care poate sunt chiar inutile sau cunoscute, dar care să probeze oarecum continuitatea în ceea ce fac sau, și mai bine, că sunt de partea lor.

Michelangelo păru să stea pe gânduri.

— De acord, spuse, o să inventăm ceva.

38
O vizită neașteptată

În dimineața aceea rece de ianuarie Vittorio Corsini se simțea

amuzat și dezamăgit totodată. Aflase că tocmai atunci va sosi la Roma, într-o caleașcă, Vittoria Colonna, îndreptându-se spre mănăstirea benedictină Sant'Anna din cartierul Sant'Eustachio și asta, într-un anumit sens, îl amuza, pentru că îi permitea să-i facă o surpriză damei ăleia care avea simpatie pentru dușmanii Bisericii. Pe de altă parte, simțea o oarecare dezamăgire, pentru că vestea nu o primise de la informatoarea lui și, la drept vorbind, deja de ceva vreme Imperia nu-i mai furniza amănunte folositoare despre Spirituali și despre *Ecclesia Viterbiensis* a lui Reginald Pole.

Faptul în sine nu reprezenta o problemă în sens absolut, cardinalul Carafa și, evident, și el aveau alți spioni risipiți prin toată Roma și în întreg Statul Pontifical, dar motivul acestei tăceri din partea Imperiei trebuia cercetat și pedepsit.

În orice caz, după cum îi spusese cardinalul, caleașca trebuia să ajungă în scurt timp, și Corsini se puse cu sârg pe așteptat. Coborî de pe cal și se înfășură mai bine în mantie.

Un vânt rece mătura orașul și, din moment ce știa că mai are de așteptat, se gândi să intre într-o locantă din apropiere. Oamenii lui ar fi avut grijă să supravegheze mănăstirea și să-l anunțe când sosește caleașca. N-avea de gând să mai stea acolo nici o clipă în plus ca să-i înghețe nasul!

Fără să mai aștepte își trase pălăria cu pană pe cap și, după ce le făcu un semn oamenilor săi, intră pe ușa locantei *Nasturele de aur*.

Vittoria era îngrijorată. Nu atât din cauza călătoriei, care era aproape pe sfârșite, cât pentru o durere care nu părea s-o lase. În zilele acelea se simțea slăbită, fără puteri, obosită, și de abia aștepta să ajungă la mănăstirea Sant' Anna ca să se odihnească. Caleașca înainta cu greu pe străzile desfundate din Roma scuturând-o și făcând-o să-și piardă echilibrul. Dar pentru asta nu-și făcea chiar nici o problemă. Simțea o sudoare rece brobonindu-i fruntea și fiori reci o făceau să tremure, de parcă moartea venise să-i atingă pielea cu mâinile scheletice.

Se întrebă unde era Michelangelo și speră să vină s-o vadă curând. Îi era dor de el, de forța lui, de hotărârea din privirea sa. Nu-l mai văzuse din vară, de la Viterbo, când *Ecclesia* lui Reginald Pole era încă unită și puternică. Acum însă, tânărul cardinal, care se purta cu

ea cu devotamentul unui fiu, se temea că va fi chemat din nou de Papă pentru a asista la apropiatul Conciliu din Trent în calitate de legat papal. Și lucrul acesta, într-un fel sau altul, îl îngrijora înainte de vreme.

Totuși, atât Michelangelo, cât și Pole îi făcuseră promisiunea s-o viziteze la Sant' Anna, și ea îi aștepta de parcă ar fi așteptat doi îngeri. În plus, la mănăstire sosise și cea mai bună prietenă a ei dintotdeauna, Giulia Gonzaga. Speră deci ca împreună cu micul cerc de prieteni de încredere, șederea acolo să fie mai puțin dureroasă.

Se gândea la toate lucrurile astea, când simți caleașca oprindu-se.

O clipă mai târziu, portiera se deschise și îl văzu pe Gaspare, vizitiul ei, cu fața palidă și o expresie contrariată, comunicându-i cea mai ciudată veste cu putință.

— Excelență, scuzați-mi insolența, dar căpitanul gărzii de la Sfântul Oficiu, gentilomul Vittorio Corsini, vrea să vă vorbească.

Vittoria fu atât de surprinsă de ceea ce se întâmpla, încât aproape nu reuși să scoată o vorbă, dar apoi, după un moment de rătăcire, avu prezența de spirit să răspundă:

— Foarte bine, Gaspare. Spuneți-i atunci căpitanului să urce în caleașcă, pentru că nu mă simt prea bine și nu pot să cobor.

Vizitiul dădu din cap.

O clipă mai târziu, un bărbat prezentabil urcă și se așeză în fața ei, închizând portiera. Își scoase pălăria cu borul larg și o pană mare și-și arătă chipul cu trăsături elegante, ochi cenușii și vicleni, pometi marcați și mustățile perfect pomădate cu vârful în sus. Părul des, castaniu închis, lucios și bine pieptănat, îl făceau și mai atrăgător, totul în el sugera un farmec ciudat și blestemat, și Vittoriei nu-i fu greu să creadă că femeile fac nebunii pentru el. Era îmbrăcat cu o jachetă elegantă de catifea purpurie, decorată cu simbolurile Bisericii și ale Romei, două chei: una brodată cu aur, cealaltă cu argint. Din jachetă ieșea gulerul alb al cămășii. Pantaloni până la genunchi, cizme lungi și o capă cu guler de blană îi completau îmbrăcămintea. În timp ce căpitanul îi adresa cel mai cordial dintre zâmbete, Vittoria nu putu să nu observe spada cu garda mare și pistolul de la brâu.

— Excelență, permiteți-mi să mă prezint: sunt căpitanul gărzilor de la Sfântul Oficiu, Vittorio Corsini. Vă cer iertare că v-am deranjat într-un mod atât de vulgar călătoria, dar, după cum veți înțelege, era

necesar.

Vittoria nu-şi schimbă expresia.

— Căpitane, nu vă faceți griji, vă ascult.

Corsini păru aproape surprins de atâta amabilitate, dar doar o clipă, apoi continuă.

— Vedeți, doamna mea, mi-am permis să fac ceea ce am făcut, fiindcă sunt îngrijorat pentru voi.

— Pentru mine? întrebă marchiza uşor uimită. Dar de ce, căpitane?

— Vă explic imediat. Şi în momentul acela zâmbetul căpitanului dispăru. Din mai multe părți am auzit că Domnia Voastră e prietenă cu persoane periculoase.

— Chiar aşa? întrebă din nou Vittoria, ridicând o sprânceană. Şi de când prieteniile mele sunt în atenția publică?

Corsini tuşi uşor.

Marchiza nu înțelese dacă pentru a-şi ascunde stânjeneala sau pentru a crea o pauză de efect. Nu-l cunoştea pe căpitan, dar părerea pe care o avea despre el devenea din ce în ce mai proastă.

— De când Domnia Voastră îl frecventează pe cardinalul Reginald Pole, pe intelectualii Alvise Priuli şi Marcantonio Flaminio şi citeşte *Beneficium Christi*, de curând publicată la Veneția, un text care se apropie în manieră periculoasă de protestantism. Ei bine, după cum vedeți, în calitate de trimis al cardinalului Gian Pietro Carafa, inchizitorul şef al Sfântului Oficiu, am tot dreptul, ba chiar datoria, să vă pun în gardă față de anumite persoane cu scopul de a vă împiedica să vă pierdeți.

La auzul acestor cuvinte, Vittoria înlemni. Deci Pole avea dreptate. Inchiziția romană ştia totul! Încercase din răsputeri să uite ceea ce se întâmplase cu câteva luni în urmă la Viterbo, în mănăstirea Santa Caterina, dar oricât s-ar fi străduit, acum îşi dădea seama câte daune făcuse vizita acelei blestemate spioane.

Şi acum căpitanul! Venea s-o amenințe în caleaşca ei. Vittoria îşi adună puterile. Nu va ceda la acea samavolnicie.

— Dragul meu căpitan, pe cine frecventez e, cu siguranță, problema mea, nu a voastră. Nu vreau nici măcar să ştiu în ce fel ați avut astfel de informații despre mine. Desigur, dacă ceea ce încercați să sugerați e că sunt o eretică, ei bine, sunteți pur şi simplu departe de adevăr. După cum puteți vedea mă îndrept spre mănăstirea

benedictină Sant' Anna, ca să petrec acolo o perioadă de pace şi penitenţă. Şi pentru a alina o durere care în zilele astea nu mă părăseşte.

— Îmi pare rău pentru durerea care vă chinuie, spuse Corsini, chiar dacă zâmbetul întipărit pe chip indica exact contrariul. În orice caz, nu mi-aş permite niciodată să sugerez că sunteţi aproape de erezie. Cel puţin nu fără să am dovezi, încheie.

Vittoriei nu-i scăpă cât de perfidă era ameninţarea aceea şi cât de îngrozitor de reală.

— Spuneţi ce aveţi de spus, tăie scurt, şi ieşiţi din caleaşca mea.

Corsini îşi ridică mâinile.

— Am terminat, afirmă şi, în timp ce pronunţa cuvintele astea, deschise portiera. Dar nu uitaţi că suntem cu ochii pe voi. Nu mă obligaţi să mă întorc să vă caut, pentru că data viitoare s-ar putea să fie ca să vă conduc la sediul Sfântului Oficiu pentru a vă interoga într-o manieră foarte diferită. Am fost clar?

— Ieşiţi afară! strigă Vittoria, exasperată.

Fără să mai răspundă, căpitanul coborî, închizând portiera, dar privirea lui spunea mai mult decât o mie de cuvinte.

În timp ce-l privea îndepărtându-se prin ploaia care începuse să cadă în ziua aceea rece ca spaima care o cuprindea, Vittoria se ghemui pe pernele de catifea.

Caleaşca o porni la drum.

Vittoria simţi o muşcătură în piept. Deci totul era pierdut! Un acces de tuse aproape o frânse în două. Se aplecă înainte, ducându-şi mâna la gură.

Când îşi reveni, văzu că palma îi era roşie de sânge.

39
O chestiune teribil de complicată

Cel puţin prima parte din ce avea de făcut se sfârşise cu bine!

Corsini ştia că ziua aceea nu era încă terminată. De aceea, după ce o întâlnise şi o ameninţase pe marchiza de Pescara, se dusese la locanta *Gâsca roşie*.

Avu nevoie de destul de mult timp ca să ajungă, dar când intră şi

se trezi în faţa lui Gramigna, care, ca de obicei, ridică draperia ca să-l lase să treacă, ceea ce văzu îl uimi peste măsură. Pentru că, desigur, Imperia era frumoasă, elegantă, privirea-i era inteligentă, dar ceea ce îl miră, ba chiar îl încântă oarecum, fu frumuseţea femeii care era cu ea.

Nu i se întâmpla prea des un asemenea miracol, dar când îi apărea nu rămânea indiferent.

Iar fata pe care o avea înaintea lui avea o graţie care, fără să fie ieşită din comun, era surprinzătoare. Era de o frumuseţe simplă şi neliniştitoare, deci irezistibilă. Cel puţin pentru el.

Era îmbrăcată cu o splendidă rochie de damasc de culoarea piersicii. Iar dantela cămăşii se încreţea într-un nor alb, aproape impalpabil, sugerând, în decolteu, curbura uşor pronunţată a sânilor.

Dar nu aceea era adevărata frumuseţe. Ci tocmai ea, melancolică şi splendidă, era cea care-l surprinse pe căpitan.

Chipul ei părea sculptat în zăpadă, cea care poate avea să cadă peste Roma în scurt timp. Ochii verzi, adânci, intenşi, magnetici răpeau privirea oricui îndrăznea să sfideze chipul acela. Căpitanul era sigur de asta. O fixă deci mai mult decât ar fi fost potrivit. Părul ei lung, în loc să fie strâns, îi cădea pe umeri în şuviţe rebele, de parcă ar fi fost nişte albăstrele nocturne. Exista în ea nu numai frumuseţe, ci şi o aureolă de fatalitate.

— Doamna mea, spuse Corsini adresându-i-se Imperiei, întotdeauna e pentru mine o mare bucurie să vin să vă văd, făcu o pauză, dar nu cred că o cunosc pe splendida fată care e azi aici cu voi.

Imperia nu se lăsă cucerită de cuvintele căpitanului, pronunţate cu trufie şi cu o uşoară afectare. Ştia foarte bine din ce aluat e făcut căpitanul şi i-o tăie scurt.

— Dragul meu căpitan, cum v-am mai spus, nu încercaţi să mă cuceriţi cu linguşelile voastre. Ştim perfect de ce sunteţi aici. Persoana de faţă e Dizgraţia, o tânără care mă serveşte cu fidelitate de câţiva ani şi în care am încredere. Dar, în ciuda a ceea ce vedeţi, aflaţi că ea e spioana despre care v-am vorbit cândva. Vă aduceţi aminte? V-am povestit, dacă nu greşesc, despre cineva în afara oricărei bănuieli.

— Dizgraţia…? întrebă Corsini, aproape neîncrezător, ca şi cum ar fi vrut să sugereze că e în aşteptarea numelui de familie.

— Dizgraţia şi atât, îi răspunse fata, un nume care spune totul

despre mine. Și care sigur nu m-a făcut să-mi câștig mulți prieteni.

— Îi ai pe cei care-s de folos, copila mea, spuse Imperia pe un ton matern.

La auzul acelor cuvinte, Corsini deveni și mai curios. Deci ea era spioana? Desigur, cu aspectul acela ar fi înlăturat orice bănuială. În privința asta Imperia avea cu siguranță dreptate. Cine să bănuiască o făptură atât de frumoasă? Dar nu numai frumusețea impresiona la ea, cât mai degrabă acea simplitate dezarmantă a unei femei care n-are nevoie de nici un fel de podoabă ca să strălucească de o lumină sublimă. Corsini fu cucerit și, recunoscător faptului că Imperia se îndoia deseori de sinceritatea lui, speră ca măcar de data asta s-o fi înșelat. Pentru că într-adevăr spera s-o revadă pe fată. În orice caz, trebuia să încerce să înțeleagă cât știa în plus despre Spirituali și dacă va mai fi în stare să-i procure noi informații față de cele pe care le avea deja. În caz contrar, ar fi trebuit să înfrunte mânia cardinalului Carafa și, la drept vorbind, n-avea deloc chef.

— Doamna mea, aveți desigur dreptate, apoi își întoarse privirea spre Dizgrația. Cât despre voi, draga mea, nu vă faceți griji pentru numele ăsta, căci, vă asigur, e tot atât de ciudat pe cât de aparte și, într-un fel pe care n-aș ști să-l explic, vi se potrivește, pentru că vă pune în valoare frumusețea.

Dizgrația zâmbi fără să răspundă.

Imperia, care începea să se plictisească de toate dulcegăriile alea, vru să ajungă la ce o interesa.

— Foarte bine, căpitane. Acestea fiind spuse, iată că vă comunic noutățile pe care le am pentru voi. Nu-i așa, draga mea? și spunând asta Imperia aruncă o privire care, pentru o clipă, sugeră o înțelegere între ea și Dizgrația.

Însă Corsini nu-și dădu seama.

— L-am urmărit pe *messer* Buonarroti peste tot, căpitane, spuse fata, și am ajuns să descopăr că, exact azi, va sosi la Roma marchiza de Pescara, care va locui la mănăstirea benedictină Sant' Anna.

— Ei, asta e ceva, nu vi se pare, căpitane? Nu întotdeauna se pot descoperi și procura rapid opere de abia traduse care conțin teze de clară inspirație protestantă, cum am făcut în trecut. Uneori ai mai mult noroc, alteori nu. Sigur e că, odată stabilită o sumă, ea trebuie să rămână egală, Așa că vă întreb cum se face că banii pe care i-am

primit pentru ultimele cercetări nu au rămas aceiaşi, dimpotrivă, au fost mai puțini?

Corsini înțelese că, deşi fata era atât de frumoasă încât să-i distragă atenția, nu putea să se lase pradă jocului subtil al Imperiei. Aşa că răspunse brusc:

— Suma a scăzut, pentru că rezultatele n-au mai fost la înălțime. Astfel încât chiar azi am venit să vă cer socoteală, deoarece nu se mai poate continua aşa.

— Nu-i adevărat, răspunse Imperia, reducerea a avut loc înainte, când informațiile pe care vi le-am oferit erau preţioase. Până şi acum, deşi e clar că aveți intenția să ne desconsiderați munca, nu există nici o îndoială că indiscreţiile culese de Dizgrația sunt de mare folos.

— Îngăduiți-mi să vă spun că această ultimă afirmație a voastră sună cel puțin hazardată în urechile mele.

— Aşa spuneți? întrebă iritată Imperia.

— Nu numai că o spun, dar o şi repet. Şi ştiți de ce?

— Nu, deloc, răspunse Imperia, care nu reuşea să înțeleagă unde vrea să ajungă Corsini.

— Ei bine, dați-mi voie să vă lămuresc un lucru. Exact azi-dimineață mi s-a întâmplat să mă opresc cu oamenii mei în fața mănăstirii benedictine Sant' Anna, în cartierul Sant' Eustachio. Puteți să ghiciți motivul? întrebă din nou Corsini.

— Nu vă jucați cu mine, căpitane, răspunse sec Imperia. Spuneți-mi ce vreți să-mi spuneți şi după aceea aveți grijă să-mi dați banii care mi se cuvin.

— Aşa cum vă spuneam, nu cred că se poate. În orice caz, azi-dimineață eram la biserica Sant' Anna, trebuia să opresc o caleaşcă. Ceea ce am şi făcut, evident. N-o să ghiciți niciodată cine se afla înăuntru.

— Marchiza de Pescara.

— Minunat. Cum ați reuşit să înțelegeți?

— Prefer să nu răspund.

— Ah!

— Mai bine, spuneți-mi când aveți de gând să-mi dați cei cinci sute de ducați pe care mai trebuie să mi-i dați? Sau trebuie să-l trimit pe Gramigna să-i ia?

— N-aveți decât, spuse căpitanul fără să trădeze nici cea mai mică

emoție, dacă vreți să veniți să-i luați de la Sfântul Oficiu, nu trebuie decât să-mi spuneți.

— Este exact ce n-o să fac: să vă spun.

— Îndrăzniți să mă amenințați?

— O să mă răzbun când o să vă așteptați mai puțin.

Conversația lua o întorsătură neașteptată. Nu prevăzuse o asemenea rezistență.

— Poate nu vă este foarte clar cu cine vorbiți? Eu sunt căpitanul gărzilor de la Sfântul Oficiu.

— Iar eu sunt Imperia, curtezană stimată, proprietară de locante, hanuri și pământuri. Nu mă sfidați, căpitane, sau, martor mi-e Dumnezeu, o să vă căiți. Ba chiar, vă sugerez, dacă vă e dragă viața, să faceți bine să mă plătiți acum, dacă aveți posibilitatea.

— Dacă vi se pare că mă puteți astfel intimida, greșiți foarte mult. Considerați terminat raportul nostru.

— Va fi când vă veți plăti datoria.

— Banii aceia nu vă sunt datorați. Cât despre Gramigna, îl aștept. Și bucurați-vă că sunt atât de educat, încât să nu trimit zbirii să vă întoarcă pe dos locanta, spuse în final.

— Nu v-ar conveni s-o faceți. Sau voi fi obligată să spun că ați cerut ajutorul meu și al Dizgrației ca să-i urmăriți pe cel mai mare artist din Roma și pe una dintre nobilele cele mai cunoscute din oraș.

Corsini nu mai răspunse la această ultimă provocare. Își puse pe cap pălăria, și, întorcându-i spatele, ridică furios draperia de catifea și dispăru.

40
La mănăstirea benedictină Sant' Anna

Michelangelo nu se aștepta s-o găsească pe Vittoria într-o asemenea stare.

O văzu slăbită, trasă la față, cu pomeții atât de proeminenți că semănau cu ai lui. Chipul îi părea de ceară, cu excepția obrajilor în flăcări. Frumosul ei păr castaniu ieșea ca niște câlți de sub o scufie albă și simplă.

Vittoria stătea într-un fotoliu mic, înfășurată într-o pătură groasă

de lână. Mâinile îi ieşeau descărnate, iar degetele păreau nişte nuiele albe gata să se frângă dintr-o clipă într-alta. Marchiza de Pescara era fragilă şi obosită cum Michelangelo n-o mai văzuse niciodată înainte.

Căminul răspândea în încăpere o căldură plăcută, focul ardea vesel şi era poate unica notă încântătoare în după-amiaza aceea amară.

Şi totuşi pe chipul acela istovit de suferinţă şi slăbit de boală, Michelangelo descoperea o imagine a purităţii. Lumina din ochii ei nu se pierduse, dimpotrivă, strălucea înteţită de febra care o devora. Şi în martiriul ei Vittoria îi apărea mai importantă şi mai frumoasă ca oricând.

O îmbrăţişă, deşi marchiza încercase să se sustragă, de teamă să nu-l molipsească. Dar el, puternic încă, o ţinu strâns ca pe o vrăbiuţă cu aripile frânte. O sărută pe frunte, era caldă, fierbinte.

În clipa aceea intră o călugăriţă aducând comprese reci cu mentă şi gălbenele.

Călugăriţa întinse pe pat nişte cearşafuri albe şi nişte pături moi. Apoi îi puse compresele reci, sperând ca în felul acesta să coboare puţin febra.

Când călugăriţa a terminat lăsându-i din nou singuri, Michelangelo încercă să-i vorbească prietenei suferinde.

— Adorata mea Vittoria, îi spuse, ce mult mi-aţi lipsit! Nu mă aşteptam să vă găsesc în starea asta şi de aceea sper că ar putea să vă aducă alinare ce v-am adus, spuse şi scoase din traistă un pachet şi o foaie făcută sul.

O desfăcu şi i-o întinse Vittoriei care stătea aşezată pe pat sprijinită de perne.

— Pentru voi, spuse Michelangelo.

Marchiza rămase fără cuvinte când văzu ce-i dă Michelangelo. Era o *Pietà* de o asemenea nemăsurată frumuseţe, încât ar fi fost cu neputinţă să încerce s-o explice sau să vorbească despre ea.

Fecioara ridica ochii la cer într-o rugăciune de îndurare şi credinţă deopotrivă. Chipul ei frumos, blând, sincer părea şi mai irezistibil din cauza unei expresii de melancolică seninătate, ca şi cum ea n-ar fi vrut să-l întrebe, ci mai degrabă să-l contemple pe Dumnezeu într-un monolog mut. Mâinile ei, cu palmele deschise, tunica simplă, drapată, şi apoi Isus, care, înfrânt, zăcea mort în poalele ei, alcătuiau o imagine surprinzătoare care însemna moarte şi naştere în acelaşi timp. Chipul

lui Isus era înclinat înainte, cu bărbia în piept, părul i se revărsa în șuvițe rebele, una îi cădea pe piept, iar toracele larg și bine făcut atrăgea privirea spre trupul acela puternic, plin de forță, chiar dacă învins de moarte.

Trupul lui Cristos părea să traducă în imagini crezul însuși al *Binecuvântării lui Cristos* și al cuvintelor lui Reginald Pole. Reducerea la esență a acelui splendid desen, nealterată de heruvimii care sprijineau brațele lui Isus, părea să exprime gândirea Bisericii din Viterbo: apropierea pământescului de divin. Isus devenit carne, deci om, se afla în comuniune cu Dumnezeu și, mai mult, cu Maria, care părea să atingă cu mâinile norii de pe cer.

Vittoria tăcu mult timp.

Michelangelo nu voia s-o deranjeze. Îi lăsă tot timpul de care avea nevoie. Nu se grăbea. Putea să rămână acolo chiar și toată noaptea. Ar fi dormit în claustru, sub cerul liber, doar ca să poată fi alături de Vittoria.

Când ea începu să vorbească, o făcu cu un firicel de voce.

Poate era boala, poate emoția, dar cuvintele acelea, chiar dacă pronunțate încet, aproape pe punctul de a se frânge, se înfipseră în inima lui Michelangelo ca lama unei spade.

— Voi mă onorați, Michelangelo. Voi îl lăudați pe Dumnezeu și-i slăviți gloria cu mijloacele voastre divine. O să vă fiu recunoscătoare etern pentru această splendidă operă și pentru cealaltă pe care mi-ați dăruit-o acum câtva timp. Nu găsesc alte cuvinte ca să exprim toată iubirea și tot devotamentul pe care le am pentru voi… dar în clipa aceea tusea îi opri respirația și vocea.

Michelangelo se apropie de ea și-i cuprinse cu brațele umerii care tremurau. Când tusea se calmă, el luă de pe masă o carafă plină cu apă, turnă puțin într-un pahar și-i dădu să bea. Încetul cu încetul se liniști, și el o ajută să se întindă.

— Vittoria, vorbele voastre mă umplu de bucurie. Știți cât de mult țin la judecata voastră, care îmi e mai dragă decât toate celelalte. Vă mulțumesc deci, pentru că doar ascultându-vă cuvintele regăsesc puterea de a merge înainte.

Chiar dacă de abia se calmase, Vittoria se încăpățână să se ridice în capul oaselor.

— Vă rog, apuse el, odihniți-vă.

— N-aș reuși nici dacă aș vrea. Mai degrabă, dați-mi voie să vă pun o ultimă întrebare. De ce Maria, care e totuși mama lui Isus, e încă atât de tânără în această *Pietà* a voastră?

Michelangelo răspunse fără să se gândească nici măcar o clipă:

— Pentru că este infinit de pură, Vittoria, și deci frumusețea, grația ei nu pot fi în nici un fel atinse de vârstă. Așa cum se întâmplă cu chipul vostru frumos, care nu cunoaște efectele timpului.

La auzul acestor cuvinte, Vittoria tăcu, copleșită de atâta dragoste. Aproape credea că nu merită atât de mult.

— Și acum odihniți-vă, insistă Michelangelo.

— Nu pot, prietene.

— Cu adevărat?

— Trebuie să vă vorbesc.

— Și ce lucru este atât de important încât să merite să-mi vorbiți despre el într-un moment ca acesta, când ar fi mai bine pentru voi să vă lăsați în voia somnului?

— S-a întâmplat ceva teribil, spuse Vittoria, aproape în șoaptă.

Michelangelo se uită în ochii ei și, la auzul acestor cuvinte, păru să simtă ceva, de parcă un spirit malign și amenințător ar fi plutit în aer.

41
Piața Navona

În timp ce se îndrepta spre piața Navona, Dizgrația se gândea la frumosul căpitan. Știa că îl impresionase, dar nu putea desigur să spună că nu era adevărat și contrariul.

În ciuda frigului și a vântului șfichiuitor, își simțea trupul luând foc. O dorință nestăpânită pusese stăpânire pe ea de când îl văzuse. N-ar fi știut să explice de ce simțea cum crește în ea o foame nemiloasă, care îi șoptea încontinuu la ureche cât de delicios ar fi fost să fie sedusă de căpitan.

Nu i se mai întâmplase până atunci. Sigur, avusese câțiva bărbați, dar nici unul nu-i aprinsese simțurile.

În momentul acela însă, ardea atât de tare de pasiune, încât simțea disperata nevoie de a se explora, de a se atinge în cele mai ascunse locuri ale trupului. Doar așa, se gândea, ar fi putut să stingă setea care

o consuma, din clipa exactă în care îl văzuse.

În timp ce se pierdea în asemenea gânduri, imaginându-se cu Vittorio Corsini, Dizgrația ajunse în piața Navona. Împreună cu Mârâilă, care o urma ca o umbră.

În ciuda dimineții reci, un soare palid începuse să lumineze pe cer și casele-prăvălii care umpleau piața sclipeau într-o lumină lăptoasă aproape ireală.

Piața Navona era una din cele mai importante din oraș. Dizgrației îi plăcea să frecventeze locul, să rătăcească printre tarabe. Unde altundeva ar fi putut să se piardă printre mirosurile mirodeniilor și ale fructelor pământului? Pentru ea piața aceea însemna întotdeauna o sărbătoare.

Așa că și în ziua aceea rătăci printre tarabe admirând căpățânile de cicoare, de un verde intens, portocaliul morcovilor, sfeclele de un roșu purpuriu, lăptucile, spanacul și broccoli. Simțea aromele intense ale mirodeniilor: pe cel dulce al scorțișoarei, piperul proaspăt și înțepător, cuișoarele cu parfum înflorat, apoi ghimbirul, nucșoara, șofranul. Îmbătată de mirosuri se îndreptă spre tarabele cu fructe. Văzu portocalele de Sicilia, castanele brune, ciorchinii de struguri negri. Când descoperi rodiile desfăcute în două, încărcate de semințe delicioase, se apropie de tarabă și ceru una. Plăti, și fără să se gândească prea mult, o mâncă aproape toată. Era ca și cum s-ar fi hrănit cu lumea întreagă dintr-odată, sau cel puțin asta era senzația pe care i-o dădea fructul acela, când avea norocul să-și poată permite să cumpere unul. Mai văzu tarabele olarilor, balanțele spițerilor, sacii vânzătorilor de alaun, care făceau bani frumoși cu substanța aceea foarte căutată, indispensabilă pentru dărăcirea lânii.

La un moment dat i se păru că este urmărită.

Simți foarte clar privirea cuiva ațintiră asupra ei. Nu se întoarse. Se îndreptă spre taraba cu carne. În fața șuncilor și hălcilor de mânzat, Mârâilă începu să scâncească de nerăbdare. Îi era foame. Botul i se umplu de bale lucitoare. Dizgrația cumpără niște cârnați, apoi o luă către marginea imensei piețe, urmată de molosul care se ținea după ea, atras de mirosul îmbătător al cărnii.

— Ține, Mârâilă, spuse în sfârșit, aruncându-i primul cârnat.

Molosul îl înghiți într-o clipă. Imediat ce termină, își privi stăpâna cu ochii lui mici, holbați și limba atârnând grea. Îi curgeau balele de

fericire. Dizgrația îl mângâie pe capul mare și negru. Apoi îi dădu încă un cârnat, pe care Mârâilă îl înghiți la fel de repede ca pe primul.

— Îi era tare foame, spuse o voce.

Dizgrația își ridică privirea și îl văzu pe căpitanul Corsini. Inima începu să-i bată cu putere. „Cerule!“ își zise. Era probabil oribilă, cu gura murdară de sucul rodiei, părul nepieptănat și mâinile pătate de la semințele roșii.

Dar căpitanul o privea zâmbind.

Câinele mârâi încet. Dizgrația știa perfect că atunci când face așa, simte un pericol, dar acolo nu era nimeni care să vrea să-i facă rău.

— Dacă n-ar fi un câine splendid, aș jura că molosul vostru dă semne de gelozie, spuse zâmbind căpitanul.

Și spunând asta dădu să-și apropie mâna de Mârâilă, care drept răspuns lătră, ridicându-se pe labele din spate și uitându-se la el ca și cum ar fi vrut să-l sfâșie dintr-un moment într-altul.

Corsini ridică mâinile:

— Nu te ating, nu te ating, promit.

— Mârâilă, fii cuminte, spuse Dizgrația mângâindu-l pe cap încă o dată. Doar nu vrei să te porți urât cu căpitanul gărzilor de la Sfântul Oficiu.

— E chiar frumos câinele vostru.

— Da, spuse Dizgrația, cu un zâmbet șmecheresc și o strălucire în ochii verzi. „Dumnezeule, cât e de frumos căpitanul“, se gândi. Dar dacă a venit acolo pentru că, de fapt, nu-i este indiferentă? Dar exact în clipa în care îi veni în minte un asemenea gând, îl alungă imediat într-un colțișor ascuns al minții de frică să nu-și facă iluzii deșarte.

În plus, trebuia să fie atentă. El fusese cel care îi ceruse Imperiei să-i urmărească pe Vittoria Colonna și pe Michelangelo Buonarroti, iar acum, când tocmai făcuse un pact secret cu sculptorul, îi convenea să n-o facă pe grozava cu bărbatul ăsta.

Chiar dacă era frumos de-ți lua mințile. Dizgrația nu reușea să se liniștească. Avea din nou senzația aceea teribilă care-i turna foc în vene și părea s-o sece la inimă, s-o mănânce de vie, făcând-o docilă, gata să devină prada lui, sclavă. I s-ar fi dat chiar în momentul acela, acolo, în piața Navona, în fața tuturor, dacă i-ar fi cerut-o.

În plus, căpitanul era un personaj puternic. Să intri în grațiile unui om ca el i-ar fi garantat un viitor sigur. N-ar mai fi avut nici o grijă

pentru viitorul ei. Dar va reuşi oare să seducă şi apoi să controleze un asemenea individ?

Ea? O fetişcană fără familie?

La gândul acela, Dizgraţia zâmbi amar.

— Sunteţi minunată, îi spuse căpitanul, credeţi-mă, n-am văzut niciodată o femeie mai frumoasă ca voi!

— Cum puteţi spune aşa ceva? Am buzele murdare şi mâinile…

— Roşul de pe gură vă face pur şi simplu irezistibilă. Mărturisesc că sunt cât se poate de stânjenit. N-am reuşit să mă stăpânesc, de când v-am văzut nu fac altceva decât să mă gândesc la voi. Şi chiar dacă dintr-un anumit punct de vedere simt că aţi putea să mă distrugeţi, nu reuşesc să nu mă las copleşit de frumuseţea voastră.

— Vă bateţi joc de mine, căpitane.

— Nici vorbă.

— Adevărat? întrebă Dizgraţia, ridicând o sprânceană.

— Aş da orice să v-o demonstrez.

— Mă măguliţi.

— Deloc, suspină căpitanul. Nu mai pot sta, dar dacă îmi permiteţi, aş vrea să ştiu unde vă pot găsi.

— Sunteţi sigur că e o idee bună să mă căutaţi?

— N-aş şti să spun dacă e, dar nu-mi vine în minte una mai bună.

Dizgraţia îl privi pe sub gene. Poate, la urma urmei, întâlnirea nu fusese din întâmplare. Şi, de fapt, ce avea de pierdut în situaţia în care se afla?

— De acord. Veniţi poimâine la Santa Maria in Trastevere, la apusul soarelui.

— Şi dacă nu pot?

— Atunci o să mă pierdeţi pentru totdeauna.

42
Poveste încrucişată

— Căpitanul Corsini mă aştepta.

— Ce spuneţi?

— Chiar aşa.

— Cum a putut afla de sosirea voastră?

— Nu știu, murmură Vittoria.

— Un moment, o întrerupse Michelangelo, eu nu v-am spus ce mi s-a întâmplat mie… dar mai întâi terminați-vă povestea.

— Eram în caleașcă. Mă apropiam de mănăstire. Obosită de călătoria de la Viterbo, dar mai ales din cauza bolii care mă chinuie.

Michelangelo îi apropie un pahar cu apă.

Vittoria bău. Vorbea cu multă greutate.

— La un moment dat, caleașca s-a oprit și vizitiul a venit să-mi anunțe vizita căpitanului gărzii de la Sfântul Oficiu. Vittorio Corsini s-a urcat, s-a așezat în fața mea … și… m-a amenințat…

Apoi Vittoria făcu o pauză.

— Blestemat să fie! exclamă Michelangelo și în vocea lui se simțea toată neputința și frustrarea posibile.

— Mi-a spus că știe de noi, de Pole, de mine și chiar și de voi. De *Beneficium Christi*. Și că n-o să se oprească.

— Vittoria, spuse Michelangelo, vă promit că, atât cât voi trăi, nu aveți de ce să vă temeți.

— Vă cred, dragă prietene. Dar nu l-ați văzut pe bărbatul acela. Are privirea de gheață. E un om al puterii și e plin de ură.

— Fie ce-o fi, acum păstrați-vă forțele, Vittoria. În ceea ce mă privește, pot să vă spun asta: am reconstituit lanțul de spioni care se află pe urmele noastre. Acum câteva zile, când mă îndreptam spre o magazie care-mi aparține, nu departe de aici, am simțit încă o dată că mă urmărește cineva. M-am folosit de cea mai simplă din stratageme și am descoperit spionul.

— Fata de la Viterbo? Cea care s-a travestit în călugăriță?

— Exact. Michelangelo oftă. Apoi își reluă povestirea: Am recunoscut-o după ochi. Se numește Dizgrația.

— Dizgrația? întrebă neîncrezătoare Vittoria.

— Da. Îmi sună ciudat și mie ca nume, ba chiar, dacă înțelegeți ce spun, profetic.

Vittoria dădu din cap.

— În orice caz, fata mi-a mărturisit că a lucrat ca spioană pentru o curtezană destul de cunoscută și, după câte știu, dotată cu mijloace nu tocmai limitate. Se numește Imperia și e, după cum probabil știți, proprietară de locante și imobile. Cred că, datorită feluritelor ei ocupații, ca să ne înțelegem, e în stare să-i țină în pumn pe mulți

dintre nobilii şi înalţii prelaţi romani. Imperia a fost angajată de Corsini, şi odată stabilit asta, e cât se poate de evident cine-i ultima şi cea mai importantă verigă din lanţ.

— Carafa.

— Exact.

— Ce putem face?

— Nu prea mult, mă tem. Voi, cu siguranţă, trebuie să vă păstraţi toate forţele ca să vă vindecaţi. Eu o să încerc să fiu atent. Sunt prea bătrân ca să mă opun mai mult decât am făcut-o deja. Sper doar că Pole să reuşească să-şi impună poziţia în Conciliul din Trent. Dacă ar fi să învingă linia intransigentă, atunci cardinalul Carafa, care e deja în fruntea Sfântului Oficiu, mă tem că ar putea deveni un candidat serios la scaunul papal. Paul III e deja în vârstă şi nu ştiu până când va mai trăi. În ultima vreme mi s-a părut destul de slăbit. Să sperăm deci că acest echilibru precar poate rezista. Cât timp veţi rămâne aici, veţi fi în siguranţă. Inchiziţia n-o să îndrăznească să vină să vă deranjeze într-o mănăstire. Ceea ce trebuie să faceţi de acum înainte e doar să vă odihniţi, Vittoria.

Şi în timp ce o ajuta să se întindă, îi mângâie fruntea. Nu mai era atât de fierbinte, febra cobora.

— Am să vin să vă văd de câte ori voi putea.

Marchiza de Pescara îi zâmbi cu recunoştinţă.

— Era să uit. Vă las darul pentru Reginald Pole. Cred că o să-i placă. Dormiţi acum.

Şi îşi luă rămas-bun cu un sărut tandru pe frunte.

Apoi îi luă mâinile într-ale sale.

În sfârşit, când văzu că Vittoria e pe punctul să aţipească, se ridică. Îi aruncă o ultimă privire, plină de duioşie.

Apoi se îndreptă spre uşă.

PRIMĂVARA 1544

43
O prietenă neașteptată

Michelangelo rămăsese uimit de cât de mult începea să se atașeze de fată. Și mai ales în cât de puțin timp se întâmplase asta.

Se întâlneau în magazia lui din via Monte di Farina, Acasă la el, în Macel de' Corvi, ar fi fost prea periculos.

La început, aproape ca să justifice serile acelea, pentru el inexplicabile, își spusese că o făcea din compasiune pentru fata aia, pe care puțin câte puțin învățase s-o cunoască.

Dar zi după zi, întâlnire după întâlnire, începuse să aibă pentru ea un respect și o stimă care aproape îl speriau. În așa fel încât își dăduse repede seama că nu din compasiune, ci din recunoștință se întâlnea cu Dizgrația. Dar și pentru că aproape nu mai putea să se lipsească de ea.

Desigur, era bizar, dat fiind faptul că tocmai ea fusese cea furnizase atâtea amănunte compromițătoare despre mișcările lui. Și despre cele ale Vittoriei, și despre *Ecclesia Viterbiensis* a lui Reginald Pole. Dar Michelangelo a înțeles că nu avusese de ales. Îi datora totul Imperiei și însărcinării pe care i-o dăduse, oricât ar fi fost de îndoielnică, era singurul mod de a-și câștiga traiul. Era victima unui sistem mai mare și, în ciuda a tot, el nu reușea să o urască. Dimpotrivă!

Fata aia, cu părul lung negru și ochi adânci verzi, avea o voce splendidă, și s-o asculte citind poveștile unor scriitori minunați, la căldura focului, eventual cu o pătură pe genunchi, în recile seri de iarnă și apoi de primăvară, devenise un moment de relaxare, ba chiar mai mult: de tandrețe, pe care Michelangelo avea de gând să-l prelungească oricât de mult putea.

Lecturile acelea erau mângâieri pe care i de dăruia fata.

Iar el avea grijă să-i dea câţiva ducaţi, ca să se cufunde apoi în lumea aceea fantastică pe care ea părea că o crease cu multe cărţi şi autori. Era o manieră minunată ca să uite mizeriile pământeşti care erau în jurul lui. În special, Michelangelo iubea povestea lui Tristan şi a Isoldei pe care Dizgraţia i-o citea cu nespusă plăcere.

El încerca să-i răspundă cu poezii ale Vittoriei Colonna. Dizgraţia îl privea cu ochii ei mari plini de stupoare şi atenţie. La picioarele ei, la căldura flăcărilor cuptorului, Mârâilă scotea din când în când câte un sunet recunoscător, şi în atmosfera aceea caldă, plină de complicitate, Michelangelo regăsea o dimensiune aproape suspendată în timp şi spaţiu. Căci nimic nu-l liniştea mai mult decât lectura şi scrisul.

Întotdeauna îi plăcuse să încerce să povestească despre el cu cerneală şi hârtie, compunea încontinuu scrisori pentru nepoţi şi fraţi, dar acum trăia acea nouă experienţă de a împărţi cu cineva plăcerea descoperirii unei lumi făcute din aventură, iubire, acţiune şi sentimente, lumea perfectă pentru a uita de tot şi de toţi.

Sigur, îl iubise pe Dante cu o pasiune nemărginită şi îşi imprimase în suflet poezia aceea înaltă şi unică. Petrecuse multe seri pe paginile sale, în reculegere şi regăsire cu poezia, recuperându-se pe sine după orele de muncă şi trudă. Îşi desăvârşise prin Dante gustul pentru compunerile în care nu ezitase să se abandoneze cu furia şi speranţa celui care caută izbăvirea. Dar acum, lecturile acelea diferite, bizare, pline de încântare şi ritm îl amuzau. Simţea toată tandreţea cuiva care, cel puţin o dată, nu cerea nimic în schimb, dimpotrivă, se dedica unei pasiuni pe care dorea s-o împartă cu el.

Cu Vittoria se întâmplase acelaşi lucru. Sigur, cu ea sfera spiritualităţii era cea care unea ca o punte sufletele lor, dar ce importanţă avea? Era oare mai puţin important ceea ce Dizgraţia îi dăruia ori de câte ori venea să-l vadă?

Poate, dacă se gândea bine, motivul pentru care o aştepta cu atâta nerăbdare era că, datorită acelor seri se simţea mai puţin bătrân şi mai puţin singur. Fetişcana aia îi dădea energie, pace şi zâmbete.

Şi Mârâilă îi devenise deja prieten.

Când se întâlneau, Michelangelo era pus la curent cu acţiunile Imperiei. Deocamdată Dizgraţia reuşise să-şi păstreze poziţia, un pic

minţind, un pic inventând. Ea mânuia cuvintele atât de meşteşugit, încât îl împiedica să înţeleagă cât de în siguranţă era ea cu adevărat.

Îi spusese să nu se ferească să-i ceară ajutorul, orice s-ar fi întâmplat de acum încolo.

Dizgrația se simțea într-adevăr bine cu artistul ăla bătrân şi nebun. Momentele petrecute cu el erau printre cele mai fericite pe care reușea să și le aducă aminte. Alături, bineînțeles, de cele cu căpitanul. Dar aia era cu totul altă poveste.

Cei care îi vorbiseră de Michelangelo îl zugrăviseră ca pe un om în vârstă, cu un caracter mizerabil, înclinat spre mânie şi violență. Dar ea nu-l vedea deloc așa. I se părea mai degrabă foarte singur, pentru că asta era, în parte, voința lui, dar şi pentru că în acea retragere a lui în artă risca uneori să se piardă pe sine însuşi.

Era un om care citise foarte mult. Cu el descoperise toată minunăția lui Dante Alighieri, iubirea acestuia pentru Beatrice, coborârea în Infern şi apoi ridicarea în Paradis. Michelangelo îi citise fragmentele sale preferate din Biblie, ca acela în care Iosua îi cere lui Dumnezeu să oprească soarele pentru a putea avea timp să cucerească oraşul Ierihon.

Erau povești fabuloase care-i aprindeau imaginația şi îi permiteau să se piardă în vise.

Când apoi, dimineața devreme, se întorcea acasă, în mica mansardă din Trastevere, unde se mutase, clipele acelea îi lipseau atât de mult că aproape nu avea liniște. Încercase să-l asigure pe Michelangelo că nu va avea probleme cu Imperia, dar îi spunea adevărul doar pe jumătate. Știa că, mai devreme sau mai târziu, stăpâna ei îşi va da seama de jocul dublu pe care-l făcea. Ba chiar, foarte probabil că îl înțelesese de ceva vreme.

Un presentiment teribil o tulbura în momentele acelea.

Dar apoi îl revedea pe Michelangelo şi nu se mai gândea la asta.

Oftă.

Știa că nu face altceva decât să se înşele pe ea însăşi.

Şi că o să plătească pentru asta.

Era doar o chestiune de timp.

44
Conducătorul Inchiziției

Gian Pietro Carafa dormise prost. Adevărul e că de săptămâni întregi nu mai închidea ochii. Dar nu putea face nimic. În ciuda numeroaselor voci și informațiilor culese, nu avea nimic la mână.

Corsini se străduise mult, nu putea s-o nege, dar în ciuda progreselor obiective privind cercetările despre Pole și Spiritualii săi, conducătorul Inchiziției romane își dădea seama că n-avea concret de ce să se lege.

Iar asta îl îngrijora.

Complotase mult timp ca să primească funcția aceea, strângând alianțe, formulând scrieri și memoriale, rămânând în așteptare, înconjurându-se răbdător și hotărât cu oameni care să poată susține conduita pe care o construia cu o răbdare îngerească.

Dar nu era de-ajuns. Îi lipsea o victimă. Pentru că Sfântul Oficiu fusese creat pentru a combate erezia. Și, deși nu lipsiseră niște episoade, nu existase încă nici un fapt foarte grav, capabil să demonstreze puterea pe care instituția aceea era în stare s-o exercite asupra vieții credincioșilor, generând un sentiment care să se transforme în frică.

Era necesară o execuție capitală. Nimic altceva nu putea să-i servească mai bine cauza.

Dar știa bine că toți cei care aveau de-a face cu *Ecclesia Viterbiensis* erau prea puternici pentru a putea fi atinși.

Reginald Pole era cardinal. Exact ca el. Legat papal la blestematul acela de Conciliu din Trent care nu mai începea odată! Paul III îl stima nespus, și oricât se străduia el să-l pună într-o lumină nefavorabilă, nu reușea să obțină nimic. Mai ales pentru că, deși n-o recunoștea deschis, și Paul III intenționa, până când va fi posibil, să meargă pe calea compromisului, pe care poziția pacifistă a cardinalului englez o sugera.

Cât despre Vittoria Colonna, era un exemplu de devoțiune, fără să mai țină cont de considerația de care se bucura pe lângă toți mai marii lumii, din cauza rafinatei ei cunoașteri a literelor și filozofiei.

Michelangelo era, practic, de neatins. În ciuda caracterului său urât, se bucura de protecția Papei și succesele obținute cu operele

realizate îi câștigaseră admirația tuturor, atât a regilor și reginelor, cât și a oamenilor de rând.

Deci avea mâinile legate. Doar dacă norocul nu se întorcea de partea lui și cineva îi aducea în dar o propunere, o idee, un plan, pentru a trezi spaima de erezie, o oroare atât de groaznică încât să nici nu poată fi explicată.

Dar până în momentul acela nu avusese noroc.

Așa că aștepta, chinuindu-se și știind foarte bine că ar fi trebuit să acționeze. Tocmai inactivitatea aceea forțată era cea care îl scotea din minți, dăruindu-i nopți nedormite și momente de absolută neputință.

Oftă.

Poate, mai devreme sau mai târziu, Corsini își va atinge scopul.

VARA 1544

45
Când adevărul sperie

Dizgrația se temea. După mult timp, senzația aceea de neliniște, care îi crea o continuă amețeală, se cuibărea în suflerul ei, nehotărâtă cum era între iubirea profundă pentru căpitanul Vittorio Corsini, care de câteva luni o ardea ca o flacără, prietenia cu Michelangelo și obligația de fidelitate pe care o avea față de Imperia.

Se afla acum tocmai în casa acesteia.

Imperia o privea cu ochii ei pătrunzători, încercând să-i ghicească gândurile. Dizgrația nu reușea să înțeleagă dacă descoperise realele sale intenții. Evident, ca o bună actriță ce era, Imperia se arătase imediat blândă și înțelegătoare, dar asta n-o liniștea câtuși de puțin, dimpotrivă, cu cât curtezana se purta mai drăguț, cu atât Dizgrația îi simțea intenția nemiloasă de a pune la cale ceva.

Foarte probabil împotriva ei.

— Și-atunci, copila mea, spunea Imperia, cum merg afacerile la locanta pe care ți-am dat-o în grijă?

Vocea aceea, insinuantă și mieroasă, pe care Dizgrația o recunoștea cât se poate de bine. Și pe care ar fi vrut tare mult să n-o audă.

— Foarte bine, răspunse, și fără să mai adauge ceva, așeză punga pe care o avea în mână pe masa de scris a Imperiei.

Curtezana deschise punga și din ea se revărsă o mică ploaie de ducați de aur, care, pentru o clipă, îi aprinse în ochi o scânteie de lăcomie. Care, cum apăruse, așa dispăru.

Dizgrația însă o observase. Speră că asta va stinge măcar în parte setea de putere și de control a femeii, dar o clipă mai târziu, fu

dezmințită.

— Văd că îmbrăcați o minunată *gamurra* subțire, indigo, care vă pune și mai mult în evidență frumoșii voștri ochi. Îmi imaginez că n-a fost prea ieftină.

— Un mic dar pe care mi l-am făcut, se apără Dizgrația.

— Desigur, aprobă Imperia, la fel ca și pomanderul de aur pe care-l purtați la minunatul vostru gât alb. Și, fără să fie mulțumită de aluziile pe care le făcuse deja, Imperia continuă: Ca să nu mai pun la socoteală magnifica aromă pe care o simt… e ce gândesc?

— Ambră gri, îi răspunse imediat luându-i-o înainte.

Spera ca în felul acesta s-o facă să înceteze.

— Da' știu că v-ați schimbat, copila mea!

Dizgrația tăcu.

— Ce se întâmplă? Nu spuneți nimic?

— N-aș ști ce să spun.

— Cât de înțeleaptă sunteți, copila mea. De asta mi-ați plăcut întotdeauna. Și de asta vă sfătuiesc să nu începeți să aveți îndoieli tocmai acum în legătură cu tabăra pe care o alegeți.

— Nu cred că înțeleg…

— Vă explic imediat, o întrerupse Imperia. Vă rog să nu vă gândiți nici o clipă că n-am observat felul în care v-a privit acum câteva luni căpitanul Vittorio Corsini. V-ați jigni frumusețea și mai ales mi-ați jigni inteligența, un lucru pe care n-aș putea să-l îngădui, cum bine puteți înțelege, încheie Imperia, cu un zâmbet de pură perfidie. Dar vreau să cred că, în ciuda a tot, o să-mi rămâneți credincioasă. În fond, faptul că frumosul căpitan vă dorește nu înseamnă că e obligatoriu și contrariul.

— Nu simt absolut nimic pentru el, se grăbi să spună Dizgrația.

— Sunteți sigură de asta? o întrebă imediat Imperia.

Fata dădu din cap.

— De acord. Atunci n-am de ce să mă tem. Și nici voi. Bărbatul ăsta îmi e dator cu bani. N-a vrut să mă plătească atât cât trebuie, crezând că poate scăpa pentru că e căpitanul gărzilor de la Sfântul Oficiu. Dar o femeie ca mine n-a ajuns unde a ajuns iertându-i pe datornici. Indiferent de rang și de gen. Ați înțeles?

— Perfect.

— Mă bucur. Atunci, copila mea, vă las să plecați, mulțumită de

punctualitatea cu care îmi dați ceea ce mi se cuvine și de felul în care conduceţi locanta *Răsărit de soare* în Trastevere. Dacă veți continua așa, nu numai că n-aveți de ce să vă temeți, dimpotrivă, o să vă găsiți norocul cu mine. Deci vă aștept săptămâna viitoare pentru obișnuita noastră conversație.

Imperia făcu un semn cu mâna, lăsând-o pe Dizgrația să plece.

Înainte de a pleca fata se înclină într-o reverență, după care dădu la o parte draperia de catifea și ieși.

— Se încăpățânează să mintă, spuse Imperia privindu-l pe Gramigna în ochi.

Mercenarul tăcu.

— Să n-o scăpați din ochi. Dat fiind că, așa cum știm, are o relație cu Vittorio Corsini, o să faceți cum am vorbit. În felul ăsta n-o să ne bănuiască nimeni și totodată ne vom împrieteni cu omul cel mai puternic din Roma.

— Cum doriți, doamna mea.

Vocea lui Gramigna era profundă și întunecată, cu o notă neplăcută, dezvăluind imediat faptul că bărbatul acela era plăsmuit din violență.

— Să nu mă dezamăgiți, bătrâne prieten.

— N-o s-o fac.

— Foarte bine. O să vedem ce se întâmplă. După cum îmi imaginez eu, Dizgrația va putea să-și onoreze numele, chiar dacă…

Și în timp ce spunea asta, Imperia deschise un sertar de la masa de scris. Scoase jungherul cu care Dizgrația se apărase pe vremuri de atacul de pe podul Sisto.

Începu să-l învârtă în mână. În sfârșit, cu o lumină răutăcioasă în ochi, făcu o ultimă considerație.

— Ar trebui să fim mai atenți cu ce lăsăm pe lângă noi.

46
Când îți pierzi mințile

Noaptea, umedă și fierbinte, era înăbuşitoare.

Dizgrația simțea degetele puternice ale căpitanului explorându-i

cea mai intimă dintre comori. Își arcui spatele de excitare. Se simțea a lui. Venise și în noaptea aceea la ea și făcuseră dragoste deja. Dar ea nu era niciodată sătulă. Și nici el. Avea nevoie să fie luată din nou.

O uimea mai mult decât orice capacitate a lui de a-i asculta trupul, era ca și cum căpitanul – pentru că ea așa-i spunea chiar și în intimitatea alcovului – ar fi știut, încă dinainte de a o întâlni, ce-i plăcea, făcând-o să piardă orice reținere.

Nu putea să-i reziste, i s-ar fi predat pur și simplu, lăsându-l să facă din ea ceea ce voia.

Percepea energia lui animală încă înainte de a-l vedea, ca și cum el ar fi întrupat esența însăși a bărbatului și a animalului de pradă în același timp.

Simți un zvâcnet arzător, un fior înfocat biciuind-o fără milă, își desfăcu picioarele ca să atenueze durerea și totodată plăcerea care erau aproape imposibil de suportat, se arcui și mai mult, apoi el, încet de tot, moleșit, ieși din ea.

Îi mângâie părul lung și negru, o sărută pe pleoape cu o duioșie infinită, apoi brusc o întoarse pe pat și se cufundă încă o dată între coapsele ei.

Alternarea aceea între tandrețe și chin o scotea din minți. Își atinse sânii mici, unghia lucitoare, de alabastru tortură sfârcul umflat, tare ca vârful unui diamant însângerat.

El o lua pe la spate, strângându-i șoldurile cu mâinile, continuând lent, inexorabil, făcând-o să savureze tot ce avea, tot ce era de descoperit în simplitatea dezarmantă a unei mișcări dureroase și irezistibile, în stare s-o exploreze și s-o facă să geamă cum nu crezuse că poate.

Simțea tumultul pasiunii în inima sa, plăcerea arzătoare care exploda în ea și reverbera în valuri de energie fierbinte, scuturând-o ca resacul oceanului când se izbește cu furie de tulpina puternică și virgină a unei trestii albe.

El continua s-o posede, mișcându-se într-un ritm frenetic Ea își arcui spatele oferindu-i-se și mai mult, își așeză mâinile sub șolduri, apoi le coborî. Căpitanul scoase un geamăt profund de plăcere. Ea atinse cu degetele mici și subțiri membrul care o penetra și îl simți încordat și pulsând de viață. Carne și sânge. Apoi își vârî două degete în gură ca și cum în acel moment singurul lucru pe care-l voia era să

fie acoperită de el în toate felurile posibile.

Se întoarse. El îi văzu degetele umede între buzele cărnoase și gemu, mai excitat ca oricând. Subjugat, își vârî degetul arătător în gura ei. Dizgrația supse degetele ei și ale căpitanului. El urlă și intră și mai tare în ea, care se simți copleșită de plăcere. Se lăsă gâfâind să cadă, cu gura din nou liberă.

Nu se mai simțise așa cu nici o femeie.

Corsini nu înțelegea cum o fetișcană atât de proaspătă și de tânără putea să-i dăruiască atâta plăcere. Poate pentru că în ea totul era natural, simplu, într-un anumit sens inocent. Nu exista nici o încercare de a seduce, doar dorința sinceră, de nestăpânit de a i se da fără ezitări sau calcule.

Iar felul acela al ei de a fi atât de spontană în a lua și a da plăcere îl făcea euforic. Desigur, Dizgrația avea o maliţiozitate naturală, era provocatoare și avea un corp splendid: zvelt, tonic, cu pielea puțin bronzată. Avea sânii mici și tari, picioarele lungi și vibrante și cel mai frumos fund pe care-l văzuse vreodată. Și mai era chipul care-l făcea să-și piardă mințile, ochii ei erau stele strălucitoare, părul lung și negru mirosea a mentă și a urzici căzând într-o cascadă de valuri nocturne, buzele cărnoase de aceeași culoare cu sângele.

Îi sărută șoldurile, apoi urcă pe spate până la umerii largi. O mângâie în penumbra stropită de lumina slabă a zeci de lumânări.

Apoi se întinse lângă ea.

— Nu credeam să pot iubi așa, spuse el, m-ai vrăjit cu adevărat.

Și spunând vorbele astea suspină, neîncrezător, dar fericit.

Dizgrația tăcu. Radia de fericire. Dar știa că ori de câte ori se mai întâmplase, în cele din urmă ceva stricase totul.

Era numele ei. Destinul ei.

Se lăsă în voia nopții, în secretul întunericului care o învăluia, amețind-o, lăsând-o înfrântă, după toată iubirea pe care o primise.

Atinse cu vârful degetelor pieptul căpitanului. O atingere ușoară, imperceptibilă, nu voia să-l trezească.

Rămase în tăcere, de frică să nu distrugă echilibrul acela fragil pe care reușiseră să-l creeze inimile lor.

47
Boala

Simțea cum îi picură vopseaua pe față.

Își ținea ochii pe jumătate închiși, niște fante, ca să poată privi oarecum ce picta.

Încerca să întindă cât mai bine vopseaua cu penelul. Făcuse o modificare și reușise să înalțe schela atât cât să poată sta în genunchi și, dacă se lăsa pe spate, să-și țină privirea destul de fixă pe ceea ce picta. Dar acum nu mai știa cum să facă, brațele și ochii îl dureau atât de tare că ar fi vrut să și-i smulgă și să doarmă pentru totdeauna. În orice poziție ar fi stat: în genunchi, întins pe spate sau pe o latură, picioarele îi tremurau din cauza efortului.

Barba îi era complet udă de vopsele. La fel fața și hainele. Nu și le mai schimbase de două săptămâni. Nu dormea mai mult de trei ore pe noapte și o făcea pe schelă. Picta fără încetare, din zori până la apusul soarelui și apoi din nou. Își fixase un soi de opaiț pe cap, un acoperământ din carton pe care montase o lumânare. Avea astfel lumina necesară pentru a picta la orice oră. Se distrugea cu opera asta: frescele din Capela Sixtină îl devorau. Va dispărea: șters, anihilat de munca aceea eternă, infinită, terifiantă. Nu va termina niciodată, se gândi. Se anula în chinul unei opere care semăna tot mai mult cu o tortură. Căldura era insuportabilă. La un moment dat fu obligat să se oprească, pentru că se temea că va orbi pentru totdeauna.

Terminase sacrificiul lui Noe și când se întorcea acasă, în rarele ocazii în care avea energia s-o facă, lucra la desenul pregătitor al *Paradisului terestru*.

Era atât de obosit, încât se temea că nu va reuși să termine.

Își simțea fruntea fierbinte. Corpul îi era scuturat de fiori reci. Se întrebă dacă nu făcuse cine știe ce boală.

Se trezi brusc. Își imaginase încă o dată zilele din Capela Sixtină. Provocarea aceea îl zdrobise pentru totdeauna. Împreună cu *Moise*. Nu reușea să se gândească la altceva. Dar în momentul acela se simțea mai slab ca oricând. Era lac de sudoare și tremura tot. Avea senzația că milioane de furnici îi umblau pe sub piele și îl devorau din interior.

Simțea o durere sfâșietoare în șold. Îl ataca fără încetare,

provocându-i o suferință de neîndurat. De zile întregi simțea niște junghiuri din cauza muncii, dar nu le dăduse prea multă importanță.

Lumânările erau încă aprinse. Când se culcase? Poate doar acum o oră. Avea gura uscată, buzele îi ardeau, dar simțea un frig ascuțit care-i frângea oasele. Își pierdea oare mințile?

Se ridică din așternut și imediat cum făcu primii pași spre masa unde uitase lumânarea aprinsă, simți un junghi teribil în șold și i se muiară picioarele. Nu mai avea nici o putere. Dar în încercarea de a nu cădea, se agăță stângaci de masă trăgând după el farfurii, pahare, resturile de la cină, spărgând totul în mii de bucăți.

Oricât voia să se ridice, nu reușea.

Poate, în sfârșit, îl ajunsese moartea.

Sau poate boala venise să-l ia. Nu știa ce să facă. Aproape în stare de inconștiență din cauza amețelii pe care o simțea, lăsă să-i scape un geamăt teribil.

În momentul acela, auzi din cealaltă parte a casei un zgomot de pași. În câteva clipe apăru Urbino. Văzându-l, căscă ochii mari, avea chipul răvășit, frica părea să-i urce până la rădăcina părului, ca o umbră care-și întindea mâinile cu gheare ascuțite.

— Maestre, șopti.

— Fr-Francesco, se bâlbâi el, apă…

Apoi tăcu, pentru că simțea că-și pierduse toată puterea.

Urbino alergă la fântână. Umplu o carafă cu apă și, într-o clipă, îi duse un pahar la gură.

Michelangelo încercă să bea. La început i se păru că se simțea mai bine, dar apoi, cu un icnet, vomă ce mâncase în seara aceea.

În cele din urmă, își lăsă capul să cadă pe spate, se făcu alb la față și-și pierdu cunoștința.

Totul se întunecă.

Și în acel non-loc, pentru prima oară după mult timp, avu senzația că, în sfârșit, se odihnește.

48
Blestemul

Căpitanul ieșise înainte de ivirea zorilor, în dimineața aceea avea o

serie de sarcini de dus la bun sfârşit şi deci trebuia să se prezinte cât mai repede la cardinalul Carafa. Nu voia să întârzie, şi, de vreme ce nu-şi petrecuse noaptea acasă, avea de gând să se întoarcă la timp ca să se spele, să se schimbe şi să apară îmbrăcat cum trebuie în faţa conducătorului Sfântului Oficiu.

Se simţea obosit, dar fericit. Nu se gândea la faptul că-şi luase câteva zile de libertate în perioada aceea. La urma urmei, găsise un foarte bun înlocuitor în persoana tânărului Mercurio Cafarelli, un băiat care, în ultimii doi ani, ştiuse să-şi facă drum cu dăruire şi sârguinţă în mijlocul grupului de gărzi şi care acum lucra în numele lui peste tot. Într-un anumit sens, era mult mai responsabil şi mai zelos decât el.

Dar înainte Corsini îşi îndeplinise rolul cum trebuie. Desigur, nu ardea de nerăbdare să conducă patrulele şi să aresteze vinovaţii. De altfel, faptul că lucra pentru Carafa îl făcuse invulnerabil.

Cardinalul era dispus să-l acopere şi să-i ia apărarea ori de câte ori i se aducea vreun reproş sau vreo critică. Iar asta, desigur, nu era puţin lucru. Pe de altă parte, fidelitatea lui faţă de cardinal era indiscutabilă şi pentru el Corsini era gata să accepte orice misiune, inclusiv excepţiile de la regulă. Aşa că, într-un anumit fel, mecanismul inventat era, puţin spus, perfect. El făcea munca murdară pentru Carafa, iar cardinalul îi garanta libertatea de mişcare. Şi, la urma urmei, el era totuşi căpitanul gărzilor Sfântului Oficiu şi puţini erau cei care i-ar fi putut contesta munca.

Şi-atunci? De ce îşi repeta în minte povestea aia stupidă? Sigur, putea să facă tot ce voia. Chiar şi să-şi ia câteva nopţi libere pentru a se ocupa de noua lui pasiune. O ştia foarte bine.

Dar în acel adevăr incontestabil exista un singur punct cu adevărat slab: nu s-ar fi aşteptat niciodată să-şi piardă minţile pentru Dizgraţia. Şi tocmai asta se întâmplase.

Era, fără îndoială, splendidă, şi atunci când o văzuse pentru prima oară, îşi dăduse seama că nu poate spune că a cunoscut trupul feminin înainte de ea. Dar apoi, după ce făcuseră dragoste, fata aia îi intrase în suflet ca o melancolie continuă de care nu te poţi vindeca. Pentru că se trezea că o doreşte în momentele cele mai incredibile şi că se simte trist, singur şi golit fără ea. Trebuia deci să meargă s-o vadă ori de câte ori putea şi s-o aibă pentru tot timpul pe care i-l dăruia noaptea.

Simțea că se pierde în acea obișnuință. O acoperise cu daruri, fără ca ea să le fi cerut, și-i rezervase atenții și iubire. Doar imaginându-și cuvintele astea, zâmbea. Până cu un an în urmă ar fi fost de negândit pentru el. Și totuși! Și totuși acum nu ezita să le imagineze și să le pronunțe, dacă era necesar. Poate tocmai acesta era secretul Dizgrației: nu cerea niciodată nimic. Iar el simțea că vrea să-i dea totul.

Cât adevăr era în numele acela?

Îi va aduce ghinion?

Căpitanul nu avea nici cea mai mică idee, dar se obișnuise cu gândul că va accepta ceea ce va veni pentru simplul motiv că nu putea să n-o iubească.

Evident. Faptul că era conștient de asta îi răsturnase toate prioritățile, iar acum trebuia să-și impună să fie mai reținut. Nu se pricepuse niciodată prea mult la asta, cel puțin nu în ultimul timp, dar acum sentimentul acela atât de fierbinte și irezistibil risca să-l compromită, chiar și în ochii singurei persoane care avea cu adevărat putere de viață și de moarte asupra lui.

Fără să mai pună la socoteală tot ce se întâmplase. Conciliul din Trent iminent, alianța secretă dintre Sprituali, încărcătura nimicitoare cu care se colora opera lui Michelangelo, care, după cum se spune, nu pierdea nici o ocazie pentru a-și exprima revolta împotriva Bisericii lui Paul III, puterea pe care o câștiga Reginald Pole, delegat papal, în stare, probabil, să răstoarne soarta credinței creștine catolice.

Cufundat în astfel de gânduri, învăluit de întuneric, Corsini se îndreptă spre podul Sisto.

Dar de-abia făcuse câțiva pași, când ceva, sau, mai bine zis, cineva, îi tăie calea.

În ciuda străzii înguste și a întunericului de-abia sfâșiat de două torțe care aruncau o lumină diafană, Corsini își dădu seama că bărbatul din fața lui avea un aspect incredibil.

Căpitanul, surprins de aroganța posturii și de îndrăzneala comportamentului, consideră oportun să-l apostrofeze pe insolent după cum merita.

— Nu vă cunosc, dar vă ordon să faceți loc. Sunt grăbit și, dacă nu vă supuneți, aș putea chiar să vă dau câteva picioare în fund.

Drept răspuns, Corsini nu obținu altceva decât un oftat, de parcă

adversarul s-ar fi plictisit să-i asculte vorbele.

Apoi, fără să mai adauge ceva, bărbatul se duse sub fâșia de lumină lăptoasă proiectată de una din torțe.

Își ridică pălăria de fetru și, în clipa aceea, totul fu clar.

Iar ceea ce văzu îl sperie cu adevărat pe căpitan.

49
Gramigna

Imperiei nu-i căzuse deloc bine refuzul de a i se plăti ultima sumă datorată. Iar curtezana nu uita uşor. Și nu avea scadențe pentru răzbunare.

Așa că, după ce trecuseră câteva zile de când Corsini îi spusese că nu-i dă banii, pusese să fie urmărit de Gramigna, cel mai fidel om al ei. Și astfel mercenarul descoperise destule lucruri interesante.

De exemplu, că Dizgrația se întâlnea cu căpitanul. Imperia o luase de pe stradă, o hrănise și o protejase ani întregi. Iar acum ea o răsplătea în felul acesta. Aflase că cei doi se vedeau destul de des, în mansarda fetei din Trastevere. Cea pe care Dizgrația putuse să și-o permită datorită Imperiei.

Și atunci, zi după zi, în timp ce protejata ei îi servea minciuni și scuze ca să se sustragă îndatoririlor de spioană ce-i fuseseră încredințate, curtezana concepuse un plan diabolic pentru a-i pedepsi pe amândoi.

Se arătase îngăduitoare, ba chiar afectuoasă, rămânând oarecum surprinsă de cât de puțin înțelesese despre ea Dizgrația.

Se prefăcuse, comportându-se ca o bună mamă adoptivă. Până când, în dimineața precedentă, dăduse ordinul. Iar Gramigna știa că un asemenea ordin nu putea fi ignorat.

— Nu ne va bănui nimeni și, în același timp, vom strânge o prietenie cu cel mai puternic om din Roma, spusese Imperia.

Iar el, punctual ca moartea, se afla acum pe o străduță din Trastevere, în fața căpitanului gărzilor Sfântului Oficiu, ameţit de sex, lent și somnoros, gata să devină carne în sânge sub tăișul spadei sale Katzbalger.

Îl privea sfidător. Stătea în norul de lumină proiectat de torță,

aşteptând să vadă ce va face.

Ca să-i dea de înţeles că n-avea nici cea mai mică intenţie să glumească, îşi scoase spada care scânteie sinistru.

Dintre toţi adversarii, el era cel mai rău. Cât despre intenţiile sale, nu avea nici o îndoială.

Deci, cu părere de rău, Corsini răspunse în singurul mod pe care-l cunoştea.

Îşi scoase spada din teacă şi îşi luă poziţia de apărare.

Nu avu nici măcar timp să strige, că adversarul îl şi atacă. Katzbalger era o spadă scurtă, dar cu lama deosebit de grea. Fandarea lui Gramigna se izbi de lama căpitanului cu forţa unui baros.

Totuşi, într-un fel sau altul pară lovitura şi, folosindu-se de abilitatea şi sprinteneala lui, încercă să-şi rănească duşmanul cu o lovitură laterală surprinzătoare. Dar Gramigna, cu o săritură neaşteptată, pară în ultima clipă şi puse atât de multă energie în respingerea atacului, încât aproape-l trânti pe Corsini la pământ. Căpitanul nu căzu, dar înregistră în minte forţa formidabilă a adversarului. Nu că ar fi avut nevoie s-o descopere, dar reacţia aceea îi risipi imediat orice urmă de dubiu în privinţa asta.

Abia avu timp să-ţi tragă sufletul, că deja Gramigna îl ataca din nou cu o mişcare încrucişată ascendentă de la stânga spre dreapta. Corsini sări într-o parte şi pară cu propria-i spadă pe returul adversarului. O ploaie de scântei albăstrui ilumină pentru o clipă penumbra. Apoi cei doi adversari se retraseră şi se aflară din nou în întuneric. Li se auzea doar respiraţia. În încercarea de a vedea mai bine, Corsini câştigă spaţiu şi se duse exact sub dâra slabă de lumină proiectată de cele două torţe.

Mercenarul păru să nu reziste invitaţiei şi făcu acelaşi lucru, dar Corsini într-o clipă dădu înapoi, lăsându-se din nou înghiţit de întuneric şi profitând de şansa de a-şi vedea inamicul, fandă mai întâi ascendent de la stânga la dreapta, lovind apoi la înălţimea şoldului.

Gramigna reuşi să devieze în ultima clipă lovitura căzută parcă din cer, dar totuşi cu o clipă prea târziu, pentru că lama ascuţită îi lăsă o urmă roşie care începu să sângereze abundent. Ceea ce-l făcu pe Corsini să-şi adune forţele şi, fără să scoată vreun sunet, să reia cu şi mai multă vigoare o serie de atacuri care-l obligară pe adversar să dea

înapoi, parând loviturile, dar neputând lua inițiativa.

La sfârșitul acelei lungi serii de lovituri și parări, căpitanul începu să se simtă obosit. Încercase să-l prindă pe Gramigna pe picior greșit, dar, fie din cauza piedicilor puse de lumina prea slabă, fie pentru că adversarul era mai perfid și mai puternic decât își imaginase, avu senzația clară că se afla pe punctul de a-și lua zborul spre Dumnezeu. Poate numele acela, Dizgrația, purta cu adevărat ghinion.

Încercă să-și alunge gândurile astea din minte, în timp ce-și asculta respirația gâfâită, devenită mai degrabă un horcăit sufocat în noaptea romană. Cu siguranță asta nu-l ajuta să rămână lucid, iar el avea nevoie de toată concentrarea posibilă.

Gramigna se retrăsese în umbră, în colțul cel mai întunecat al străzii și acum Corsini nu reușea să-i mai distingă nici măcar profilul.

Nu avea nici o grabă să meargă să vadă ce-l aștepta. Rămase pe loc.

La un moment dat avu chiar senzația că plecase. Dar nu trebuia să creadă așa ceva nici măcar pentru o clipă. Ridică garda și se pregăti să-l primească pentru că Gramigna va veni, mai devreme sau mai târziu va ieși din ascunzătoare, iar el va trebui să fie mai pregătit ca niciodată.

50
Presentimente

Ceva nu mergea.

Se trezise brusc și avusese presentimentul că se întâmplase ceva teribil. Privi în dreapta ei și văzu patul gol, căpitanul nu mai era. Știa că trebuie să plece devreme, pentru că avea niște lucruri de făcut, dar un gând îi sfredelea mintea și nici vorbă să scape de el, dimpotrivă, parcă devenea tot mai stăruitor.

Era o noapte toridă. Își strânse într-o coadă părul care i se lipea de tâmple din cauza transpirației. Peste cămașă, își luă prima *gamurra* pe care-o găsi.

Ieși din cameră. Mârâilă o aștepta cu o privire rugătoare, de parcă ar fi nutrit în sufletul lui aceeași îndoială.

Îl mângâie, apoi ieși împreună cu el.

Trebuia să termine. Mai devreme sau mai târziu, auzind scrâșnetul săbiilor, cineva și-ar fi dat seama ce se întâmplă. Deocamdată locul era pustiu, dar nu avea să rămână așa la infinit.

Gramigna ieși în momentul acela din umbră și se aruncă cu toată puterea spre căpitanul Vittorio Corsini. Lovi de două ori cu toată forța de care era în stare. Adversarul său pară prima lovitură, apoi pe a doua. Gramigna nu se pierdu cu firea și insistă cu o descendentă încrucișată, o întoarcere la orizontală, apoi când căpitanul pară în ultima clipă o lovitură încrucișând pentru a nu știu câta oară spada, Gramigna era pregătit. În mâna stângă îi apăru un pumnal. Văzu în ochii lui Corsini surpriza și apoi o umbră de melancolică resemnare, de parcă ar fi înțeles exact în clipa aceea că s-a terminat totul.

O clipă mai târziu lama subțire intră în jugulară. Sângele țâșni împroșcând în jur, inundând aerul fierbinte al nopții.

Corsini lăsă din mână spada care căzu pe jos cu un zgomot sinistru. Cu mâna stângă încercă să se sprijine de o suprafață solidă. Se zbătu în gol până când întâlni ceva. Marginea unui butoi? Nu-și dădea seama, dar se lăsă să cadă pe el.

În cele din urmă căzu, cu ochii care se stingeau încet și mâna stângă apăsând rana inundată de sânge.

Dizgrația auzise ceva. Un zgomot amenințător, niște sunete metalice care sugerau un duel. Cu Mârâilă alături, se luă după notele acelea funeste care aminteau de luptă și sânge. Ținea în mână o torță. Globul pulsant ilumina drumul. Zgomotul metalic era tot mai aproape.

Dădu într-o străduță îngustă și întunecată și înțelese că ajunsese.

Și atunci se întâmplă.

Se apropie destul încât să distingă perfect scena. Exact în clipa aceea lumea ei se întoarse pe dos.

Îl văzu pe Gramigna, uriașul Lanzichenecco aflat în serviciul Imperiei, înfigându-și pumnalul în jugulara căpitanului, și gâtul acestuia explodând într-o ploaie purpurie în timp ce lama intra până la mâner.

Corsini se zbătu căutând un punct de sprijin. Între timp Mârâilă începu să latre ca un apucat și se aruncă asupra mercenarului.

Dizgrația strigă: „Mârâilă… nu!“ I se păru că asistă la scena aceea, nu că o trăiește, cum de fapt se întâmpla. Copleșită cum era de durere

şi neîncredere, rămase nemişcată, incapabilă să împiedice ceea ce se întâmpla în faţa ochilor ei.

Lacrimile începură să-i curgă exact în momentul în care molosul se azvârli asupra bărbatului care tocmai îi ucisese singura mare iubire.

Îl văzu pe Gramigna scoţând pistolul de la brâul căpitanului. Se întoarse îndreptându-l spre câine. Trase. Fulgerul împuşcăturii. Tunetul care răsună în stradă.

În faţa ei, Mârâilă îşi încetini cursa până când se opri în faţa mercenarului care-l aştepta nemişcat, uriaş.

Încremeni, apoi căzu fulgerat.

Scoase un ultim scâncet, un lătrat răguşit care se pierdu în întunericul nopţii. Când înţelese ce s-a întâmplat, Dizgraţia îşi simţi picioarele tremurând. Apoi alergă, fără să-i pese de ce se va întâmpla către iubirile ei asasinate. Îl văzu pe Gramigna venind spre ea. Se pregăti să-l lovească şi când ajunse lângă el încercă să-l atingă cu torţa.

El o prinse de mână şi i-o suci. Fata ţipă, torţa căzu jos într-o dâră tremurătoare de lumină stinsă deja. Fu din nou întuneric. În clipa aceea Gramigna făcu lucrul cel mai ciudat din toată noaptea aceea.

O îmbrăţişă. Şi în timp ce ea îl lovea cu pumnii, o strânse la piept.

— Îmi pare rău, micuţo, spuse, dar ai greşit totul de la bun început.

Au fost ultimele cuvinte pe care Dizgraţia le-a auzit.

Apoi simţi că i se închid ochii, înnegriţi de furtuna aceea de cerneală care-i acoperise vederea, ştergând tot ce tocmai se întâmplase.

51
Neputinţă

Se simţea slab, neputincios. Casa părea vie: o inimă pulsândă care bătea într-un ritm infernal, strângându-se şi lărgindu-se din nou. Zgomotul acela îi fierbea în cap şi părea că vrea să i-l spargă în două.

Zăcea în pat, incapabil să se mişte. Istovit de muncă şi de teama că a ajuns la sfârşit. Urbino ieşise cu treburi şi acum el era singur, cu toate spaimele, îndoielile, senzaţia de a fi lăsat mii de lucruri neterminate. De a nu fi făcut suficient. Unde era Vittoria? Se

vindecase? De când n-o mai văzuse? Şi ce se întâmplase cu Dizgraţia? În ciuda a tot, se simţea responsabil pentru ea.

Numele acela care anunţa ghinion, nenorocire. Şi care era într-un contrast incredibil cu frumuseţea ei specială.

Dar dacă era un semn? La urma urmei, părea că toate lucrurile, în acea perioadă, complotau împotriva lui. Încercă să se scoale, dar imediat ce reuşi să se ridice sprijinindu-se în coate, îşi dădu seama că nu va reuşi. Se lăsă din nou să cadă. Ura cearşafurile umede de sudoare, senzaţia de rătăcire, mirosul de boală care plutea în aer, de carne, a lui, stricată, pe punctul de a se rupe şi a cădea bucăţi dintr-o clipă într-alta. Şi totuşi nu avea plăgi sau răni.

Era doar istovit. Obligat să stea în pat în noaptea aceea de vară. În cele precedente şi în cele ce aveau să vină. Medicul îi spusese: e nevoie de linişte şi răbdare.

Iar lui îi lipseau amândouă.

Se întoarse pe o parte şi întinse braţul reuşind să găsească pe pipăite o cană pe care Urbino, plin de compasiune, i-o lăsase lângă pat.

Trebuia să bea multă apă, i-o spusese medicul. În special cea provenită dintr-o fântână care se găsea la patruzeci de mile de Roma. Se spunea că e în stare să vindece de pietre. Boala de care suferea el. De zile întregi nu bea decât apa aia. Îl pusese pe Urbino să-i facă o rezervă.

Se sprijini în cot şi, cu un efort care părea că-l rupe în două, reuşi să se ridice şi să se sprijine cu spatele de perne.

„*Gutta cavat lapidem*“[17] dăduse sentinţa tânărul medic, care studiase la Universitatea din Padova, asistând la lecţiile lui Andrea Vesalio.

17. Picătura găureşte piatra (lat.).

Michelangelo îi urmase instrucţiunile. De zile întregi bea cât de mult putea. Dar căldura, febra şi senzaţia de sfârşeală îl făceau să se simtă slab şi deprimat. Când trebuia să urineze simţea o durere cumplită. Lichidul era roşu de sânge. Medicul îi explicase că o pietricică se oprise în canalul prin care se scurgea urina, înfundându-l parţial. Dacă ar fi băut mult, probabil că ar fi eliminat-o.

Întotdeauna piatra era blestemul lui.

Exista o ironie amară în povestea aia. Fără să vrea, se trezi zâmbind. Luă cana, o duse la gură și bău mult.

Din păcate apa era caldă, ca blestemata aia de noapte de vară.

Se șterse la gură cu mâneca. Din barbă îi cădeau picături de apă.

Bău din nou.

Se întoarse și așeză cana pe jos.

Oftă.

Se gândi la amenințările primite de Vittoria. La căpitanul gărzilor, care-i promisese că n-o va scăpa din ochi. La suveranul pontif, care refuzase să-l ajute, îndemnându-l în schimb să se grăbească să termine cât mai repede frescele din capela care-i purta numele.

Nimănui nu-i păsa cu adevărat de Dumnezeu. De cum va ajunge în fața lui pentru a fi judecat. Michelangelo se întrebă ce s-ar putea spune despre el. Fusese într-adevăr un artist capabil? Slăvise cu adevărat gloria Domnului? Sau, mai degrabă se întrecuse în provocări care serviseră doar să crească și să-i consolideze prestigiul? Să-i amplifice înfumurarea? Dorința de a se afirma și a străluci ca o mare stea a artei?

Asta îl interesa?

Nu, desigur.

Reginald Pole și Vittoria Colonna și, alături de ei, toți cei care aderaseră la cercul Spiritualilor îi arătaseră că era posibilă o altfel de viață. Că exista o cale de salvare. O dimensiune mai simplă, sinceră. Trebuia doar să asculți. Să auzi vrerea lui Dumnezeu care e întotdeauna cu noi. Și astfel Michelangelo pornise la realizarea altor două statui diferite pentru mormântul lui Iulius II. Deoarece considerase că trebuie să dea formă marmurei, plăsmuind-o după imaginea noii conștiințe la care încerca să ajungă.

Viața, cea care poate se scurgea din trupul său, trebuia înfruntată în dubla sa dimensiune. Acum era sigur de asta. Așa cum spusese Pole, exista comportamentul pozitiv, activ, grație operelor de bine făcute, și contemplarea lui Dumnezeu, care reprezenta perfecțiunea spre care tindea cu tot devotamentul și modestia posibile.

Deci, de zile întregi, hotărâse să reprezinte acea dublă viziune prin două femei splendide care vor împodobi monumentul funerar al lui Iulius II.

Şi în timp ce orele treceau, faptul că era obligat să stea în pat îl tortura asemenea celei mai nemiloase dintre aşteptări. Ar fi vrut să se scoale în picioare, să ia ciocanul de lemn şi dalta şi să modeleze marmura, eliberându-le din blocurile de marmură pe cele două splendide femei. Dar nu putea, nu avea încă suficientă forţă.

Era un miracol dacă reuşea să se ridice în picioare.

52
Moarte şi uneltiri

Lui Gian Pietro Carafa nu-i venea să-şi creadă urechilor.

— Sunteţi sigur? îl întrebă pe ofiţerul care se afla în faţa lui. Cineva a avut curajul să comită o asemenea crimă? Să-l ucidă pe căpitanul gărzii Sfântului Oficiu? Căpitanul gărzilor mele? Şi cine a îndrăznit atât de mult, după părerea voastră?

Mercurio Caffarelli, înlocuitorul lui Corsini, nu ştia pe unde să scoată cămaşa. În noaptea precedentă, o găsise pe Dizgraţia lângă cadavrul căpitanului. Părea aproape inconştientă. Şi chiar dacă i se părea incredibil, nu existau îndoieli cu privire la vinovăţia fetei. Jungherul înfipt în gâtul lui Corsini era al ei.

— După cum am putut constata, spuse cu un firicel de voce, asasinul e o femeie.

Cardinalul Carafa ridică neîncrezător o sprânceană.

— Adevărat? Şi cine-i?

— Dizgraţia.

— Dizgraţia şi mai cum?

— Numai Dizgraţia, Eminenţă. O fată care lucra pentru Imperia, curtezana.

— Proprietara locantei… *Gâsca roşie*? Cea din cartierul Parione?

Caffarelli dădu din cap.

— Târfa aia bătrână, tună Carafa, s-a apucat şi de afaceri! Deci ea e cea care a ordonat crima?

— N-am spus deloc asta, Eminenţă, spuse Mercurio Caffarelli.

— I-auzi! Atunci fiţi mai clar, fir-ar să fie! Cineva l-a ucis pe superiorul vostru! Un căpitan foarte capabil şi curajos! Un bărbat adevărat, cum nu se mai găsesc. Vreau s-o văd imediat pe curtezana

asta, pe Imperia! Să fie adusă aici, Caffarelli!

— Am dat ordin să fie convocată, Eminență. Ar trebui să fi ajuns deja, spuse ofițerul.

— Cât zel, Caffarelli! La urma urmei, mai bine așa! Presupusa vinovată? Dizgrația asta?

— Am închis-o într-una din celulele de la Tor di Nola.

— A, da?

Încă o dată Caffarelli dădu din cap.

— Bine ați făcut! De acord, atunci o s-o aștept pe curtezană.

— Când doriți, Eminență, pot s-o aduc. Cum vă spuneam, e deja aici.

— Nu pierdeți timpul, nu? Bine. Chemați-o deci, să vedem ce are de povestit. Ieșiți! Când o să am nevoie de voi, o să trimit să vă cheme.

Și spunând asta, cardinalul Carafa îi făcu semn ofițerului să iasă.

— A, un ultim lucru…

— Eminență? răspunse Caffarelli în timp ce se îndrepta spre ieșire.

— Din moment ce îl înlocuiați deja… ei bine, gărzile Sfântului Oficiu nu pot rămâne fără un căpitan. Caffarelli, de azi înainte sunteți voi noul căpitan. Numit de mine.

— Eminență, se înclină Mercurio.

— Aveți grijă să meritați o asemenea onoare.

— O să încerc. Și spunând asta, Caffarelli dispăru.

Când o văzu intrând pe Imperia, Carafa nu putu să nu remarce că, deși nu mai era tânără, femeia aceea avea încă mult farmec. Și acesta era, își spuse, secretul succesului ei. Într-atât încât, așa cum știau toți, devenise una din femeile cele mai puternice din Roma. Carafa se gândi că n-avea nici un rost s-o înfrunte. Mult mai bine să încerce să înțeleagă dacă ar putea să încheie cu ea un soi de tacită și discretă alianță.

— Eminență, spuse Imperia, îmbrăcată cu o rochie de culoarea sângelui, ca și cum ar fi vrut să-și asorteze îmbrăcămintea din ziua aceea la purpura de cardinal a lui Carafa, e un privilegiu pentru mine să vă întâlnesc, chiar dacă, sunt conștientă de asta, împrejurările care m-au adus aici nu sunt, desigur, cele mai fericite. Sunt îndurerată pentru ceea ce i s-a întâmplat căpitanului vostru, un om stimat și

capabil, care va lipsi întregii comunități creștine din acest oraș.

Imperia făcu o plecăciune adâncă și sărută rubinul înfocat care strălucea pe arătătorul cardinalului.

Carafa aprobă. Dincolo de ceea ce va descoperi în ziua aceea, un lucru era sigur: femeia aia știa cum să se poarte și, în timpuri teribile ca acela, nu era puțin lucru.

— Luați loc, spuse.

Imperia se așeză pe un mic fotoliu din catifea violet. Privirea ei nu trădă nici cea mai mică emoție și, dacă exista reverență în atitudinea ei, nu s-ar fi transformat niciodată în teamă, deoarece era în stare s-o contrabalanseze cu o deosebită încredere în ea însăși.

— Doamnă, începu Carafa, care cu siguranță nu i s-ar fi adresat Imperiei cu alte titluri, căci, orice s-ar spune, rămânea totuși o curtezană, cunoașteți perfect motivul pentru care sunteți aici. Așa că vă rog să-mi spuneți ceea ce știți despre femeia acuzată de uciderea căpitanului Vittorio Corsini.

— Desigur, răspunse Imperia, n-o să vă ascund nimic. Fata acuzată se numește Dizgrația. De câțiva ani e în serviciul meu. Îndeplinește cele mai diferite servicii, se ocupă de contabilitate la una din locantele ce-mi aparțin și supraveghează activitățile de acolo, ca…

— Vă rog, pot foarte bine să-mi imaginez care sunt aceste activități, o întrerupse scurt Carafa, concentrați-vă pe ceea ce știți despre ea ca persoană, în special ce legătură avea cu căpitanul Corsini.

— Era o fată întreprinzătoare, cu înfăţişare plăcută, adică nu trecea neobservată, chiar dacă, atunci când auzeau cum o cheamă, unii bărbați, îmi imaginez din cauza unei stupide superstiții, simțeau un soi de presimţire şi preferau probabil să aibă de-a face cu alte femei. În orice caz, nu era cazul căpitanului Corsini.

— Chiar așa? Ce vreți să spuneți? Fiți mai precisă!

— Din câte știu, căpitanul Corsini era îndrăgostit de ea, spuse Imperia vorbind deschis.

— Sunteți sigură?

Lui Carafa părea să nu-i vină să creadă.

— Am pus să fie urmărită, pentru că voiam să nu am nici o îndoială.

— De către cine?

— De către garda mea de corp.

— Înțeleg. Și el ar putea să confirme că fata asta, Dizgrația, și căpitanul se întâlneau?

— Evident.

— Permiteți-mi să fac o observație, spuse atunci cardinalul. Nu vi se pare că înainte de a mânji memoria unui căpitan al gărzilor Sfântului Oficiu, ar trebui să avem cel puțin o oarecare certitudine?

— Fără îndoială, Eminența Voastră. Eu am răspuns pur și simplu la întrebarea voastră. Chiar dacă, aș vrea să subliniez că știți asta mai bine decât mine, soldații, nobilii și până și oameni ai Bisericii nu sunt feriți de păcat…

— …Vă rog.

— Faptul că îmi cereți să ascund detaliile nu face ca povestea să nu fie adevărată. Am văzut cu ochii mei.

Cardinalul oftă.

— Doamnă, aveți dreptate, și este exact acesta motivul pentru care Reforma s-a abătut asupra noastră. Ca să ne pedepsească. Ca să ne arate că nu suntem demni de bunăvoința lui Dumnezeu, începând cu Biserica pe care o reprezint. Imaginați-vă că știu despre ce vorbiți!

— Cred însă că motivele pentru care Dizgrația era periculoasă au de-a face cu alte chestiuni.

— Chestiuni mai importante decât moartea unui căpitan al gărzii Sfântului Oficiu?

— Eminență… și dacă v-aș spune cuvântul *Spirituali*?

La auzul acestui cuvânt, cardinalul Carafa rămase mut.

Pole ajunsese deci până la Sfântul Oficiu, fără ca el să-și fi dat câtuși de puțin seama?

53
Viața activă și viața contemplativă

Michelangelo de abia își revenise, Acum reușea să stea în picioare și, în ciuda faptului că se simțea încă slăbit, se încăpățâna să se întoarcă deja la lucru.

În fața lui avea un bloc mare de marmură. Alb, translucid, perfect. Îi pipăi conturul cu mâinile, îl privi cu atenție ca să-i găsească

venaturile cele mai secrete. I se părea că e din nou tânăr pentru că gesturile acelea, în familiaritatea lor, reprezentau o minunată obișnuință, darul său cotidian, motivul pentru care se scula dimineața și cel pentru care se culca seara.

Și era minunat să-și imagineze ce ascundea blocul în învelișul său candid, un miracol pe care îi plăcea să-l descopere de fiecare dată, pentru că dezvăluirea formei conținute în el era o urgență arzătoare.

Și în dimineața aceea avea inima plină de emoție, ca și cum ar fi fost pentru prima oară. Trecuse deja câtăva vreme de când nu mai atingea marmura.

De când făcuse în așa fel încât Moise să-și întoarcă privirea.

Își amintea încă uimirea lui Tommaso de' Cavalieri când văzuse ceea ce considerase probabil un soi de magie, și, într-un anumit fel, avea dreptate: era o magie, un dar pe care Dumnezeu i-l făcuse. Dacă cineva l-ar fi întrebat cum făcea să lucreze marmura, Michelangelo n-ar fi știut să răspundă. Tehnica învățată și perfecționată în ultimii ani, pasiunea pusă în a alege personal blocurile, munca umilă de tăietor de piatră pe care o studiase și o pusese în practică fără să-i disprețuiască simplitatea erau momente ale unui traseu pe care-l considera normal. Nobila artă a sculpturii se baza tocmai pe faptul că voia să aleagă de la bun început, de când marmura era extrasă din carieră. Căci o statuie, o figură, un profet, o răstignire luau naștere cu mult înainte de a fi schițate, gravate, sculptate.

Era necesar în primul rând să fie găsit blocul potrivit, udându-l cu apă, revelându-i imperfecțiunile și pretinzând puritatea absolută. Iată de ce, în toți acești ani, Michelangelo se căţărase la Carrara și pe muntele Altissimo din Alpii Apuani, pentru că acolo găsea piatra cea mai pură.

Cea pe care o avea acum în fața lui.

Zilele de boală îl sleiseră și chiar dacă acum singurul lucru de care avea nevoie era să se confrunte din nou cu marmura folosind ciocanul de lemn și dalta, știa că n-o poate face. Dar în acel răstimp mintea lucrase în mod febril și două femei îi apăruseră în vis, cu formele lor minunate, trăsăturile delicate și pliurile moi ale veșmintelor.

I se păru că vede marmura topindu-se ca gheața în fața ochilor lui și luând forma a două femei splendide, alegorii ale virtuților descrise de Reginald Pole la Viterbo.

Una, Rahela, personajul biblic, va întruchipa viaţa contemplativă. Michelangelo avea de gând s-o reprezinte înfăşurată într-o mantie grea, cu ochii ridicaţi spre cer, mâinile împreunate, chipul întors spre Dumnezeu, credinţa aproape oarbă în El. Voia să prindă esenţa raportului cu divinul, fără nici o mediere.

În schimb, cealaltă, Lia, urma să întruchipeze, viaţa activă, lumina necesară flăcării care arde, după cum era scris în *Beneficium Christi*. Cea care îşi găseşte salvarea prin propriile acţiuni, fără intermediul Bisericii, dar conform credinţei.

Michelangelo ştia că, făcând astfel, va realiza un soi de echilibru definitiv între principiile Reformei protestante şi dictatele Bisericii Catolice, o soluţie care, deşi susţinea raportul exclusiv al omului cu Dumnezeu, nu intenţiona să nege forţa năvalnică a vieţii active. Lia, şi ea personaj biblic, va fi o matroană romană, ţinând în mâna dreaptă pieptenele cu care-şi strânge părul lung, dar pieptenele acela va avea forma unei torţe, simbol al luminii şi al focului arzător. În sfârşit, va pune pe capul Liei o diademă.

Asta voia să facă: să completeze un monument funerar care să fie reprezentarea în marmură a propriilor convingeri, atât de diferite de cele de odinioară, fiice ale cuvintelor Vittoriei şi ale cardinalului Reginald Pole, victime inocente ale unei Inchiziţii atât de surde la argumentele lor, încât îşi interpreta doar rolul de braţ înarmat în serviciul Papei. O Inchiziţie condusă de un om care, foarte probabil, ţintea la pontificat, reafirmând ierarhiile şi închistările unei Biserici prea dispuse să-i pedepsească pe săraci şi pe cei slabi, ameninţându-i cu erezia, dar dispusă, în schimb, să-i absolve pe apropiaţii puterii şi pe cei bogaţi.

Ştia că în felul acela ar fi mărit distanţa, ar fi făcut ca rana să se infecteze şi mai mult, lărgind marginile rupturii dintre el şi Biserică, dar nu vedea altă soluţie. După mult timp, avea posibilitatea de a sculpta lucrurile în care credea folosind un limbaj diferit, din anumite puncte de vedere mai criptic, mai protejat sau poate, pur şi simplu, mai clar decât oricare altul, dar numai pentru cei care ar fi avut curajul să privească cu adevărat în ochi statuile lui Moise, Rahela, Lia şi Iulius II.

Nu vor fi imagini pentru oricine, într-un anumit sens vor înfricoşa, întorcându-i privirea celui care le va fixa fără să simtă nevoia de a fi

încurajat.

Aşadar hotărâse.

Va lupta cu armele pe care le cunoştea şi pe care Dumnezeu i le dăduse pentru a-şi striga adevărul.

54
Sacru şi profan

Imperia era sigură că trezise nu numai interesul, ci şi atenţia cardinalului. Ştia că, încă de când căpitanul Vittorio Corsini o vizitase, ceea ce auzise din gura lui era doar o parte din adevăr.

Gian Pietro Carafa fusese aşezat în fruntea Inchiziţiei romane prin voinţa Papei. Un papă care nu fusese cel mai rău din ultimii ani, dar care, pentru mii de motive, nu va trăi etern. El fusese cel care deschisese calea dialogului între Reforma protestantă şi Biserica Catolică cu o atitudine prea îngăduitoare. Cu greu suportată de către Carafa.

Până şi ea înţelesese, era suficient să-l priveşti în ochi. Eminenţa Sa era un om animat de pofte monstruoase şi care vedea actualul său rol de conducător al Sfântului Oficiu drept trambulina necesară, dar nu suficientă, pentru a ajunge la scaunul papal.

Întreprinzătoare cum era, Imperia făcuse câteva cercetări printre spionii săi şi aflase nu numai că ura lui Carafa pentru Reginald Pole era legendară, cum rezultase deja evident din informaţiile culese de Dizgraţia, dar şi că avea rădăcini profunde şi o motivaţie precisă: Pole era principalul adversar pe care conducătorul Inchiziţiei romane îl avea în drumul său, un drum care ducea drept la pontificat şi care risca să fie compromis de blestematul acela de cardinal englez, protejat de Paul III, într-atât încât îl numise trimisul său la iminentul Conciliu din Trent.

Iar acum, dacă Imperia ar avea ceva concret de oferit pentru a-l pune într-o lumină negativă pe Pole şi grupul său de Spirituali, furnizând o victimă de sacrificat, care să poată fi indicată drept vrăjitoare, eretică, crescută în umbra învăţăturii lui Pole şi a discipolilor săi, oare cardinalul Carafa nu i-ar fi recunoscător pentru eternitate?

Și cui mai bine decât Dizgrației ar putea să i se potrivească acest rol? Fetișcana aia ingrată, încrezută, care o refuzase pentru niște umeri lați și un chip viril, era în fond biletul ei de liberă trecere în ascensiunea spre putere.

Se hotărî deci să înfigă cuțitul și mai tare, făcându-l pe cardinal părtaș la planul ei diabolic.

— Eminență, spuse cu o voce hotărâtă, cred că întâlnirea de azi se poate dovedi propice pentru voi, în lumina a ceea ce am să vă spun.

Cardinalul o privi dându-i de înțeles că o asculta, nu avea nevoie să fie convins mai mult decât era deja.

— Ei bine, Dizgrația nu e doar vinovată de faptul pe care îl știți, moartea căpitanului Vittorio Corsini, dar și, așa cum o să descoperiți imediat, e o eretică, și din această cauză a făcut ce a făcut.

— Aha!

— Pot s-o dovedesc, nu numai pentru că eu însămi știu sigur că se întâlnea cu Spiritualii lui Reginald Pole, și aș putea s-o confirm la judecată, dar și pentru că un tipograf de-al meu de încredere va putea să aducă mărturie că i-a vândut două exemplare din *Beneficium Christi*, în ediția revăzută și adăugită de Marcantonio Flaminio, care face parte din *Ecclesia Viterbiensis*, recent tipărită la Veneția, cuib laic de cea mai vicleană erezie. Ca să nu mai spunem că actualul înlocuitor al căpitanului, tânărul Mercurio Caffarelli, va putea afirma fără greutate că fata are dintotdeauna un caracter mizerabil, căci, nu mai mult de cu doi ani în urmă, ca să se apere, a rănit un mercenar cu același jungher cu care în noaptea trecută l-a ucis pe căpitanul Corsini. Toate astea, evident, susținute de mărturiile despre care vă vorbesc…

Cardinalul Carafa era cu adevărat uimit, și asta nu i se întâmpla prea des.

— Admir cantitatea de informații pe care le aveți, doamnă, spuse cu sinceritate. Mă întreb de unde vă procurați spioni atât de eficienți, mi-ar plăcea să vă cer unul cu împrumut, poate că ar putea să-i învețe ceva util pe ai mei, spuse, mângâindu-și dosul mâinii cu un gest grijuliu.

— Munca mea îmi impune o asemenea cunoaștere, Eminența Voastră.

— Înțeleg.

— Dacă-mi îngăduiți…

— Vă rog, spuneţi mai departe, am impresia că partea cea mai interesantă din propunerea voastră de abia urmează.

Imperia dădu din cap. Cardinalul o încuraja. Merita deci să rişte şi să spună ceea ce nu se spunea. La urma urmei, ce avea de pierdut? În cel mai rău caz, Carafa i-ar fi interzis, ameninţând-o, să vorbească despre ceea ce tocmai îndrăznise să spună. Dar, cum părea să sugereze atitudinea lui, cardinalul avea cu totul alte intenţii.

— Cum vă spuneam, Eminenţă, un caz ca acesta v-ar putea oferi exemplul, pe care îmi imaginez că-l căutaţi. Să mă explic. O fetişcană pe care nimeni n-o mai vrea, acuzată şi recunoscută vinovată de uciderea căpitanului gărzilor, cu un nume care pare dat de diavol în persoană, şi împotriva căreia martori credibili nu ezită să depună mărturie cu privire la erezia ei, din cauza textelor citite şi persoanelor frecventate… ei bine, n-ar putea fi tocmai ea acel ţap ispăşitor care v-ar putea permite să triumfaţi asupra lui Pole? Condamnarea ei la moarte nu v-ar aduce oare acea aprobare care este caracteristică acelora care au curajul să arate sâmburele răului? Gândiţi-vă: cine citeşte *Beneficium Christi* se îndepărtează de Dumnezeu şi-l ucide până şi pe căpitanul Corsini, omul care se ocupa de siguranţa voastră? Şi totul nu bazat pe fantezii, ci pe mărturii precise şi detaliate? La urma urmei nu e aceasta o posibilitate ce vi se oferă pentru a triumfa asupra curentului care vi se împotriveşte atât de mult?

După ce-i ascultă cuvintele, cardinalul Carafa tăcu uitându-se drept în ochii ei. Curtezana n-ar fi putut spune la ce se gândea, şi pentru o clipă se temu că îndrăznise prea mult. Poate cardinalul nu era omul plin de cruzime pe care şi-l imaginase sau, poate, nu era dispus să meargă atât de departe pentru a-şi satisface dorinţa de putere.

Ea însă era exact acel soi de om, era animată de o dorinţă de răzbunare, imposibil de descris doar în cuvinte, faţă de târfuliţa aia de Dizgraţia. De aceea spera să primească un răspuns afirmativ de la cardinal, căci i se părea că semăna cu ea la temperament şi convingeri.

După un timp care i se păru infinit, Gian Pietro Carafa vorbi.

— Sunteţi o femeie cu adevărat fără scrupule, şi totuşi îmi propuneţi o soluţie strălucită.

Imperia suspină, începutul era promiţător

— După cum probabil ştiţi, Dizgraţia asta a fost închisă la Tor di Nona, în aşteptarea judecăţii. Este deci cât se poate de evident că ceea

ce spuneți este de absolută utilitate pentru Biserica pe care o reprezint, nu numai pentru a da pedeapsa cuvenită pentru crima oribilă comisă, pedeapsă care e de competența puterii temporale, dar și pentru aceea ulterioară, și mai gravă, despre care îmi vorbiți. Nu voi intra în detalii privind pozițiile teologice din interiorul Bisericii Romei și cum consideră ele recenta rebeliune protestantă, pe care Luther se încăpățânează s-o numească Reformă, totuși este știut că încerc, cu multă modestie și devotament, să fac ordine în această nefericită situație. Ca s-o pot face, am nevoie să-mi întăresc poziția, și ea e cu atât mai convingătoare cu cât apar slăbite cele ale altora. Accept deci ceea ce îmi oferiți, chiar dacă viața m-a învățat că nimeni nu dăruiește nimic nimănui, și atunci nu pot decât să vă întreb: ce doriți în schimb?

— Cinci sute de ducați, răspunse Imperia, fără cea mai mică ezitare.

Era suma exactă pe care i-o datora Corsini, și în ultimă instanță cardinalul. Nu intenționa să ceară prea mult norocului. Se elibera de o martoră periculoasă, dovezile pe care le avea împotriva Dizgrației erau zdrobitoare, şi cu cât mai repede târfulița aia va ajunge în pământ, cu atât se va simți mai liniștită și mai satisfăcută. Ura până și gândul că era vie. Nu atât pentru că se îndrăgostise de Corsini, cât pentru că nu recunoscuse asta când o întrebase, și încercase s-o păcălească mințind, complotând probabil, ca să ajungă într-o bună zi la cine știe ce gest nefast împotriva ei.

Imperia nu devenise ce devenise așteptând mișcările adversarilor. Învățase că o buruiană trebuie smulsă imediat, altfel va ajunge să infesteze tot ce crease de-a lungul anilor cu infinită greutate și suferință.

— Fie. Mărturisesc că cererea voastră e cât se poate de modestă, dar mai bine așa. Nu voi uita această cumpătare a voastră, poate ne va permite în viitor să avem înțelegeri ulterioare. Așa cum am convenit, mă aștept ca la proces să faceți ce ați promis.

— Fără îndoială, la urma urmei eu v-am propus asta.

— Evident. Imediat ce veți depune mărturie, voi pune să fie emisă o scrisoare de credit pe numele vostru. Deci la revedere, doamnă, spuse întinzându-i Imperiei mâna.

Curtezana îngenunche în fața Eminenței Sale și-i sărută inelul. Apoi schiță o reverență și sub privirile vigilente și pline de cruzime

ale cardinalului se îndreptă spre ieşire.

55
Tor di Nona

Dizgraţia îşi simţea capul zvâcnind. Durerea se răspândea în valuri circulare, iradiind în tot corpul. Îi dădea o senzaţie de ameţeală continuă. Gramigna o lovise cu violenţă. Ar fi preferat s-o ucidă. Pentru că să trăiască fără căpitan şi fără Mârâilă era cea mai mare pedeapsă pe care şi-o putea închipui.

Şi pentru că ceea ce o aştepta acum depăşea orice închipuire.

Nu avea prieteni, în afară de Michelangelo, care era un bărbat în vârstă şi putea face foarte puţin pentru ea.

Şi în orice caz, în afară de el, nu mai avea pe nimeni. În cele din urmă Imperia o vânduse cum se vinde o bucată de carne la piaţă. Dizgraţia ştia că se va sfârşi aşa. Întotdeauna se temuse de asta. Totuşi nu reuşise să-şi împiedice inima să se îndrăgostească de căpitan. Acceptase riscul. Şi pierduse. Dar, cel puţin, cunoscuse iubirea. Iar o bucurie ca aceea, chiar scurtă, merita de o mie de ori ceea ce urma să vină. Prea puţin o mai interesau acum detaliile.

Privi în jur. O azvârliseră într-o celulă îngustă şi murdară. Nu vedea altceva decât pereţii goi de piatră. Descoperi o fisură atât de îngustă că aproape nu lăsa să intre aerul.

Patul nu era decât o adunătură de lemn putred şi paie.

Hârdăul pentru nevoi răspândea o putoare dezgustătoare, pentru că temnicerilor nici nu le trecea prin gând să-l golească.

Îi veni să vomite.

Se întoarse cu faţa la perete. Durerea continuă îi aminti încă o dată ce pierduse într-o singură noapte. Simţi cum lacrimile îi coborau pe obraji şi se duceau cine ştie unde. O durea gâtul, îi era aproape imposibil să înghită, saliva era sticlă pisată. Gemu.

Voia să-şi adune forţele, dar nu reuşea, nu în momentul acela.

Se lăsă pradă durerii, pentru că era singurul lucru pe care-l voia.

Michelangelo aştepta. Dorise să-l întâlnească pe Pole în locul acela din oraş care reprezenta pentru el inima Romei.

Bazilica lui Constantin se pregătea să devină San Pietro, cea mai mare biserică din lume. Şi totuşi, când te uitai la ea, nu era decât un miraj, un spaţiu sfârtecat de cicatricele timpului şi de mâna omului. Bramante o imaginase cu planul în formă de cruce grecească, şi păstrase cei patru colosali pilaştri şi arcurile de legătură. Dar totul în jur era o adunătură de ruine şi de ziduri care stăteau să se prăbuşească, pentru că, la moartea marelui arhitect, mai întâi Rafael şi apoi Antonio da Sangallo nu reuşiseră să înainteze cu lucrul.

Deci ceea ce ar fi trebuit să devină bazilica San Pietro nu era decât un incredibil schelet de structuri de un farmec nemuritor, expus furiei vântului şi ploii, un avertisment de piatră, care părea să amintească locuitorilor măreţia un timp pierdut, care poate nu se va mai întoarce niciodată.

Şi totuşi Michelangelo nutrea speranţe pentru acea mistică arcă a Spiritului.

Stătea în picioare, cu un opaiţ, aşteptând. Gărzile îl lăsaseră să treacă imediat ce îl recunoscuseră pe Supremul sculptor şi pictor al Palatelor Vaticane, numit astfel de Papă însuşi.

În crepusculul acela îmbibat de nostalgie şi grandoare, Michelangelo îl aştepta pe Reginald Pole. Cardinalul englez îi ceruse să se întâlnească, după ce îi trimisese prin Vittoria o scrisoare, atât de urgentă şi de importantă că n-ar fi putut s-o ignore vreodată.

Vittoria! Fusese s-o vadă şi o găsise mai în putere. Nu se putea spune probabil că e vindecată, dar pielea ei albă se colorase din nou de roşeaţa aceea palidă pe care o avea întotdeauna atunci când se simţea bine. Îi ceruse s-o ducă pe Alpii Apuani, călare: voia să vadă măcar o dată natura sălbatică şi aspră în care el îşi petrecea cele mai intime momente, atunci când se simţea în comuniune cu Dumnezeu.

Michelangelo îi promisese că o va duce. Imediat ce zilele vor deveni mai răcoroase, vor merge împreună.

În timp ce zbura astfel cu fantezia, iar scânteile unui recipient cu jăratic pluteau în aer ca nişte licurici, auzi o voce strigându-l. Era blândă şi frumos modulată, imposibil de confundat. Pentru o clipă Michelangelo simţi ceva supranatural, ca şi cum l-ar fi strigat Dumnezeu. Dar apoi îşi reveni, îndreptă opaiţul înainte şi din umbră apăru cardinalul Reginald Pole.

Era îmbrăcat cu un veşmânt lung purpuriu, talarul. Avea o privire

îngrijorată și fața mai trasă ca de obicei.

— *Messer* Michelangelo, îi spuse tânărul englez, nici nu știți ce mult mă bucur să vă văd.

— Sunt onorat, Eminență.

— Din păcate, motivele pentru care vă întâlnesc aici nu sunt dintre cele mai fericite, spuse.

— Îmi imaginam, răspunse Michelangelo, de aceea v-am rugat să veniți în acest loc atât de special.

— Da. Mărturisesc că, atunci când am aflat că ați ales bazilica, am fost destul de uimit.

Michelangelo zâmbi.

— Vă înțeleg. Dar vedeți, Eminență, îmi place să păşesc pe iarba și pe pământul a ceea ce numesc pe bună dreptate un simulacru, o ruină, un loc al abandonului, pentru că bazilica San Pietro a fost uitată atât de cei care și-au dorit-o, cât și de cei care au executat-o, întocmai acestui oraș și Bisericii sale. Și totuși nu totul s-a pierdut, timpului îi este milă de om și de operele lui, când sunt niște minunății. Priviți, spuse, luminând drumul cu opaițul. Cardinalul Pole rămase înmărmurit când văzu în fața sa un mozaic de o neasemuită frumusețe. Strălucea pe fundalul auriu. La slaba licărire a opaițului îl recunoscu pe Dumnezeu salvându-i pe apostolii aflați pe o corabie, cu vela umflată de vânt.

— Acesta este Giotto, Eminență. Autorul unei minuni atât de strălucitoare încât strălucește și în penumbra crepusculului, asemenea stelelor de pe cer, spuse Michelangelo cu o voce profundă. Vedeți apostolii pe corabie? Și Dumnezeu care-i întinde mâna lui Petru? Și valurile, și cetatea pe malul mării?

Pole își duse mâna la gură, copleșit de o splendoare fără egal. Dar Michelangelo n-avea intenția să zăbovească pe imaginea aceea. Avea în minte altceva. Fără să mai aştepte trecu pe lângă Pignone – marele con de pin – așezat în mijlocul curții și ilumină din nou cu opaițul spațiul din fața lui. Cardinalul îl ajunse din urmă și dintr-odată descoperi un tabernacul, în care se afla o statuie reprezentându-l pe Sfântul Petru binecuvântând.

— L-a sculptat un artist grec extraordinar de talentat, spuse Michelangelo. Nu i se cunoaşte numele. La început statuia reprezenta un filozof, dar Arnolfo di Cambio a modificat-o, cu peste două secole

în urmă, și iată, ca prin miracol, ne-a apărut Sfântul Petru: părul, barba, cheile Împărăției Cerurilor, continuă Michelangelo iluminând legătura de chei pe care apostolul o strângea în mâna stângă. Vedeți, Eminență, cum rămâne memoria dacă este încredințată artei? Scrinul care păstrează amintirea și o perpetuează pe oceanele timpului? Și totuși astăzi noi vrem să schimbăm toate astea, spuse Michelangelo rotind opaițul și iluminând pentru o clipă aerul întunecat al apusului, pentru a susține gloria efemeră, dorința de putere, faima care corupe și orbește, banii care ne fac mai răi decât diavolul însuși. Iar Biserica, după ce a înțeles cum arta îl poate slăvi pe Dumnezeu și măreția lui, acum se închide în conflicte de salon, negociază titluri prin simonie, vinde indulgențe pentru a-i salva pe cei bogați și pe puternicii Pământului, cumpărând pentru ei jilțuri în Paradis, punându-se pe același plan cu Dumnezeu!

— Michelangelo… șopti Pole.

Dar Michelangelo părea să nu-l audă.

— Urmați-mă, Eminența Voastră, vă rog, și mergând înainte se îndreptă spre altarul principal. În jurul lui scânteiau zeci de candele cu ulei. Lumina slabă, ca aceea a unui foc de abia aprins, făcea să se vadă bolta în stil gotic dorită de Leon X. În fața altarului se afla un mic templu realizat de Bramante, protejând altarul cel mare și mormântul Sfântului Petru.

— Iată Roma, iată memoria noastră, Eminență, continuă Michelangelo, care vedea în vestigiile acelea și în disperata încercare de a le face să renască a arhitecților din vremea lui, o fuziune între trecut și viitor, o alianță între artă și credință, care, inegalabilă, reprezenta pentru el, în momentul acela, uniunea a tot, alfa și omega, centrul universului. Iulius II intuise importanța acestor lucruri. Și după el, Leon! Dar, din păcate, omul e prea prost ca să iubească infinit de mult frumosul! Iar femeia, cu siguranță mai sensibilă, atentă, dotată, nu are forța de a se ridica în apărarea unei asemenea frumuseți. Cuvintele ei rămân neascultate. Și totul se termină într-un război, în venirea mercenarilor, în durere și foamea de masacru.

În timp ce spunea asta, o mână îl prinse de braț. Michelangelo se întoarse și văzu ochii cardinalului Reginald Pole. Descoperi în ei o credință de nezdruncinat și o ușoară melancolie.

— Michelangelo, voi știți să-l recunoașteți pe Dumnezeu atunci

când se află în fața voastră. Dar puțini dintre noi reușesc să facă asta. V-am ascultat cuvintele. Am văzut ce mi-ați arătat și mărturisesc că aveți întru totul dreptate și că acum, mai mult ca oricând, trebuie să luptăm pentru a ajunge la o împăcare. Paul II m-a confirmat legat papal, la Trent, și credeți-mă mă voi bate pentru un acord între protestanți și catolici. Dar dușmanii noștri există și prosperă în sânul Bisericii. În timp ce noi vorbim, Gian Pietro Carafa complotează pentru ca eu să dau greș și, cu ceea ce s-a întâmplat, triumful său se apropie tot mai mult.

— De ce? Ce altceva s-a întâmplat? întrebă Michelangelo, ca și cum până în clipa aceea nu și-ar fi dat seama că se întorsese în realitate.

— Dizgrația, fata care ne-a spionat în toți anii ăștia, pentru Sfântul Oficiu, e acuzată că l-a ucis pe căpitanul Vittorio Corsini.

— Cum? întrebă Michelangelo cu vocea stinsă.

— Așa cum ați auzit, continuă Pole. Eu nu cred. Mă tem că e victima unei intrigi. Mai mult: Carafa susține că ea este o protejată a mea, o discipolă, spune cardinalul, a acelei *Ecclesia Viterbiensis*, care acum riscă serios să fie acuzată de congregație eretică.

— Dar e absurd!

Cardinalul dădu din cap.

— Așa e. Și totuși, acum, ceea ce contează e ca voi să o duceți în altă parte pe Vittoria. Ei știu că se află la mănăstire. Și va fi prima pe care vor încerca s-o doboare, imediat ce vor avea dovezi pentru a o face.

— Și fata? întrebă Michelangelo, care se simțea vinovat că n-o putea ajuta pe tânăra aceea tristă și fără noroc, care, sigur, greșise, dar care, tot atât de sigur, nu merita ceea ce i se întâmpla. Avea încă în minte serile petrecute cu ea, în fața focului.

— Sunteți îngrijorat pentru ea?

— Țin mult la Dizgrația. Așa cum ați spus voi, e o victimă. N-are nici o vină pentru ce a făcut. A fost constrânsă.

Cardinalul Pole aprobă.

— O să mă ocup eu de ea. Voi duceți-o pe Vittoria într-un loc sigur. Eu voi face în așa fel încât, în absența voastră, Dizgrația să nu pățească nimic. Cel puțin până când vă întoarceți.

— Îmi promiteți?

— Aveți cuvântul meu. Dar acum plecați! Nu e nici o clipă de pierdut.

Michelangelo sărută mâna cardinalului. Apoi se întoarse și o luă la fugă.

Știa unde să meargă.

În spatele lui, candelele cu ulei care scânteiau în jurul altarului principal deveniră în curând niște mici stele îndepărtate.

TOAMNA 1544

56
În fugă

Inchiostro înainta ca un cal de luptă neînfrânat. Cu toate că purta o greutate dublă nu avea nici o ezitare călcând pe pietre şi pe gheaţa dimineţii. Copitele băteau drumul de căruţe, şi sunetul lor plin se propaga printre trecătorile înguste din Alpii Apuani. Deşi era încă toamnă, căzuse deja prima zăpadă. Vântul rece mătura cerul şi un soare blând aprindea o lumină febrilă printre ramurile copacilor.

Intrară într-o pădure de fag, stratul de frunze galbene şi portocalii foşnea sub copitele calului.

Vittoria amuţise privind minunăţia din faţa ochilor. Apoi emoţia deveni extrem de puternică.

— Vreau să cobor, spuse cu entuziasmul unei fetiţe care tocmai descoperise un nou joc.

Coborî din şa şi călcă pe frunze şi zăpadă. Zâmbi. Michelangelo luă calul de căpăstru şi o porni după ea. Vittoria mergea în faţă, umplându-şi privirea cu tot ce vedea: lemnul deschis la culoare al copacilor, cerul albastru, albul zăpezii care apărea ici-colo pe un covor roşu şi galben de frunze, ciupercile care îşi scoteau printre ele pălăria brună.

Michelangelo începu să le culeagă şi să le pună într-un mic coş, pe care-l luase cu el. Vittoria rămase încântată de privelişte a miraculoasă a naturii. Simţi parfumul intens, aproape carnal al ciupercilor cu codiţa albă, uneori mai mare decât pălăria, care se ivea din covorul de frunze.

În scurtă vreme Michelangelo umpluse coşuleţul pe jumătate.

Drumul, din uşor înclinat, devenise pieziş. Şi mai greu de urcat.

Vittoria nu era însă obosită, natura o liniștea și-i aprindea fața cu o roșeață minunată din cauza aerului rece și curat și a efortului pe care-l făcea mergând pe jos. Michelangelo se oferi s-o ajute, dar ea refuză. Chiar dacă niște picături de transpirație i se adunaseră pe frunte, nu simțea, după slăbiciunea bolii și melancolia chiliei înguste a mănăstirii, că panta aceea e grea.

Ajunseră la un adăpost. Era o căsuță de piatră care se afla în mijlocul unei pajiști. Înainte însă, Vittoria vru să urce pe culmea acelui loc minunat, de unde se vedea întreaga vale.

În timp ce ea ajungea în mijlocul luminișului, Michelangelo își ducea calul în spatele adăpostului. O clipă mai târziu reapăru.

Venea spre ea. Aerul era acum poate și mai rece. Vittoria își strânse gulerul de blană al pelerinei groase. Mângâierea pe care o simți îi provocă un fior de plăcere.

Michelangelo era aproape. Îl vedea cu coada ochiului, cu spatele la el, răpită de peisajul ce-ți tăia respirația: valea rapidă și blândă în același timp, cele câteva case care scoteau fum pe horn, copacii, goliași ca niște fantome, întinzându-și ramurile subțiri spre cer. Începea să se lase o ceață ușoară, lentă, moale, învăluitoare. Un stol de corbi umplu aerul cristalin. Zburau maiestuoși, stăpâni pe curenții de aer, dădeau din aripi într-un mod atât de fluid, încât dădeau senzația că se întind ca o pată de cerneală vărsată de un copil distrat pe o pânză albă.

Și-apoi începură să cadă din cer fulgi de zăpadă. Michelangelo se opri în spatele ei. O prinse de mijloc. Vittoria se abandonă, lipindu-se de pieptul lui. Îi simți respirația caldă.

Acum înțelegea de ce iubea locul acela. Era sigură că în momentul acela respiră însăși esența lui Dumnezeu. Pentru că nu exista nimic mai frumos. Mai prețios și mai desăvârșit.

— Dacă s-ar putea ca totul să rămână așa! Dacă ar putea dura pentru totdeauna!

— Nu durează niciodată, îi răspunse el.

— De ce spuneți asta?

— Pentru că asta e viața. Frumusețea sălășuiește în clipe. În a le recunoaște și a le răpi timpului, sperând să le prelungești atât cât poți cu iubirea și memoria ta.

Vittoria suspină, dar nu cu tristețe, ci mai degrabă cu bucuria de a-l

asculta pe prietenul care o iubea din tot sufletul lui.

— Ţineţi-mă strâns, Michelangelo.

El o îmbrăţişă mai tare.

57
Intransigenţi şi pacifişti

Gian Pietro Carafa nu înţelegea de ce suveranul pontif pusese să fie chemat. Chiar dacă avea o idee. Sau mai bine zis un presentiment. Care nu promitea nimic bun. În timp ce aştepta să intre la Paul III, începu să se joace nervos cu boabele de aur ale rozariului pe care-l purta la gât. Era atât de nerăbdător să cunoască motivul acelei convocări, că fu cât pe-aci să-şi rupă lănţişorul.

În sfârşit, unul din membrii gărzii elveţiene care păzea apartamentul Papei îi făcu un semn. I se deschise şi fu primit în sala de audienţe, Sala lui Heliodor.

Paul III stătea în picioare. Îşi ţinea mâinile la spate, şi Carafa îl văzu încruntându-se, imediat cum intră.

Pentru o clipă, chiar dacă împrejurările îi sfătuiau cu totul altceva, rămase impresionat de măreţia frescelor lui Rafael: trimisul divin călare, chemat de arhiereul Onia, care-l izgoneşte pe trimisul sirian Heliodor, cu toată suita lui, vinovat de a fi profanat Templul din Ierusalim; liturghia de la Bolsena, cu ostia pătată de roşu şi apoi eliberarea Sfântului Petru din închisoare, povestită într-un joc de lumini şi umbre ce-ţi tăia respiraţia.

Fu o clipă, dar Carafa nu reuşi să nu se lase prins de pictura acelui uriaş al artei. Imediat ce îşi reveni, se îndreptă grăbit spre suveranul pontif, îşi îndoi un genunchi şi-i sărută inelul. După care, ridicându-se în picioare, în toată înălţimea lui ieşită din comun, constată prima notă falsă din dimineaţa aceea care se anunţa deosebit de grea. Dintr-un colţ al minunatei săli, ca şi cum ar fi rămas cu bunăvoie ascuns vederii, îşi făcu apariţia Eminenţa Sa, cardinalul Reginald Pole.

Carafa îşi reţinu cu greu un ţipăt. Deci Papa a vrut să-i întindă o cursă? Nimeni nu-i spusese în ce consta întâlnirea. Dacă ar fi ştiut numele celuilalt invitat, s-ar fi pregătit cum trebuie.

Gestul său nu-i scăpă probabil Papei, care-l privi, dacă era posibil,

şi mai sever decât înainte.

Aşa încât, ca să evite imediate neplăceri, Carafa afişă cel mai fals dintre zâmbetele sale şi, adresându-i-se lui Pole, rosti un salut.

— Eminenţa Voastră!

— Eminenţa Voastră! i se răspunse cu tot atâta răceală.

Paul III simţi imediat animozitatea dintre cei doi şi încercă să-i pună capăt.

— Bunii mei prieteni, ce comportament e ăsta! V-am chemat într-una dintre cele mai frumoase camere ale acestui splendid palat, pictată de Rafael Sanzio, prinţ al artelor. Fiecare perete din acest loc e plin de lumină şi minunăţie, şi totuşi simt cât se poate de clar lama de gheaţă care vă desparte. Şi totul pentru ce? Pentru felul diferit în care vreţi să consideraţi Biserica noastră? Trebuie să fi înţeles deja că amândoi îmi sunteţi dragi, ca nişte fii preferaţi, şi că vă stimez pe amândoi în mod deosebit. La urma urmei, nu l-am numit pe unul la conducerea Sfântului Oficiu, pentru a prezida apărarea canoanelor religioase, iar pe celălalt trimisul meu pentru a discuta în scurt timp cu reprezentanţii credinţei protestante despre calea cea dreaptă de a ajunge la înlăturarea unei posibile schisme, care, dacă ar găsi terenul fertil, ar însemna distrugerea noastră? Puteţi oare să negaţi? Şi totuşi, continuă papa, care e motivul supărării voastre?

— Sanctitate, spuse Pole, cu vocea lui convingătoare, motivele care ne despart sunt multiple, dar cu siguranţă cel care ne situează pe poziţii îndepărtate este voinţa categorică a cardinalului de a respinge orice confruntare între convingerile sale şi ale oricui altcuiva. El se consideră singurul deţinător al adevărului.

Era prea mult! Nu va tolera un asemenea afront. Cum îndrăznea englezul ăla, rudă a celui mai mare ereziarh al lumii, să-i facă lui morală?

— Voi nu vă daţi seama ce spuneţi, Eminenţă. Vă încăpăţânaţi să vă bateţi joc de modul meu de a acţiona, susţineţi că ideile mele bazate pe întâietatea Bisericii noastre şi pe erorile protestanţilor nu sunt altceva decât o lăudăroşenie stupidă, un mod prostesc şi orb de a nega o posibilitate! Dar Luther a fost cel care ne-a numit simoniaci şi apostaţi, desfrânaţi şi lipsiţi de Dumnezeu! El a vrut sfâşierea, dezmembrarea corpului Bisericii pentru a-l reduce la o grămadă de răni purulente produse de el! Şi acum noi ar trebui să cedăm în faţa

unui asemenea om? Un călugăr care-şi foloseşte dojenile cu unicul scop de a-şi împrăştia, ca o boală, erezia? Iar voi mai intenţionaţi să căutaţi un dialog cu el?

Papa ridică mâinile.

— Prieteni, vă rog, nu vorbiţi aşa! Nu în faţa mea. Îmi e deja destul de greu să înfrunt în fiecare zi loviturile protestanţilor, ca să mai aud despre ei şi în Biserica noastră! Ştiu că aveţi o atitudine foarte diferită faţă de asta, dar ceea ce încerc să vă spun e că amândouă pot coexista, ba mai mult, pot fi utile una alteia.

Paul III oftă. Apoi reluă:

— De ce credeţi că v-am convocat astăzi, aici? Desigur, aceasta e considerată sala mea de audienţe, dar ştiţi bine că eu nu ţin cont de etichetă, nu sunt un asemenea om. Nu, prieteni, am ordonat să fiţi conduşi aici pentru cu totul un alt motiv. Pentru că această sală, decorată de Rafael, reprezintă cu cele patru fresce ale ei, apărarea Bisericii de către Dumnezeu. Apărarea patrimoniului, cum o demonstrează prima frescă în care îngerii lui Dumnezeu îl alungă pe Heliodor, profanator al templului. Apărarea credinţei, prin miracolul liturghiei de la Bolsena, la originea sărbătorii Corpus Domini, când ostia consacrată s-a pătat cu roşu: sângele lui Cristos! Apărarea Statului Bisericii când papa Leon cel Mare l-a întâlnit pe Attila al hunilor şi i-a cerut regelui barbar să nu invadeze Italia. În sfârşit, apărarea ghidului spiritual, apărarea Papei, în alegoria despre fuga Sfântului Petru. Asta vă cer eu vouă astăzi. Să apăraţi credinţa, patrimoniul, statul şi călăuza Bisericii lui Dumnezeu pe pământ. Şi, aşa cum v-am spus deja, am nevoie de spiritul şi intelectul amândurora, fiecare cu specificul său. Dar uniţi! Nu vedeţi, prieteni, că arta lui Rafael şi alegoriile sale au înfrânt ura bestială a Lanzichenecchilor? Nici măcar ei, cu toată furia lor devastatoare, n-au reuşit să se impună asupra unei opere care-l slăveşte pe Dumnezeu şi Biserica noastră. Şi atunci mă întreb, nu puteţi oare voi, în faţa unui asemenea lucru atât de prodigios, să daţi la o parte rezervele şi să lucraţi împreună pentru acelaşi obiectiv?

La cuvintele acestea, se făcu o linişte adâncă pentru câteva momente. Carafa se întrebă dacă ceea ce predica suveranul pontif e posibil. Dar situaţia era mult prea compromisă. Pole îndrăznise prea mult, iar el nu stătuse bineînţeles să privească. Ceea ce spunea Papa

avea, desigur, sens, dar pozițiile intransigenților și pacifiștilor, în interiorul Bisericii erau inconciliabile, ruptura produsese o distanță infinită.

Pole luă cuvântul primul.

— Nu văd cum, Sanctitate, spuse, știți fără îndoială că Eminența Sa, cardinalul Carafa, a pus, în anii din urmă, să fiu urmărit, spionat și cine știe ce altceva. S-a folosit de o tânără inocentă ca să facă asta, și acum, când nu mai are nevoie de ea, a hotărât s-o arunce într-o celulă la Tor di Nona, s-o acuze de crimă și de erezie, și după ce o va tortura, are cu siguranță intenția s-o ardă de vie în Campo de' Fiori, nu-i așa, cardinale?

Și în timp ce spunea toate astea, Pole întinse degetul arătător spre Carafa, ca și cum s-ar fi așteptat, de la un moment la altul, să reușească să-l facă prefacă în cenușă.

— Câtă neobrăzare, Eminență! (Carafa pronunță ultimul cuvânt cu tot dispreţul de care era în stare.) Îndrăzniți să mă acuzați de imoralitate, când știți perfect că voi ați fost cel care a pus la cale o rețea de relații nerușinate, cu scopul de a constitui o biserică în sânul Bisericii. *Ecclesia Viterbiensis* nu e altceva decât un grup de eretici, hrănită cu laptele unor opere infame și inexprimabile, ca *Beneficium Christi*, fructul interzis al minților stricate de ciuma Reformei. Și printre bărbații și femeile acestea, pe care n-o să le numesc din milă pentru voi, se află și Dizgrația. Fata asta, cum îi spuneți voi, este asasina căpitanului Vittorio Corsini, comandantul gărzii Sfântului Oficiu, un bărbat de onoare, extrem de sârguincios, care a servit întotdeauna cu credință această Biserică. Și tot la ea s-au găsit cărțile despre care…

— Tăceți! tună Paul III. Îi privi pe cei doi cardinali cu o privire care arunca flăcări. Ce spectacol mizerabil le oferiți celor care vă cunosc!

Apoi tăcu și apropiindu-se de marea fereastră, rămase să privească spre curtea din fața lui.

Carafa îi urmări privirea. Ochii îi fură răpiți de grația incredibilei fantasmagorii din curtea del Belvedere.

Trecu un timp. Ca și cum Papa ar fi vrut să sublinieze prin tăcerea lui toată dezamăgirea și amărăciunea create de conversația aceea. În sfârșit, își desprinse ochii de pe frumusețea curții, ce-ți tăia răsuflarea,

și îi privi din nou pe cardinali.

— Nu vă puteți imagina cât de trist este pentru mine să vă ascult. Acum îmi dau seama că problema, pe care o credeam legată de un conflict între catolici și protestanți, este mai gravă și mai complexă. Noi înșine suntem tot mai divizați. Poate are dreptate Michelangelo!

— Michelangelo? întrebă Carafa, care la auzul acelui nume simți un fior.

— Da, spuse Paul III. Chiar el mi-a spus că Biserica s-a rătăcit. Iar eu n-am vrut să-l cred. Și știu că sunt și eu vinovat. Și eu am făcut greșeli și am luat lucrurile prea ușor. Dar acum e prea târziu ca să mai remediez. Sunt prea bătrân, prieteni. Dar ceea ce mă doare cel mai tare azi e să văd că cine e mai tânăr repetă greșelile pe care le-am făcut eu.

— Michelangelo, repetă la rândul său Pole, e un om și un artist extraordinar. Și are un rol în această poveste. Carafa va încerca probabil să-i murdărească numele, dar am încredere că Sanctitatea Voastră îl cunoaște mai bine ca nimeni altul pe omul pe care l-a numit Supremul sculptor și pictor al Palatelor Vaticane. Așa că am doar o dorință: să fac în așa fel, încât, până când se întoarce, să nu-i atingă nimeni nici măcar un fir de păr Dizgrației, fata închisă la Tor di Nona. Michelangelo a plecat pentru câteva zile, dar în curând va fi din nou la Roma.

— Și de ce ar trebui să așteptăm să se întoarcă omul acela? întrebă Carafa cu o notă de sarcasm în glas. Are cumva puterea de a influența acțiunile Sfântului Oficiu?

— Cred pur și simplu că o cunoaște pe fată și vrea s-o revadă pentru ultima dată.

— Așa să fie, tăie scurt Papa, care se săturase de gâlceava aia.

După aceste cuvinte, tăcerea celor doi cardinali deveni, dacă era posibil, și mai apăsătoare. Cuvintele pronunțate în prezența Papei fuseseră dure ca fierul. Iar dacă ar fi putut vreodată să se gândească la o împăcare, conversația aceea distrusese orice posibilitate.

Carafa trase adânc aer în piept. Nu avea nici o intenție să cedeze. Știa că acceptase niște compromisuri, începând cu mărturia unei curtezane ca Imperia, dar ceea ce făcea era, cu siguranță, pentru un scop mult mai important. Papa subestima amenințarea reprezentată de Pole, dar el, care fusese pus tocmai de Paul III să apere Biserica

Catolică, nu intenționa să dea înapoi nici cu un pas.

El era ultimul bastion în apărarea credinței.

El era îngerul călare care-l alunga pe Heliodor din templu. El apăra religia de profanatori și de eretici. S-ar fi lăsat ucis pentru un scop măreț și nobil ca acesta.

Iar dacă fetișcana aia, Dizgrația, avusese ghinionul să se trezească într-o poveste mai mare decât ea, ei bine, va plăti consecințele. Acum era sigur: avea intenția să facă din ea un exemplu.

Avea mărturii, avea dovezi. Fata aia era prea frumoasă ca să fie și nevinovată. Și-apoi omorâse un căpitan al gărzilor! Și își procurase un exemplar din *Beneficium Christi*! Ce altceva mai trebuie ca cineva să fie considerat asasin și eretic?

Dar Paul III nu terminase încă.

— Cardinale Reginald Pole, sunteți confirmat în rolul vostru de legat papal. Nu mai e mult până la începerea Conciliului, așa că vă invit să vă pregătiți să mergeți la Trent. Vă cunosc poziția și o sprijin. Acum plecați.

Carafa îl văzu pe cardinalul englez aruncându-i o ultimă privire plină de otravă și ranchiună. Se apropie de Papă și, după ce îngenunche și îi sărută inelul, se ridică îndreptându-se spre ușă.

După ce Pole ieși, Paul III i se adresă lui Carafa, care recunoscu în privirea lui o furie rece, dar și ceva mai devastator: o tristețe infinită, ca și cum, la sfârșitul acelei conversații, și-ar fi pierdut orice încredere în el, în Biserică și în Roma.

58
Grijile cardinalului Carafa

— Mărturisesc că nu mă așteptam să văd un spectacol atât de dezolant, spuse Paul III clătinând din cap. Curaj, spuse, povestiți-mi tot. Sunteți cu adevărat convins că o fată este ucigașa căpitanului Vittorio Corsini? Desigur, faptul în sine e o autentică tragedie, deoarece vorbim despre un soldat capabil, un om de arme valoros, care a servit întotdeauna cu curaj Biserica. Omorât în Trastevere, în zorii zilei! Ce făcea acolo? De ce era fără escortă? Ce dovezi aveți? Dar, mai ales, ce vă face să spuneți că persoana care l-a ucis a fost o

fată?

Carafa tăcu. Apoi, după ce-și adună ideile, vorbi. Știa că nu poate lăsa nimic la întâmplare. Trebuia să înlăture orice emoție și să fie cât mai logic și mai convingător cu putință.

— Sanctitatea Voastră, începu, iată faptele. Cum ați spus voi, căpitanul a fost găsit mort, pe o străduță din Trastevere. Lângă locuința fetei, Dizgrația.

— Dizgrația? întrebă Papa.

— Da, acesta e numele fetei.

— Melancolic și fatal.

— Cred și eu. În orice caz, arma care a dat lovitura mortală e un jungher aparținând acestei fete. O confirmă înlocuitorul oficial al căpitanului Corsini și actualul comandant al gărzilor Sfântului Oficiu.

— Cine e?

— Mercurio Caffarelli.

— Și cum de știe asta?

— Pentru că a văzut această armă cu câtva timp în urmă.

— Cu ce ocazie?

— Când, atacată de un mercenar, Dizgrația s-a apărat înjunghiindu-l.

— Fir-ar să fie!

— Da. Dar nu e tot.

— Vă rog, povestiți-mi.

— Fata a fost găsită lângă victimă. Iar câinele ei împușcat. Corsini probabil că s-a apărat de atac și a omorât molosul, un animal enorm. După care ea l-a înjunghiat cu pumnalul.

— De ce s-o fi făcut?

— Fata lucra pentru Imperia, o curtezană respectată în oraș, care, în ciuda profesiunii, a reușit să devină una dintre cele mai avute și importante femei. Imperia susține că motivul asasinatului este cel mai vechi din lume: dragostea. Înțeles, desigur, ca interes și garanție pentru viitor. O fetișcană, crescută pe stradă, care are posibilitatea de a obține favoruri de la căpitanul gărzii Sfântului Oficiu…

— Cardinale, voi știți că ar fi mai bine să nu lăsăm să se afle povestea asta.

— Evident.

— Nu numai că oricine ar putea să se simtă îndreptățit să atace

gărzile nocturne, dar imaginea Sfântului Oficiu *in primis* ar rezulta peste măsură de compromisă! Deci, chiar dacă acesta e adevărul, noi nu putem niciodată să-l confirmăm.

— De aceea m-am gândit că motivația cea mai corectă ar putea fi aceea a ereziei.

— La ce anume vă referiți?

— La faptul că anumite persoane ar fi gata să confirme că Dizgrația aparține acelei biserici din Biserică…

— Am înțeles, îl întrerupse Papa, dar nu-l putem implica pe cardinalul Pole în asta. Așa cum v-am spus, nu vreau să încurajez diviziunile.

— Atunci ne întoarcem la ipoteza crimei.

— Nu putem, nu în felul acesta. Trebuie să găsim o altă cale.

— Sanctitate, vă rog, fata e o cititoare a cărții *Beneficium Christi.*

— Textul venețian care, reluând scrisorile Sfântului Pavel, propune o viziune de compromis între credința catolică și cea protestantă?

— Exact.

— Și ar fi cineva dispus că confirme această teză? Că fata era o cititoare a volumului *Beneficium Christi*?

— O curtezană, Imperia, și un tipograf.

— Atunci, poate că soluția e în fața ochilor voștri.

— Ce vreți să spuneți?

— Ce ați auzit, cardinale. Acum, dacă vreți să mă, scuzați, trebuie să văd alte persoane. Dacă sunteți atât de inteligent, cum cred eu, veți găsi o cale de ieșire acceptabilă și dreaptă pentru acest caz. Voi înșivă ați sugerat-o acum câteva clipe. Singurul lucru pe care vi-l cer e să nu ajungeți s-o condamnați fără dovezi și, în orice caz, să n-o faceți înainte de întoarcerea lui Michelangelo. Trebuie să-i dăm posibilitatea de a vorbi cu ea, astfel încât să nu existe nici o suspiciune.

Și Papa îi dădu de înțeles lui Gian Pietro Carafa că încheiase discuția.

Cardinalul îngenunche, îi sărută inelul și ieși.

59
Dimineața

De abia se trezise.

Dormise atât de bine cum nu i se mai întâmplase de multă vreme. În cămin ultimii tăciuni pâlpâiau în cenușă. Michelangelo îl învioră, adăugând niște surcele care se aprinseră imediat. Apoi puse pe foc doi butuci.

Tăietorii de piatră și ciobanii făcuseră din adăpostul acela un loc cât se poate de primitor: lemnele erau uscate și tăiate bucăți. Hornul perfect curățat trăgea minunat. Camera era mare și caldă. În spate, fusese construit un mic grajd. Inchiostro mâncase fân, bucurându-se apoi de o binemeritată odihnă.

În timp ce pregătea masa, Michelangelo se uită la Vittoria: cât era de frumoasă! Pielea albă ca zăpada, acoperită de o ușoară roșeață, părul castaniu care-i cădea în bucle pe obraz, genele lungi și dese, buzele de coral.

Când era lângă ea, își găsea pacea, o pace pe care o căuta de o viață întreagă și n-o găsise niciodată, din cauza nevoii lui disperate de a lucra mereu, de a fi activ cu orice preț, de a-și chinui mâinile sculptând. Le privi. Cum arătau! Știa, evident, și se rușina. Dar nu mai putea face nimic. Păreau strâmbe ca niște ramuri de fag în vântul de toamnă. Dar îi fuseseră de folos toată viața. Își aduse aminte când picta și sculpta cu stânga și apoi, ca să se obișnuiască să lucreze cu amândouă, începuse să țină pensula și chiar ciocanul de lemn cu dreapta. Se zicea că stânga era mâna diavolului! Desigur, nu putea să-și permită ca preferințele sale să-l condamne înainte de vreme.

Pâinea neagră mirosea frumos. La fel și marmelada de gutui.

Diseară vor mânca ciupercile pe care le culesese. Voia să pregătească o mâncare delicioasă pentru Vittoria. De aceea se îmbrăcase să meargă la vânătoare.

O privi o clipă, apoi o sărută tandru pe frunte.

Ea întredeschise ochii și el o mângâie pe obraz.

— Odihniți-vă cât doriți. Eu merg după provizii. Pâinea e pe masă, la fel și brânza și veți găsi și ceva dulce. Este și apă. Mă întorc după-masă.

Nu reușise să doarmă. Deci aceea era problema. Papa îi sugerase, subtil, să găsească un motiv religios care să-i permită s-o sacrifice pe față. Fusese, încă de la început, ideea cea mai acceptabilă care-i

venise în minte, dar acum avea confirmarea suveranului pontif. Exact ceea ce îi trebuia. Cu o asemenea autorizație, orice obstacol era înlăturat. A făcut bine că s-a prefăcut că nu se gândise. Poziția lui era acum mult mai solidă. Dizgrația va deveni un țap ispășitor, dar nu ca amantă a lui Corsini, ci ca fanatică religioasă a unei credințe care se îndepărta de cea catolică. Căpitanul era o victimă și fusese ucis tocmai pentru că era comandantul gărzilor Sfântului Oficiu.

În felul acesta, fără a acuza pe față curentul pacifist, dădea un mesaj clar celor care se pierdeau în lectura cărții *Beneficium Christi*, amăgindu-se cu ideea că între om și Dumnezeu există o legătură, fără intermedierea Bisericii și a faptelor bune.

Pedepsind o vrăjitoare, o femeie care cedase lingușelilor ereziei, o fată crescută în stradă se transmitea un mesaj clar celor care nutreau asemenea convingeri și, fără a-i lovi direct, puteau fi amenințați într-un mod atât de eficient, încât să iasă câștigător.

Asta li se întâmplă celor care neagă rolul Bisericii în relația dintre om și Dumnezeu. La urma urmei, Carafa avea multe elemente în favoarea sa. Un nume neobișnuit și tulburător: Dizgrația. O fată de o frumusețe melancolică și irezistibilă, cu siguranță diabolică. Și care, dacă te gândești bine, ar fi putut să-l ademenească pe căpitanul gărzilor, să-l seducă cu privirea, să-l distragă și, profitând de frumusețea ei, să-și asmută câinele asupra lui, pentru ca apoi să-l înjunghie. De ce să fi făcut asta? Deoarece căpitanul reprezenta tot ce ea ura din Biserica Romei: un bărbat cinstit, un luptător valoros, un ofițer al gărzii Sfântului Oficiu. Și mai ales pentru că era o tânără fanatică, îndoctrinată cu lecturi ca *Beneficium Christi*, fascinată de instigările Reformei protestante și de toate zecile de alte noi pseudoreligii care răspundeau la numele de Calvin, Zwingli, Juan de Valdés, Ochino.

Ar fi putut deci s-o folosească pe față ca un avertisment pentru toți cei care, în umbră, hrăneau demonul ereziei. Era ceea ce căutase întotdeauna. Nu ar fi existat o acuzație pe față la adresa Spiritualilor, dar Vittoria Colonna, Alvise Priuli, Marcantonio Flaminio, ba chiar și Pole și Morone ar fi văzut ce se putea întâmpla cu cei care încurajau o asemenea atitudine. Fără a mai ține cont de faptul că ultimii s-ar fi aflat, nu peste mult timp, la Trent, ocupați cu dispute ecleziastice, departe de ceea ce se întâmpla la Roma.

În fond, cea mai bună soluție era să aștepte. O va ține pe fată închisă la Tor di Nona. O va interoga, o va tortura, dacă va fi necesar, astfel încât să-i smulgă o confesiune. Dar înainte de asta va face în așa fel încât să-și procure mărturiile necesare de la Imperia și de la tipograful roman.

Și cu o asemenea acuzație, poziția lui va fi inatacabilă. Apoi o va arde pe eretică în Campo de' Fiori.

Și atunci, era sigur de asta, impulsurile anticatolice se vor potoli, ca un început de incendiu după o furtună de zăpadă.

Dumnezeu îi încredințase o misiune și, pentru a o pune în practică, trebuia să se folosească de o curtezană. Dar nu tot o prostituată era și Maria Magdalena? Care însă se pocăise, mântuindu-se. Iar acum se întâmplase același lucru cu Imperia.

Sarcina lui nu era simplă, dar era limpede ca un cer în zori. Și o va îndeplini cât se poate de bine.

60
Să simți absența

Îl așteptase în după-amiaza aceea de toamnă. Și încă o dată fu surprinsă de faptul că își dorea să sosească. Orele fără el aproape că îi provocau o durere în inimă. Ca și cum ar fi înțepat-o un pumnal. Se bucura nespus să-l aștepte, știind că în curând îl va vedea apărând la marginea pădurii.

Zâmbea fără motiv.

Sau poate că motivul era cel mai mare și mai frumos dintotdeauna.

Era dragostea?

Vittoria credea că da, cu condiția să fie înțeleasă în modul cel mai frumos, mai pur, mai bogat. Într-un anumit sens însemna împărtășire de speranțe, înțelegere, consolare, însemna să privească împreună valea, sau să rămână în așteptarea lui Michelangelo, care se apropia călcând pe frunze și pe prima zăpadă din acel colț de paradis.

Iubirea, așa cum o înțelegea ea, însemna să te ții de mână privind soarele care dispărea într-o fâșie de aur topit, la apus.

În dimineața aceea, imediat după ce se trezise, se rugase. Apoi mâncase ceea ce-i pregătise el. Exista atât de multă grijă și atenție în

gestul acela! O emoționa profund, pentru că descoperea toată gentilețea și bunătatea care sălășluiau în el, în ciuda a ceea ce gurile rele spuseseră în trecut.

Michelangelo nu se bucurase, cu siguranță, de o faimă prea bună, îi fusese întotdeauna reproșat caracterul focos, neliniștit, chinuit. Nu se punea în discuție artistul, dar omul, atât de avar și de irascibil, de o îndărătnicie aparent invincibilă, tot timpul gata să conteste ceea ce i se spunea chiar și într-o manieră amabilă, nu se bucura de aceeași simpatie. Iar, cu trecerea timpului, spuneau unii, nu devenise cu nimic mai bun.

Dar ceea ce alții considerau mânie, pentru ea era o simplă coerență, avariția era prudență, fără să ținem cont că Michelangelo le dădea o mare parte din ceea ce câștiga fraților săi, ținând pentru el puțin și făcând mereu opere de bine la care ținea mult, nu pentru a-și câștiga un loc în paradis, ci pur și simplu pentru a-și întări și într-un mod concret acea credință în Cristos pe care o hrănea în fiecare zi.

Era obsedat de artă și își găsea în ea fericirea, nu pentru a se slăvi pe el însuși, ci pentru a omagia gloria lui Dumnezeu.

Iar faptul că el căuta și descoperea liniștea în locuri ca acela în care se aflau o fermeca nespus. Frumusețea naturii, simplitatea acelei vieți în care se realiza pe el însuși, renunțând la fastul și la luxul pe care fără îndoială ar fi putut să și le permită. Era un om rar.

Succesul îi dăduse putere, mai mult decât își imaginase. Și totuși nu abuza de ea, mai mult, nici nu-i păsa, deși era fără îndoială artistul cel mai celebru al vremii.

Ea admira din tot sufletul toate astea.

Iată de ce nutrea pentru el un sentiment profund. Iar în clipa aceea îi lipsea mai mult ca oricând.

Și totuși chiar atunci regăsea frumusețea absenței, acea senzație de infinit și totodată de precar, nesiguranța. Și în timp ce se gândea la asta, vedea fulgii de zăpadă căzând. Stele albe plouau din cer și se așezau ușoare pe pământ, formând un unic covor moale.

Se simțea în siguranță lângă el. Pentru că, în ciuda vârstei, era încă un bărbat puternic. Forța lui rezida în principii, în autoritate, în acea severitate cu el însuși, pe care o pretindea și de la alții, căci, în ultimă instanță, o considera o formă de iubire.

Și era cu atât mai mult într-o lume care își pierduse mult prea ușor

valori ca modestia, discreţia, tandreţea, altruismul, generozitatea, curajul.

Poate ea şi Michelangelo aparţineau unei lumi pierdute, care se încăpăţâna să reziste într-un oraş, frumos ca un zeu, dar sfâşiat în fiecare zi de o infinită dorinţă de putere. Şi în dihotomia aceea, în acea uriaşă contradicţie, Oraşul Etern se înveşmânta în măreţia artei, graţie unei Biserici iluminate şi unor oameni sensibili la minunăţia unor opere care îl făceau nemuritor, dar, în acelaşi timp, se colora în nuanţele întunecate ale lăcomiei celor care intenţionau să adapteze această minune la propria lor imagine, ca să-şi satisfacă o dorinţă de glorie personală.

Şi atunci soluţia era fuga? Vittoria nu credea asta. Ştia că exilul aurit în care se refugiase cu Michelangelo nu putea dura. Ceea ce i se întâmplase căpitanului gărzilor era oribil, cu toate că omul acela nu fusese un sfânt. Dar se putea să-l fi omorât fata aia? Sigur, fusese în stare să-i urmărească şi să-i spioneze, iar apoi să spună totul la Sfântul Oficiu. Şi-atunci, ce motiv avea să-l omoare pe Corsini? Care părea mai degrabă cel care îi dădea ordine decât un duşman, şi cu atât mai puţin cineva de omorât.

Mâncaseră carnea la frigare şi ciupercile. Michelangelo se întorsese târziu, spre seară, şi acum, împreună cu Vittoria beau vin roşu în faţa focului din cămin.

Stăteau unul lângă celălalt, umăr lângă umăr. Flăcările ardeau vesele. O căldură plăcută se răspândea în toată încăperea.

— Nu cred că l-a ucis, spuse Michelangelo.

— Sunteţi sigur?

— Am văzut-o, Vittoria, şi nu are o privire de ucigaşă. Dacă aţi fi putut-o privi în ochi, chiar şi pentru o clipă, v-aţi fi convins şi voi. În ultima vreme, am lăsat-o să vină la mine. Am împărtăşit câteva lecturi, am încercat să vorbesc cu ea şi am descoperit o minte lucidă, o gingăşie dezarmantă. Dizgraţia e o victimă, nimic altceva.

Vittoria închise ochii. Se abandonă căldurii focului.

— Dar eu n-am nevoie să fiu convinsă. Mă încred în ce spuneţi. De ce ar trebui să mă îndoiesc?

— Iertaţi-mă. Îmi dau seama că-mi bazez afirmaţia pe senzaţii. În fond, fata aia a reuşit să ne spioneze cine ştie cât timp şi să dezvăluie

mişcările noastre Sfântului Oficiu…

— Da, îl întrerupse ea, deci ce motiv ar fi avut să-l omoare pe omul de încredere al cardinalului Carafa?

— N-are sens…

Michelangelo rosti rar cuvintele, în şoaptă, lăsându-le să plutească în aerul încăperii. Pentru o clipă păru să caute o idee, ca şi cum nu reuşea s-o prindă, o intuise şi se căznea, în van, s-o definească.

— De asta vreau s-o văd. Ca să înţeleg dacă o pot ajuta. Pentru că nu mai are pe nimeni şi pentru că, atunci când am vorbit cu ea, mi s-a părut că regretă atât de mult, încât e în stare să-şi rişte viaţa, numai să nu ne compromită şi mai mult situaţia. Şi, culmea, printr-o oribilă glumă a destinului… tocmai asta face. Sigur, un lucru îl ştiu, dar…

Atunci înţelese care era ideea pe care o căuta de ceva vreme într-un colţişor al minţii.

— Persoana pentru care lucra e o curtezană pe nume Imperia, proprietara locantei Gâsca roşie şi a multe altele în Roma.

— Vă gândiţi să-i faceţi o vizită?

Michelangelo dădu din cap în semn că da.

— Nu pot să nu fiu de acord. În locul vostru aş face-o şi eu. Ba chiar, dacă-mi permiteţi, vreau să vin cu voi.

— Nu pot să accept, Vittoria. Amintiţi-vă că sunteţi femeia cea mai suspectată, şi deci cea mai în pericol, din toată Roma. V-aş invita la mine, dacă n-aş considera mănăstirea locul cel mai sigur. În ciuda afirmaţiilor lui Corsini, care oricum nu mai există, nimeni nu va îndrăzni să pătrundă cu forţa într-o mănăstire de călugăriţe. Sau nu mai mult decât ar face-o în casa mea.

— Aici am ajuns, deci?

Întrebarea căzu în gol. Michelangelo simţea că se sufocă. Percepea iminent un destin întunecat şi nemilos. Şi voia să se întoarcă la Roma, lăsând în ochii Vittoriei ceva frumos. În fond, nu veniseră până acolo tocmai de asta?

— Urmaţi-mă, spuse şi o ajută să se ridice.

O cuprinse tandru de umeri. O sărută pe gât, apoi îi aranjă pelerina, ca să fie bine apărată de frig. O îmbrăţişă.

— Veniţi,vreau să vă arăt ceva.

Vittoria îl dădu ascultare.

Michelangelo scoase din cămin un vreasc aprins.

Ieşiră pe pajişte. Nu mai ningea. Torța improvizată răspândea o lumină de aur roşu în jur.

— Priviți, spuse el arătând cerul cu privirea.

Vittoria se uită la bolta cerească şi văzu întunericul spuzit cu mii şi mii de lumini de argint. Rămase fără cuvinte. I se tăie respirația. Zăpada scânteia în jur. Liniştea era absolută. Natura părea să respire în fața lor. Stătură să contemple măreția lui Dumnezeu.

Michelangelo o strânse pe Vittoria în brațe. Iar ea se pierdu în tandrețea acelui gest.

61
Începutul calvarului

Îi strânseseră sfoara în jurul mâinilor. Iar acum o ridicau. Dizgrația simți o durere cumplită care de la mâini se întinse la brațe, până la umeri, pentru a-i cuprinde apoi spatele făcând-o să devină de gheață.

Îi scăpă un strigăt ascuțit şi nimic altceva, pentru că suferința, profundă şi devastatoare, o cuprinsese brusc şi aproape nu-i dăduse nici timpul, nici forța să explodeze într-un urlet.

Începură să-i curgă lacrimile. Ar fi vrut să le oprească, dar nu era în stare. Nu mai exista decât durerea acum. Şi era mult prea mare pentru a putea fi suportată. Cu privirea înceţoşată de plâns, se uită la monstruoasa roată care se învârtea.

Văzu chipul unui bărbat dedesubtul ei. Habar n-avea cine e, dar, după cum era îmbrăcat, trebuia să fie un cardinal. O fixa. Un zâmbet răutăcios îi ridica colțul gurii şi, în expresia lui, Dizgrația descoperi toată plăcerea pe care omul acela o simțea văzând-o cum suferă.

Dacă ar fi avut destulă putere, l-ar fi scuipat. Dar nu reuşi.

— Cum vă numiți? întrebă cardinalul.

— D... Dizgrația, murmură fata între un geamăt de durere şi altul.

— Deci: cea de azi nu e decât o probă, un mod de a vă da o idee despre durerea ce vă aşteaptă. Dar, fie vorba între noi, eu sper să nu trebuiască să ajungem la mai mult. Apoi cardinalul Carafa îi făcu un semn cu capul bărbatului de la roată: *Mastro* Villani, aduceți-o jos încet. Apoi dezlegați-o şi lăsați-o să se îmbrace.

Când fu așezată în fața conducătorului Sfântului Oficiu, Dizgrația nu reușea să țină ochii deschiși din cauza durerii. Nu-și mai simțea brațele și se lăsă ca o păpușă de cârpe pe scaun.

Inchizitorul nu părea prea impresionat. O privea, fără ca în ochii lui să se vadă nici cea mai mică urmă de milă.

Ea îi auzea cuvintele ca și cum ar fi venit de departe. Desluşea un bâzâit care-i umplea urechile, și în spatele lui întrebările inchizitorului.

— Îl cunoșteați pe căpitanul Vittorio Corsini?

— Da, șopti ea.

— De ce l-ați omorât?

— Nu eu l-am omorât.

Inchizitorul clătină din cap. Oftă. Începu să-și mângâie mâinile și afișă un alt zâmbet răutăcios.

— Nu cred că vă e clară situația în care vă aflați. Facem așa. O iau de la început, dintr-o altă perspectivă. Îl cunoașteți pe cardinalul Reginald Pole?

— Da, spuse Dizgrația fără ezitare.

Era tânărul prelat pe care-l văzuse la mănăstirea din Viterbo.

— Ce știți despre el?

— Că se întâlnește la Viterbo cu câteva persoane.

— Aha! Și de ce?

— Ca să citească paginile unei cărţi.

Inchizitorul aprobă, ca și cum ar fi știut exact tot ce Dizgrația îi dezvăluia.

— Și vă amintiți titlul?

Dizgrația se gândi. Încerca să spună ce putea, fără să-i compromită pe Michelangelo Buonarroti și pe marchiza de Pescara.

— *Beneficium Christi.*

— Foarte bine. Și spuneți-mi, cum de știți lucrurile astea?

— Curtezana Imperia mi-a cerut să descopăr aceste informații.

— Și a făcut-o pentru că așa a vrut ea?

— Nu, a fost plătită.

— De cine?

— De căpitan, și în momentul în care spuse cele două cuvinte, își dădu seama că a comis o greșeală foarte gravă.

Inchizitorul clătină din cap. Din nou blestematul acela de zâmbet.

Tot mai diabolic.

— Nu mințiți, spuse.

— Nu mint. Căpitanul i-a cerut ajutor Imperiei și ea m-a însărcinat pe mine să-l urmăresc pe Reginald Pole.

— Nu-i deloc așa.

— D… dar…, spuse Dizgrația, care nu înțelegea… chiar așa s-a întâmplat.

— Încep să mă satur.

Cu un gest rapid al capului, Inchizitorul dădu un ordin.

O clipă mai târziu, Dizgrația simți o lovitură puternică, și capul îi căzu într-o parte. Durerea îi ajunse la baza gâtului, o ploaie de fiori reci îi străbătu spinarea.

— Vă rog, nu-i lăsați semne vizibile, *mastro* Villani, spuse, perfid inchizitorul.

IARNA 1544–1545

62
Inutilitate

Michelangelo nu-şi imagina că o va găsi pe Dizgraţia în starea aceea. Înţelese imediat că promisiunea lui Pole nu fusese de ajuns. Deşi nu avea răni, fata era devastată. Ceva o răvăşise.

Şi îi făcuse rău. În profunzime. Până acolo de unde nu te mai poţi ridica.

Putoarea din celulă îţi întorcea stomacul pe dos.

Nu văzu vânătăi pe pielea ei albă. Şi totuşi Dizgraţia aproape că nu reuşea să stea în picioare şi nici nu putea să-şi mişte braţul drept, care-i atârna moale, ca şi cum cineva i l-ar fi smuls şi apoi lipit de umăr cosându-l cu ac şi aţă.

Ochii ei, de obicei frumoşi ca nişte geme strălucitoare, păreau acum lipsiţi de viaţă, albiţi de oroarea simţită. Din minunatul ei păr negru nu mai rămăsese decât un cuib întunecat, un ghem format din noapte şi câlţi, care-şi pierduse splendoarea obişnuită, ce-i făcea pe toţi bărbaţii din oraş să-şi întoarcă privirile după ea.

O mângâie pe obraz şi i se păru că atinge sticlă. Era rece, de parcă ar fi fost din marmura albă pe care el o cunoştea atât de bine.

— *Messer* Michelangelo, spuse ea în şoaptă, vorbind pentru prima oară, nu am spus nimic, vă jur, nu am scos un cuvânt despre ce ne-am spus în ziua aceea.

Când o auzi cum şopteşte, Michelangelo simţi că i se strânge inima. Deci asta era grija ei? Primul ei gând?

— V-am promis, nu-i aşa? Când m-aţi descoperit… şi spunând asta făcu până şi un efort să zâmbească.

Apoi închise ochii şi se lăsă pe culcuşul din lemn şi paie putrede,

care era patul ei din încăperea aceea mizerabilă.

Lui Michelangelo i se păru că Dizgrația își terminase toată energia pusă deoparte până în momentul acela.

Era sfârșită.

Ar fi vrut atât de mult să-i răspundă! S-o încurajeze. Dar cu cât căuta cuvintele potrivite, cu atât mai puțin le găsea. Ascunse cum erau din cauza rușinii care-l apăsa pe umeri asemenea batjocorii cu care era împroșcat nebunul regelui. Se simți laș și neputincios. Pentru că, în ciuda tuturor afirmațiilor sale, artei, rugăciunilor și fugii, nu știa cum s-o protejeze pe fata aia.

Nu știa nici măcar de unde să înceapă.

Ba, sincer să fie, ea era cea care în momentul acela îi proteja pe el, pe Pole și pe toți ceilalți.

Michelangelo înțelegea perfect care era intenția acelei gigantice uneltiri. Inchiziția avea nevoie de un exemplu, de un caz emblematic. Poate nu-și putea permite încă să-i atingă pe el sau pe Vittoria, chiar dacă Dizgrația demonstra destul de bine că atunci când putuseră, nu au ezitat.

Dar, în ciuda amenințărilor și a urmăririi, nici lui nici marchizei de Pescara nu li se întâmplase cu adevărat nimic.

Iar fata aia, folosită la început ca spioană, era acum aruncată ca apa murdară și transformată în țapul ispășitor al acelei mizerabile povești.

N-avea idee de ce se întâmpla asta, cum era posibil ca o tânără atât de frumoasă și de amabilă să fie acuzată de omorârea căpitanului gărzilor Sfântului Oficiu. Cu atât mai mult cu cât Vittorio Corsini nu era soldat de ieri de azi, și știa, fără îndoială mult mai multe decât ea despre spade și pistoale.

Nu, acuzația era pur și simplu absurdă. Dar oricare ar fi fost motivul ascuns, e clar că Sfântul Oficiu nu i-l va spune lui.

Era atât de dezgustat, că se hotărî să facă singurul lucru care-i venea în minte. Nu știa dacă va reuși în intenția lui.

O mângâie încă o dată pe Dizgrația pe obraz.

Apoi o lăsă să se odihnească.

Bătu în ușă, cu inelul de fier.

Veni să-i deschidă un gardian uriaș, cu barba prost tunsă și respirația mirosind a vin.

Michelangelo nici nu se uită la el. Coborî treptele turnului și ieși în

vântul rece din Roma.

Dintre toate persoanele la care s-ar fi aşteptat să-l caute, cardinalul Carafa n-ar fi crezut niciodată că se va trezi cu cel care-i stătea acum în faţă.

Rostise de multe ori numele acela în conversaţiile sale. Fusese primul care îl pronunţase cu o senzaţie de ranchiună şi frică, de furie şi dezgust. Pentru că Michelangelo primise de la Biserică tot ce-şi putea dori un om şi un artist: comenzi, bani, glorie şi faimă nemuritoare.

Ce făcuse cu muntele de bani pe care-i primise? Carafa n-avea nici cea mai mică idee, cu siguranţă nu-i folosise ca să-şi cumpere haine potrivite cu rolul său, de vreme ce se prezenta în faţa lui cu nişte haine uzate, ca să nu spunem zdrenţăroase, care păreau smulse de pe un soldat muribund pe câmpul de bătălie.

Michelangelo intrase în palat ca o furtună. Ceruse să-l întâlnească, iar acum fremăta de furie şi foc. Pronunţă cuvintele de parcă ar fi vrut să-l scuipe:

— Eminenţă, spuse, aţi condamnat o tânără pentru uciderea căpitanului gărzilor Sfântului Oficiu, Vittorio Corsini. Acum, lăsând la o parte faptul că o astfel de idee sună absurd în urechile oricărui om dotat cu bun-simţ, intenţionez să vă comunic că o asemenea faptă e puţin spus ciudată, deoarece tocmai căpitanul i-a cerut unei curtezane pe nume Imperia să pună o spioană pe urmele unei posibile secte eretice.

— Spiritualii lui Reginald Pole, spuse disprețuitor Carafa.

— Exact! îi răspunse Michelangelo.

— Pe care îi cunoaşteţi, dacă nu greşesc.

— Ştiţi doar. De ce mă mai întrebaţi? Dar problema nu e asta. Ceea ce încerc să vă spun e că găsesc fără sens ca o spioană angajată de căpitan să ajungă să-l omoare…

— Tânăra aceea, cum i-aţi spus voi… îl întrerupse Carafa.

— Vă rog, Eminenţă, lăsaţi-mă să termin, reluă Michelangelo. Ceea ce intenţionez să vă promit n-are nici o legătură cu faptul că Dizgraţia e sau nu e vinovată.

— Aveţi deci intenţia să-mi faceţi o promisiune? Sunt efectiv uimit. Să auzim: care sunt intenţiile voastre, *messer* Michelangelo,

pentru că vă spun cât se poate de sincer, nu știu ce să fac cu promisiunile voastre.

Carafa îl văzu pe artist închizând ochii pentru o clipă, și-l imagină făcând apel la toată stăpânirea de sine, doar ca să nu-i răspundă. Știa perfect cât trebuia să-l coste. Dar în momentul acela, Michelangelo părea ocupat să obțină ceva. Ținea cu adevărat la proasta aia. Asta îl amuza pe cardinal, făcea ca planul lui să devină și mai plăcut.

— Vreau să vă spun Eminență, că dacă nu-i luați viața Dizgrației voi pleca din Roma, mă voi întoarce la Florența. O să mă ocup eu de ea. N-o să mai auziți vorbindu-se de mine, de opera mea imorală și neruşinată, de nudurile mele, de frescele mele scandaloase și, cu atât mai puțin, de nepotrivitele mele amiciții. O s-o iau cu mine și pe marchiza de Pescara, Vittoria Colonna, și astfel o să vă eliberați de toată eretica adunătură care vă strică atât de mult planurile.

Michelangelo spusese totul atât de repede și cu atâta pasiune, încât cardinalul Carafa trebui să recunoască faptul că, cel puțin în urechile sale, vorbele acelea sunau sincer.

Dar, chiar admițând că ar fi făcut ceea ce spunea, cum putea el s-o elibereze pe fetișcana aia? În momentul acela, era cea mai bună garanție de succes pentru tot planul său. Așa că n-avea nici o intenție să i-o lase artistului ăluia prost și bătrân. Îi era milă de el, drept să spună. Consumat de arta lui obscenă, fără să fi avut timp să-și facă o familie. Nu tu o femeie, un copil, o casă demnă de numele lui. Se spunea că trăiește într-un soi de cocioabă în Macel de' Corvi, împreună cu un ajutor de-al lui, un om extrem de simplu.

Ba chiar, auzindu-l vorbind așa, părea că Michelangelo, după atâtea succese și necazuri laolaltă, nutrește un vis de normalitate.

Dar el nu intenționa să-l lase să și-l trăiască. Dimpotrivă, faptul că putea să-l împiedice îl bucura peste măsură, și pentru că, în felul acesta, ar fi intensificat sentimentul de vinovăție despre care Carafa știa că este foarte prezent la maestrul florentin, până acolo încât își punea amprenta pe întreaga lui existență. Și cine era el, să-l elibereze de un asemenea calvar?

Clătină din cap.

— Dragul meu Michelangelo, apreciez oferta voastră, credeți-mă, dar nu pot absolut deloc să vă ofer ceea ce-mi cereți.

În timp ce spunea asta, simțea cum interlocutorul său devine tot

mai ostil. Fu ca o pală de vânt înghețat care-l făcu pe Michelangelo să se albească la față. Începu să-și învârtească pe degetele sale umflate barba murdară. Ochii adânci păreau să ardă devenind niște găuri negre.

— Vedeți, dincolo de ceea ce pare, fata aia chiar l-a omorât pe căpitanul gărzilor, Vittorio Corsini. Iar motivul pentru care s-a întâmplat e foarte simplu: era o eretică din *Ecclesia Viterbiensis* a lui Reginald Pole, citea *Beneficium Christi* și îl ura pe Corsini, care pentru ea reprezenta emblema celor care luptă pentru gloria unei Biserici false și vinovate de a-L fi trădat pe Dumnezeu, predicând înfăptuirea de fapte bune, recomandându-i creștinului să urmeze și să onoreze sacramentele, frecventând sfânta liturghie. Deci vedeți bine că, oricât aș vrea, nu pot să răspund cererii voastre.

Palid ca moartea, Michelangelo păru să nu audă ceea ce i se spunea.

— Vă rog, Eminență, repetă, o să fac tot ce doriți. Dar permiteți-mi să am grijă de fata aia.

— V-am spus deja nu.

Michelangelo se puse în genunchi.

— Vă implor, insistă.

— Îmi pare rău, dar am un singur răspuns.

Apoi îl privi pe artist drept în ochi. Văzu infernul crescând în el, dar nu se lăsă intimidat, dimpotrivă, cu o oarecare semeție îi făcu un semn.

— Și-acum vă cer să plecați.

Michelangelo se ridică în picioare. Îl privi pentru ultima oară plin de ură.

— Cândva, spuse, o să plătiți scump acest refuz.

După care ieși, lăsându-l pe Carafa uimit de obrăznicia la care tocmai asistase.

63
Aiax

Era disperat.

Îl văzuse pe Carafa și îl recunoscuse drept ce era: un animal de

pradă. Nu-i va fi milă nici de Dizgrația, nici de Vittoria, nici de nimeni altcineva.

Michelangelo știa că nu are nici o speranță. Se gândise să-i ceară o audiență Papei, dar dacă aceea era hotărârea conducătorului Sfântului Oficiu, cu siguranță suveranul pontif știa, și orice rugăminte a lui ar fi fost perfect inutilă. Cu atât mai mult cu cât tocmai Paul III îl numise pe cardinal conducătorul Inchiziției romane.

Deci ce să facă? Să-i spună lui Pole? Dar Pole era ocupat cu alte treburi în ajunul Conciliului. În plus, îi promisese că se va interesa de caz și reușise să obțină ca el s-o vadă pe Dizgrația, ajunsă umbra ei înseși. Nu, trebuia să caute o altă cale.

Se trezise rătăcind prin curtea de la Belvedere. I se întâmpla deseori când se simțea pierdut. Era o manieră de a uita lumea înconjurătoare. Și în momentele cele mai întunecate, în ocaziile cele mai amare, reușea cel puțin pentru o clipă să dea la o parte dezamăgirile și durerea. Se plimba printre logii, coloane, statui și grădini, și în fantasmagoria aceea, scăldată în lumina toamnei, ajungea iremediabil în fața unei opere, care era în stare întotdeauna să-i fure privirea.

Așa că, și în ziua aceea, sau poate tocmai în ziua aceea, se trezi din nou, fără să știe cum, în fața *Torsului*, o sculptură antică mutilată, a cărei frumusețe Michelangelo n-ar fi putut s-o descrie în cuvinte.

Rămânea întotdeauna încântat de ea: masa musculară perfectă, absoluta îndemânare cu care artistul o definise în marmură, reușind să redea într-o manieră magnifică ideea de mișcare, avântul cu care figura părea pe punctul de a se ridica.

Pielea era atât de lucioasă și de netedă, mușchii păreau că zvâcnesc, încât nu putea decât să se oprească s-o privească. Cât de des mersese să admire statuia aceea, pe vremea când lucra la *Judecata de Apoi* ! Ce sursă de inspirație! La mușchii și la pieptul acela se gândise când îl pictase pe Isus în fresca datorită căreia câștigase glorie și faimă.

Dar pe cine reprezenta statuia aceea mutilată? Cui îi aparținea corpul acela atât de puternic și de extraordinar? Căci anatomia formelor era armonioasă și formidabilă totodată, dar exprima și un tragism, o senzație de dramă iminentă, care-l impresiona pe Michelangelo.

Fuseseră avansate multe şi diferite teorii pentru a rezolva acel mister. Cea mai serioasă susţinea că era vorba de Hercule, care intenţiona să se odihnească după cele douăsprezece munci. Alţii însă spuneau că e Polifem. Altcineva sugerase destul de convins că-l reprezenta pe Prometeu, titanul care sfidându-l pe Zeus, le dăruise oamenilor focul, dar Michelangelo dintotdeauna, fără nici o îndoială, le spunea tuturor acelaşi lucru: nu putea fi decât legendarul erou grec Aiax Telamonianul.

Ideea aceea nu avea un fundament sigur, documentat şi nici măcar dovezi de altă natură, şi totuşi Michelangelo simţea aproape fizic că are dreptate. Era ca şi cum statuia i-ar fi vorbit.

Cu timpul înţelesese de ce nu putea exista o soluţie diferită de cea imaginată. În torsul acela vedea o fatalitate şi o tensiune tragică trimiţând la destinul nefericitului erou. Poate pentru că în Aiax se vedea pe el însuşi. Şi într-un anumit sens se simţea asemenea prinţului din Salamina. Îl admira dintotdeauna din străfundul sufletului. Pentru că Aiax era un om valoros, cel mai mare războinic al grecilor, după Ahile. Dar, spre deosebire de acesta, el nu era invulnerabil, nici nu-şi permisese să-şi părăsească tovarăşii, oricare ar fi fost motivul. Atunci când Ahile, după o ceartă cu Agamemnon, îi lăsase singuri pe ahei, el le apărase corăbiile de asaltul troienilor, şi tot el îl înfruntase pe Hector în luptă şi, aruncând în el cu o piatră uriaşă, aproape îl omorâse.

În exact clipa în care Patrocle fusese rănit de moarte şi Hector încercase să-i ia cadavrul, Aiax fusese cel care protejase până la capăt eroul căzut, punându-l pe fugă pe campionul troian. Apoi îl ridicase pe Patrocle, care avea armele lui Ahile, şi, punându-l pe carul său de luptă, îl dusese până în cortul Peleianului. Campionul îl plânsese îndelung, apoi se întorsese, în sfârşit, pe câmpul de luptă, orbit de furie. Ca un copil capricios şi rănit. Un copil care nu voia să se predea în faţa iubitului asasinat.

Apoi şi Ahile a fost ucis. De către Paris. Cel mai timid dintre războinici. Şi atunci când Ulise îi recuperase cadavrul, Aiax, cu securea lui uriaşă, îi ţinuse la distanţă pe troieni, permiţându-i fiului lui Laertes să-l ducă în tabăra aheilor. Se luptase apoi cu duşmanii, ucigându-l pe Glaucus şi rănindu-i grav pe Enea şi pe Paris.

Şi după multe alte fapte, după ce se aflase întotdeauna exact în

locul în care bătălia era mai aprigă, după ce se dedicase în întregime luptei, bătându-şi joc de moarte, după ce Hector îi dăruise o spadă, la sfârşitul uneia dintre cele mai teribile lupte, după ce îşi pusese braţele în slujba prietenilor sau, mai bine zis, a celor pe care-i credea prieteni, ei bine, grecii cum îi mulţumiseră? Care fusese recompensa lor pentru toată valoarea şi curajul demonstrate?

Acceptaseră ca Ulise, şi nu el, să aibă armele lui Ahile, aşa îi plătiseră! Arme pe care, desigur, le meritase mai mult decât oricine. Dar cu subterfugii şi înşelătorii, folosindu-se de arta cuvântului şi a falsităţii, în care era maestru, Ulise reuşise să-şi convingă tovarăşii să-i dea armele Peleianului.

Aiax, orbit de durere şi de nedreptatea suferită, se simţise rănit, mai rău, distrus. Şi jurase să se răzbune.

Dar zeii, care-l iubeau pe Ulise, reuşiseră să-i rezerve lui Aiax cel mai cinic şi mai teribil destin cu putinţă. În timp ce dormea, Atena îl blestemase cu o vrajă, şi atunci când se trezise, înnebunit de înşelătoria zeiţei, Aiax măcelărise o turmă de oi, convins că îi omorâse pe Agamemnon şi pe Menelau, atrizii care conduseseră expediţia ahee, vinovaţi de a-l fi preferat pe Ulise la dăruirea armelor.

Când îşi reveni, văzând ce făcuse, acoperit de sângele animalelor omorâte şi de o ruşine fără margini, Aiax alesese sinuciderea pentru a şterge onoarea pierdută. Luase spada dăruită de Hector şi îşi tăiase gâtul. Pământul îi înghiţise sângele şi din balta stacojie se născuse o floare roşie.

Michelangelo citise plângând *Aiax* de Sofocle, ca să afle tragedia morţii lui. Şi apoi îşi amintise de fragmentul din *Odiseea* – Ulise, ducându-se în împărăţia umbrelor, îi vorbise cu cuvinte dulci, încercând să înlăture ranchiuna. Ştia că-i smulsese prin înşelăciune armele binemeritate.

Dar orice efort fusese în van, pentru că Aiax, în infinitul său curaj şi cu demnitatea oamenilor drepţi, nu-i dăduse nici un răspuns, izgonindu-l cu tăcerea lui, devenită şi mai amară la auzul acei mizerabile şi ridicole apărări.

Deci în torsul acela Michelangelo îl revedea pe eroul trădat, cel mai pur, mai sincer, cel care-şi ţinuse întotdeauna cuvântul, fără să-i fi fost vreodată de folos. Pentru că oamenii erau uşuratici, proşti, consumaţi de dorinţă şi de mândrie deşartă, şi nu le păsa de principii.

Promisiunile lor erau alcătuite din aliajul cel mai ticălos, făcute pentru a fi călcate în picioare.

De aceea, măcinat de durere, într-o lume pe care dintr-odată n-o mai înțelesese, după ce pierduse prin înșelăciune până și onoarea, lucrul cel mai prețios pe care-l avea, Aiax se așezase, după ce măcelărise animalele, cele mai inocente și mai slabe. Văzuse mielușeii albi făcuți bucăți, candoarea pângărită de roșul sângelui. Descoperind pentru prima oară ce făcuse cu adevărat, izbucnise în lacrimi. Se ridicase în picioare, exact cum spunea sculptura aceea, și se dusese după spadă ca să-și ia viața.

Astfel, în acea minunată statuie mutilată, Michelangelo îl vedea pe Aiax și totodată se vedea pe el însuși și tot ce simțea în momentul acela: faptul că fusese trădat, șantajat, lovit în puținele sentimente care-i rămăseseră. Sfântul Oficiu, știind că nu-l poate ataca direct, pentru că se temea de ceea ce el, prin muncă și dăruire, reușise să creeze și să obțină de-a lungul vremii, nu-și făcea scrupule să amenințe și să tortureze femeile. Iar asta era cu atât mai insuportabil.

O folosiseră pe fata aceea, care avea drept singură vină faptul că fusese mai întâi părăsită și apoi crescută de o curtezană, devenind o spioană. Când situația le scăpase din mână, pentru că cineva îl asasinase pe căpitanul gărzilor, atunci Dizgrația devenise o problemă, un cost pe care Sfântul Oficiu nu și-l mai putea permite.

Și totuși, în acele uneltiri pline de cruzime, în planul acela nerușinat și revoltător, Carafa adunase probabil niște dovezi care să susțină faptele. Michelangelo știa bine că Inchiziția romană nu avea, fără îndoială, nevoie să facă publice mărturisirile, dar ceva, mai bine zis cineva, susținuse probabil acel joc infernal.

Și cine altcineva decât Imperia putea ști cu adevărat ce se întâmplase? Nu ea o crescuse? Și o alese pentru sarcina aceea? Dizgrația îi datora totul… poate chiar și închisoarea și tortura.

64
Imperia

Când întrebase de Imperia, hangiul îi făcuse semn să urce pe scara din fundul sălii. Ajuns sus, Michelangelo se trezise în fața unui

coridor pe care-l parcurse până la capăt, unde dăduse peste un bărbat uriaș, cu un zâmbet neomenos, îmbrăcat în niște culori țipătoare, cu cizme înalte și, la brâu, cu un pistol și o spadă. Avea aerul să fie o gardă de corp. Fără să ținem cont de faptul că mustățile pe oală, ochii deschiși la culoare, expresia sălbatică îl situau în categoria soldaților mercenari, numiți Lanzichenecchi, cei mai cruzi dintre toți.

Foarte probabil fusese angajat de Imperia și devenise slujitorul ei. Nu știa cum să treacă de el, dar era sigur că dincolo de draperia de catifea roșie va găsi ce căuta.

De aceea încercă să se arate mai sigur pe el decât era în realitate și i se adresă fără nici o introducere.

— Sunt Michelangelo Buonarroti. Sculptor și pictor al Palatelor Vaticane, mi-ar plăcea să pot vorbi cu stăpâna voastră, Imperia, despre un lucru la care țin destul de mult.

— Michelangelo! spuse bărbatul, cu o lumină amuzată în priviri. Artistul! Maestre, chiar dacă munca mea e cea care e, să nu credeți că operele voastre îmi sunt indiferente! Despre voi se vorbește până dincolo de granițele Romei! Apoi, pe un ton mai puțin respectuos și mai direct, întrebă: Deci voi vreți s-o vedeți pe stăpâna mea? Cu ce scop?

— Dacă-mi permiteți, mi-ar plăcea să pot ține pentru ea și numai pentru ea motivul vizitei mele.

— Înțeleg, spuse bărbatul. Dacă e așa, așteptați aici un moment, și fără să mai adauge ceva, dispăru în spatele draperiei de catifea roșie.

Nu așteptă prea mult. Se auzea cineva vorbind dincolo de draperie. Foarte curând însă, mercenarul apăru și cu un gest teatral, simulând o plecăciune, îl lăsă pe Michelangelo să treacă.

Artistul se trezi într-o încăpere sobră, cu doar o pereche de fotolii din catifea și o masă de scris, la care stătea o femeie nu foarte tânără, dar încă frumoasă. O grijă deosebită pentru aspectul ei și experiența acumulată înlocuiau perfect prospețimea dispărută. Era îmbrăcată cu o rochie nu foarte decoltată, din brocart turcoaz, care contrasta cât se poate de bine cu tenul oacheș, ochii întunecați și părul negru, strâns într-o pieptănătură sofisticată, cu perle și pietre semiprețioase.

Înțelese perfect în ce fel, o femeie ca ea putea ține în mâini firele destinului cuiva. Și se întrebă dacă și Corsini, care fără îndoială

vorbise cu ea înainte, nu se lăsase sedus de farmecul ei evident.

Imperia îl privi cu un amestec de surpriză și neîncredere. Sigur, nu făcea o bună impresie. Cu tunica lui maro, pătată de vopsea, barba lungă, privirea stinsă, părul murdar, trezea probabil tot dezgustul posibil. Dar nu asta era grija lui. Nu se îngrijea să fie rafinat în îmbrăcăminte și comportament, dimpotrivă, un dezinteres total pentru ordinea exterioară era felul său de a declara, ajuns acolo unde ajunsese, cât de puțin contau pentru el chestiunile lumești. Pentru el existau doar arta, Dumnezeu și puținii prieteni care-i mai rămăseseră. Și într-un mod straniu, inexplicabil, absurd, faptul că o cunoscuse pe Dizgrația îl făcuse responsabil, ba chiar implicat în ceva ce îi alungase puținele ore de somn de care avea parte noaptea.

Nu avusese copii tocmai pentru că arta îi lua tot, orice energie posibilă, dar fata aia cu un nume deosebit, victimă a unei răsturnări a destinului, îi pătrunsese puțin câte puțin în suflet, și acum voia s-o ajute cu orice preț.

— *Messer* Michelangelo, mărturisesc că sunt destul de surprinsă să vă văd aici, așa că vă întreb ce v-a adus la *Gâsca roșie*.

Michelangelo păru să se gândească o clipă. Apoi înțelese că nu va fi în stare să adopte nici un fel de strategie cu o femeie obișnuită să manipuleze mințile, șireată și pregătită să domine una ca a lui, simplă și elementară în ceea ce privește intrigile și uneltirile. Așa că începu direct.

— Doamnă, vă spun imediat motivul vizitei mele. Aș vrea să vă cer vești despre o tânără aflată în slujba voastră, pe nume Dizgrația, ajunsă într-o celulă la Tor di Nona.

În ochii Imperiei apăru un fulger.

— Vești? Ce fel de vești? Din câte știu, Dizgrația a fost arestată cu acuzația de a-l fi ucis pe căpitanul gărzilor Sfântului Oficiu, Vittorio Corsini.

— Nimic altceva? insistă Michelangelo, fără să reușească să-și ascundă neplăcerea care creștea în el văzând cu câtă înfumurare intenționa Imperia să termine cu povestea aia. Haideți, reluă, asta e tot ce știți să-mi spuneți despre o fată care lucra pentru voi de mult timp?

La aluzia aceea cât se poate de directă, Imperia răspunse cu un zâmbet, ca o bună actriță ce era.

— Vedeți, *messer* Michelangelo ceea ce spuneți e atât de adevărat,

încât eu, în primul rând, n-am reușit să-mi găsesc liniștea, atunci când am aflat. Dar apoi au apărut detalii îngrijorătoare. Am descoperit că Dizgrația citea cărți inacceptabile, cu iz de erezie, că se întâlnea cu persoane nepotrivite, că avea un soi de exaltare pentru căpitan și că probabil acest sentiment nu era decât o mască pentru a-l atrage în patul ei ca să-l ucidă. Dizgrația umbla cu un câine, un molos însetat de sânge…

— Ceea ce spuneți e atât de fals, că aproape nu reușesc să vă ascult! exclamă Michelangelo. Voi ați obligat-o să ne urmărească pe mine și pe marchiza de Pescara, pentru că aveați nevoie de dovezi despre cardinalul Reginald Pole și despre *Ecclesia Viterbiensis*. Ceea ce spun e adevărat, deoarece căpitanul a ajuns chiar s-o amenințe pe Vittoria Colonna, atunci când se ducea spre mănăstirea benedictină Sant' Anna din Roma. Cât despre molos, ei bine, eu l-am văzut și, în ciuda aspectului, era un câine pe care Dizgrația știa cum să-l țină în frâu.

— Cum să nu! tună Imperia. Și în același timp era cu siguranță în stare să-l asmută împotriva dușmanilor ei! Dar spuneți-mi, *messer* Buonarroti, ce dovezi aveți despre așa-zisa nevinovăție a Dizgrației? Pentru că, vedeți, există atât de multe persoane dispuse să depună mărturie despre vinovăția ei, că nici nu le pot număra. Încăpățânarea ei de a duce o existență rebelă nu i-a adus decât necazuri… iar eu știu câte ceva despre asta. Vă seamănă oarecum în ce privește caracterul, și poate tocmai de asta a ajuns unde a ajuns, lipsită cum e de orice fel de talent. În timp ce darul vostru e, puțin spus, uriaș, atât de mare încât nouă, muritorilor de rând, ni se pare inexplicabil și tulburător. Dar nu uitați că nimeni nu e de neatins pentru Sfântul Oficiu, mai ales după ce comandantul gărzilor a fost ucis în mod barbar. Iar faptul că voi, în acest moment, veniți la mine, o sărmană curtezană, atât de departe de chestiunile de putere, încât face ca această vizită să apară de-a dreptul grotescă, nu e deloc în favoarea voastră. De fapt, de ce o apărați? Ce vă face să spuneți că e nevinovată? În afară, desigur, de presupunerile voastre?

— Nu sunt deloc presupuneri, mârâi Michelangelo. Vittoria Colonna, Reginald Pole, Alvise Priuli, Marcantonio Flaminio pot confirma ce spun!

— Sigur! Un grup de eretici care are zilele numărate. Vă repet că,

în situaţia asta, ce puteţi voi dovedi şi ce pot dovedi eu se află pe talerele opuse ale balanţei, care se înclină în favoarea mea. Sfatul meu e să vă întoarceţi de unde aţi venit, iar eu mă voi preface că n-am auzit nimic din ce mi-aţi spus azi! În caz contrar…

— În caz contrar ce-o să se întâmple? Îndrăzniţi să mă ameninţaţi?

— Eu? Nici vorbă. Vă cunosc faima, puterea pe care aţi câştigat-o, strânsa prietenie cu iubitul nostru Papă. După cum vedeţi, eu sunt perfect la curent cu cât de sus puteţi ajunge. Ce vă sugerez e să vă informaţi despre persoanele cu care vă întâlniţi înainte de a azvârli sentinţe. Şi acum, dacă vreţi să mă scuzaţi…

Imperia îşi coborî privirea şi Michelangelo văzu apărând în spatele lui mercenarul pe care-l întâlnise mai devreme.

— Maestre, n-am nici o intenţie să vă ating, cu condiţia să nu mă obligaţi s-o fac.

Michelangelo se întoarse brusc, cu o viteză care-l surprinse pe Gramigna însuşi.

— Voi! exclamă cu toată furia pe care o simţea. Aţi spus bine! Aveţi grijă să nu mă atingeţi. Sunt bătrân, dar, dacă vi se pare că mă tem de o sperietoare ca voi, atunci nu ştiţi cu cine aveţi de-a face.

Drept singur răspuns Gramigna îşi netezi mustaţa, fără să-şi schimbe expresia, cu o nuanţă de amuzată obrăznicie, chiar dacă Michelangelo văzu clar în ea o violenţă ţinută în frâu, dar gata să explodeze.

Şi, nedorind să descopere dacă ar fi putut încă să-l înfrunte pe bărbatul acela, se îndreptă spre draperia roşie fără să-i arunce vreo privire Imperiei. Mercenarul îi ridică draperia de catifea, dându-se la o parte.

În timp ce străbătea coridorul, Michelangelo înţelese că situaţia devenea tot mai disperată.

PRIMĂVARA 1545

65
Mastro Villani

Mastro Villani era temnicer, ca și tatăl lui. Ca și bunicul lui. Și așa mai departe, până în urmă cu șase generații. Era o meseria pe care familia Villani o stăpânea până în cele mai intime nuanțe, o artă pe care o dominau cu iscusință, grație unei cunoașteri dobândite în mai mult de un secol și jumătate de experiență.

Și nu numai că profesia lor nu căzuse niciodată în dizgrație în toată acea perioadă, dimpotrivă, le procurase tuturor celor șase un important câștig, cu cât mai mult cu cât fiecare dintre ei, cu zel și tenacitate, reușise să devină temnicer-șef în închisoarea în care lucra.

Fără să mai ținem cont de faptul că, odată cu trecerea anilor, meseria de temnicer câștigase tot mai multă importanță, mai ales în ultima perioadă, când instituirea Sfântului Oficiu și, în consecință, nașterea Inchiziției romane, le cerea inevitabil gardienilor și temnicerilor o practică și o măiestrie a provocării durerii care mergea dincolo de orice obișnuință cunoscută.

Orice element al formelor de detenție în celulă, de la distribuirea mâncării până la tortură, urmărea un cod rigid, care ținea cont de practicile sugerate de Nicolas Eymerich în lucrarea sa *Directorium inquisitorum*. Cardinalul Gian Pietro Carafa nu admitea greșeli, deoarece buna reușită a unui proces putea să fie grav prejudiciată de neglijență și aproximație în aplicare principiilor. Cu cât mai mult, atunci când acestea priveau o anumită fază a procesului care se numea „Examen riguros“. Dar înainte de a ajunge acolo, multe și diferite erau stratagemele și bunele practici care puteau garanta un rezultat satisfăcător pentru inchizitor, în special pentru Carafa, un om de o

ireproşabilă inflexibilitate.

De săptămâni întregi, de exemplu, hotărâse şi îi ceruse lui *mastro* Villani s-o lase pe tânăra acuzată de erezie într-o izolare absolută, evitând să-i adreseze vreun cuvânt chiar şi numai pentru o clipă şi fiind atent s-o hrănească extrem de puţin, cât să n-o lase să moară de foame, dar să fie tot mai slăbită, supusă durerii şi suficient de înfricoşată de ceea ce putea să i se întâmple. Recomandările nu erau simple elemente de stil, ci trucuri preţioase menite să îmblânzească voinţa rebelă a unei tinere eretice, care, conform faptelor confirmate, îl omorâse pe căpitanul Vittorio Corsini. Un om pe care Villani îl întâlnise în diferite ocazii şi care fusese întotdeauna amabil cu el. Nu putea să spună că vorbiseră atât de mult, încât să-l poată considera un prieten, dar că era un gentilom, putea să jure. Poate era prea legat de anumite frivolităţi, cum sunt femeile sau hainele frumoase, dar, la urma urmei, cine e lipsit de slăbiciuni?

Privind-o pe fata aia, pe Dizgraţia, Villani n-avea nici o îndoială că un bărbat ar putea să-şi piardă minţile pentru ea. El însuşi se trezise că o privea mai mult decât ar fi fost normal. Părul lung şi negru, ochii de un verde intens, pielea ca zăpada. Şi totuşi până şi frumuseţea aceea atât de proaspătă, de intensă, de fermecătoare se veştejise în câteva zile de aşteptare şi de privaţiuni. Dizgraţia devenise tot mai slabă şi mai fără vlagă. Privirea îi era stinsă şi ea devenise umbra splendidei fete care era înainte ca gardienii de la Sfântul Oficiu s-o arunce în Infern, celula cea mai întunecată şi mai înfricoşătoare din turn. De altfel toate cuştile din închisoare aveau un nume: Purgatoriul, Paradisul, Schiloada, Măicuţa, Puţul şi, ultima, Pendulul, unde el practica tortura, cum cerea inchizitorul.

În dimineaţa aceea, ştiind că însuşi Carafa intenţiona să conducă rigurosul examen al fetei, pregătise frânghia, controlase scripetele, verificase restul, cu tot zelul şi atenţia de care era în stare. „Nu trebuie să improvizăm“ era mottoul lui. Aplicarea torturii nu ar fi trebuit să se transforme într-o practică vătămătoare pentru totdeauna. Era fără îndoială o experienţă dureroasă şi aşa trebuia să fie percepută, ca asociată mărturisirii, dar nu se putea rezuma la producerea unei suferinţe fără margini şi doar ca scop în sine.

În orice caz, *mastro* Villani verificase totul şi se simţea gata de lucru. Dar pentru că nu ştia dacă frânghia avea să ajungă, se pregătise

și pentru probele cu apă și cu foc. Nici una din ele nu era aproape niciodată folosită, dar, dată fiind gravitatea delictului de care era acuzată Dizgrația, temnicerul nu putea, desigur, exclude că inchizitorul ar fi dorit să se folosească de orice mijloc pentru a ajunge la o concluzie satisfăcătoare a rigurosului examen. Pregătise deci pâlnia și lighenașele din metal, pline cu apă, pentru tortura care-și lua numele de la aceasta din urmă. Plus borcanul cu untură de porc, butucii de lemn și cuptorul aprins că să pună în aplicare și ultima probă: a focului, cea mai groaznică și mai dureroasă dintre toate.

Gian Pietro Carafa strânsese documentația. Avea denunțul scris al Imperiei și pe cel al tipografului Antonio Blado. Amândouă vorbeau cât se poate de clar și de exact despre natura eretică a modului de trai al Dizgrației, începând cu numele acela blestemat. Totuși, dintr-un punct de vedere strict juridic, denunțul bătrânului tipograf era mai punctual și mai precis, referindu-se la o zi exactă și la un text anume, *Beneficium Christi*, precum și la insistența cu care tânăra îl ceruse, cu toate că era la curent cu periculozitatea operei. În schimb denunțul Imperiei era mai vag și, dintr-un anumit punct de vedere, mai neconcludent. Făcea mai mult referire la întâmplări amoroase decât la erezie, la faptul că Vittorio Corsini fusese omorât pentru că era comandantul gărzilor și deci, oarecum, campionul creștinătății prin excelență. Dar denunțul apărea plin de judecăți personale, ipoteze, afirmații tendențioase. Sigur, ar fi fost de ajuns, dar o confesiune ar fi fost lucrul cel mai bun.

Și iată de ce, acum, Carafa se pregătea să intre în turn, urmat de doi medici de la universitate, care ar fi asistat la examenul riguros, ca să constate că prizoniera nu era vătămată în mod ireversibil.

Urcară treptele care duceau la celula Pendulei, destinată torturii. În ciuda zilei călduțe de primăvară, pereții reci de piatră, treptele rapide și înguste, lumina slabă care intra pe ferestrele atât de strâmte și de adânci încât erau de fapt niște fisuri dădeau acelei reprezentanțe compacte a puterii inchizitoriale aspectul unei delegații infernale: cardinalul cu talarul purpuriu, medicii în togile lor negre cu gulere cenușii păreau niște păsări de pradă.

Ajunseră în celulă. Ușa era deschisă.

Mastro Villani îi aștepta.

Fata, complet goală, atârna cu mâinile legate de o frânghie, ca un sfert de mânzat agăţat de cârligul măcelarului.

— E totul pregătit, Eminenţă, spuse temnicerul cu tot zelul şi solicitudinea posibile.

Carafa dădu din cap, *mastro* Villani îi plăcea pentru că era întotdeauna punctual, atent şi îşi făcea datoria cu grijă, calculând clipele, ştiind exact când să dea drumul unei porţiuni de frânghie, până când să toarne apă în pâlnie fără să-l înece pe suspectul de erezie, cum să întindă untura pentru ca tălpile să se inflameze şi să producă o durere cumplită, care să-l facă pe prizonier să mărturisească. Exista în el o pasiune sinceră pentru propria-i muncă, echilibru, atenţie, fără ca vreodată zelul să cedeze locul fanatismului.

Îl admira. Pentru atitudinea lui ştiinţifică.

Cu oameni ca Villani, ar fi putut fără îndoială să ţintească la scaunul papal. Avea nevoie de o asemenea fidelitate, de un asemenea zel, de un respect pentru meserie.

Zâmbi.

— Să începem, spuse.

Şi fără să mai aştepte, *mastro* Villani începu să tragă de frânghie.

66
Suferinţa unui maestru

Va picta capela în aşa fel, încât toţi să înţeleagă. Dacă mormântul lui Iulius II era un monument care, prin statui şi prin felul în care folosea lumina, arăta cum gândea, credinţa lui în Dumnezeu, înţeleasă ca o relaţie directă, fără intervenţia unei Biserici care se pierduse pe ea însăşi şi ameninţa femei ca Vittoria sau le condamna, ca pe Dizgraţia, atunci capela palatină nu va face mai puţin. Oare nu tocmai Sfântul Pavel fusese cel care reprezentase prin vorbele sale începutul scandalului? Nu tocmai asta spunea *Beneficium Christi*? Ei bine, atunci va face modificări la *Convertirea* sa, cea pentru care Paul III se agita atâta, cerându-i s-o termine la timp, ignorându-i pe cei care sufereau cu adevărat.

Papa se aştepta la un cer albastru, gol, doar cu Dumnezeu în mijloc. El, în schimb, îl va umple cu figuri: sfinţi, oameni drepţi,

femei oneste.

Cei care puteau dialoga direct cu Dumnezeu, fără nici un fel de filtru, fără medieri.

Nu-i vor da o completă libertate artistică? Atunci le va arăta el.

Cât de nedreaptă era viața, se gândi descurajat. Îi lovea pe cei mai slabi, se servea de femei, își bătea joc de ele. Cum putea să accepte așa ceva? În sufletul lui plângea toate lacrimile care-i mai rămăseseră. Pentru că ar fi vrut s-o vindece pe Vittoria, care suferise o reîntoarcere a bolii, dar nu știa cum. Pentru că ar fi vrut s-o elibereze pe Dizgrația, care murea în fiecare zi câte puțin în celula ei din Tor di Nona, dar nu știa cum. Pentru că încercase să-l roage pe Pole să se întoarcă, dar nici măcar el nu putea să-și conceadă un asemenea lux, nu cu Conciliul din Trent la ușă.

Așa că asta era revanșa lui! Singura pe care putea să și-o ia.

Nu va fi de ajuns. O știa. Sentimentul de vinovăție și de neputință îl va urmări pentru totdeauna. Dar cel puțin va încerca să facă un lucru concret. Intenționa să vorbească din nou cu Papa, dar nutrea puține speranțe. Voia doar să facă tot ce-i stătea în putință. Să-i dezvăluie cum acuzațiile la adresa Dizgrației se bazau pe vorbele unei curtezane. O prostituată onestă, desigur! Dar oricum o femeie care-și câștigase o poziție făcând comerț cu propriu-i corp! La asta ajunsese deci Biserica?

Izbucni în râs, în timp ce cu mâna stângă picta figura unui sfânt. De câteva zile îl durea dreapta. Și atunci, fără să fie văzut, ca să înainteze cu lucrul folosea cealaltă mână. Știa că riscă, mai ales, ținând cont de puterea extraordinară pe care Carafa o câștiga în interiorul Curiei, dar îl lăsaseră singur și, în taina capelei, putea să folosească și mâna diavolului, cu care începuse să lucreze cu mult timp în urmă. Va amplifica la maximum coroana de martiri a primilor discipoli ai lui Cristos, care se adunau în jurul lui, urmați de alaiul îngerilor. Era un mod de a relua ceea ce făcuse în *Judecata de Apoi*, dar mai ales pentru a sublinia voința de a înlătura ideea unei realități intermediare între om și Dumnezeu. Era maniera sa de a nega funcția Bisericii, pentru a-i stigmatiza acțiunea. Nu avea intenția să critice instituția ca atare, ci doar ceea ce devenise ea în mâna unor oameni ca Gian Pietro Carafa sau Pier Luigi Farnese.

Teologia, Filozofia, Poezia şi Jurisprudenţa îl priveau de pe tot atâţia pereţi. Rafael realizase o operă extraordinară. În ciuda a tot, trebuia s-o admită – tânărul acela din Urbino, amuzat şi zăpăcit, aproape eteric, în zborul său deasupra lumii, primise în dar un talent extraordinar.

Ridică ochii, răpit de frumuseţea bolţii, cu stema familiei Della Rovere în mijloc şi cele patru tronuri pe care stăteau cele patru virtuţi ale culturii umanistice, fiecare pe latura medalionului corespunzând peretelui dedicat ei.

Era o avalanşă de culori în care privirea se pierdea: albastrul limpede al cerului, aproape orbitor, o fantasmagorie în care erau montate cheile familiei Della Rovere, aurul greu al medalioanelor şi al ramelor, roşul, violetul, albastrul închis şi din nou azuriul hainelor celor patru femei reprezentând virtuţile.

Ar fi putut să rămână acolo, uitându-se la boltă, o zi întreagă. Recunoscu graţia trăsăturilor, acel gust subtil, rafinat, ca şi cum Dumnezeu ar fi suflat propria-i inspiraţie pe culori şi forme.

— Deci, prietene, care e motivul ce vă poartă să-mi faceţi o vizită azi?

Cu barba albă şi lungă, ochii vii, privirea cercetătoare, Paul III era curios să afle ce-l împingea pe Michelangelo spre acel colocviu neaşteptat. Îl primise în Camera Semnăturii, pentru că ştia că Michelangelo îl stima foarte mult pe Rafael, deşi nu se străduia prea mult s-o arate. Dovadă era privirea sa răpită de bolta sălii. Totuşi se ferea să exprime aprecieri. Era o latură a caracterului său care nu-i făcea întotdeauna cinste. Părea mai degrabă logic ca artiştii să cultive o rivalitate între ei, şi Michelangelo, din punctul ăsta de vedere, era cel mai neîndurător, dar Paul III ştia că între el şi Rafael existase întotdeauna, aproape invizibilă, o admiraţie reciprocă. Rafael, la drept vorbind, nu făcuse niciodată un mister din asta. Michelangelo, din cauza caracterului său urâcios şi zgârcit cu complimentele, nu prea folosise cuvinte de stimă.

Aşa că faptul că-l surprinsese privind răpit bolta îl amuză mult pe suveranul pontif. Se feri să facă vreun comentariu, pentru că ştia că ar fi fost o manieră cât se poate de nepotrivită pentru a începe o conversaţie cu Michelangelo, care, privindu-l în ochi, se hotărî în sfârşit să-i răspundă.

— Sanctitate, vă mulțumesc că m-ați primit. Îmi cer scuze dacă ceea ce am de gând să vă spun v-ar putea tulbura în vreun fel, dar nu știu cu cine altcineva aș putea vorbi.

Papa înțelese că era ceva ce nu merge și speră să nu fie nimic grav.

— Vă întreb dacă, sincer, credeți că fata închisă la Tor di Nona poate fi cu adevărat ucigașa căpitanului Corsini. Și dacă are sens să fie considerată eretică. Știu sigur că tocmai Sfântul Oficiu a pus-o să mă urmărească pentru a afla mișcările mele și ale Vittoriei Colonna, din cauza anumitor întâlniri ale mele, considerate periculoase. Fac aluzie, Sanctitate, la cardinalul Reginald Pole, care, în timp ce noi vorbim, este la Trent pentru a susține cauza iubitei noastre Biserici, învestit cu autoritatea legatului pontifical chiar de către Sanctitatea Voastră.

Deci acela era motivul? Știa că mai devreme sau mai târziu se va întâmpla. Iar acum trebuia să dea socoteală de alegerile pe care le făcuse. Și erau alegeri ireversibile. Sigur, el era Papa, cea mai mare autoritate în materie, și era mult prea nefiresc ca Michelangelo să-i vorbească în felul acesta. Dar, pe de altă parte, prietenia lor se baza tocmai pe asta, așa că Paul III n-ar fi putut să nu răspundă la întrebare, chiar să fi vrut. Știa că-i acordase mult spațiu de mișcare cardinalului Carafa, dar faptele vorbeau clar și dovezile erau toate împotriva fetei.

— Prietene, spuse, pot înțelege ce vă neliniștește. Mă credeți sau nu, povestea asta mă întristează nespus și pe mine, dar tot ceea ce i se impută fetei este de netăgăduit: denunțurile, omorul, convingerile eretice dovedite de lecturi.

— Dar denunțul e făcut de o curtezană! Cum e posibil ca Biserica Romei să dea crezare unei asemenea femei?

— Dacă faceți aluzie la Imperia, aș putea chiar să vă înțeleg și să fiu de acord cu voi. Dar nu e singurul denunț furnizat.

— Cum adică?

— Chiar așa. Mai există încă unul detaliat și cât se poate de precis. Cel mai important, drept să spun.

67
Lasă-mă să plec

Dizgrația ar fi vrut mult să reziste. Dar era atât de obosită, atât de obosită că, dacă ar fi putut, i-ar fi cerut lui Dumnezeu să poată muri imediat. La ce i-ar fi servit să se împotrivească durerii, întrebărilor, torturii? Își simțea corpul cedând la trasul frânghiei. Iar când, în cele din urmă, deranjat de tăcerea ei, Carafa dăduse ordin să fie supusă la proba apei, se întrebase de ce nu vorbea, de ce nu mărturisea orice, chiar și ceea ce nu făcuse, numai ca ei să înceteze.

Era nevinovată. Nu-l omorâse pe Vittorio Corsini. Dar îi păsa într-adevăr cuiva care e adevărul? Sau chiar de adevărul acela se temea Carafa? Și dacă ar fi mințit, punând capăt acelui chin îngrozitor, ce ar fi câștigat? Poate că durerea ar fi încetat, dar pe urmă? Cum va ajunge în cer? Cu ce curaj va da ochii cu căpitanul? Și cum ar fi fost privirea lui Mârâilă? Pentru că era sigură că, de undeva, și el se uita la ea. El, care nu ezitase să se lase omorât numai ca s-o apere. Câtă demnitate era în câinele ei curajos și fidel, nici măcar unul din oamenii din orașul acela blestemat nu îl putea ajunge!

Toți, în afară de unul. Michelangelo o vizitase. Singurul om pe care ea îl spionase, despre care le povestise totul dușmanilor lui.

Nu era nevinovată. Sigur că nu. Făcuse lucruri de care nu putea fi câtuși de puțin mândră.

Și poate acela era sfârșitul pe care-l merita. Pentru că nu știuse să găsească un mod onorabil pentru a-și câștiga traiul de zi cu zi.

Dar ceea ce o făcea cel mai mult să sufere era că se simțea singură. Cel mai important lucru acum era să ajungă lângă căpitan sau lângă Mârâilă, undeva într-o altfel de lume, mai bună, mai curată și mai dreaptă. Din cauza asta, în loc să lupte cu durerea, se lăsă în voia ei, o primi cu toată ființa ei, o găzdui în ea, își transformă corpul într-o catedrală în care răul pe care i-l făceau alții era bine-venit.

Și atunci când pâlnia, înfiptă în gâtul ei, îi ținea deschise buzele, iar apa rece îi umplu gura, umflând-o până când simți că plesnește și începu să tușească, exact în momentul acela Dizgrația închise ochii, lăsându-se cotropită, ca și cum ar fi fost o plajă gata să primească urletul furios al mării.

Într-un anumit sens se desprinse de ea. Nu-i mai păsa de nimic. Conducătorul Sfântului Oficiu și temnicerul ei ar fi putut să facă orice cu ea, ceea ce conta cu adevărat era să ajungă în cealaltă parte, oriunde ar fi fost, cu convingerea că nu-i trădase pe cei care ținuseră

la ea. Erau cu adevărat puțini, dacă se gândea bine, pentru că, e adevărat că vreme de câțiva ani, Imperia fusese ca o mamă pentru ea, dar apoi o vânduse Inchiziției cu singurul scop de a-și primi banii promiși și de a se răzbuna pentru trădarea ei. Dar ce vină avusese ea, în afară de aceea că își pierduse mințile pentru un bărbat frumos și gentil? Era oare aceasta o trădare? Nu credea câtuși de puțin.

Și chiar dacă s-ar fi putut întoarce înapoi în timp, să trăiască fiecare clipă și să aleagă între Imperia și căpitan, n-ar fi avut nici o îndoială și ar fi ales iubirea, care o făcuse să se simtă vie, arzând ca o flacără în noapte, proaspătă și dorită ca o roză de mai. Se lăsa legănată de senzația aceea unică, minunată, uitând tot răul pe care oamenii îl revărsau peste ea.

Aproape că-i era milă de cei care o torturau. Putea să-și imagineze chipurile lor: expresia de nemulțumire a cardinalului Carafa, concentrarea absolută a temnicerului, *mastro* Villani, stupoarea medicilor. Poate, ajunși în acel punct, fiecare dintre ei spera ca tortura să înceteze, pentru că nu ducea la nimic. Oricât de nemilos putea fi instinctul inchizitorului, poate chiar și el era, în momentul acela, obosit să-i mai vadă buzele care la început refuzau, iar acum nu mai erau în stare să rostească un cuvânt.

Carafa subestimase curajul femeilor, se gândi Dizgrația. Puteau continua toată ziua, înțelesese deja că se va lăsa să moară, dar nu va vorbi.

Era revanșa ei, felul ei de a-i face să i-o plătească.

Să nu le dea satisfacție.

Oricum ea era deja moartă. Murise atunci când îi omorâseră căpitanul.

Murise când glonțul se înfipsese în pieptul lui Mârâilă. Murise când înțelesese că o vor învinovăți.

Și când îl văzuse pe Michelangelo că voia s-o salveze, dar nu știa cum.

68
Ultima speranță

Tipograful. Poate el știa ceva. În cele din urmă, după ce insistase în

toate felurile, Papa îi dezvăluise numele celui care, cu denunțul său, ajutase complotul acela. Și acum Michelangelo alerga către prăvălia lui Antonio Blado, în Campo de' Fiori. Trebuia să se grăbească. Fiecare clipă putea fi ultima. În timp ce el încerca să pună la un loc fragmentele acelei șarade, Dizgrația risca probabil să moară.

Când aflase numele se repezise afară din apartamentul Papei, afară din palatul apostolic și, alergând ca un nebun se îndreptase către Campo de' Fiori. Nu avusese timp să treacă pe acasă și să ia calul. Ar fi pierdut clipe prețioase.

Își simțea pieptul arzând, un gust de fier îi umplea gura, picioarele ţepene ca lemnul îl dureau, dar făcea tot ce putea să nu se gândească la asta. Ce era în fond durerea aceea în comparație cu ce pătimea Dizgrația?

Se gândi la cum se schimbase povestea vieții lui. Crezuse că poate oferi o viziune proprie a artei și poate în asta reușise, dar nu fusese în stare să contribuie la pacificarea Bisericii. Nici un pic.

Punea tot sufletul în ceea ce făcea, nimeni n-ar fi putut afirma cu seriozitate contrariul, el nu era ca Bramante, care își manipula interlocutorii cu ajutorul cuvintelor, și nici măcar ca Leonardo, care privea pe oricine de sus, el nu acceptase să i se impună nimic, așa cum făceau mulți colegi de-ai lui, care-și plecau capul și se prefăceau că se bucură, doar ca să lingușească și să-și primească plata. Categoric nu. Spusese întotdeauna ce gândește, fără să-i pese de consecințe, pentru că era convins că sinceritatea este cea mai bună manieră ca să cultivi claritatea, onestitatea intențiilor.

Dar mai târziu înțelesese că exact acea ambivalență insuportabilă îl ucidea pe om puțin câte puțin. Distanța care separa cuvântul de acțiune, discursurile, bulele papale, tezele, fără ca ele să însemne absolut nimic, căci pentru a ajunge la pace e nevoie de acțiuni și de voință.

Voința e singurul lucru care face posibilă schimbarea și, în consecință, acțiunile supuse ei. Dar nu exista din partea curiei nici o intenție de schimbare, cu toate că el voia s-o creadă, cu toate că spera ca fiecare papă să fie mai puternic, mai drept, mai milostiv.

Dar nu era așa.

Nu fusese niciodată.

Nu va fi niciodată.

Papii erau oameni și ca atare imperfecți, plini de vicii, cu puține virtuți. Exact ca el. Care greșise, desigur, dar care acum plătea mult mai mult decât ar fi trebuit.

Inima îi sălta în piept, zbătându-se ca un catâr. Nu intenționa să se oprească, dar simțea că nu va mai rezista mult. Și totuși se sili să alerge.

Ajunsese în via dei Cappellari, lungă și îngustă, despărțind cartierele Pergola și Parione. Era o stradă întunecată, cu felurite lucruri claie peste grămadă, cu prăvăliile pălărierilor pe o parte și pe alta, și câteva case mai elegante.

La capătul străzii se vedea Campo de' Fiori.

Trebuia să se grăbească și mai tare.

Dacă ar fi reușit să-l convingă pe tipograf să-și retragă denunțul, să mărturisească faptul că fusese constrâns, ar fi putut să răstoarne verdictul. Dar trebuia să ajungă cât mai repede. Dacă era necesar putea să folosească bani, singurul lucru care nu-i lipsea. Îl va plăti pe tipograf ca să-l facă să-și schimbe versiunea.

Deja nu mai reușea să alerge.

Începu să meargă cât de repede putea.

Când, în sfârșit, ajunse în Campo de' Fiori și găsi prăvălia tipografului, răsuflă ușurat.

Acum depindea totul de capacitatea lui de a-l convinge.

Imediat cum intră, văzu în fața lui o tejghea. Despărțea intrarea pentru public de atelier. Înăuntru Michelangelo văzu tipografi și zețari care umpleau cu cerneală formele de tipar. Se mișcau cu iuțeală și precizie, în mijlocul unei infinități de obiecte, de la casete tipografice la prese, topuri de hârtie și litere mobile împrăștiate pe mese.

Pe neașteptate, în spatele tejghelei apăru un bărbat între două vârste. Avea părul cărunt, mâini noduroase și pătate de cerneală și o privire vie din cauza ochilor strălucitori, căprui închis.

— *Messer* Buonarroti, voi nu mă cunoașteți, spuse pe un ton grav, dar, credeți-mă, doar faptul că ați intrat în această prăvălie e pentru mine o onoare deosebită.

— Mă cunoașteți? întrebă Michelangelo surprins, în timp ce încerca să-şi revină după alergătură, apoi, fără să mai aştepte răspuns, spuse: Trebuie neapărat să-l văd pe *messer* Blado, proprietarul

tipografiei.

La auzul acelor cuvinte omul coborî privirea.

Michelangelo intui că ceva scârţâie. Ce era greşit în întrebarea lui?

— Scuzaţi-mă, *messer*…

— … Ricci, Fabio Ricci, completă bărbatul.

— Scuzaţi-mă, nici nu v-am salutat, adevărul e că trebuie să vorbesc cu proprietarul prăvăliei, *messer* Blado.

Omul făcu un efort să vorbească.

— Din păcate, *messer* Buonarroti, nici nu ştiţi cât mă îndurerează să vă spun că *messer* Blado a murit.

Michelangelo nu-şi crezu urechilor.

— Ce spuneţi? întrebă, tulburat de o asemenea veste.

— Nici mie nu-mi venea să cred! Dar când l-am văzut, în momentul în care îl scoteau din Tibru… şi Fabio Ricci nu mai reuşi să continue. Vocea îi era frântă de o durere sinceră. Apoi reluă: Se spune că a alunecat în fluviu, dar eu nu cred.

Michelangelo se uita la el, fără să ştie ce să mai spună.

Totul era pierdut deci.

69
Campo de' Fiori

Piaţa era plină de oameni. Toţi voiau să ocupe un loc cât mai aproape de locul execuţiei: oamenii din popor, nobilii şi negustorii, meşteşugarii, târfele şi ucigaşii. Copiii se urcau pe umerii taţilor. Femeile trăncăneau într-o larmă bâzâitoare.

Era frig, dar vasele cu jăratic, care umpleau Campo de' Fiori cu nişte globuri pâlpâitoare, făceau ca piaţa să pară aproape o prăpastie a infernului.

Toţi voiau s-o vadă pe vrăjitoare.

Carafa era mulţumit de rezultatul obţinut, era nevoie de un mare ritual de masă, de o execuţie purificatoare, în stare să vâre spaima în oraş şi să-i avertizeze pe locuitorii lui să nu cedeze linguşelilor ereziei.

Biserica trebuia să se afirme şi să-şi consolideze puterea şi rolul. De prea multe ori fuseseră puse în discuţie. O cerea cadavrul

căpitanului Corsini, dar şi curentul intransigent al Curiei, care – daţi la o parte pacifiştii, la Conciliul din Trent, unde s-ar fi străduit să găsească o înţelegere cu protestanţii, pe care n-o vor găsi niciodată, de asta Carafa era sigur – putea exploata situaţia pentru a câştiga teren. Nu numai. Norocul părea să-i surâdă în continuare, căci Pietro Paolo Parisio, inchizitor al Consiliului general al Sfântului Oficiu, aparţinând curentului pacifist, nu se bucura de o sănătate prea bună în zilele acelea. Cu un pic de noroc, Paul III îl va înlocui şi Carafa avea intenţia să obţină o consolidare a poziţiei intransigente în interiorul Consiliului general.

Într-adevăr, în după-amiaza aceea, Parisio nu era prezent.

Competenţa execuţiei aparţinea în mod natural braţului secular, şi noul căpitan al gărzilor era cel care o prezida, dar atât Carafa, cât şi Mercurio Caffarelli ştiau cât se poate de bine că, lăsând la o parte chestiunile formale, cardinalul fusese cel care o condamnase pe Dizgraţia la arderea pe rug.

De aceea ceruse ca omul său cel mai fidel, *mastro* Villani, să se ocupe de execuţie.

Mastro Villani era încordat cum nu i se întâmplase niciodată înainte. Poate doar unuia dintre strămoşii lui, când o arsese, în aceeaşi piaţă, pe vrăjitoarea Finnicella, mai avusese aceeaşi senzaţie. O astfel de execuţie presupunea o pregătire meticuloasă şi punctuală, trebuia ţinut cont de fiecare detaliu. Lemnele trebuiau să fie uscate, stâlpul de care era legată vrăjitoarea, robust şi de dimensiuni impunătoare, butucii, lemnele mai subţiri şi paiele trebuiau aranjate cu grijă. Muiase cârpa în ulei şi amnarul părea să-i aştepte doar mâna.

Ajutoarele lui urmau s-o conducă pe eretică pe podium, printre cele două şiruri de oameni.

Piaţa era un cazan infernal. După-amiaza cenuşie şi rece de februarie era luminată de focurile vaselor cu jăratic, tarabele din piaţă cedaseră locul coregrafiei scânteietoare a execuţiei.

Îi văzu pe cei patru inchizitori generali aşezaţi pe fotoliile de pe podiumul de lemn, pe care-l aranjase personal, construindu-l zi după zi, din scânduri de brad, pe care le montase cu ajutoarele lui. Alesese un lemn solid şi intens parfumat, pentru că nu voia ca inchizitorul Carafa să sufere din cauza miasmelor malefice pe care le-ar fi

răspândit carnea vrăjitoarei când era arsă de vie.

Inspiră aerul rece. Exista o puritate în el care foarte curând se va pierde. *Mastro* Villani își trase gluga din piele pe cap. În ziua aceea, cardinalul Carafa dorise ca el să fie călăul. Nu era meseria lui. Dar în calitate de temnicer-șef la Tor di Nona, știa destul de bine ce are de făcut. De două zile repeta în minte operațiunile care îl așteptau. Se simțea pregătit. Lipsea doar eretica.

Michelangelo îi privea pe oamenii din piață exaltați de rug. Voiau moartea vrăjitoarei. O doreau ca și cum de asta depindea viitorul Romei. Nu știau nimic despre viața Dizgrației, nu-i cunoșteau nici măcar numele și, foarte probabil, chiar de aceea erau atât de dispuși s-o vadă arzând pe rug.

De multă vreme deja se simțea o ruină. Povestea aceea nu numai că-l speriase, dar îl și frânsese.

Steaua cardinalului Carafa era în plină ascensiune și nici măcar el nu putea s-o împiedice. În dimineața aceea se dusese la mănăstirea Sant' Anna s-o vadă pe Vittoria și o găsise slabă și obosită. Boala o măcina. Umbla greu. Ar fi vrut mult să-l însoțească, dar el nu i-a îngăduit, trebuia să se odihnească. Pretindea prea mult de la ea însăși, îi spusese, jurându-i că va merge s-o vadă a doua zi și în cea care va urma.

Era singura prietenă care-i mai rămăsese.

Simțea că lumea lui se face țăndări. Și, avea într-un fel senzația clară că vrea să moară.

Ce mai căuta acolo? Într-un oraș pe care nu-l mai înțelegea? Într-o lume care-l refuzase? Care îi preamărea arta, dar n-avea intenția să-l asculte? De parcă operele lui, sculpturile, frescele, desenele ar fi fost altceva decât ce era el. La ce-i folosea să fie ridicat în slăvi, dacă după aceea voința lui conta atât de puțin? Dar dacă se gândea bine, nu fusese întotdeauna așa? Nu acela era motivul pentru care evita în toate felurile să iubească viața? Își dedicase întotdeauna întreaga ființă numai și numai artei, tocmai ca să nu sufere, să nu suporte dezamăgirile pe care iubirea i le-ar fi provocat. Întotdeauna. Ca să nu mai pună la socoteală faptul că să sculptezi o statuie, să pictezi o frescă pe o boltă, pe un perete, să proiectezi o piață sau un palat erau opere care-l prindeau complet, îi luau și totodată îi dădeau totul.

Dar în ultima vreme nu mai fusese așa. Sau, mai bine zis, nu numai așa. Mai întâi Vittoria, apoi Dizgrația rupseseră acel sistem perfect, creat pentru a se izola într-o lume diferită, care-i aparținea doar lui.

Așa că, atunci când o văzu pe Dizgrația în căruță, îmbrăcată în hainele ei sfâșiate, ajunsă doar piele și os, cu părul negru căzându-i pe ochi, mâinile legate la spate, stând în genunchi, împroșcată cu batjocură și scuipată de mulțimea urlătoare și orbită de dorința de moarte și de violență, Michelangelo nu reuși să-și oprească lacrimile.

Și în timp ce oamenii se dădeau la o parte la trecerea căruței, trasă de un catâr cenușiu și obosit, își vârî unghiile în palme și își mușcă buzele până îi dădu sângele. Dar nu era de-ajuns. N-ar fi fost niciodată de-ajuns. Pentru că știa că încercase să facă tot ce putea, fără să reușească să o scape de rug. Cu toate astea, simțea că ar fi trebuit să se dea pe el însuși, viața lui, dacă era necesar.

Dar n-o făcuse.

Fusese învins. Asemenea Romei, care privea de sub cer castelele papilor, podurile, arcadele și coloanele, minunățiile ridicate de confrații lui, de artiști. Și în timp ce ei se chinuiau să umple orașul cu frumusețe, teama creștea, alimentată de dorința de putere. Deoarece cineva îndrăznise să-l ucidă pe căpitanul gărzilor Sfântului Oficiu, și apoi fugise, printre pliurile răului, la umbra cupolelor. Iar acum era nevoie să se găsească un vinovat, n-avea importanță cine. Cu cât victima era mai slabă și mai neputincioasă, cu atât ar fi fost mai bine pentru toți.

Iar Dizgrația era victima perfectă. Și ucigașa. Și vrăjitoarea. Într-o unică, scelerată execuție, Roma se elibera de propriile spaime. Sau cel puțin le dădea pentru o vreme la o parte. Până la următorul carnaval al morții, până la următorul rug.

Privi în fața lui: călăul îi scosese fetei cătușele. Luase un cuțit cu lama lungă, strălucitoare și îi tăiase hainele zdrențuite lăsând-o goală. Michelangelo îi văzu pielea albă, acoperită de vânătăi. Nu exista sânge. Durerea fusese închisă în interiorul corpului, cum predica Inchiziția. Dar trebuie s-o fi lovit atât de tare, încât ceea ce se întâmplase se percepea totuși cât se poate de bine.

La vederea tinerei femei, masacrată în felul acesta, simți că înnebunește. Mulțimea răcni și mai tare când Dizgrația fu expusă goală. Mâini se ridicau, întinzându-se ca și cum ar fi vrut s-o atingă, s-

o blesteme, să scuipe pe ea toată ura și teama care alunecau una peste alta într-un amestec periculos și exploziv. Exact amestecul de care avea nevoie Gian Pietro Carafa. Iar Michelangelo o știa. Și îl ura pentru asta. Și se ura pe el însuși pentru că nu știuse să împiedice ce avea acum sub ochi.

Călăul o împinse pe fată.

O duse pe podium și o legă de stâlpul de lemn.

Dizgrația nu avea putere să se împotrivească. Între timp, ajutoarele călăului așezau în jurul fetei și la picioarele ei bucățile de lemn, paiele și surcelele, vreascurile subțiri muiate în ulei, care se vor aprinde imediat.

Mulțimea își răcni încuviințarea. În ochii lui Michelangelo imaginea începu să se învârtă ca o roată înnebunită: urletele, înjurăturile, scuipăturile, blestemele, brațele ridicate, ochii injectați de sânge, gurile deformate de răutate, corpurile strânse unul într-altul, care se împingeau într-o maree umană, într-un singur ciorchine de carne, care se înălța în piață, îngroșându-se ca un unic organism scârbos.

Călăul luă vătraiul, pe care se afla cârpa muiată în ulei. O apropie de vasul cu jăratic aprinzând-o. Apoi, fără nici o ezitare, dădu foc lemnelor.

Paiele și surcelele se aprinseră într-o clipă. În scurtă vreme o flacără înaltă cuprinse întreaga piramidă de lemne și de acolo se lungi maiestuoasă și teribilă devorând picioarele și șoldurile Dizgrației.

Michelangelo nu auzise niciodată un asemenea urlet. Era un sunet care spărgea urechile. Care le amintea tuturor nedreptatea unei dureri inumane și monstruoase. Când fata strigă în felul acela sfâșietor, păru să înșface inima mulțimii pentru a o face bucăți. Toți tăcură brusc, o capă de rușine și liniște șterse cutezanța arogantă a celor prezenți.

Singurul cu privirea fixă pe rug, observând flăcările, care pocnind se răsuceau ca niște limbi din infern în jurul fetei, era cardinalul Carafa. Pe chipul lui apăru o expresie mulțumită.

Michelangelo nu va uita privirea aceea niciodată.

Când mirosul de carne arsă umplu aerul, inchizitorul își duse pomanderul la nas pentru a respira aromele camforate, ca și cum ar fi fost deranjat de situație.

Urletele Dizgrației nu mai aveau nimic uman și ea nu mai era decât

o bucată de carne neagră și urlătoare care se contorsiona printre flăcările sângerânde.

Liniștea devoră piața ca o fiară. Bărbații și femeile nu mai vorbeau. Aveau ochii sticloși, buzele strânse, măști de teroare în locul fețelor.

Nu vor uita spectacolul acela obscen.

Se vor agăța de Biserica din Roma, de frică să n-o sfârșească în felul acela.

Iar cardinalul Carafa o știa.

O știuse întotdeauna.

IARNA 1546–1547

70
Scrisoarea lui Reginald Pole

Sperase ca scrisoarea ce-i fusese adusă în ziua aceea de Urbino să nu sosească niciodată.

Dar întotdeauna veştile rele veneau toate împreună. Dimineaţa se dusese s-o vadă pe Vittoria şi o găsise atât de suferindă, încât aproape îşi dorea ca ea să se stingă cât mai repede. Era oribil chiar şi numai să gândească asta, dar era exact ce îşi dorea ea.

Nu suporta s-o vadă în starea aceea. Palidă, fără vlagă, un spectru. Vorbea cu greu. De abia reuşea să se aşeze. Situaţia se înrăutăţise tot mai mult în acel an şi jumătate. De când Dizgraţia fusese arsă de vie pe rug, un blestem părea să se fi abătut peste toţi cei pe care-i iubea.

Le promisese călugăriţelor că se va întoarce a doua zi.

Clătinând din cap, deschise deci scrisoarea care purta sigiliul cardinalului Pole şi-i citi cuvintele.

Dragul meu Michelangelo,

Vă scriu această scrisoare, conştient de amărăciunea pe care inevitabil o să v-o provoc. Înainte de orice altceva, vă rog s-o îmbrăţişaţi pentru mine pe marchiza de Pescara, Vittoria Colonna, pe care o consider o mamă, pentru infinita ei răbdare şi bunăvoinţa pe care cu multă generozitate mi le-a dăruit întotdeauna. Ştiu că e bolnavă şi nu e zi în care să nu mă rog pentru ea.

Sperând să o pot vedea în curând şi având încredere că Dumnezeu o va ajuta să se vindece, mă întorc la voi şi la ceea ce vă spuneam despre amărăciunea pe care o să v-o provoace epistola mea.

Motivul e lesne de aflat: în aceste ultime luni, la Conciliul din

Trent, situația s-a înrăutățit. În special, cei care, ca și mine sau ca și voi, încearcă dintotdeauna să ajungă la o înțelegere cu protestanții, pentru a închide fisura din interiorul Bisericii, au pierdut.

Astfel încât chiar în zilele acestea am hotărât să abandonez Conciliul, pentru că nu văd nici o posibilitate de a găsi o cale de mijloc în această situație.

Fără să mă opresc asupra detaliilor, vă pot spune că tezele care susțin valoarea operelor bune în plus față de credință au predominat, la fel cum a ieşit învingătoare dogma care prevede valoarea obiectivă a celor șapte sacramente. Același lucru aș putea să vă spun despre recunoașterea versiunii latine drept unica versiune a Bibliei.

În ciuda eforturilor mele și ale cardinalului Morone, s-a impus poziția celor care au ales o ruptură deschisă cu tezele lui Luther, înlăturând toate opiniile care alegeau o cale intermediară. Şi nu numai. Conciliul va decreta victoria și proclamarea unor proprii și adevărate dogme capitale: cea asupra justificării și cea asupra revelației. Făcând astfel, intransigenții creează o distanță incredibilă între Biserica noastră și protestanți, în așa fel încât orice poziție conciliantă ar fi întru totul inacceptabilă și considerată imediat eretică. Acest grup de oameni foarte puternici intenționează să disciplineze clerul din mănăstiri și parohii, cu scopul de a exclude orice fel de interese personale, uniformizând oamenii și subordonându-i în mod categoric ierarhiei. În plus, vor să catehizeze predicatorii, dictându-le teme și modalități de a le trata, legându-i în felul acesta de precise formalisme teologice. Intenționează să exercite un control tot mai strâns asupra episcopilor și asupra inchizitorilor locali, pentru ca erezia să fie pedepsită cu singurul instrument posibil: focul.

Țineți cont că, în paralel cu aceste principii, care își găsesc o primire extraordinară la Conciliul din Trent, există o a doua forță care câștigă rapid teren în Europa și, fără îndoială, și în Italia. Fac aluzie la Compania lui Isus, fondată de Ignațiu de Loyola, care, după cum puteți înțelege, e un ordin religios cu caracter internațional de inspirație militară. Cei care fac parte din ea se consideră oarecum soldați ai lui Cristos și se supun numai Papei. Un asemenea devotament este evident legat de persoana lui Loyola, care înainte de a fi hirotonisit, avusese o carieră militară, în timpul căreia cunoscuse

și pusese în practică o disciplină de fier.

Ordinul iezuit cunoaște multă apreciere din partea Papei și devine oarecum elementul ideal complementar al curentului intransigent al Curiei.

Din aceste motive, vă spun că orice poziție ca a noastră, care încearcă dintotdeauna să găsească o cale de înțelegere, este rău văzută acum, ajungând chiar să fie acuzată de nicodemism, iar cei care au asemenea atitudine sunt considerați la fel cu cei care în public se arată a fi catolici, participând la funcțiunile religioase, dar în privat practică erezia. Cu alte cuvinte idolatri și, în ultimă instanță, eretici.

E inutil să vă spun că de multă vreme sunt considerat ca făcând parte din grupul dușmanilor Bisericii. Și chiar dacă Papa continuă să aibă o oarecare încredere în mine, dușmanii mei de abia așteaptă să mă doboare. Deci această scrisoare e pentru a vă spune să stați cât mai departe de mine.

Spre norocul meu, grație poziției de legat pontifical pe care am avut-o până în urmă cu câteva zile, am fost apărat, dar a trebuit să invoc o boală neașteptată pentru a mă putea îndepărta de Conciliu, știind bine că n-o să mă mai pot întoarce.

Cum vă spuneam, nu veți avea nici un avantaj dacă veți continua să mă mai frecventați, motiv pentru care, vă recomand, pentru binele vostru și pentru cel al Vittoriei, să nu încercați să luați legătura cu mine.

O s-o fac eu, imediat ce voi putea.

În final, vă mulțumesc pentru minunatul vostru dar, pe care Vittoria mi l-a înmânat. Tabloul e pur și simplu extraordinar. Cardinalul Ercole Gonzaga mi-a cerut să-i permit lui Giulio Romano să facă o copie, dar, înțelegeți prea bine, că acum, mai mult ca oricând, voi evita asemenea lucruri.

Mulțumindu-vă și cerându-mi încă o dată scuze pentru veștile pe care vi le-am comunicat cu această scrisoare, vă transmit cele mai afectuoase și mai sincere salutări.

Al vostru
Reginald Pole

Lui Michelangelo nu-i venea să creadă ce citise. Gian Pietro

Carafa ținea tot mai mult în pumn Curia și astfel era pregătit să le dea lovitura fatală lui Pole, Morone și tuturor celor care, de acum înainte, ar fi ajuns să fie suspectați de erezie.

Aceasta era deci perspectiva. Să se ascundă. Să se prefacă. Să fie atent. Știa că Papa îi este prieten. Dar până când va dura invulnerabilitatea lui? Trebuia să spere că Paul III va trăi cât mai mult posibil? Probabil, dacă se gândea la ce se întâmplă. Și după aceea?

Deocamdată nu se simțea atacat de furtuna aceea care părea să se anunțe pentru toți, nu și pentru el. Tocmai în ultimele luni, Papa îl numise, în ciuda repetatelor sale refuzuri, arhitect al Fabricii Sfântului Petru[18]. Desigur, era mai mult un ghinion decât o onoare, judecând după ceea ce li se întâmplase tuturor celor care îl precedaseră, ca să nu mai vorbim de faptul că, ajuns la aproape șaptezeci de ani, se simțea într-adevăr prea bătrân pentru o asemenea sarcină. Care se adăuga la proiectul pentru Piața Capitoliului.

18. Instituție care se ocupa de administrarea operelor arhitecturale și artistice ale Bazilicii San Pietro din Vatican.

Toate demonstrații evidente că Papa avea deplină încredere în el și era gata să-l protejeze.

Se rușina de meschinăria lui. Într-un asemenea moment, după ceea ce i se întâmplase Dizgrației și după boala Vittoriei, care risca să o ducă la moarte, instinctul îl făcea să se interogheze din nou cu privire la propriu-i destin, să cultive un ridicol instinct de conservare.

Se ridică în picioare și aruncă scrisoarea în focul din cămin.

Flăcările devorară hârtia. Foile se încrețiră într-o spirală neagră, dispărând repede de tot.

Poate, în fond, era adevărat: îmbătrânind devenea tot mai laș și semăna prea mult chiar cu Nicodim, cel care, în Evanghelia după Luca, asculta noaptea predicile lui Isus, iar ziua se declara fariseu.

71
Moartea Vittoriei Colonna

Vittoria îl privea cu ochii umezi.

— Ați venit deci și azi, spuse.

— V-am promis doar.

Marchiza de Pescara dădu din cap. Apoi fu prinsă de un acces de tuse. Părea s-o rupă în două. Se aplecă înainte, spatele i se scutura de parcă cineva i-ar fi înfipt unul după altul nişte cuţite ruginite.

Michelangelo se apropie s-o ajute. Vittoria se sprijini de el, privindu-l cu ochi ce implorau:

— Vă rog, duceţi-mă afară, vreau să văd claustrul.

El încercă să se împotrivească, dar Vittoria îl strânse de braţ cu o forţă surprinzătoare.

— Vă promit că e pentru ultima oară.

Cuvintele astea îi sfâşiară sufletul.

Acceptă cu amărăciune. Înţelesese că i se apropia clipa morţii.

O ridică în braţe, ţinând-o strâns, ca şi cum ar fi fost o vrăbiuţă cu aripile frânte.

Ieşi. Străbătu coridorul până când ajunse la uşa care dădea spre claustru. Vittoria aproape simţi că orbeşte când ochii ei dădură de lumina acelei dimineţi de februarie.

— Ce frumos, spuse, pentru o clipă mi se pare că mă întorc în zilele din Alpii Apuani. Vi le mai amintiţi?

— Cum aş putea să le uit? răspunse el cu un fir de voce.

— Mulţumesc pentru darul acela minunat, continuă ea, au fost cel mai frumos lucru pe care mi-l amintesc, şi-mi vor fi nespus de preţioase în această ultimă călătorie…

— Vittoria, vă rog, nu spuneţi asta, şopti el.

Dar ea îi puse un deget pe buze, cum de atâtea ori făcuse în alte timpuri.

— Vă rog, Michelangelo, ascultaţi. Ascultaţi ce am de spus, căci timpul e puţin, iar eu sunt… Sunt cea care mai mult decât toţi a încercat să vă iubească, poate nu destul, dar fără îndoială cu toată puterea cu care sărmana mea inimă a fost în stare. Văd încă gestul acela al vostru când, obosit şi nemulţumit de ceea ce făceaţi, vă ştergeaţi fruntea, în timp ce lucraţi cu marmură sau cu vopsele. Revăd zilele de la Viterbo, minunatele voastre desene pe care le ţin mereu alături, pentru că e suficient să le privesc şi simt că renasc, şi îmi revine în minte acel moment de infinită bucurie în claustrul de la Santa Caterina, când v-am dat sticla veneţiană să vă protejeze ochii.

Michelangelo îşi stăpâni lacrimile. Nu voia să se arate trist.

Vittoria merita să părăsească lumea asta cu un zâmbet în ochi.

— Dacă azi reușesc încă să mai lucrez, i-o datorez generozității voastre, mereu gata să simtă nevoile celorlalți și niciodată pe ale voastre. Ce exemplu ați fost pentru mine, Vittoria! Iar eu am greșit încă o dată pentru că nu v-am dat suficient, nu am înțeles natura profundă a iubirii voastre sau, poate, tocmai pentru că era așa, am ascuns-o ca să mă protejez, ca un laș ce sunt.

— Nu, nu, spuse ea cu o șoaptă ușoară de iubire, nu trebuie să spuneți asta. Nimeni nu m-a iubit ca voi! Voi, care m-ați înțeles, protejat, ascultat. Voi, Michelangelo, care mi-ați redat speranța și mi-ați fost prieten, când pentru alții nu eram decât sora unui trădător, voi mi-ați dăruit inima prin arta voastră, care e tot ce-L poate slăvi mai minunat pe Dumnezeu aici, pe pământ.

— Vittoria…

— Priviți soarele, Michelangelo, priviți-l și spuneți-mi ce vedeți.

— Văd chipul vostru, Vittoria, lumina pe care o răspândește privirea voastră atât de atentă, de pasionată, de intensă, și în timp ce spunea asta, o mângâie pe obraz, ținând-o în brațe și lipindu-și ușor buzele de ale ei.

Le simți reci. Ca niște petale din corole nocturne de abia deschise. Ca niște geme transparente de gheață. Ca aerul acelei zile de februarie, atât de pur și de luminos.

Și atunci înțelese.

Vittoria, Vittoria lui, murise.

Și nu se va mai întoarce.

O ținu în brațe, în timp ce lacrimile-i cădeau în liniștea claustrului pustiu.

72
Piața Capitoliului

Vântul iernii urla printre marile palate din jurul lui.

O ploaie rece și subțire cădea ritmic pe pietre.

Michelangelo privi statuia de bronz a lui Marcus Aurelius. Ceruse să fie mutată din bazilica San Giovanni in Laterano, unde era păstrată, în mijlocul Pieței Capitoliului. O transformase astfel în pivotul

întregului spaţiu. Sculptase personal soclul de marmură pe care se afla monumentul ecvestru.

Privi Aracoeli şi muntele Caprino, colina Capitoliului, numită astfel, deoarece, până cu puţin timp în urmă, ciobanii îşi aduceau aici la păscut caprele şi oile. Tocmai de aceea Papa îl rugase să-şi imagineze piaţa *ex novo*, ca să-i redea splendoarea apusă, când pe timpul Imperiului Roman, în urmă cu două mii de ani, era sediul templului lui Jupiter Capitolinul, ţinta ultimă a ceremoniilor triumfale, dedicate generalilor victorioşi.

Numai el, spusese Paul III, putea reuşi să ducă la bun sfârşit o asemenea sarcină titanică.

Deoarece piaţa se afla în depresiunea dintre cele două înălţimi ale Capitoliului, Aracoeli şi Capitolino, Michelangelo trebuise să ţină cont de denivelări. Desenase deci două scări opuse şi aproape perfect simetrice, care, exploatând o înclinare diferită, conduceau spre o cotă ideală cele trei puncte considerate focale: culmea scării Palatului Senatorio şi cele ale celor două scări pe care urma să le realizeze.

Palatul Senatorio urma să aibă o nouă faţadă, care nu va mai fi orientată spre Forul roman, ci spre San Pietro. O desenase cu nişte lezene uriaşe şi o formidabilă scară monumentală până la primul etaj. Intenţiona să facă şi o fântână arteziană cu apă limpede şi trei statui. În poziţie heraldică statuile Nilului şi Tibrului, aşezate la picioarele Palatului dei Conservatori, iar în mijloc monumentul antic închinat zeiţei Minerva.

Palatului dei Conservatori i-ar fi făcut şi un portic nou, mai elegant, datorită unui şir de coloane corintice. Şi pentru că acesta devia puţin de la linia ideală trasată din centrul Palatului Senatorio cu statuia de bronz a lui Marcus Aurelius, hotărâse să construiască un palat geamăn care va primi numele de Palazzo Nuovo, completând astfel un plan trapezoidal în stare să garanteze o simetrie aşa cum o imaginase el. În felul acesta, ar fi putut închide piaţa, lăsând în afară biserica Santa Maria in Aracoeli.

Pentru pavaj ar fi creat un joc de elipse împletite, aşa încât să ilumineze de jos unitatea obţinută cu desene delicate şi hipnotice totodată. Alesese forma aceea particulară nu numai din motive arhitectonice şi decorative, dar şi pentru că simbolizau buricul pământului, în felul acela putea slăvi sacralitatea unui loc unic pentru

romani și, înaintea lor, pentru etrusci, reușind astfel să unească, cel puțin ideal, Cetatea Eternă cu propriile rădăcini mai profunde în timp și în spațiu.

Stătu să asculte vântul care continua să urle, părea să poarte cu el vocile tuturor celor care-i adulaseră pe consuli și generali, pe împărați și papi.

Pentru o clipă fu liniște. Și în absența aceea Michelangelo își regăsi amintirile. Și, odată cu ele, voința.

I-o luaseră pe Dizgrația.

O persecutaseră pe Vittoria.

N-o să-i ia și Roma. Se va bate până la sfârșit pentru ea, pentru orașul acela magnific și rănit, învăluit în splendoarea artei, dar sfâșiat de dorința de putere, slăvit în poeme și șantajat de calcule politice, omorât de sute de ori, dar mereu înviat în gloria timpului, în istorie, în memoria generațiilor.

Per aspera ad astra, își spuse.

Trecu de statuia lui Marcus Aurelius până când ajunse în marginea pieței. Acolo va realiza o scară monumentală, care, de la San Pietro, să poată duce direct la Palatul Senatorio.

Apoi privi în jos.

Și văzu Roma.

Nota autorului

Michelangelo ereticul a fost de departe cel mai greu roman pe care l-am scris vreodată. Înainte de a-l începe, eram pur și simplu terorizat. În timp ce-l scriam frica nu m-a părăsit niciodată. Temele pe care le tratam erau de o dificultate absolută, iar protagonistul romanului este poate artistul cel mai incredibil, controversat, chinuit din toată istoria artei. Ca să nu mai punem la socoteală faptul că acest roman ar fi trebuit să-l prezinte pe campionul Bisericii creștine dintr-o perspectivă complet nouă, diferită, încercând să înțeleagă și să transcrie într-o carte toată suferința și amărăciunea cuibărite în sufletul său, în perioada în care trebuia să termine monumentul funerar al lui Iulius II, pe care el însuși n-a ezitat să-l definească drept „tragedia vieții mele". O asemenea perspectivă pornește de la niște idei precise, aparținând unui curent special al criticii de artă, reprezentat de Antonio Forcellino, Adriano Prosperi și Maria Forcellino. Romanul meu se situează, cu toată modestia necesară, pe drumul deschis de cercetările lor, care pun în evidență apartenența lui Michelangelo la așa-numita „sectă" a Spiritualilor, la *Ecclesia Viterbiensis* a lui Reginald Pole, și sugerează cum ultima parte a creației maestrului trebuie citită în lumina acestei apartenențe. Munca cercetătorilor amintiți a fost deci primul far pentru acest roman. În ceea ce-l privește pe Antonio Forcellino, fost responsabil cu restaurarea monumentului funerar al lui Iulius II și cea mai mare autoritate în materie, citez dintre operele sale cele mai reprezentative: *Michelangelo, una vita inquieta*, Bari-Roma, 2005; *1545, gli ultimi giorni del Rinascimento*, Bari-Roma, 2008, și, în sfârșit *La pietà ritrovata. Storia di un capolavoro ritrovato di Michelangelo*, Firenze, 2010. Din opera lui Adriano Prosperi – profesor emerit la Scuola Normale Superiore din Pisa – nu pot să nu citez fundamentala *Introducere* la volumul *Michelangelo,*

storia di una passione eretica, Torino, 2002. Amintesc şi *Il concilio di Trento, una introduzione storica, Torino 2001*. În sfârşit, din operele Mariei Forcellino, cercetătoare şi cadru didactic universitar, menţionez indispensabilul volum *Michelangelo, Vittoria Colonna e gli "Spirituali". Religiosità e vita artistica a Roma (1540-1550)*, Roma, 2009.

Iată de ce, mai mult ca oricând, studiul a fost fundamental.

Pentru a înţelege cât mai bine gândirea marelui artist, am citit şi recitit scrisorile şi poeziile sale, recent republicate într-o culegere extrem de îngrijită şi atentă: Michelangelo Buonarroti, *Rime e Lettere*, volum îngrijit de Antonio Corsaro şi Giorgio Masi, Milano, 2016. Căci, adevărul e că nu există nimic comparabil cu vocea protagonistului poveştii pe care vrei s-o spui.

Ca să înlătur orice dubiu, mărturisesc de la bun început că textele la care am făcut apel au fost multe. În primul rând, cele clasice ale lui Giorgio Vasari, *Le vite dei più eccellenti pittori, scultori e architetti*, Roma, 2015, şi Ascanio Condivi, *Vita di Michelangelo Buonarroti*, Milano, 1965. Apoi: Charles de Tolnay, *Michelangelo*, Firenze, 1951. Acestor texte fundamentale li se adaugă o mulţime de alte scrieri. Printre ele, vreau să citez imediat culegerea de eseuri, în două volume, semnate de Charles de Tolnay, Umberto Baldini, Roberto Salvini, Guglielmo de Angelis d'Ossat, Luciano Berti, Eugenio Garin, Enzo Noè Girardi, Giovanni Nencioni, Francesco de Feo, Peter Meller, cu o introducere de Mario Selmi, *Michelangelo. Artista, pensatore, scrittore*, Novara, 1965; Michael Hirst, *Michelangelo, i disegni*, Torino, 1991.

Am mai consultat: Frank Zöllner, *Michelangelo. L'opera completa. Edizione. Illustrata*, Koln 2013; Bruno Nardini, *Michelangelo. Biografia di un genio*, Firenze, 2013; Costantino d'Orazio, *Michelangelo. Io sono fuoco*, Firenze, 2016; Giulio Busi, *Michelangelo: mito e solitudine del Rinascimento*, Milano, 2017.

Şi pentru Vittoria Colonna am pornit de la texte originale, începând cu Vittoria Colonna, *Rime*, Bari, 1982. Căruia i s-au adăugat apoi Maria Serena Sapegno (ed.), *Al crocevia della Storia. Poesia, religione e politica in Vittoria Colonna*, Roma 2016, Augusto Galassi, *Michelangelo e Vittoria Colonna. Un amore nella Roma rinascimentale*, Roma, 2011.

Complexitatea unei teme ca apariţia şi procedurile Sfântului Oficiu sau Inchiziţia romană au avut nevoie de un studiu aparte, atât de multe au fost problemele, dinamica puterii, figurile de luat în considerare, mai ales pentru că toate aceste lucruri trebuiau puse în relaţie cu necesităţile derivate din curentul de „rebeliune“ al Reformei protestante. De aici un şir de monografii. Printre ele s-au numărat: Christopher F. Black, *Storia dell' Inquisizone in Italia: tribunali, eretici, censura*, Roma, 2013; Andrea Vanni, *"Fare diligente inquisitione": Gian Pietro Carafa e le origini dei chierici regolari teatini*, Roma, 2013; Irene Fosi, *Convertire lo straniero: forestieri e inquisitori a Roma in età moderna. (La corte dei papi)*, Roma, 2013; Massimo Firpo, *La presa di potere dell' Inquisizione Romana: 1550-1553*, Bari 2014; Angela Santangelo Cordani, *"La pura verità". Processi antiereticali e inquisizione romana fra Cinque e Seicento*, Milano, 2017; Claudio Rendina, *Storia segreta della Santa Inquisizione*, Roma, 2014.

Un fapt care m-a impresionat în mod deosebit şi pe care am considerat oportun să-l transfigurez şi să-l introduc în roman a fost asasinarea unui căpitan al gărzilor, care la Roma era numit *Bargello*. Episodul se regăseşte cât se poate de clar ilustrat în opera lui Peter Blastenbrei, *Kriminalität in Rom 1560–1585 (Bibliothek des Deutschen Historischen Instituts in Rom, Band 82*), Berlino, 2016, unde există o descriere detaliată şi teribilă, dar absolut adevărată şi tocmai de asta şi mai şocantă. Apropo de asta, tocmai ca să înlătur orice dubiu, specific că personajul căpitanului Vittorio Corsini conduce unul din grupurile de gărzi din oraş, cel care avea sarcina tutelării şi apărării Sfântului Oficiu şi care se comporta ca un soi de poliţie/braţ armat în serviciul Inchiziţiei romane, dorită de Paul III şi la conducerea căreia fusese numit cardinalul Gian Pietro Carafa. Gardienii erau, de altfel, o forţă în slujba guvernatorului Romei. Numit direct de suveranul pontif, din doi în doi ani, acesta cumula trei funcţii diferite: cea de judecător ordinar, de şef al poliţiei şi de vicecamerleng[19] al Camerei apostolice. Tribunalul prezidat de el judeca în materie civilă şi penală. Bargello era căpitanul corpului de gardieni sau gărzi ale oraşului. În cazul lui Corsini, iată de ce în roman se vorbeşte tot timpul despre căpitanul gărzilor Sfântului Oficiu ca să se deosebească de *Bargello*.

19. *Camerlengo* se ocupa de administrarea proprietăţilor Sfintei Biserici Romane.

Nu era, desigur, posibil un roman ca acesta fără o idee cel puţin generală despre Roma papilor, acel oraş incredibil, care a fost capitală înainte, în timpul şi după Jaful Lanzichenecchilor[20]. Printre cei mai violenţi şi sângeroşi soldaţi mercenari, aceştia erau prezenţi în număr mare în Cetatea Eternă. Ei, împreună cu curtezanele reprezintă câteva dintre cele mai incredibile tipologii umane din istoria Romei în acei ani.

20. Sacco dei Lanzichenecchi, în original.

Şi pentru aceste teme lecturile au fost numeroase: André Chastel, *Il sacco di Roma. 1527*, Torino, 2010; Antonio di Pierro, *Il Sacco di Roma: 6 maggio 1528, l'assalto dei Lanzichenecchi*, Milano, 2015; Jacques Heers, *La vita quotidiana nella Roma Pontificia ai tempi dei Borgia e dei Medici*, Milano, 2017; Paul Larivaille, *La vita quotidiana delle cortigiane nell'Italia del Rinascimento*, Milano, 2017; Gabriela Häbich, *La Roma segreta dei Papi*, Roma, 2017. Pentru o atenţie deosebită în ceea ce priveşte comportamentul şi obiceiurile vezi în special Reinhard Baumann, *I Lanzichenecchi. La loro storia e cultura dal tardo Medioevo alla guerra dei trent'anni*, Torino, 1997.

În ceea ce priveşte maniera narativă, am continuat să folosesc povestirea în capitole, impunându-mi însă o fereastră temporală mai îngustă. Romanul acoperă o perioadă de circa cinci ani, asta deoarece, în lunga viaţă a lui Michelangelo – aproape nouăzeci de ani – perioada ce se referă la terminarea mormântului lui Iulius II, la adeziunea sa la cercul Spiritualilor şi la prietenia profundă cu Vittoria Colonna este în acelaşi timp foarte specială şi puţin frecventată de romancieri. Mai trebuie spus că nu sunt multe cărţi de ficţiune dedicate acestui incredibil campion al istoriei artei. În orice caz, voiam să încerc să povestesc despre un Michelangelo inedit în literatură, în anumite privinţe. Mi-am îndreptat deci atenţia spre acea parte a vieţii sale în care îşi schimbă convingerile, în lumina inevitabilelor repercusiuni avute de difuzarea tezelor protestante. Prietenia cu Vittoria Colonna şi adeziunea la *Ecclesia Viterbiensis* a lui Reginald Pole au determinat o regândire a credinţei şi a artei, în

așa fel încât, tocmai el, considerat dintotdeauna campionul catolicismului, devine oarecum și mai catolic, și într-o manieră și mai intransigentă și mai draconică, înțelegând prin asta o întoarcere la esență, la raportul cu Dumnezeu. Întregul roman e impregnat de această viziune care își are obârșia în lectura unor texte și în studiul repetat și intens al unui anumit curent al criticii de artă.

În ultimii ani am cultivat o pasiune imensă pentru Roma, pentru frumusețea ei infinită și orbitoare. Le mulțumesc mereu și pentru totdeauna numeroșilor prieteni și prietene care mi-au arătat minunățiile ei.

Să-mi fie dat voie să-i mulțumesc în mod special aici lui Federico Meschini, pentru că mi-a fost teribil de frică să vorbesc despre Viterbo, unde se desfășoară o parte destul de importantă din roman. El mi-a fost consultant și prieten prețios, lămurindu-mi anumite îndoieli care mă făcuseră să pierd câteva nopți.

Și pentru asta, ca în precedentele cărți, romanul istoric a fost un model absolut. Nu e greu de amintit printre altele, *Contele de Monte-Cristo* de Alexandre Dumas, *Agonie și extaz* de Irving Stone, dar și o nestemată aproape necunoscută, dar absolut minunată: *Under the Red Robe* de Stanley J. Weyman. Nu trebuie uitat un anumit teatru, mă gândesc mai ales la romantismul impregnat de mâhnire și melancolie al lui Friedrich Schiller, și mai ales la două dintre operele sale cele mai cunoscute: *Hoții* și *Maria Stuart*.

Și de data aceasta secvențele despre duel le datorează mult manualelor de scrimă istorică: Giacomo di Grassi (*Ragione di adoprar sicuramente l'Arme sì da offesa, come da difesa; con un Trattato dell'inganno, et con un modo di esercitarsi da se stesso, per acquistare forsa, giudizio, et prestezza*, Venezia, 1570) și Francesco di Sandro Altoni (*Monomachia – Trattato dell'arte di scherma*, îngrijit de Alessandro Battistini, Marco Rubboli, Iacopo Venni, San Marino, 2007).

Padova – Roma, 15 septembrie 2018

Cuprins

TOAMNA 1542
1. Macel de' Corvi
2. Inchiziţia romană
3. Întâlnirea
4. Refugiul
5. Natura sălbatică
6. Cariera de marmură
7. Alegerea unui spion
8. Curtezana
9. Dizgraţia
10. Guidobaldo II della Rovere
11. Jungherul
12. Obsesia
13. Înşelătoria
14. San Pietro in Vincoli
IARNA 1542–1543
15. Apatie
16. Priviri din naos
17. Adeveriri şi bănuieli
18. Umbra fricii
VARA 1543
19. Viterbo
20. Aventură nocturnă
21. Locanta
22. Noapte zbuciumată
23. Către mănăstire
24. Mănăstirea
25. Beneficium Christi
26. O fugă rocambolescă
27. Novicea

TOAMNA 1543
28. Bătrânul tipograf
29. Colegiul reunit
30. Furie şi invidie
31. Forţa ideilor
32. Întâlnire în Capela Sixtină
33. Furia
34. Să sculptezi în numele luminii
35. Moise
IARNA 1543–1544
36. Surpriza
37. O promisiune periculoasă
38. O vizită neaşteptată
39. O chestiune teribil de complicată
40. La mănăstirea benedictină Sant' Anna
41. Piaţa Navona
42. Poveste încrucişată
PRIMĂVARA 1544
43. O prietenă neaşteptată
44. Conducătorul Inchiziţiei
VARA 1544
45. Când adevărul sperie
46. Când îţi pierzi minţile
47. Boala
48. Blestemul
49. Gramigna
50. Presentimente
51. Neputinţă
52. Moarte şi uneltiri
53. Viaţa activă şi viaţa contemplativă
54. Sacru şi profan
55. Tor di Nona
TOAMNA 1544

56. În fugă
57. Intransigenţi şi pacifiști
58. Grijile cardinalului Carafa
59. Dimineaţa
60. Să simţi absenţa
61. Începutul calvarului
IARNA 1544–1545
62. Inutilitate
63. Aiax
64. Imperia
PRIMĂVARA 1545
65. Mastro Villani
66. Suferinţa unui maestru
67. Lasă-mă să plec
68. Ultima speranţă
69. Campo de' Fiori
IARNA 1546–1547
70. Scrisoarea lui Reginald Pole
71. Moartea Vittoriei Colonna
72. Piaţa Capitoliului
Nota autorului